

Notulen – concept –

Provinciale Staten van Noord-Holland

Datum Statenvergadering	:	29 juni 2026
Voorzitter	:	dhr. A.Th.H. van Dijk
Griffier	:	dhr. R. van der Laan
Contactpersoon griffie	:	mw. V. Mulder - statengriffie@noord-holland.nl

Aanwezig:

5 mw. M. van Aesch (PvdD), mw. R. Alberts-Oosterbaan (SP), mw. G. Bakker (VVD), Statenlid B. Bulucu (GL),
dhr. M. Becker (BBB), mw. L.C.M. Berkvens (D66), mw. I.A. Bezaan (PVV), dhr. J. Boer (VVD), mw.
G.W. de Boer (PvdA), mw. A. den Boer (BBB), mw. Bouhlef-Lascaris (SP), Statenlid R.I. Bwefar (GL), dhr.
R.J. Dekker (FvD), mevrouw R.M. Engels (CDA), dhr. J.P.H.M. van Gilse (VVD), Statenlid P.P.W. de Graaf
(GL), mw. M.C.T. ten Ham (PvdA), dhr. M.N. Hanou (PvdD), dhr. G. Hartog (JA21), dhr. D.G. Heijnen
(CDA), mw. M.P. van der Helm-Chandansingh (50PLUS), mw. K.M.A. Jansen (D66), dhr. E.B. Kanik
(D66), dhr. A. Karar (PvdA), dhr. M.C.A. Klein (ChristenUnie), Statenlid P.P. Korzelius (GL), Statenlid
10 P.J. Laport (GL), dhr. I.J.M. Mantel (JA21), dhr. D. de Moel (PVV), dhr. H.S. Mulder (D66), dhr. R.
Nijkamp (50PLUS), mw. L.G.Y. Ouderkerken (VVD), mw. F. Oulad Hadj (PvdA), mw. M.C.G. Poot (VVD),
dhr. N.A.L. Roosendaal (VVD), mw. G.M. de Sain (BBB), mw. J.M. Schneemann (Volt), mw. I.D. Sijbenga
(BBB), dhr. H.J.F.X.P. Stulemeijer (VVD), dhr. P.G. Teeuwen (BBB), dhr. K.J. Terwal (VVD), dhr. R. van
Tiggelen (PVV), mw. K. Uiterwijk (JA21), dhr. V.H. Valk (BBB), dhr. G.J. Vendrig (BBB), mw. H.M. Vonck
(PvdD), dhr. C.H. Vonk (PvdA), Statenlid N.M. van der Waart (GL), dhr. T. Wagelaar (PvdA), dhr. T.
15 Wallaart (PvdA), Statenlid M. de Weerd (Fractie De Weerd), Statenlid T.K. van Wijnen (GL), dhr. B.G.P.
de Wit (VVD).

Afwezig: dhr. J. Dessing (FvD), mevrouw. I.M. Haas (PvdD).

Agenda	Paginanummer:
1 Opening en mededelingen.	(3)
1.a In memoriam oud-gedeputeerde en oud-Statenlid Jan Achterstraat.	(3)
2 Vaststelling agenda en regeling van werkzaamheden.	(4)
3 Actualiteiten.	(6)
4 Vaststelling notulen en besluitenlijst.	(7)
5 Vaststelling voortganglijst van moties.	(7)
6 Voorlopig aangemerkt als hamerstuk.	(7)
6.a Wijziging verordening Werkgeverscommissie Statengriffie Noord-Holland (VD 41-2026).	(7)
6.b Benoemen lid Werkgeverscommissie Statengriffie Noord-Holland (VD 42-2026).	(7)
6.c Benoemen plaatsvervangend voorzitter commissie Leefomgeving VD 43-2026).	(7)
6.d Kadernota 2027, ontwerpbegroting 2027 en voorlopige jaarrekening 2025 Gemeenschappelijk Orgaan Hollandse Waterlinies (VD 30-2026).	(7)
6.e Tussentijdse kredietaanvragen integraal Meerjarenprogramma Infrastructuur (IMPI) 2026-2033 (VD 32-2026)	(7)
6.f Begroting 2027 en jaarstukken 2025 Omgevingsdienst IJmond (VD 36-2026).	(7)
6.g Begroting 2027 en Jaarstukken 2025 Omgevingsdienst Noord-Holland Noord (VD 35-2026).	(7)
6.h Begroting 2027, begrotingswijziging 2026 en jaarstukken 2025 Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied (VD 34-2026).	(7)
6.i Conceptbegroting 2027 Randstedelijke Rekenkamer voor zienswijze (VD 39-2026).	(7)
6.j Zienswijze wijziging gemeenschappelijke regeling Plassenschap Loosdrecht e.o. (VD 33-2026).	(7)
7 Jaarstukken 2025 (VD 37-2026).	(8)
8 Kaderbrief 2027 (VD 31-2026).	(34)

Pagina 2

9	Voordracht zienswijze financiële stukken recreatieschappen (VD 38-2026).	(91)
9.a	Recreatieschap Spaarnwoude: financiële stukken voor zienswijzen 2026.	(91)
9.b	Alkmaar en Uitgeestermeer: financiële stukken voor zienswijzen 2026.	(91)
9.c	Twiske: financiële stukken voor zienswijzen 2026.	(91)
9.d	Groengebied Amstelland: financiële stukken voor zienswijzen 2026.	(91)
9.e	Plassenschap Loosdrecht: financiële stukken voor zienswijzen 2026.	(91)
10	Rapport Randstedelijke Rekenkamer Water gewogen (VD 40-2026).	(97)
14	Advies GS op motie(s) Vreemd aan de Orde van de Dag.	(100/115)
12	Vragenuur.	(114)
13	2-minutendebat.	(115)
15	Gebundelde stemming van alle motie(s) amendement(en) en voordrachten.	(115)
6.k	Vaststellen vergaderschema PS en commissies 2027 (VD 45-2026).	(115)
16	Sluiting.	(123)

Opening om 10.09 uur.

5 **1 Opening en mededelingen.**

De **VOORZITTER**: Geachte aanwezigen, ik open de vergadering op 29 juni 2026 van de Provinciale Staten van de provincie Noord-Holland. Welkom uiteraard, een hartelijk welkom, aan onze Statenleden en de leden van Gedeputeerde Staten en belangstellenden, mensen die online meekijken, onze ambtenaren die ons altijd trouw – rechts van mij, links van u – ondersteunen. Natuurlijk de mensen aanwezig op de publieke tribune. Uiteraard, niet te vergeten, onze griffie, die weer al het werk hebben verricht om vandaag deze mooie vergadering te kunnen gaan houden.

15 Er zijn een aantal berichten van verhindering. Het zal u opvallen dat twee gedeputeerden er niet zijn. Dat heeft als oorzaak dat mevrouw Gielen vooral nu bezig is bij het gemaal waar de minister aanwezig is – niet onbelangrijk – in IJmuiden. Ja, helaas natuurlijk vandaag gepland, maar wel heel belangrijk dat zij daar is, omdat de lobby, met name ook de vervanging van het gemaal, hoog op de agenda staat en onze droge voeten daar, denk ik, voor de toekomst van afhankelijk zijn.

20 De tweede, de heer Beemsterboer, en ook onze landbouwminister Van Essen, is op werkbezoek in met name de Westzanerpolder. Zoals u zult begrijpen, ook na alle communicatie de afgelopen weken en de stikstofbrief, is het heel belangrijk om ook daar op het hoogste niveau van onze provincie acte de présence te geven. Uiteraard zullen zij allebei later aansluiten.

25 Mevrouw Bouhlef gaat ons verlaten tussen 15.00 en 19.00 uur. Een aantal Statenleden zullen later aanschuiven. Dat is de heer De Wit van de VVD, mevrouw Haas van de Partij voor de Dieren, Statenlid De Graaf van GroenLinks, mevrouw Ten Ham van de PvdA en de heer Mantel van JA21. Dus als het goed is, zijn we in ieder geval vanavond helemaal compleet.

30 U heeft, als het goed is, bij de koffietafel mooie chocoladehapjes gezien. Dat is omdat ons Statenlid Jeroen Boer jarig is vandaag. Gefeliciteerd.

35 *[Applaus]*

De **VOORZITTER**: Hij kan niet garanderen dat ze er om 15.00 uur nog steeds uitzien zoals ze eruitzien, want ze zijn van chocolade gemaakt. Dus u moet op tijd een hapje nemen, denk ik. [...] Nou, dat weet ik niet hoe verhit de temperatuur zal oplopen in deze Staten vandaag, maar de chocolaatjes zullen ongetwijfeld gaan smelten.

40 Nee, Statenlid De Weerdt is ook afwezig zo te zien en de heer Dessing is er nog niet. [...] Afwezig. Oké, die is afwezig. De hele dag? [...] De hele dag.

45 **1.a In memoriam oud-gedeputeerde en oud-Statenlid Jan Achterstraat.**

De **VOORZITTER**: Goed. Dan wil ik u verzoeken om even te gaan staan en wil ik een in memoriam uitspreken in het verband met overlijden van de heer Jan Achterstraat.

50 Op 17 juni bereikte ons het bericht dat oud-gedeputeerde en oud-Statenlid Jan Achterstraat is overleden.

55 Hij werd in 1970 namens de ARP toen, de Antirevolutionaire Partij, lid van Provinciale Staten van Noord-Holland. In 1980 fuseerde deze partij met de Katholieke Volkspartij, de KVP, en de Christelijke Historische Unie, de CHU, en gingen ze dus verder onder de naam Christendemocratisch Appèl. Het nu bekende CDA. Hij werd Statenlid en in juni 1978 ook lid van het college van Gedeputeerde Staten met de portefeuilles Volkshuisvesting, Natuur, Recreatie, Economische Zaken en Provinciale Bedrijven. Maar ook toen waren er best wel wat politieke strubbelingen. Al na drie maanden stapte hij uit het college en nam hij weer zitting in de bankjes van Provinciale Staten. Maar elf jaar later, in 1987, wisselde hij wederom van plek en werd hij voor de tweede keer gedeputeerde. Dit keer verantwoordelijk voor de portefeuilles Ruimtelijke Ordening, Waterstaat en Wegen, Zeehavens, Waterschappen, Land- en Tuinbouw en Ruilverkaveling, maar ook de Onteigeningswet en Grondbeleid. Een klein jaar na de verkiezingen van 1998 trad Jan Achterstraat terug als gedeputeerde. Hij was ruim 67 jaar en ging genieten van zijn vrije tijd.

65 Van de provincie nam hij nog zeker geen afscheid. Tot de verkiezingen van 1999 bleef hij lid van Provinciale Staten. Het was dan ook logisch dat hij bij zijn afscheid als gedeputeerde voor al zijn

70 werkzaamheden de zilveren penning van de provincie Noord-Holland ontving, en ook kreeg Jan
Achterstraat bij die gelegenheid, als blijk van waardering voor zijn grote verdiensten, een
koninklijke onderscheiding en kreeg hij de versierselen opgespeld die horen bij Officier in de
Orde van Oranje-Nassau.

75 Na een lang en rijk gevuld politiek leven overleed Jan Achterstraat op ruim 97-jarige leeftijd.

Namens u dank ik Jan Achterstraat voor wat hij voor de provincie Noord-Holland heeft betekend.
Ik wens zijn kinderen en kleinkinderen veel sterkte toe.

80 Ik wil u vragen om één minuut stilte in acht te nemen.

2 Vaststelling agenda en regeling van werkzaamheden.

85 De **VOORZITTER**: Dank u wel. We zijn aangekomen bij agendapunt 2, de regeling van de
werkzaamheden en het vaststellen van de primus. Mocht het tot een hoofdelijke stemming
komen, dan gaan we kijken bij welk Statenlid wij beginnen. Dat is nummer veertig. Mevrouw
Ouderkerken van de VVD. We beginnen bij u mocht het tot een hoofdelijke stemming komen.

90 Dan gaan we naar de vaststelling van de agenda. Op de agenda zijn voordrachten 42-2026,
Benoeming lid Werkgeverscommissie Statengriffie, en 43-2026, Benoemen plaatsvervangend
voorzitter van de Commissie Leefomgeving als hamerstukken 6.b en 6.c geagendeerd. Het
Presidium heeft daarmee ingestemd. Ik neem aan dat u hiermee akkoord gaat? Ja. Dan vindt
besluitvorming plaats bij de hamerstukken.

95 Er is geen actualiteiten aangekondigd, ook geen tweeminutendebat.

Er zijn wel mondelinge vragen ingediend door mevrouw De Boer van de PvdA inzake
woningbouwplannen in de Amsterdamse haven. Die komen bij het vragen uur aan de orde.

100 Dan de moties Vreemd aan de Orde van de Dag. De fractie Partij voor de Dieren en de SP hebben
een motie Vreemd, Althans, die gaan zij indienen. Met als titel 'Tata Steel uitstoot chroom-6
frequent en onafhankelijk meten. De indiener is mevrouw Vonck. Ik stel u nu in de gelegenheid
om deze motie nader toe te lichten.

105 Mevrouw **VONCK** (PvdD): Dank u wel, voorzitter. In de commissievergadering heeft onze fractie,
net als overigens een aantal andere fracties, haar zorgen uitgesproken over de uitstoot van
chroom-6 bij de direct Sheet Plant van Tata Steel. Het is verontrustend dat deze verhoogde
emissie dankzij een nieuw protocol aan het licht kwam en niet het gevolg was van een nieuw
productieproces. Tata was wel zo netjes het te melden bij de omgevingsdienst, maar het is
110 onduidelijk hoe lang dit al aan de gang was. Er is ook nog een productielijn waarbij chroom-6
standaard wordt toegepast. De bloedwaardes van medewerkers worden met grote regelmaat
gecontroleerd en dan ook op chroom-6. Het lijkt er dus op dat Tata wel degelijk met dit risico
rekening hield. Maar is het niet raar dat de normale gang van zaken lijkt dat werknemers bij hun
werk blootgesteld worden aan kankerverwekkende stoffen? En het fnuikende is dat mensen die
115 frequent of langdurig met deze zeer zorgwekkende stof werken en hiermee in aanraking komen,
pas op de lange duur ziek worden. Tata betaalt zijn mensen goed, horen we doorgaans. Dus
misschien bagatelliseren werknemers het risico enigszins bagatelliseren. Maar gezondheid kun je
niet afkopen. Anders dan werknemers, kiezen omwonenden niet voor dit risico. Ook voor hen is
het essentieel dat zij tijdig weten als er een verhoogde uitstoot is van chroom-6.

120 We kregen geen bevredigend antwoord op onze vraag waarom dit door de OD niet eerder is
geconstateerd. Ja, Tata is zelf verantwoordelijk voor het aanleveren van gegevens. Maar opnieuw
blijkt dat we niet blind kunnen varen op de meetgegevens van Tata. Daarom deze motie: 'Tata
Steel uitstoot chroom-6 frequent en onafhankelijk meten', samen met SP, Volt en JA21, met als
dictum: "Verzoeken Gedeputeerde Staten de uitstoot van chroom-6 frequent en onafhankelijk te
125 meten en PS in de U&H-brief hierover te informeren, en gaan over tot de orde van de dag."

Chroom-6 is giftig en kankerverwekkend. Er is geen waarde waar beneden geen
gezondheidseffecten optreden. Iedere vorm van blootstelling hieraan is onwenselijk. Dank u.

130 **Motie Vreemd aan de Orde van de Dag 67-29 juni 2026**
Tata Steel Uitstoot chroom-6 frequent en onafhankelijk meten

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 1 juni 2026.

Constaterende dat:

- 135
- *Bij Tata Steel een sterk verhoogde uitstoot van chroom-6 is vastgesteld, tot circa dertig keer de norm;*
 - *Deze overschrijding aan het licht kwam door een nieuw meetprotocol en niet door een gewijzigde productiewijze;*
 - *Onduidelijk is hoelang de verhoogde uitstoot al plaatsvindt en in welke mate omwonenden en werknemers in die tijd zijn blootgesteld aan chroom-6;*
 - *De Omgevingsdienst de betreffende installatie (Direct Sheet Plant) heeft stilgelegd;*
 - *De GGD Kennemerland in haar advies van april 2026 stelt dat de uitstoot zo snel en zo veel mogelijk omlaag moet.*
- 140

Overwegende dat:

- 145
- *Deze uitstoot mogelijk al langer aan de hand is, maar eerder noch door Tata noch door de OD is vastgesteld;*
 - *Chroom-6 een zeer zorgwekkende stof (ZZS) is die een ernstig risico vormt voor de gezondheid van werknemers en omwonenden;*
 - *Voor ZZS een wettelijke minimalisatieverplichting geldt, gericht op het voorkomen dan wel tot een minimum beperken van de uitstoot;*
 - *De ernst van blootstelling aan chroom-6 eerder duidelijk is geworden bij de affaire rond NedTrain, met blijvende gezondheidsschade tot gevolg.*
- 150

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- 155
- *De uitstoot van chroom-6 frequent en onafhankelijk te meten en PS in de U&H-brief hierover te informeren.*

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Henrice Vonck (Partij voor de Dieren), Heidi Bouhlef-Lascaris (SP), Julia Schneemann (Volt) en Kelly Uiterwijk (JA21).

160 De **VOORZITTER**: Dank u wel. Uw motie maakt onderdeel uit van de beraadslagingen.

De tweede motie Vreemd aan de Orde van de Dag zal worden ingediend door GroenLinks, Volt, PvdA en de BBB. Het gaat om 'Pleiten in IPO voor de opname van Nederlandse Gebarentaal in het Europees Handvest voor regionale talen en talen van minderheden'. De indiener is Statenlid Bwefar.

165

Statenlid **BWEFAR** (GroenLinks): Dank u wel, voorzitter. In de provincie Overijssel is besloten om in het IPO te pleiten voor opname van Nederlandse Gebarentaal in het Europees Handvest voor regionale talen en talen van minderheden. Nu hebben zij daar hulp bij nodig, want dat kunnen zij niet alleen. Daarom willen wij GS verzoeken om ook namens GS Noord-Holland te pleiten voor opname van NGT in het Europees Handvest.

170

175 Waarom is dit belangrijk? Dat is omdat het de talen die zijn opgenomen in het Europees Handvest voor regionale talen en talen van minderheden bevordert. Nederlandse Gebarentaal is nog niet voldoende aanwezig is in onze samenleving. Door dit te bevorderen, geven we grote kansen op volledige participatie van mensen die doof of slechthorend zijn in de samenleving.

180 Ik vergeet mijn motie te pakken. Kan iemand mijn iPad aangeven? Sorry.

De **VOORZITTER**: Als u het dictum nog even voorleest, zijn wij tevreden.

Statenlid **BWEFAR** (GroenLinks): Die weet ik niet uit mijn hoofd. Excuus. Ik zal hem even openen.

185 Wij dienen hem in namens onszelf, GroenLinks, Volt, PvdA, BBB, Partij voor de Dieren. Het dictum luidt: "Vragen het college van Gedeputeerde Staten om, in navolging van de provincie Overijssel en bij voorkeur samen met de provincie Overijssel, in het Interprovinciaal Overleg te pleiten voor

opname van Nederlandse Gebarentaal in het Europees Handvest voor regionale talen en talen van minderheden en gaan over tot de orde van de dag”.

Motie Vreemd aan de Orde van de Dag 68-29 juni 2026
Pleiten in IPO voor opname Nederlandse Gebarentaal in het Europees Handvest voor regionale talen en talen van minderheden

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 1 juni 2026.

Constaterende dat:

- *Gedeputeerde Staten van Overijssel voornemens zijn om bij het Interprovinciaal Overleg [IPO] te pleiten voor opname van Nederlandse Gebarentaal [NGT] in het Europees Handvest voor regionale talen of talen van minderheden;*
- *De Wet erkenning NGT zoveel mogelijk recht geeft op vertaling van communicatie in NGT in crisissituaties;*
- *Artikel 3 Wet erkenning NGT dat de bevordering van NGT in Nederland moet garanderen, nog niet in werking is getreden;*
- *Dit betekent dat de bevordering van NGT nog niet is vastgelegd in de Nederlandse wet;*
- *Artikel 4 Wet erkenning NGT stelt dat gesproken berichtgeving in tijden van crisis- en noodsituaties zoveel mogelijk onverwijld wordt omgezet in NGT;*
- *Er al jaren een tekort is aan tolken NGT;*
- *De opname van NGT in genoemd Europees Handvest past in de inclusieve aanpak van de Provincie Noord-Holland op het gebied van NGT.*

Overwegende dat:

- *Het opnemen van NGT in het Europees Handvest internationale borging van de Nederlandse Gebarentaal geeft en bevordering hiervan vraagt en daarmee ook de kans vergroot op voldoende NGT-tolken in geval van crisis- en noodsituaties;*
- *Het opnemen van NGT in het Europees Handvest internationale borging van de Nederlandse Gebarentaal geeft en bevordering hiervan vraagt en daarmee de kans vergroot op NGT-tolkdiensten bij overheidscommunicatie, inspraakmomenten en in participatieprocessen;*
- *De toegang tot en participatie van doven en slechthorenden in onder andere de politiek hierdoor sterk verbeterd kan worden;*
- *Ook de European of the Deaf (EUD) in onder andere hun preliminary report van 12 september 2024 pleit voor opname van gebarentalen in het Handvest¹;*
- *Meerdere stemmen dan alleen Overijssel, ook in het IPO meer gewicht in de schaal leggen;*
- *De steun van Noord-Holland die als eerste provincie NGT opneemt in onder andere haar communicatiestrategie, hierbij niet kan ontbreken.*

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- *Om in navolging van de Provincie Overijssel en bij voorkeur samen met de Provincie Overijssel, in het Interprovinciaal Overleg te pleitten voor opname van Nederlandse Gebarentaal in het Europees Handvest voor regionale talen en talen van minderheden.*

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Ruchama Bwefar (GroenLinks), Julia Schneemann (Volt), Marloes ten Ham (PvdA), Michel Becker (BBB) en Marieke van Aesch (Partij voor de Dieren).

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Ook deze motie maakt onderdeel uit van de beraadslagingen. U zult aan het eind van de vergadering appreciatie krijgen vanuit het college op deze moties. En uiteraard, aan het einde van de dag zal erover gestemd worden.

Zijn er nog andere fracties die een motie Vreemd aan de Orde van de Dag willen indienen? Zo niet, dan is de agenda vastgesteld.

De agenda is aldus vastgesteld.

3 Actualiteiten.

De **VOORZITTER**: Er zijn bij agendapunt drie geen actualiteiten ingediend.

4 Vaststelling notulen en besluitenlijst.

250 De **VOORZITTER**: Dan zijn we bij agendapunt 4, de vaststelling van de notulen en de
besluitenlijst van de vergadering van 1 juni 2026. Door de griffie zijn geen opmerkingen
ontvangen. Verlangt iemand het woord over de notulen of de besluitenlijst? Zo nee, dan zijn ze
ongewijzigd vastgesteld. Dank. Dank ook aan de griffie.

255 *De notulen en de besluitenlijst van de vergadering van 1 juni 2026 zijn ongewijzigd vastgesteld.*

5 Vaststelling voortgangslijst van moties.

260 De **VOORZITTER**: Dan gaan we naar agendapunt 5, de voortgangslijst van de moties. Er zijn door
de griffie ook geen opmerkingen over de lijst moties en afdoeningsvoorstellen ontvangen.
Verlangt iemand over de lijst moties het woord? Dan stel ik voor ook deze lijst vast te stellen.

*De memo lijst moties Provinciale Staten en de lijst moties Provinciale Staten van 29 juni 2026 zijn
ongewijzigd vastgesteld.*

265 **6 Voorlopig aangemerkt als hamerstuk.**

**6.a Wijziging verordening Werkgeverscommissie Statengriffie Noord-Holland (VD 41-
2026).**

6.b Benoemen lid Werkgeverscommissie Statengriffie Noord-Holland (VD 42-2026).

270 **6.c Benoemen plaatsvervangend voorzitter commissie Leefomgeving VD 43-2026).**

**6.d Kadernota 2027, ontwerpbegroting 2027 en voorlopige jaarrekening 2025
Gemeenschappelijk Orgaan Hollandse Waterlinies (VD 30-2026).**

**6.e Tussentijdse kredietaanvragen integraal Meerjarenprogramma Infrastructuur (iMPI)
2026-2033 (VD 32-2026)**

275 **6.f Begroting 2027 en jaarstukken 2025 Omgevingsdienst IJmond (VD 36-2026).**

**6.g Begroting 2027 en Jaarstukken 2025 Omgevingsdienst Noord-Holland Noord (VD
35-2026).**

**6.h Begroting 2027, begrotingswijziging 2026 en jaarstukken 2025 Omgevingsdienst
Noordzeekanaalgebied VD 34-2026).**

280 **6.i Conceptbegroting 2027 Randstedelijke Rekenkamer voor zienswijze (VD 39-2026).**

**6.j Zienswijze wijziging gemeenschappelijke regeling Plassenschap Loosdrecht e.o.
(VD 33-2026).**

285 De **VOORZITTER**: Dan komen we bij de hamerstukken, agendapunt 6. Het Presidium adviseert in
te stemmen met de hierna te noemen voordrachten. Ik zal het agendanummer en
voordrachtnummer en de titel van de hamerstukken aan u voorlezen.

290 Agendapunt 6.a, dat is de Wijziging Verordening Werkgeverscommissie Statengriffie Noord-
Holland, voordracht 41-2026. Agendapunt 6.b, Benoemen lid Werkgeverscommissie Statengriffie
Noord-Holland, voordracht 42-2026. Agendapunt 6.c, het benoemen van de plaatsvervangend
voorzitter commissie Leefomgeving, voordracht 43-2026. 6.d, Kadernota 2027,
ontwerpbegroting 2027 en de voorlopige jaarrekening 2025 van het Gemeenschappelijk Orgaan
Hollandse Waterlinie, voordracht 30-2026. Agendapunt 6.e, de tussentijdse kredietaanvraag
integraal Meerjarenprogramma infrastructuur (iMPI) 2026 tot 2033, voordracht 32-2026.
295 Agendapunt 6.f, de Begroting 2027 en de Jaarstukken 2025 van de Omgevingsdienst IJmond,
voordracht 36-2026. Dan gaan we naar agendapunt 6.g, de Begroting 2027 en de Jaarstukken
2025 van de Omgevingsdienst Noord-Holland Noord, voordracht 35-2026. Agendapunt 6.h, de
Begroting 2027, de Begrotingswijziging 2026 en de Jaarstukken 2025 van de Omgevingsdienst
Noordzeekanaalgebied, voordracht 34-2026. Agendapunt 6.i, de Conceptbegroting 2027
300 Randstedelijke Rekenkamer voor zienswijze, voordracht 39-2026. En agendapunt 6.j, de
zienswijze wijziging gemeenschappelijke regeling Plassenschap Loosdrecht, voordracht 33-2026.

Wenst iemand aantekening of stemverklaring af te leggen? Zo niet, dan zijn de besluiten
behorende bij de hamerstukken vastgesteld.

305 *De onder 6.a tot en met 6.j genoemde hamerstukken zijn bij besluit vastgesteld.*

7 Jaarstukken 2025 (VD 37-2026).

310 De **VOORZITTER**: We gaan met elkaar terugkijken naar het jaar 2025 bij agendapunt 7. Dat zijn de Jaarstukken 2025, voordracht 37-2026. Zoals u weet, leggen Gedeputeerde Staten in deze jaarstukken verantwoording aan u af over het gevoerde beleid en de provinciale baten en lasten in 2025.

315 Ze zijn in alle commissies besproken. Een aantal kernpunten zijn aan bod gekomen. Meerdere fracties hebben gewezen op structurele onderbesteding en vragen ook om betere sturing op planning en uitvoering, waaronder in het NNN, zodat doelen daadwerkelijk worden gehaald. Een aantal fracties vraagt ook aandacht voor prudent financieel beleid en voorzichtigheid, gezien toekomstige onzekerheden en investeringsopgaven. Er is ook gevraagd naar een update over de voortgang van de woningbouwdoelen 2030. Er zijn vragen over inzet en bescherming van
320 dwangsommen, inclusief risico's en juridische beperkingen. Er zijn vragen gesteld over de vertraging rond de Energiehaven IJmond en gebrek aan voortgang op windenergie.

Er zijn een aantal toezeggingen gedaan door Gedeputeerde Staten. Gedeputeerde Staten beziet in hoeverre het mogelijk is om Provinciale Staten tussentijds te informeren over onder andere
325 onderbesteding en sturingsinformatie. Zij komen schriftelijk terug op de post over de wijzigingen in het programma Landelijk Gebied. Die is substantieel hoger dan de vergelijkbare posten in andere programma's. En zij komen met een schriftelijk antwoord op de bestemmingsreserve Klimaatadaptatie.

330 Een aantal sprekers hebben zich gemeld om in te spreken op dit stuk. Dat zijn de heer Mülder van D66, de heer Heijnen van het CDA, de heer Wallaart van de Partij van de Arbeid, mevrouw Uiterwijk van JA21, mevrouw Poot van de VVD, mevrouw Vonck van de Partij voor de Dieren, mevrouw Schneemann van Volt, mevrouw Buit van de ChristenUnie, mevrouw Bezaan van de PVV, mevrouw Van der Helm van 50PLUS, Statenlid Korzelius van GroenLinks, de heer Valk van de BBB
335 en de heer Dekker van Forum voor Democratie. Dan geef ik in de eerste termijn als eerste het woord aan de heer Mülder van D66.

Eerste termijn Provinciale Staten

340 De heer **MÜLDER** (D66): Dank u wel, voorzitter, dat ik mag aftrappen. Voorzitter, laat ik beginnen met een compliment. De jaarstukken zijn absoluut de beste van deze periode. De accountant is positief over de kwaliteit van de financiële organisatie en de manier waarop de provincie haar financiële huishouding op orde heeft. Ook aan alle medewerkers die hieraan hebben meegewerkt, wil D66 waardering uitspreken.

345 Juist omdat de basis nu op orde is, moeten we ook eerlijk zijn over wat beter kan. Dat is een terugkerend punt. Nee, het is niet faunaschade. Ook dit jaar sluiten wij af met een fors positief rekeningresultaat. Dat klinkt natuurlijk prettig, maar een belangrijk deel daarvan wordt veroorzaakt doordat geplande uitgaven niet of later worden gedaan. Dat is inmiddels geen
350 incident meer, maar een daadwerkelijk patroon. Voor D66 is dat geen boekhoudkundige discussie, want achter onderbestedingen zitten woningen die later worden gebouwd, natuurprojecten die vertraging oplopen, infrastructurele investeringen die later worden uitgevoerd. Uiteindelijk gaat het dus niet om euro's op de bankrekening, maar om resultaten voor de inwoners.

355 Ook de geloofwaardigheid van de provincie is hiermee in het geding. Het college doet beloftes die ze niet nakomt. Natuurlijk begrijpen wij dat er externe factoren zijn zoals personeelskosten, stikstof, netcongestie en complexe procedures die de uitvoering zeer ingewikkeld maken. Dat is nou eenmaal de realiteit. Maar juist daarom moeten we realistischer begroten en beter sturen. Niet om minder ambitieus te zijn, maar om juist eerlijker te zijn over wat we daadwerkelijk
360 kunnen realiseren en beloven.

Tijdens de eerdere commissies hebben wij hierover een goed gesprek kunnen voeren. Het college gaf toen aan inzicht te willen geven in de oorzaken van die onderbesteding, en hier gericht op te willen gaan sturen. Na de laatste commissie van deze maand ontvingen wij hierover nog een
365 brief. Eerlijk gezegd viel ons dat wat tegen. De boodschap was vooral dat men ermee bezig was, een toezegging die eerder was gedaan. Dat is goed om te horen, maar het gaf ook nog weinig

zicht op concrete uitwerking van hoe we bezig zijn met die onderbestedingen. We kunnen ons niet aan de indruk onttrekken dat het lijkt alsof het geen prioriteit heeft van dit college.

Daarom hadden wij een motie opgesteld. Niet om het college extra werk te bezorgen, maar juist om eerder gedane toezeggingen te ondersteunen, te concretiseren en een volgende stap te kunnen zetten. Tot mijn grote verbazing kregen wij vervolgens te horen dat deze motie niet uitvoerbaar zou zijn, omdat we te laat zouden zijn voor de begroting en eerdere toezeggingen nog eerst moesten worden uitgewerkt. Dat is jammer.

Voorzitter, ik begrijp dat eerlijk gezegd niet. Als het college zelf aangeeft hiermee bezig te zijn, waarom zou deze motie, die vraagt om uitwerking en zo spoedig mogelijk aan Provinciale Staten voor te leggen, niet uitvoerbaar zijn? Juist daarom willen we toch deze motie indienen. Daarom dien ik dus samen met het CDA, de ChristenUnie en JA21 de volgende motie in: 'Sturen op onderbesteding naar voorspelbaarder begroten en realistisch ramen'. "Verzoeken het college een onderbestedingsrichtlijn op te stellen voor investeringsuitgaven en exploitatie-uitgaven, waarin per type uitgave een bandbreedte of norm wordt geformuleerd voor extra afwijkingen. Te onderzoeken of en hoe bij het opstellen van de begroting rekening kan worden gehouden met structurele onderbestedingen, bijvoorbeeld door het hanteren van realistische percentages bij investeringen. En drie, de uitkomsten hiervan uiterlijk bij de begroting van 2027 te betrekken of eerder, indien mogelijk, en de Staten hierover te informeren, en gaan over tot de orde van de dag.

Motie 69-29 juni 2026

Sturen op onderbesteding: naar voorspelbaarder begroten en realistisch ramen

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 1 juni 2026.

Constaterende dat:

- *Uit de Jaarrekening 2025 blijkt dat de provincie een voordelig rekeningresultaat van €84,3 miljoen heeft gerealiseerd, mede door onderschrijdingen op de uitvoering van de begroting;*
- *Er in 2025 sprake was van onderbesteding door o.a. vertragingen in uitvoering, capaciteitstekorten en externe factoren;*
- *Bij investeringen een realisatie van circa 80% van het geraamde niveau gebruikelijk is;*
- *Het college heeft toegezegd meer inzicht te geven in de oorzaken van onderbesteding en deze gerichter te volgen.*

Overwegende dat:

- *Structurele onderbesteding leidt tot minder voorspelbare begrotingen en verminderde sturingskracht voor Provinciale Staten;*
- *Het onderscheid tussen oorzaken essentieel is voor beter financieel beleid;*
- *Volledige realisatie van budgetten niet realistisch is, maar structurele afwijkingen wel beter kunnen worden geadresseerd;*
- *Het expliciet hanteren van realistische uitvoeringspercentages kan bijdragen aan een eerlijker en beter onderbouwde begroting;*
- *Het wenselijk is dat Provinciale Staten eerder en beter kunnen sturen op afwijkingen tijdens het begrotingsjaar.*

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- *Een onderbestedingsrichtlijn op te stellen voor:*
 - *investeringsuitgaven;*
 - *exploitatie-uitgaven;**waarin per type uitgaven een bandbreedte of norm wordt geformuleerd voor acceptabele afwijkingen;*
- *Te onderzoeken of en hoe bij het opstellen van de begroting rekening kan worden gehouden met structurele onderbesteding, bijvoorbeeld door:*
 - *het hanteren van een realisatiepercentage bij investeringen;*
- *De uitkomsten hiervan uiterlijk te betrekken bij de Begroting 2027 (of eerder indien mogelijk) en de Staten hierover te informeren.*

En gaan over tot de orde van de dag.

425 *Ondertekening: Sijmen Mülder (D66), Dennis Heijnen (CDA), Yvonne Buit (ChristenUnie) en Ivo Mantel (JA21)*

430 De heer **MÜLDER** (D66): Voorzitter, we hopen met deze motie een stok achter de deur te hebben, waarin het college zich committeert aan een percentage voor onderbesteding, zodat wij niet bergen gaan beloven die we niet waar kunnen maken. Een financieel gezonde provincie is belangrijk, maar uiteindelijk is niet de hoogte van het rekeningresultaat de maatstaf voor succes. Succes is dat de plannen die wij hier vaststellen ook daadwerkelijk worden uitgevoerd. Deze motie helpt ons als Staten om daar beter op te kunnen sturen. Dank u wel.

435 De **VOORZITTER**: Dank u wel. Eén motie ingediend. Die maakt onderdeel uit van de beraadslagingen.

Dan geef ik het woord aan de heer Heijnen van het CDA.

440 De heer **HEIJNEN** (CDA): Ja, dank u wel, voorzitter. Voorzitter, ik sluit mij aan bij de complimenten die de heer Mülder gaf. De jaarstukken zien er goed uit. De financiële en inhoudelijke verantwoording is technisch op orde en wordt goed gepresenteerd. De CDA-fractie prijst ook de soepele totstandkoming van het rapport van bevindingen van de accountant. De financiële afdeling en concern control hebben hun zaakjes op orde, en dat verdient
445 complimenten. Ook de treasuryfunctie is inmiddels goed ingericht, al blijft de verbinding met de rest van de organisatie een aandachtspunt.

In de commissie heb ik wel mijn zorgen uitgesproken over het toch wat zwalkende financiële beleid. Bij de Kaderbrief 2026 vorig jaar werden enkele pijnlijke bezuinigingen doorgevoerd,
450 onder andere op toerisme. Ook was de verhoging van de opcenten nodig; anders zouden we langjarig niet uitkomen. Nu blijkt echter dat we in 2025 een voordelig resultaat hebben van 84 miljoen en, zonder de reservemutaties, een stijging van het vermogen van 36 miljoen. Nu is het CDA natuurlijk voor prudent beleid, maar dit doet wel afvragen waarom dan enkele pijnlijke bezuinigingen zijn doorgevoerd en die opcenten vorig jaar per se moesten worden verhoogd,
455 terwijl dat geld dus blijkbaar niet direct nodig was. Het lijkt een langspeelplaat, maar de structurele, forse onderbesteding is daarmee heel erg zorgelijk en leidt dus ook tot onduidelijk en onvoorspelbaar financieel beleid. De motie van D66 op dit punt hebben we dan ook mede ingediend.

460 Maar niet alleen aan de uitgavenkant, ook aan de inkomstenkant is er onvoorspelbaarheid. Die extra inkomsten dienen soms even geparkeerd te worden. Dat moet wel op een juiste en zuivere manier gebeuren. Het amendement dat de ChristenUnie later deze vergadering zal indienen, dienen wij op dat punt dan ook mede in. Tot zover, voorzitter. Dank u wel.

465 De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan geef ik het woord aan de heer Wallaart van de Partij van de Arbeid.

De heer **WALLAART** (PvdA): Voorzitter, dank u wel. Ja, vandaag vieren we dus eigenlijk een beetje de hoogmis van de financiële cyclus bij de provincie, met de behandeling van de jaarrekening en
470 later ook de kaderbrief. Dan moet ik inderdaad beginnen met een dankwoord aan GS, de ambtelijke organisatie en de accountant voor de voortreffelijke voorbereiding.

Voorzitter, in de commissie Bestuur hebben we al uitgebreid gediscussieerd over de jaarrekening en deze bewijst de stelling van de PvdA-fractie, namelijk: prudent begroten is mooi, maar je kunt overdrijven. Deze coalitie is medio 2023 begonnen met een aantal mooie ambities: huizen,
475 energietransitie, natuur, klimaatbestendige landbouw en bereikbaarheid. De coalitie sprak uit deze ambities met realisme en optimisme te bekijken. Daarbij paste een financieel kader, pagina veertig van het coalitieakkoord, waarbij het begrotingssaldo jaarlijks op nul zou uitkomen.

480 Voorzitter, deze coalitie heeft nu drie jaarrekeningen afgeleverd. Jaar één: 44 miljoen overgehouden. Jaar twee: 106 miljoen. Jaar drie: 84 miljoen. Totaal: 234 miljoen. Bijna een kwart miljard hebben we in onze zak gehouden. Mooi, zou je zeggen, want dan zijn we financieel gezond. Maar hoe zit het eigenlijk met onze maatschappelijke gezondheid? Ik kijk daarom vaak naar die Brede Basismonitor en dat stelt me niet gerust. Sommige vakjes staan er op knalrood,

485 zoals beschikbaarheid en betaalbaarheid van woningen, biodiversiteit, verkeersveiligheid, en
misschien nog actueler te noemen: hittestress. Voorzitter, dat zou tot actie moeten manen. We
gaan het straks over de kaderbrief hebben. Maar termen als terughoudende begrotingslijn,
490 risico's beheersen, weerstandsvermogen versterken en geen nieuwe ambities toevoegen: wij
hadden ons kunnen voorstellen dat je, naast die op zich terechte opmerkingen, een aantal
urgente opgaven had uitgelicht.

Voorzitter, de PvdA-fractie kan instemmen met de jaarrekening, maar zal de komende tijd ook
blijven strijden voor een actieve en sterke provincie die opkomt voor de belangen van Noord-
Hollanders. Om nog een mooie zin uit de kaderbrief van GS te citeren: "Uiteindelijk gaat het niet
495 om papieren plannen, maar om wat inwoners ervan merken". Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Het woord is aan mevrouw Uiterwijk van JA21.

500 Mevrouw **UITERWIJK** (JA21): Ja, dank u wel, voorzitter. Allereerst de complimenten aan de
ambtelijke organisatie. Ook wij zien een forse verbetering in de wijze waarop de jaarstukken
gepresenteerd worden. Ook de accountant is blij met de gemaakte stappen. Dus dat gaat
allemaal de goede kant op. Daar willen we toch wel even de complimenten voor geven.

505 Ja, dan de jaarstukken zelf. 84 miljoen positief, waarvan 36 miljoen positief vóór onttrekking uit
de reserves, is toch een heel ander beeld dan dat we bij de begroting eigenlijk met elkaar hebben
vastgesteld, want toen was de begroting slechts 14 miljoen positief na onttrekking uit de
reserves en zelfs 99 miljoen negatief vóór onttrekking uit reserves. Dus wat dat betreft zien we
eigenlijk toch wel weer dat de jaarstukken fors afwijken van de oorspronkelijke begroting. Dat zit
510 natuurlijk deels in hogere inkomsten. Er zit ook een heel stuk in die onderbesteding van 6
procent, die we ook dit jaar weer gehaald hebben. Daarbij lezen we ook dat investeringen en
projecten achterblijven en vertraagd raken. Daar zijn natuurlijk allerlei factoren voor, maar we
zien inderdaad dat we daar nog moeilijk grip op krijgen. Dat is toch wel jammer, want zo'n
begroting maak je toch met het idee dat je bepaalde ambities gaat waarmaken. Met name op de
515 tastbare onderwerpen zoals infrastructuur en natuur zien we dat de lasten flink achterblijven. Met
name bij mobiliteit en infrastructuur baart het ons wel zorgen. Ook als we kijken naar de staat
van sommige bruggen en wegen, dan denken we: daar moet toch wel flink vaart gemaakt
worden.

520 Voorzitter, verder zien we eigenlijk vooral een provincie die ook een beetje aan het leren
budgetteren is. We hebben jarenlang de Nuon-gelden gehad. Die zijn erdoorheen gejaagd. Die
pot is opgeteerd. Dus we moeten het nu doen met de middelen die we binnenkrijgen. Dat lukt
mede dankzij de onderbestedingen wel steeds beter. Dus, ja, wat dat betreft zien we daar wel
een ontwikkeling in de afgelopen jaren.

525 Voorzitter, zoals ik net al zei: helaas lukken bepaalde dingen niet. Ja, wat lukt dan wel? En word
je daar ook altijd even blij van? Nou, dat zijn dan de zaken waar wij natuurlijk wel even een paar
kanttekeningen bij willen plaatsen. Als je bijvoorbeeld kijkt dat er 775.000 euro naar
Cultuureducatie met Kwaliteit is gegaan van Plein C, wat toch geen kerntaak van de provincie is,
dachten wij zo. Dat bijvoorbeeld een Fieldlab Bol is ontwikkeld, een kwartiermaker mest, geld
530 voor klimaatslim boeren en we hebben zelfs een masterclass Ommetjes georganiseerd in het
Nationaal Park Zuid-Kennemerland. Nou, dan denk ik: we hebben vorig jaar een rapport van
Berenschot gehad, 'Op weg naar een nieuwe balans'. Daar hebben we gezien waar we die
ombuigingen kunnen realiseren. Dan vraag ik me af: is de provincie nou de plek om een
masterclass ommetjes te organiseren? Of moeten we dat gewoon niet doen? Dus daar kom ik
535 straks nog even op terug bij de kaderbrief, want die is natuurlijk heel beleidsarm ingestoken,
maar ik zie kansen zat om daar toch nog wat beleidskeuzes te maken.

540 Dan, voorzitter, nog even een aantal zaken in de jaarstukken zelf. Eigenlijk baren met name de
standaardkosten voor natuurbeheer ons zorgen, want het IPO heeft die kosten geëvalueerd en die
beheerkosten worden hoger en we zetten ons in voor financiering vanuit het Rijk. Nou ja, daar
kunnen we ons ook heel hard voor inzetten altijd, maar we weten ook dat het Rijk niet altijd even
toeschietelijk is. Dus ja, dat is wel een punt van zorg en mogelijk ook weer een lastenverhoging
voor de provincies de komende jaren. Dus we horen graag van de gedeputeerde wat er buiten

545 IPO-verband wordt gedaan om deze kosten toch bij het Rijk neer te gaan leggen, want helaas zien we dat dat niet altijd even snel gaat.

Ja, dan, voorzitter, de onderbesteding. Ja, dat was uiteindelijk wel een beetje de redding van de kengetallen. Maar toch vinden wij het belangrijk dat we hierop gaan sturen, want dat ambitieniveau, dat stel je met elkaar vast. Dat moet je dan ook willen halen. Daarom dienen wij
550 ook de motie van D66, zoals zojuist aangekondigd, mede in.

Ook de motie van de ChristenUnie over het zuiver houden van de algemene reserve. Het is erg belangrijk dat we weten wat we in kas hebben en dat onze kengetallen ook kloppen. Die dienen we ook mede in.

555 Ja, voorzitter, al met al zullen wij instemmen met de jaarstukken, want buiten een aantal dingen waar we kritisch over zijn, zijn er het afgelopen jaar ook gewoon heel veel goede dingen gedaan voor de provincie. De presentatie is goed, de financiële verantwoording is goed. Dus uiteraard onze steun voor deze jaarstukken. Dank u wel.

560 En ik zie een interruptie.

De **VOORZITTER**: Ja, een interruptie van Statenlid Korzelius.

565 Statenlid **KORZELIUS** (GroenLinks): Een vraag aan u via de voorzitter. U zegt dat cultuur geen kerntaak is. U wijst naar Plein C bijvoorbeeld. Waarom vindt u dat geen kerntaak van de provincie?

570 Mevrouw **UITERWIJK** (JA21): Ja, dank u wel, voorzitter. Het gaat hier om Cultuureducatie met Kwaliteit; dat was even het specifieke aspect waar ik het over had. Wij vinden dit echt een taak die in het onderwijs zelf ligt en die ook bij gemeenten ligt. Wij vinden dit specifieke onderdeel geen kerntaak van de provincie. Dat vinden wij bijvoorbeeld wel van het onderhoud van wegen, natuur en een stukje economie; dat zijn allemaal kerntaken. Bij cultuur vinden wij dit toch echt wel een keuze. Volgens mij heeft Berenschot ook aangetoond in dat rapport vorig jaar dat er een
575 sturingsmogelijkheid op zit. Dus het is echt een keuze van PS of we dit met elkaar willen of niet.

580 Statenlid **KORZELIUS** (GroenLinks): Dank u wel, voorzitter. Ik begrijp dat er ten aanzien van cultuureducatie als fractie van GroenLinks nog verschillen zijn met van JA21. Dat is volstrekt helder. Maar u heeft ook kunnen lezen in het rapport van Berenschot dat de provincie Noord-Holland een van de provincies is die heel weinig uitgeeft aan cultuur.

Mevrouw **UITERWIJK** (JA21): Ja, ik raad aan dat we dat zo houden.

585 Statenlid **KORZELIUS** (GroenLinks): Ook op dat punt, voorzitter, verschillen wij met JA21 duidelijk van mening. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Mevrouw Uiterwijk, gaat u verder.

590 Mevrouw **UITERWIJK** (JA21): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik was aan het einde van mijn betoog gekomen. En inderdaad, een meningsverschil met GroenLinks. Je verwacht het niet. Maar dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Het woord is aan mevrouw Poot van de VVD.

595 Mevrouw **POOT** (VVD): Dank u wel, voorzitter. Ik zal alvast een spoileralert afgeven: ook ik zal de onderwerpen behandelen die ook door de andere leden al behandeld zijn als het gaat over rekeningresultaat en onderbesteding.

600 Maar, voorzitter, laat ik beginnen. De jaarrekening is altijd een mooi moment om terug te kijken naar wat er bereikt is. De kaderbrief start met – het had natuurlijk net zo goed de jaarrekening kunnen zijn – dat het college zegt: we zijn trots op wat er allemaal bereikt is. In de commissie zei

ik ook al dat wij dat delen. Kijk naar infrastructuur, woningbouw, kijk naar de samenwerking met de gemeenten, daar is echt veel bereikt.

605 Laten we eerlijk zijn: ook op financiën is veel bereikt. Ik hoorde dat mijn collega's ook al zeggen, en helemaal terecht. De stukken zijn overzichtelijker geworden. Het rekeningproces, het opstellen van de jaarrekening, dat loopt goed. Daar zijn complimenten vanuit de accountant voor gegeven. Dat is ook wel eens anders geweest. Wat dat betreft, vanuit de VVD-fractie ook complimenten. Ik zou bijna zeggen: hierbij de complimenten aan het college en aan de
610 ambtenaren voor dit proces.

Dan gaan we naar de inhoud. Zoals veel van mijn collega's ook al zeiden, valt daar natuurlijk het enorme positieve rekeningresultaat van 84 miljoen op. Natuurlijk, de inkomsten fluctueren behoorlijk door het jaar heen. Met geleend geld voor investeringen maakt dat de
615 voorspelbaarheid van de begroting en van de financiële situatie een stuk lastiger. De hogere inkomsten zijn een gevolg van de hogere uitkeringen door het Rijk. Natuurlijk is het altijd fijn als je meer inkomsten krijgt dan begroot. Maar tegelijkertijd, ja, u weet natuurlijk ook: dat is natuurlijk ook niet goed, want misschien hadden we ook andere dingen kunnen doen.

620 Daarover hebben wij direct een vraag. Ongeveer een week geleden kregen wij het bericht dat het nieuwe verdeelmodel is vastgesteld voor de provincies, en dus ook voor de provincie Noord-Holland. Wij zijn benieuwd of er al enige helderheid is over wat dat nu gaat betekenen voor de provincie Noord-Holland en wat dat gaat betekenen voor onze begroting. Deze vraag is aan de gedeputeerde. En tegelijkertijd ook de vraag erbij of zij kan aangeven hoe zij ons, PS, hierin gaat
625 meenemen. Goed, dat was de inkomstenkant.

Dan kijken we naar de uitgavenkant. Die is natuurlijk ook een stuk lager dan begroot en dat vinden wij zorgelijk, met name om twee redenen. Kijk, ten eerste die investeringen, de aankondiging van investeringen, ja, dat doe je natuurlijk niet voor niets. Dat doe je omdat dat
630 nodig is, omdat er onderhoud nodig is of omdat er infrastructuur nodig is voor nieuwe woonwijken, zodat er daarna ook geen achterstallig onderhoud ontstaat. Ja, en het antwoord op mijn technische vragen was: er zal geen achterstallig onderhoud ontstaan. Tegelijkertijd wil ik hier daar toch nog een keertje voor waarschuwen. Ik wil niet alleen maar waarschuwen voor achterstallig onderhoud. Het gaat natuurlijk ook over: wat spreek je nou af met die Noord-
635 Hollander? Dus wat voor verwachtingen leg je nou neer? En betekent dat nou ook dat als we een aantal investeringen niet doen, je vervolgens ook die verwachtingen niet waarmaakt?

Ten tweede leiden die uitgestelde investeringen natuurlijk tot een slechtere voorspelbaarheid van de leningenportefeuille. Nou, daar hebben we het ook allemaal uitgebreid over gehad. Ook tot de
640 slechte voorspelbaarheid van de kengetallen en met name de schuldquote. Juist die is zo belangrijk als het gaat om leningen die we als provincie kunnen afsluiten voor die investeringen. We hebben het er ook over gehad in de commissie. Dat zien we ook dit jaar. De voorspelling was in de begroting dat we met een leningenportefeuille van 425 miljoen zouden eindigen. Nou, dat is natuurlijk best veel. Dat is uiteindelijk niet gebeurd. Het is uiteindelijk 180 miljoen geworden.
645 Wederom, het is natuurlijk niet erg dat je minder geld leent. Tegelijkertijd maakt het de voorspelbaarheid niet goed. Daarom blijft ook mijn pleidooi, en het pleidooi van mijn fractie, om echt strak te sturen op die onderbestedingen. Dat is een oproep aan het college. Maar het is ook eigenlijk een oproep aan de gehele organisatie, zodat het niet alleen maar voor de organisatie, maar ook voor ons als PS voorspelbaarder wordt.

650

De **VOORZITTER**: Sorry. De heer Mülder.

De heer **MÜLDER** (D66): Ik wacht netjes af. [niet verstaanbaar] verhaal. Dat vind ik leuk, want u bent toch volgens mij de financiële houtdegen, ook zelfs binnen uw partij, die al heel stevig zit
655 op de financiën. Maar nu heb ik wel een beetje het idee: ja, u heeft ook wel een tekst die ik vaker heb gehoord: stuur op die onderbesteding. Maar hoe vindt u dat we moeten gaan sturen? Want we hebben er nu in drie jaar tijd nog niet op kunnen sturen. Ik heb in ieder geval nu een voorstel ingediend om daar iets mee te gaan doen. Kunt u dat onderschrijven of heeft u een ander leuk idee?

660

Mevrouw **POOT** (VVD): Dank u wel en dank u natuurlijk voor deze complimenten. Die neem ik dan ook altijd graag in ontvangst en mijn fractie waarschijnlijk ook. Nee, kijk, dat zien wij natuurlijk ook. Zoals u ook, in de commissie Bestuur praten we hier ook steeds over. Ik moet u ook echt wel zeggen dat ik zie dat de gedeputeerde daaraan werkt. Ik zie ook dat de
665 gedeputeerde daar resultaten in boekt. Ze zijn nog niet voldoende. Dat vinden we, denk ik, allemaal. Maar als we – het is een beetje technisch – kijken naar hoeveel procent van de uitgaven nu is gerealiseerd ten opzichte van de begroting, zien we dat steeds met 2 procent stijgen. Niet genoeg. Ik weet zeker dat de gedeputeerde dat ook zal zeggen. Niet genoeg, maar het stijgt wel. Dan uw voorstel. Ik moet u zeggen: ik hoorde u daarover spreken en ik ben direct even in overleg
670 gegaan, want ik ken het voorstel nog niet. Dus ik zeg u toe: daar gaan we naar kijken. Ik zeg u echter ook toe: als het een motie is waarvan eerder is gezegd ‘dat doen we al’, ja, dan weet ik niet of ik zo geneigd ben om het te steunen.

De heer **MÜLDER** (D66): Nee, dat snap ik. Dat staat er niet. De vraag is alleen: wat is voor de VVD een percentage waarvan u zegt: onderbesteding mag, als het dit percentage is? Wat is uw
675 streefgetal?

Mevrouw **POOT** (VVD): Ja, u gaat mij nu uitdagen om daar een getal aan te geven. Dat doe ik niet. Ik haal even de discussie terug die we ook in de commissie hadden. Daar werd ik bevraagd door
680 de heer Kes van de SP en die zei: vindt de VVD het dan acceptabel als er op een gegeven moment ook een overbesteding zou zijn? En toen heb ik gezegd: nou, als we zover zijn dat het inderdaad soms een overbesteding en soms een onderbesteding is, ja, dan kunnen wij daarmee leven.

De **VOORZITTER**: Meneer Mulder? Geen vraag meer. Gaat u verder, mevrouw Poot.

Mevrouw **POOT** (VVD): Dank u wel. Ik ging door met dat de gedeputeerde in de commissie Bestuur heeft gezegd te bezien hoe zij PS eerder kan meenemen in de mogelijke
685 onderbestedingen. Dus daar ga ik nog even op verder. Mijn vraag aan de gedeputeerde is eigenlijk of zij daar nu al een beeld van heeft hoe zij ons daarin kan meenemen. Volgens mij is dat ook toegezegd door de gedeputeerde, maar dan stel ik de vraag alsnog nog maar een keertje: waar zit het hem nou in? Zit het hem in vertraagde vergunningen? Zit het hem in het feit dat er geen arbeidscapaciteit is? Zit het hem in het feit dat er geen ambtelijke capaciteit is? Waar zit die onderbesteding nou? Zodat we elkaar daar scherp op kunnen houden en ook als PS een
690 beter oordeel daarover kunnen vormen.

Voorzitter, dan als laatste. Verder ziet de jaarrekening er wat ons betreft goed uit en gaan wij ermee akkoord.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan geef ik het woord aan mevrouw Vonck van de Partij voor de
700 Dieren.

Mevrouw **VONCK** (PvdD): Dank u, voorzitter. Allereerst dank voor de jaarstukken en het verrichte werk. Voor mij is dit de eerste kennismaking hiermee. Dus ik ben blij te horen dat ze er zo op
705 vooruit zijn gegaan. Toch hebben we nog wel een bedenking en een voorstel.

De jaarrekening is een verantwoording aan het einde van het jaar over de realisatie van doelen en besteding van middelen. Wat zegt nu de accountant? “De jaarstukken geven in beperkte mate
inzicht in de doeltreffendheid van de provinciale subsidieregelingen en de verstrekte bijdragen.” Dat herkent onze fractie. Ik licht even een casus uit.

Zo staat er, kort samengevat: de uitvoering van de Bossenstrategie is afgewogen met andere opgaven. Maar er wordt niet gezegd met welke andere opgaven en wat daar het resultaat van
710 was.

Het tempo is aangepast; betekent dat versneld of vertraagd?

En, de focus ligt op het realiseren van 103 hectare bos als compensatie van bos dat is gekapt in Natura 2000-gebieden. Oké, maar op welke termijn en hoeveel hectare wordt in 2027
720 gerealiseerd? Dat wordt niet gezegd.

Weer andere doelen van de Bossenstrategie, zoals de aanleg van nieuw bos en het revitaliseren van bestaand bos, worden zelfs niet genoemd.

Wat wij nodig hebben bij de jaarrekening is een reflectie van GS, liefst bij elk programma, op enerzijds welke doelen zijn behaald. Die successen kunnen we vieren. Anderzijds welke doelen niet zijn behaald, met daarbij een toelichting waarom dat niet is gelukt. Ook hoe GS van plan zijn daarmee verder te gaan. Dat sluit, denk ik, aan bij wat de VVD zojuist ook vroeg. Laat ons dat weten. Dat is sowieso geruststellender voor ons dan om alleen maar te constateren dat er alweer onderbesteding is. Dat geeft ons ook de mogelijkheid – daar gaat het om – om samen met GS te bepalen wat er nodig is om de volgende stappen te kunnen maken.

Het moet gezegd: GS erkennen deels dat deze lacune in de verantwoording er is. Zij zien de aanbeveling van de accountant dan ook als een waardevolle aansporing om in het vast te stellen beleid meer aandacht te besteden aan de concrete effecten en resultaten die ze willen bereiken. Dat is mooi, want op basis daarvan kun je de vertaling maken naar concrete en meetbare effecten in de jaarstukken.

Tegelijkertijd begrijpen we van GS dat de organisatie welwillend is, maar hier de komende jaren nog niet aan toe is. Daarom dienen wij vandaag een motie in, samen met GroenLinks, om GS te helpen dit proces richting en een tijdspad mee te geven. Met als dictum: “Verzoeken GS om een voorstel te doen hoe beleidsdoelstellingen beter vertaald kunnen worden naar concrete resultaten, zodat die op termijn kunnen worden meegenomen in de toelichting op de jaarstukken, en PS hierover uiterlijk in het tweede kwartaal van 2027 te informeren en mee te nemen bij de herijking van de P&C-cyclus, en gaan over tot de orde van de dag.”

Motie 70-29 juni 2026 Inzichtelijker maken van beleidsdoelstellingen

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 1 juni 2026.

Constaterende dat:

- *Er al jaren sprake is van een onderbesteding;*
- *Er per programma nauwelijks meetbare resultaten zijn beschreven;*
- *De accountant aangeeft dat ‘De jaarstukken geven in beperkte mate inzicht in de doeltreffendheid in de subsidieregelingen en de verstrekte bijdragen. Door meer aandacht te geven aan de mate waarin beoogde doelen zijn bereikt, kan de informatiewaarde van de jaarstukken toenemen’.*

Overwegende dat:

- *Bij het bespreken van de jaarstukken in meerdere commissies ter sprake is gekomen dat niet inzichtelijk is in hoeverre beleidsdoelstellingen zijn behaald;*
- *Door een reflectie op ambities, geleverde prestaties en niet behaalde doelen PS beter in staat zal zijn om GS te controleren en indien nodig bij te sturen.*

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- *Om een voorstel te doen hoe beleidsdoelstellingen beter vertaald kunnen worden naar concrete resultaten, zodat die op termijn kunnen worden meegenomen in de toelichting op de jaarstukken;*
- *En PS hierover uiterlijk in het tweede kwartaal 2027 te informeren en mee te nemen bij de herijking van de P&C-cyclus.*

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Henrice Vonck (Partij voor de Dieren) en Peter Korzelius (GroenLinks).

Mevrouw **VONCK** (PvdD): Dit is een voorstel voor het sturen op besteding in brede zin. Statenleden hebben een zo systematisch mogelijk inzicht nodig in de mate waarin alle uitgaven van de provincie bijdragen aan de realisatie van provinciale doelstellingen. Alleen dan kunnen wij onze kaderstellende en controlerende taak naar behoren uitvoeren. Nu ik dit zo zeg: dat geldt natuurlijk ook voor GS. Dank u.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. U heeft één motie ingediend en die maakt onderdeel uit van onze beraadslagingen.

780

Dan gaan we naar mevrouw Schneemann van Volt.

785

Mevrouw **SCHNEEMANN** (Volt): Dank u wel, voorzitter. Overall vinden we dat de financiële positie van de provincie een stuk is verbeterd ten opzichte van de laatste jaren. Dat verdient een compliment.

790

Wel vinden we, net als sprekers voor mij, dat er nog te veel onderbesteding is en dat doelen dus niet behaald worden. Dat is zonde, want omdat we zo precair moeten begroten, komen we niet toe aan de grote opgaven van deze provincie, zoals wonen en natuur. We zouden het dan ook goed vinden om te verkennen hoe we wendbaarder kunnen zijn als provincie en bijvoorbeeld bij financiële meevallers in de circulaire snel te kunnen bepalen welke projecten we in gang zetten.

795

Ik wil het ook nog wel even kort hebben over faunaschade, want het is duidelijk voor ons dat er snel echte maatregelen moeten komen om de kosten te beperken. Daarbij moet zoveel mogelijk worden samengewerkt met andere provincies. Duidelijk is dat alleen beheer niet meer voldoende is, maar dat er ook serieus gekeken moet worden naar bijvoorbeeld het aanpassen van de regelingen en het inzetten op minder schade van diverse gewassen. Dank u wel.

800

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan geef ik het woord aan mevrouw Buit van de ChristenUnie.

805

Mevrouw **BUIT** (ChristenUnie): Voorzitter, in de jaarstukken staat allemaal mooi beschreven wat de provincie allemaal gedaan heeft en bereikt heeft afgelopen jaar. Er zijn ontzettend veel goede dingen gedaan, zoals het realiseren van woningen, er is geïnvesteerd in het openbaar vervoer en het Natuurnetwerk Nederland is versterkt.

810

Er zijn echter ook zaken doorgeschoven om verschillende redenen. Toch is de ChristenUnie redelijk positief over de jaarstukken. We zien dat GS werken aan het verbeteren van het financieel beleid. Hierbij hoort ook dat we grip krijgen op de onderbesteding. GS werken hieraan, maar om nog een stap te zetten, dienen wij dus ook graag, samen met D66 en anderen, de motie over het sturen op onderbesteding mede in.

815

We vinden het ook van belang dat de financiën overzichtelijk en duidelijk controleerbaar zijn. Het budgetrecht is een van de belangrijkste taken van PS en dan moeten de financiën wel goed controleerbaar zijn voor PS. Daarom zijn we geen voorstander van de lijn om zo veel mogelijk, al dan niet geoormerkt, te storten in de algemene reserve. Los van de invloed die dit heeft op onze kengetallen – het vertroebelt immers het weerstandsvermogen door middelen geoormerkt in de algemene reserve te stoppen – zorgt het er ook voor dat het voor PS minder goed controleerbaar is. Daarom dienen we samen met het CDA, D66 en JA21 het volgende amendement in: “Besluiten om besluitpunt 2, lid 1, luidend: 2,2 miljoen extra uitkering decembercirculaire 2025 geoormerkt te storten in de algemene reserve, te wijzigen in: 1.a, een bestemmingsreserve geoormerkte voorschotten in te stellen; 1.b, 2,2 miljoen extra uitkering decembercirculaire 2025 te storten in de bestemmingsreserve geoormerkte voorschotten, en gaan over tot de orde van de dag.” Dat was het.

825

Amendement 12-29 juni 2026
Zuivere algemene reserve

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 1 juni 2026.

Constateernde dat:

830

- *De provincie Noord-Holland van het Rijk middelen krijgt die variëren in hoogte;*
- *De stand van de algemene reserve invloed heeft op het weerstandsvermogen van de provincie;*
- *De algemene reserve gebruikt wordt als buffer om financiële tegenvallers op te vangen en enkel hoort te bestaan uit middelen zonder bestemming.*

835

Overwegende dat:

- *Bij de jaarstukken het voorstel wordt gedaan om de 2,2 miljoen euro “extra” uitkering decembercirculaire geoormerkt in de algemene reserve te storten;*

- Voor uitvoering van het budgetrecht Provinciale Staten baat hebben bij een zuiver beeld van de kengetallen en het weerstandsvermogen.

840 Besluit:

Besluitpunt 2 lid 1

luidend

I. € 2,2 miljoen "extra" uitkering Decemercirculaire 2025 geormerkt te storten in de algemene reserve

845

Te wijzigen in

I.a. een bestemmingsreserve geormerkte voorschotten in te stellen

I.b. € 2,2 miljoen "extra" uitkering Decemercirculaire 2025 te storten de bestemmingsreserve geormerkt voorschotten.

850

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Yvonne Buit (ChristenUnie), Dennis Heijnen (CDA), Sijmen Mulder (D66) en Kelly Uiterwijk (JA21).

855

De **VOORZITTER**: Dank u wel. U heeft één amendement ingediend en dat maakt ook onderdeel uit van onze beraadslagingen.

Dan mevrouw Bezaan van de PVV.

860

Mevrouw **BEZAAN** (PVV): Ja, voorzitter, dank voor het woord. Dank ook aan alle medewerkers die werkzaamheden voor deze jaarstukken hebben verricht.

865

De jaarstukken 2025 laten, dat is vandaag al eerder gezegd, een voordelig resultaat zien van, ja, volgens ons was het 84,3 miljoen. Ik hoorde anderen zeggen: 84 miljoen. Het is maar hoe je ernaar kijkt. De algemene reserve groeit en de provincie staat er op papier financieel gezond voor. Maar wie verder kijkt, ziet bewegingen die toch in de verkeerde richting gaan. De schuldquote is bijvoorbeeld gestegen naar 68 procent, de solvabiliteitsratio daalt. En als je de trend over vier jaar bekijkt, 69, 61, 60, 58 procent, jaar na jaar. Daarmee neemt ook de rentekwetbaarheid toe. Dat zijn geen incidentele uitschieters; dat is een structurele trend die we zien sinds het einde van de zogenaamde Nuon-luxejaren.

870

875

Dan de reserves. De reserve ontwikkeling provinciale infrastructuur daalt fors, terwijl de reserve groen sterk toeneemt. Misschien volgt dit uit eerdergemaakte afspraken, maar ook die afspraken zijn ooit een keuze geweest – en keuzes kunnen worden herzien. We horen graag van het college hoe het uitlegt dat er minder geld gereserveerd staat voor de infrastructuur die achterloopt en meer voor het groenbeleid dat wij al jaren – en niet alleen wij, maar ook anderen – ter discussie stellen.

880

Dan de investeringen: wegen, bruggen, sluizen, viaducten, opnieuw achter op schema. Dat patroon was bij de laatste begrotingswijziging al zichtbaar. Het college wist het en heeft niet bijgestuurd. De vraag die wij stellen: wanneer is het genoeg? Wanneer gaat het college het gesprek aan over wat we met de beschikbare middelen wel kunnen waarmaken? En wanneer mogen Provinciale Staten de uitvoering van de doorgeschoven projecten alsnog verwachten?

885

Dan iets wat ons opviel in het rekeningresultaat: een opbrengst van 9,5 miljoen euro aan opgelegde dwangsommen. Kan het college toelichten welke dossiers hieraan ten grondslag liggen? En is het een incidentele opbrengst of een trend die we vaker kunnen verwachten?

890

Tot slot, voorzitter. Na vaststelling van vandaag groeit de algemene reserve naar 237 miljoen euro. Dat klinkt solide, maar gegeven de stijgende schulden, de toenemende rentekwetbaarheid en de structurele investeringsachterstanden is het de vraag of we die reserve niet harder nodig gaan hebben dan we nu denken. Voorzitter, ik dank u voor uw tijd.

895

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Ik geef het woord aan mevrouw Van der Helm van 50PLUS.

Mevrouw **VAN DER HELM-CHANDANSINGH** (50PLUS): Ja, dank u, voorzitter. Ook 50PLUS heeft kennisgenomen van de Jaarstukken 2025. We zien dat er hard gewerkt is en daarvoor complimenten aan de gedeputeerden en natuurlijk ook aan de ambtenaren die daar heel druk mee bezig waren.

Ik wil wel twee punten uitlichten waar het beter kan. Eerst het procedurele punt. Bij de laatste begrotingswijziging 2025 is 1,55 miljoen gestort in de nieuwe bestemmingsreserve, de reserve subsidies regionale economie, zonder voorafgaand instellingsbesluit van Provinciale Staten. Dat besluit is ons nu achteraf gevraagd. Dat is de omgekeerde volgorde. PS stellen kaders vooraf vast, niet achteraf. In de commissievergadering heb ik dat aangegeven. De gedeputeerde gaf aan dat het inderdaad niet had moeten gebeuren. Daarom, omdat we het niet vergeten, zowel GS als PS, dienen wij een motie in met de titel 'Vooraf instemmingsrecht PS bij het instellen van bestemmingsreserves', met als dictum "GS te verzoeken in het vervolg uitsluitend een bestemmingsreserve in te stellen na een voorafgaand instellingsbesluit van PS; bij iedere begrotingswijziging waarbij een nieuwe reserve wordt voorgesteld, het instellingsbesluit expliciet als afzonderlijk beslispunt aan PS voor te leggen voordat de eerste storting plaatsvindt; en afsluitend, derde gedachtestreepje, te bezien of de Financiële Verordening Noord-Holland op dit punt aangescherpt moet worden en PS te informeren bij de eerstvolgende herziening van de verordening."

Motie 71-29 juni 2026

Vooraf instemmingsrecht PS bij instellen bestemmingsreserves

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 1 juni 2026.

Constaterende dat:

- *De provincie bij de Laatste Begrotingswijziging 2025 (LBW 2025) €1,55 miljoen heeft gestort in de Reserve Subsidies Regionale Economie (programma 6);*
- *Dit is geschied zonder voorafgaand instellingsbesluit van Provinciale Staten;*
- *GS nu bij de behandeling van de jaarstukken 2025 – dus achteraf – PS verzoeken dit instellingsbesluit alsnog formeel te nemen;*
- *De Financiële Verordening Noord-Holland vereist dat PS een besluit nemen over het instellen van bestemmingsreserves.*

Overwegende dat:

- *Het instellen van een reserve een kaderstellend besluit is dat behoort tot de bevoegdheid van Provinciale Staten;*
- *Het achteraf formaliseren van een reeds gevulde reserve de kaderstellende en controlerende rol van PS uitholt;*
- *Het voorkomen van dergelijke procedurele omissies bijdraagt aan ordelijk en transparant financieel bestuur.*

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- *In het vervolg uitsluitend een bestemmingsreserve in te stellen na een voorafgaand instellingsbesluit van Provinciale Staten;*
- *Bij iedere begrotingswijziging waarbij een nieuwe reserve wordt voorgesteld, het instellingsbesluit expliciet als afzonderlijk beslispunt aan PS voor te leggen vóór de eerste storting plaatsvindt;*
- *Te bezien of de Financiële Verordening Noord-Holland op dit punt aanscherping behoeft en PS daarover te informeren bij de eerstvolgende herziening van de verordening.*

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Anneke van der Helm-Chandansingh (50PLUS).

Mevrouw **VAN DER HELM-CHANDANSINGH** (50PLUS): Dan de informatiewaarde van de jaarstukken. De provincie geeft jaarlijks meer dan 200 miljoen uit aan subsidies en bijdragen aan derden. De accountant constateert dat de jaarstukken in beperkte mate inzicht geven in de doeltreffendheid van die subsidies. GS zeggen dit deels te herkennen en het te gaan verkennen, maar zonder termijn en zonder concrete aanpak. Dat is onvoldoende. PS kunnen hun controlerende rol niet waarmaken zonder die informatie. Daarom dienen we ook een motie in met de titel Structurele analyse onderbesteding per programma en die bij de Begroting 2027 aan ons voor te leggen. Het dictum kan ik opnoemen, voorzitter. Is dat de bedoeling? Want het zijn vier

955 gedachtestreepjes. [...] Goed, dan ga ik daar- Het dictum. "GS te verzoeken bij de Jaarstukken
2026 voor het eerst een overzicht op te nemen van de doelbereiking per subsidie categorie met
een omvang van meer dan één miljoen, waarin per regeling wordt aangegeven wat het beoogde
doel was, welke prestaties zijn geleverd en in hoeverre het beoogde maatschappelijke effect is
960 bereikt of meetbaar is. Tweede gedachtestreepje: bij de aanbidding van de Jaarstukken 2026 aan
PS te rapporteren welke verbeteringen zijn doorgevoerd in de informatievoorziening over de
doeltreffendheid van subsidies ten opzichte van de Jaarstukken 2025; en in de Kaderbrief 2028
een voorstel op te nemen voor een structurele verankering van een doeltreffendheidsrapportage
in de planning-en-control cyclus. Als laatste- Nee, dat was het laatste gedachtestreepje.
965 Voorzitter, we zien dat beide moties moeten bijdragen aan een beter en transparanter financieel
bestuur. We hopen op brede steun. Dank u wel.

Motie 72-29 juni 2026

Inzicht in doeltreffendheid van provinciale subsidies in de jaarstukken

970 *Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 1 juni 2026.*
Constaterende dat:

- *de provincie Noord-Holland jaarlijks meer dan €200 miljoen verstrekt aan*
- *subsidies en bijdragen aan derden;*
- *De accountant (Publiek Belang Accountants, Verslag van bevindingen 2025) constateert*
975 *dat de jaarstukken in beperkte mate inzicht geven in de doeltreffendheid van provinciale*
subsidieregelingen en verstrekte bijdragen;
- *De accountant adviseert meer aandacht te geven aan de mate waarin beoogde doelen zijn*
bereikt, zodat de informatiewaarde van de jaarstukken toeneemt;
- *Gedeputeerde Staten in hun bestuurlijke reactie aangeven dit "deels te herkennen" en te*
980 *zullen "verkennen" hoe hierover meer systematisch inzicht kan worden gegeven, zonder*
daarbij een concrete termijn of aanpak te benoemen.

Overwegende dat:

- *Provinciale Staten een kaderstellende en controlerende rol hebben bij de inzet van*
publieke middelen, waaronder de vaststelling en evaluatie van subsidieregelingen;
- 985 • *PS die controlerende rol alleen effectief kunnen vervullen als de jaarstukken inzicht*
bieden in de mate waarin gesubsidieerde activiteiten de beoogde provinciale
doelstellingen hebben bereikt;
- *Het ontbreken van dit inzicht PS structureel beperkt in hun vermogen om te sturen op de*
effectiviteit van meer dan €200 miljoen aan jaarlijkse subsidie uitgaven;
- 990 • *Een verkenning zonder termijn en zonder concrete uitkomstverplichting onvoldoende*
waarborg biedt dat dit inzicht daadwerkelijk tot stand komt.

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- *Bij de jaarstukken 2026 voor het eerst een overzicht op te nemen van de doelbereiking*
per subsidie categorie met een omvang van meer dan €1 miljoen, waarin per regeling
995 *wordt aangegeven: (a) wat het beoogde doel was, (b) welke prestaties zijn geleverd en (c)*
in hoeverre het beoogde maatschappelijke effect is bereikt of meetbaar is;
- *Bij de aanbidding van de jaarstukken 2026 aan PS te rapporteren welke verbeteringen*
zijn doorgevoerd in de informatievoorziening over de doeltreffendheid van subsidies ten
opzichte van de jaarstukken 2025;
- 1000 • *In de Kaderbrief 2028 een voorstel op te nemen voor een structurele verankering van*
doeltreffendheidsrapportage in de planning- en control-cyclus.

En gaan over tot de orde van de dag.

1005 *Ondertekening: Anneke van der Helm-Chandansingh (50PLUS).*

De **VOORZITTER**: U heeft twee moties ingediend die onderdeel uitmaken van deze
beraadslagingen.

1010 Dan geef ik nu het woord aan Statenlid Korzelius van GroenLinks.

Statenlid **KORZELIUS** (GroenLinks): Voorzitter, dank u wel. We zijn natuurlijk in de commissie,
zowel in de Rekeningencommissie als in de commissie Bestuur, uitvoerig ingegaan op een aantal
zaken uit de jaarrekening. Ik zal het dan ook kort houden. Maar het is wel nodig, denk ik, ook in

1015 de Statenvergadering, zeker als er een besluit genomen moet worden, om daar het nodige over te zeggen.

1020 Voorzitter, ik begin met aansluiten bij de complimenten. Anders dan in voorgaande jaren is het proces van de totstandkoming van de jaarstukken toch aanzienlijk verbeterd. Zeker als je dat vergelijkt met voorgaande jaren. De complimenten dus aan de verantwoordelijk gedeputeerde, maar met name ook aan de organisatie.

1025 Voorzitter, de onderbesteding is al uitvoerig aan de orde gekomen. Ik ben het eens met de meeste sprekers die daar iets over gezegd hebben. Het lijkt toch een soort hardnekkig monster te zijn dat maar niet te temmen lijkt. Aan de andere kant moet ik constateren dat en in de organisatie, maar ook bij de gedeputeerde, het kwartje wél is gevallen. Er moet wat gebeuren aan die onderbesteding. We zijn dan in dat verband ook blij met de toezegging van de gedeputeerde dat we tussentijds worden geïnformeerd over de stand van zaken en daar waar er onderbesteding is.

1030 Ik moet wel één nuancering maken, voorzitter. Dat is niet ter verdediging van het feit dat er onderbesteding is. Maar als je kijkt naar andere provincies – ik heb een aantal bekeken – die worstelen met hetzelfde probleem. Ook vele gemeenten hebben hetzelfde vraagstuk dat de rekening toch substantieel afwijkt van de begroting. Dat heeft alles te maken met het feit dat je als overheid ambities wil formuleren. Die zet je ook in de begroting en dat doe je altijd ongeveer
1035 haast een jaar vooraf. Dan blijkt het allemaal niet te kloppen. Dus die nuancering wil ik wel een beetje maken. Ik bedoel: de provincie Noord-Holland is niet de enige provincie waar sprake is van onderbesteding. Dat is wat ik zei. Dat geldt voor veel gemeenten en zeker ook voor veel provincies.

1040 Voorzitter, als je kijkt naar de uitkomst van de jaarrekening, moeten we constateren dat er een positief saldo is van 84,3 miljoen. In werkelijkheid is dat natuurlijk maar 36 miljoen. Niettemin een resultaat dat inderdaad substantieel afwijkt van de begroting.

1045 Voorzitter, een belangrijke opmerking. Mevrouw Van der Helm van 50PLUS maakte die opmerking ook al. De accountant zegt dat in de jaarstukken maar in beperkte mate inzicht gegeven wordt in de doeltreffendheid van de subsidieregeling en de verstrekte bijdrage. De reactie van GS is dat zij dat doen bij meer dan 120.000 euro. Daar wordt expliciet aandacht aan besteed. Maar in de reactie van GS hebben ze toch wel een prachtige formulering. Ik zal hem even citeren: “Wij
1050 verkennen in de komende periode hoe wij binnen de bestaande kaders en met behoud van uitvoerbaarheid inzicht kunnen geven in de mate waarin gesubsidieerde activiteiten bijdragen aan de realisatie van de doelstellingen.” Einde citaat. Voorzitter, een prachtige en wellicht ook hoopvolle formulering. Maar wat kunnen we nu concreet verwachten van de gedeputeerde? Graag een antwoord van haar.

1055 Ten slotte, voorzitter. Dan sluit ik me aan bij mevrouw Henrice Vonck van de Partij voor de Dieren waar het gaat om het volgende. Er is een duidelijke behoefte bij PS om inzichtelijk te maken of en in welke mate de beleidsdoelstellingen in de verschillende programma's worden gehaald, hoe die vertaald kunnen worden naar concrete resultaten en, wat ook belangrijk is, hoe die zichtbaar gemaakt kunnen worden in de jaarstukken. Daarom, voorzitter, hebben wij de motie van de Partij
1060 voor de Dieren van harte ondersteund. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Het woord is aan de heer Valk van BBB.

1065 De heer **VALK** (BBB): Dank u wel, voorzitter. Namens BBB kan ik kort zijn. We zullen de voorliggende voordracht steunen. De jaarstukken zijn in de commissie Bestuur en de Rekeningencommissie met de accountant al uitgebreid besproken, en daarom wil ik me vandaag beperken tot enkele hoofdpunten.

1070 Allereerst een compliment aan gedeputeerde Rommel en haar ambtelijke organisatie voor het degelijk opstellen van de stukken. Het is goed te zien dat de accountant ook positief is over de kwaliteit van de verantwoording. De interne beheersing en de verbeteringen die de afgelopen jaren zijn doorgevoerd, stemmen ons zeer positief.

- 1075 Daarnaast is BBB tevreden over de onderbesteding die opnieuw is afgenomen. Er is al veel over gezegd, maar hij is wel afgenomen. Hij was eerst 90 procent, 92 procent, nu 94 procent. Daar zijn wij best tevreden over. Maar natuurlijk heeft het onze aandacht en moeten we daar wel op blijven sturen. Dat laat wel zien dat de uitvoeringskracht van de provincie verder verbeterd is.
- 1080 Voorzitter, de meerjarenraming laat zien dat op de lange termijn de financiële uitdagingen best groot zijn. Nu is het wel zo dat zo'n meerjarenraming een doorkijk is op basis van het huidige beleid. BBB heeft er alle vertrouwen in dat de provincie, dus PS en Gedeputeerde Staten, zoals we dat afgelopen jaar ook hebben gedaan, tijdig zullen bijsturen waar dat nodig is. Dus met alle vertrouwen stemmen wij in met de jaarstukken.
- 1085 De **VOORZITTER**: Dank u wel. De heer Dekker, Forum voor Democratie.
- De heer **DEKKER** (FvD): Ja, voorzitter, dank u wel. Als je zo laat in de rij bent, heb je over dit soort dingen weinig nieuws te melden. Maar niettemin. Ik zeg ook: de prachtige Jaarstukken 2025 laten zien dat de provincie financieel gezond is. Er is een positief resultaat van ruim 84 miljoen en de reserves zijn verder versterkt. Dat is op zichzelf goed nieuws. Maar een financieel overschot is niet automatisch een teken van goed bestuur.
- 1090 Een belangrijk deel van het resultaat is namelijk het gevolg van onderbesteding en uitgestelde uitvoering. Geld dat bedoeld was om maatschappelijke opgaven op te pakken, is simpelweg niet uitgegeven. Dat zien we onder andere bij het onderhoud van onze infrastructuur. Wegen, bruggen en andere provinciale assets vragen om tijdig onderhoud. Achterstallig onderhoud wordt uiteindelijk duurder en leidt tot meer overlast voor inwoners en ondernemers. Juist bereikbaarheid is een kerntaak van de provincie. Daar moet de prioriteit liggen.
- 1095 Ook het natuurbeleid blijft wat ons betreft een punt van zorg. Nog altijd wordt veel beleid gestuurd vanuit Europese richtlijnen en een ambitie voor zogenaamde wensnatuur. Dat legt grote beperkingen op aan economische ontwikkeling en zet met name onze agrarische sector onnodig onder druk. De balans tussen natuur, economie en voedselproductie is zoek, naar onze mening.
- 1100 Dat neemt niet weg dat de jaarstukken zelf een getrouw beeld geven van de financiële positie van de provincie. De accountant heeft de cijfers goedgekeurd en we hebben geen aanleiding om aan de juistheid van de verantwoording te twijfelen. Om die reden zullen wij vóór de vaststelling van de jaarstukken stemmen. Dat is nadrukkelijk geen instemming met alle gemaakte politieke keuzes, maar wel met de correcte financiële verantwoording die vandaag voorligt. Dank u wel.
- 1105 De **VOORZITTER**: Dank u wel. Ik kijk even naar het college of er behoefte is aan- Ja? Wij schorsen voor tien minuten. Dan overleggen GS even en komen daarna terug met een reactie van GS. Ik schors de vergadering tot 11.25 uur.
- 1110 *Schorsing van 11.13 uur tot 11.33 uur.*
- 1115 De **VOORZITTER**: Ik heropen de vergadering. Het duurde ietsje langer, maar we moesten heel even de moties allemaal op een rij krijgen. Als het goed is, is dat nu gelukt.
- 1120 Dan geef ik voor de beantwoording in eerste termijn het woord aan gedeputeerde Rommel.
- Eerste termijn Gedeputeerde Staten*
- Gedeputeerde **ROMMEL**: Dank u, voorzitter. Ja, wat mooi, al die complimenten. Dank daarvoor namens de organisatie. Er is de laatste jaren, samen met u, hard aan gewerkt om juist de jaarstukken inzichtelijker te krijgen. We zijn er nog niet, maar we zijn wel al een heel eind.
- 1125 Dan is het wel jammer als het CDA zegt 'zwalkend beleid'. Dat herken ik niet. We hebben landelijk natuurlijk echt wel heel wat tegenslagen gehad. Ik moet ook zeggen, als je kijkt naar wat we hebben gedaan met het Provinciefonds – want u stelde ook de vraag: hoe het zit met dat we moesten bezuinigen en ineens ook weer niet – ja, ik heb zelf nog wel eens gedacht: we waren eensgezinder toen we moesten bezuinigen dan op het moment dat we het geld weer tot ons kregen. Maar ik ben wel blij dat het gebeurd is. Om even in herinnering te brengen: we hadden bij de kadernota heel wat bezuinigingen die we moesten doen, ook om voor groen geld vrij te
- 1130

1135 maken. Daar hebben we best heel pittige, zware gesprekken over gehad. Straks komen we bij de kadernota daar misschien nog op. Maar om dat aan te geven, als je kijkt dat daarna het Provinciefonds dat er eruit kwamen. Gewoon na zeven jaar onderhandelen kwamen we op een tussenstap, en dat heeft al veel van ons gecorrigeerd.

1140 De **VOORZITTER**: De heer Heijnen. Interruptie.

De heer **HEIJNEN** (CDA): Ja, voorzitter, dank. Als de gedeputeerde erover begint, lokt ze natuurlijk een kleine interruptie uit. U was natuurlijk ook lijsttrekker voor de VVD voordat u gedeputeerde werd. Hoe beoordeelt u dan dat u vorig jaar de opcenten hebt verhoogd, bij onze inwoners ongeveer vier miljoen euro extra hebt opgehaald en vervolgens blijkt dat er ruim tachtig miljoen over is? Ik vind dat eigenlijk niet zo goed. Ik ben benieuwd hoe u daarnaar kijkt.

1150 Gedeputeerde **ROMMEL**: Ik kan het zien zoals we dat vanuit het college hebben gedaan. Op het moment dat wij het coalitieprogramma vaststelden, hebben we gezegd: we blijven de laagste met onze opcenten. We kwamen voor enorme uitdagingen te staan. We hadden ook niet kunnen voorzien dat het kabinet zoveel keren zou struikelen en dat daar dus ook al die miljarden – ik breng het nog maar een keer in herinnering – dat voor het Transitiefonds Klimaat 45 miljoen en voor de transitie in het kader van de agrarische sector 35 miljard in een keer wegviel. Wij hadden gedacht dat die gelden zouden komen en dat er dus tekorten kwamen, dat hadden wij niet kunnen voorzien. Wat ik wel voorzie, is dat wij genoeg middelen hebben vrijgemaakt voor onze mobiliteit, voor onze economie. Want daar moet het ook allemaal weer uit betaald worden. Ook natuurlijk voor de woningbouw, die wij enorm aan het versterken zijn en waarbij we gemeenten helpen. Dat zijn allemaal punten. Daarnaast natuurlijk om groen te ondersteunen, om die vergunningverlening weer mogelijk te maken. Energie en netcongestie. Ik vind dat wij goede besluiten hebben genomen. Daarnaast heb ik mij als gedeputeerde Financiën ook ontzettend hard gemaakt om een goede verdeling van het Provinciefonds voor ons te krijgen. Dat is, dat werd ook al gememoreerd door de VVD, dit jaar ook gelukt, dat we daar na zeven jaar onderhandelen eindelijk duidelijkheid over hebben. Daar sta ik voor en daar staat dit college voor.

1165 De heer **HEIJNEN** (CDA): Ja, u reflecteert nu op de verhoging van de opcenten aan het begin van deze collegeperiode. Daarvoor hebben wij ook steun verleend, want ik ben het met u eens dat er grote uitdagingen waren en dat de provincie daarvoor stond. Er is echter vorig jaar rond deze tijd ook nog besloten de opcenten met één punt te verhogen, omdat we anders financieel-technisch niet zouden uitkomen. Daar vroeg ik u naar. Daardoor is boven op die eerdere verhoging nog een keer een korte kleine verhoging geweest waarmee zo'n ruim vier miljoen is opgehaald. Die blijkt nu achteraf helemaal niet nodig geweest. Hoe kijkt u daarnaar?

1175 Gedeputeerde **ROMMEL**: Ik refereerde ook aan vorig jaar. Eigenlijk dacht ik daar nog meer aan, omdat we toen ook voor de situatie kwamen te staan dat we tekortkwamen voor groen, dat de vergunningverlening niet los kon komen en dat we ook juist de gelden voor mobiliteit wilden zekerstellen. Daaraan refereerde ik. Laat ik het zo zeggen: als je zo kijkt, hebben we die gelden wel degelijk nodig. Want u weet zelf ook, waar we vorig jaar voor kwamen te staan is dat wij moesten gaan lenen, omdat het geld gewoon op was. Dat betekent ook dat wij voor de toekomst de middelen nodig hebben om onze financiële positie beter te maken voor als wij ook geld gaan lenen. Dat was nieuw op onze agenda vorig jaar.

1185 De heer **HEIJNEN** (CDA): Voor de laatste keer, voorzitter. Vorig jaar is besloten de inkomsten te verhogen en onze inwoners zwaarder te belasten voor geld dat we al in 2025 nodig zouden hebben. Dat bleek niet het geval. Er zijn ruime middelen over. In de toekomst kunnen natuurlijk altijd de opcenten nog worden verhoogd. Ik wil van u weten: hoe beoordeelt u nu dat u voor het afgelopen jaar toch extra belasting bent gaan heffen op de inwoner, terwijl we uiteindelijk heel veel geld overhouden?

1190 Gedeputeerde **ROMMEL**: Ik begrijp bijna dat u met een motie komt om de opcenten te verlagen. Maar goed. Wat ik wil zeggen en wat ik ook zei, is dat ik wel degelijk zie dat we dit geld nodig hebben. En dat is ook nu al, want dat weet u zelf ook nog wel, over die tweehonderd miljoen voor groen. Wij hebben dat geld nodig omdat het geld niet meer van het Rijk kwam. Dat noem ik ook het zwalkende beleid wat u zegt dat de provincie dat heeft. Dat zie je ook bij het Rijk gebeuren.

1195 Die zestig miljard, verdeeld over twaalf provincies, zijn we wel misgelopen. Dat was in de eerste periode. Maar vorig jaar hebben we gezien dat we voor groen meer middelen nodig hebben. En als u kijkt naar het programma Natuurnetwerk, dan ziet u daarin dat er nog meer middelen nodig zijn. Dus ik vind dat u een goed besluit hebt genomen om de opcenten in beide jaren te verhogen.

1200 De **VOORZITTER**: Gaat u verder, mevrouw Rommel.

Gedeputeerde **ROMMEL**: Ja, dan nog maar om daarin ook mee te geven over de onderbestedingen, zoals GroenLinks ook al zei: het gaat ook om hoe we onze ambities formuleren. Dat klopt ook. Ook uw Staten hebben hoge ambities. We programmeren veel. Als we 1205 onderbesteding willen voorkomen, zullen we minder moeten programmeren. Maar dan zult u zich daar natuurlijk ook aan moeten committeren. Wat ik ook bij de onderbesteding heb aangegeven – dat was tijdens de commissiebehandeling – dat bij de Jaarrekening 2026 – want we hebben echt wel even een jaar nodig om met de organisatie de gesprekken aan te gaan om te kijken waar zij onderbestedingen verwachten. Ik heb u ook toegezegd dat ik daar bij de 1210 Jaarrekening 2026 bijvoorbeeld zal aangeven: ligt het aan capaciteit, vergunningverlening, inflatie of het ontbreken van grondstoffen? Ja, honderd procent uitvoering is niet realistisch. D66 vroeg al: wat is dan wel realistisch? Geef daar maar eens een percentage aan. Die negentig procent vind ik dat we dat echt wel heel goed doen. Er zit altijd ook nog wel een verrassing in, dat je aan het einde van het jaar geld krijgt. Maar daar gaan we ook in meenemen. Dat heb ik ook 1215 toegezegd.

Dan met betrekking tot JA21. U vroeg naar de concrete stappen die we zetten voor de beheerkosten van natuur. Daarover wordt in de IPO Taskforce over gesproken. Dat er voldoende 1220 beheergeld nodig is, wordt ook erkend en onderkend door het Rijk. Dus daar gaan we ervan uit dat dat geld er gaat komen. Daarover zijn we ook in overleg. Voor het huidige NNN is er voldoende geld beschikbaar, maar voor de toekomst moeten we daar nog een stap meer in zetten.

Dan kom ik aan het verdeelmodel. Ik had het al even eerder genoemd. Het verdeelmodel, daar 1225 zijn we vorige week net uitgekomen. Wat dat betekent voor ons als Noord-Holland: vorig jaar hebben we al best een behoorlijke stap gemaakt. Dus we hebben daar middelen bij gekregen. Ik kan u van alles vertellen over hoe het werkt, maar dat is heel technisch. Ik was juist ook van plan om u mee te nemen in een technische briefing om uit te leggen hoe het dan nu werkt. Wij zullen er naar verwachting dit jaar ongeveer 800.000 euro op achteruitgaan. Dat komt ook doordat wij 1230 meer elektrische auto's hebben. Daar zitten allemaal technische dingen aan en daar neem ik u later graag in mee. Maar dit is de verwachting die er is. Nogmaals, ik ben al heel blij dat we er met onze provincies uitgekomen zijn. Ik denk dat het een goed beeld geeft naar Financiën in Den Haag, ook omdat wij daar vragen om de koek te vergroten, omdat wij wel meer taken krijgen en minder middelen. Dat is de volgende stap waar ik op uit ben als gedeputeerde Financiën. 1235

De vraag van de PVV over de 9,5 miljoen aan dwangsommen: dwangsommen zijn nooit structureel. Het grootste gedeelte komt bijvoorbeeld bij Tata vandaan. Dus het is niet dat we daar 1240 structureel op kunnen rekenen. Het is ook niet iets waar je trots op moet zijn dat je het binnenhaalt. Dat betekent gewoon dat je een dwangsom moet uitvoeren omdat iets niet is gedaan. Dus ik heb liever dat het wel goed gaat dan dat we het binnenhalen.

Dan ga ik naar de moties en het amendement, want dan heb ik alle vragen beantwoord. De rest doet mijn collega.

1245 Even zien. Motie M69 van D66, CDA, ChristenUnie en JA21 over sturen op onderbesteding. Ik moet hem er even bij pakken. Deze ga ik ontraden. Uw eerste dictum van de onderbestedingsrichtlijn- Richtlijnen hebben we al voor het toelichten van de onderbesteding. Een norm vooraf over wat maximaal acceptabele bandbreedtes zijn, is onverstandig, omdat er dan geen rekening wordt gehouden met onvoorziene factoren. Dan ad twee, te onderzoeken of en 1250 hoe bij het opstellen van de begroting rekening kan worden gehouden met structurele onderbesteding. Dit is reeds gangbaar beleid. Nummer drie, de uitkomsten hiervan uiterlijk te betrekken bij- Ook dat is niet realistisch. Kijk, het deugdelijk verklaren van verschillen en bijstellingen – heb ik net ook al gezegd bij de onderbestedingen, met de toezegging die ik heb

1255 gedaan- dat gebeurt al en kan gewoon niet bij deze begroting. Daar verklaren wij geen verschillen.

1260 De heer **MÜLDER** (D66): Ja, ik ben nog steeds een beetje verbaasd, want ik probeer het misschien heel simpel uit te leggen. Wat vindt u op dit moment realistisch wat u gaat halen? En ik snap dat daar allemaal factoren voor zijn. Maar ik wil eigenlijk weten wanneer- Want we hebben het heel vaak over die onderbesteding. Iedereen zegt: goh, dat willen we niet. Maar wanneer moet ik gaan gillen? Dat is even de vraag die ik in een motie aan u vraag: kunt u een percentage noemen? Dat doen ze bijvoorbeeld ook in een andere provincie. Volgens mij heeft Zuid-Holland nu tien procent gezegd. Dat mag wat mij betreft hoger zijn als u zegt: nou ja, ik vind dat het twintig procent kan zijn. Maar wanneer moet ik gaan gillen? Wanneer kan ik u afrekenen? En dat hoeft, volgens mij, 1265 geen ambtelijke capaciteit te kosten. Het is gewoon puur en alleen: wanneer vindt u het niet meer acceptabel en moet ik met mijn vuist op tafel slaan: hé, het is te veel? En dan heeft u alsnog de mogelijkheid om uit te leggen wat de factoren zijn om daar dit keer van af te wijken. Maar het is gewoon even de vraag: welk percentage? Wanneer gaan we een steviger gesprek voeren?

1270 Gedeputeerde **ROMMEL**: Nou ja, zoals ik al zei: ik denk dat negentig procent, of wat je hoger haalt, heel mooi is. Dat doen we ook. Daarbij vind ik het belangrijker – en wat we dus ook gaan doen bij de volgende jaarrekening – om uit te leggen waarom iets gebeurt. Dan hoeft u niet te gaan slaan en zo. U kunt daar dan ook op sturen. Dat is wat ik belangrijk vind: dat u in de loop van het jaar ook ziet waarom dingen gebeuren. En soms noemen we iets onderbesteding waarvan 1275 je van tevoren weet, omdat je in november geld krijgt, dat je dat natuurlijk dat jaar niet gaat uitgeven. Dus ook bij de nieuwe P&C-cyclus zullen we het daar met elkaar over kunnen hebben hoe we dat ook benoemen. En nogmaals, minder programmeren is prima, maar u hebt ook ambities. En dat betekent ook dat u zich daaraan moet committeren.

1280 De heer **MÜLDER** (D66): Mijnheer de voorzitter, ik maak iets bijzonders mee. Ik heb wel eens vrij snel een soort toezegging gekregen, maar nu heb ik zelfs meteen uitvoering gekregen van mijn motie, want volgens mij zegt u net zelf negentig procent. Ik pin mijzelf vast op negentig procent. En als het minder wordt dan negentig procent, dan moeten we een steviger gesprek voeren. Dan is de motie dus uitvoerbaar, want u hebt haar net eigenlijk al uitgevoerd. Kunt u gewoon zeggen: 1285 ik ga dit doen, het hoeft niet in stemming te worden gebracht en ik ga uit van negentig procent, en ik ga ook verwerken in de begroting: dat dat mijn streefgetal is.

1290 Gedeputeerde **ROMMEL**: Ik heb meerdere punten genoemd waarom de motie niet uitvoerbaar is en waarom ik die ontraad. Wat ik aangeef, is dat u mij vraagt wat ik realistisch vind. Nou, ik zeg: negentig procent vind ik echt heel goed. Maar dat vergt ook iets van u als Staten als u ambities wilt hebben.

1295 De heer **MÜLDER** (D66): Ja, dat is inderdaad precies wat de motie is. We spreken hier af dat u negentig procent gaat doen. Ik vind het jammer dat die dan niet uitvoerbaar is, want u voert haar nu net zelf uit. Dus ik hoop dat u in tweede termijn misschien toch bedenkt: eigenlijk kunnen we die negentig procent wel opschrijven en dan verklaart u het als het minder is geworden.

De **VOORZITTER**: Mevrouw Rommel, gaat u verder.

1300 Gedeputeerde **ROMMEL**: Dank u, voorzitter. Motie M70 gaat over het inzichtelijker maken van beleidsdoelstellingen. Op zich denk ik dat dit een heel goede is om mee te nemen bij de P&C-cyclus. Dat is de motie van de Partij voor de Dieren en GroenLinks. Daar praten we toch al over, om dan ook te kijken hoe we dit voor u beter kunnen weergeven. Of dat nu in een toelichting in de jaarstukken moet of iets anders, maar het lijkt me goed om dat in de P&C-cyclus mee te 1305 nemen. U vraagt ook om uiterlijk in het tweede kwartaal te rapporteren. Dat zou een goed streven kunnen zijn, maar ik zou me daar liever niet helemaal op vastpinnen, omdat die P&C-cyclus natuurlijk met de Staten wordt besproken en het zit ook net in de verkiezingen. Ik weet dus niet hoe snel we die P&C-cyclus dan besproken en gewijzigd kunnen hebben. Dus als ik dat zo mag lezen, dat het tweede kwartaal niet vast is, dan zou ik deze aan de Staten kunnen laten. 1310

Dan kunnen we door naar motie M71. Die gaat over vooraf instemmen door PS bij het instellen van bestemmingsreserves. Deze is overbodig, omdat in onze Financiële Verordening de regels

over het instellingsbesluit al zijn opgenomen. Bij de besluitstukken van PS wordt ook een extra toets ingebouwd om omissies of onvolkomenheden te voorkomen. Dus deze wordt ontraden.

1315

De **VOORZITTER**: Dat was motie M71. Ja. Mevrouw Van der Helm, interruptie.

Mevrouw **VAN DER HELM-CHANDANSINGH** (50PLUS): Dank u, voorzitter. Het is al opgenomen. In het dictum vraag ik om aanscherping. Natuurlijk, ik snap: waar gewerkt wordt, worden fouten gemaakt. U geeft aan dat het in de verordening staat. Ik vraag om een aanscherping bij de herziening. Vraag ik te veel?

1320

Gedeputeerde **ROMMEL**: Nou, volgens de regels zijn de voorstellen gedaan, ook bij de laatste begrotingswijziging. Dat was ook voorgesteld. Daar wijst u steeds naar, maar dat was geen fout. Dat was daar ook ingebracht. En volgens de Financiële Verordening zijn de regels er al waar u om vraagt. Dus ja, u vraagt eigenlijk iets wat er al is. Dus daarmee is deze gewoon overbodig.

1325

Mevrouw **VAN DER HELM-CHANDANSINGH** (50PLUS): Ja, voorzitter, ik ga erop kauwen. Dank u wel voor de beantwoording.

1330

De **VOORZITTER**: Gaat u verder.

Gedeputeerde **ROMMEL**: Dan gaan we naar motie M72, 'Inzicht in doeltreffendheid van provinciale subsidies in de jaarstukken'. Deze is van 50PLUS. Deze is eigenlijk niet uitvoerbaar, want bij de jaarstukken wordt voor het eerst een overzicht opgenomen over de doelbereiking per subsidie categorie met een omvang van meer dan één miljoen. Daar kijken we ook wat het beoogde doel is. Maar wat meer is waar die ontraden wordt, is dat er al een heel proces is ingericht voor de subsidies en hun doeltreffendheid. Er komt al een evaluatie op. Begin 2025 hebt u dat Evaluatiekader Subsidie al geactualiseerd. Dus deze ontraad ik daarom.

1335

1340

Dan kom ik bij het amendement over de algemene reserve, 'Zuivere algemene reserve' van ChristenUnie en CDA, amendement A12. Deze ga ik ontraden, omdat de norm voor de reserve al meer dan vijf miljoen is. Wat hierbij aan de orde is, heb ik u ook verteld: het gaat over de decentralisatie-uitkering. Dat is een uitkering die je overal aan mag besteden. Maar er wordt wel gezegd: hier kunt u het ook aan besteden. Vaak hebben wij dat al verwerkt in onze stukken en in ons beleid. Dus hebben we het geld al uitgegeven. En dan zou je het overal aan kunnen besteden. Wat ik wil voorkomen, is dat we weer een reserve krijgen. We willen een reserve voor één doel. Dat hebt u ook vastgesteld. Nu krijg je dan een potje- En dan zie ik, uit mijn tijd - ik weet niet of u dat nog hebt meegekregen - toen ik voor de eerste keer Statenlid was, toen hadden we GIA, GIBA, FINA. Dat waren allemaal potjes met allemaal doelen erin en dan kon je het overal aan uitgeven. Dat zou ik nou juist willen voorkomen. Dus deze motie ontraad ik.

1345

1350

De **VOORZITTER**: Interruptie mevrouw Buit.

Mevrouw **BUIT** (ChristenUnie): Ja, dank. Ik snap uw punt wel. Alleen, dan moeten we het ook niet geoormerkt in de algemene reserve stoppen, omdat als je het oormerkt, dan is het niet in de algemene reserve. Dus als u er dan van maakt: we storten het gewoon in de algemene reserve, want we kunnen het aan alles uitgeven. Prima. Maar het gaat meer om het principe dat we niet dingen geoormerkt in de algemene reserve moeten stoppen, omdat we anders een bestemmingsreserve ervoor moeten opstellen.

1355

1360

Gedeputeerde **ROMMEL**: Als u dat op die manier aangeeft, dan denk ik dat u daar inderdaad gelijk in hebt en dat we het dus in de algemene reserve stoppen en niet geoormerkt.

De **VOORZITTER**: Een interruptie van mevrouw Uiterwijk.

Mevrouw **UITERWIJK** (JA21): Ja, voorzitter, begrijp ik het dan goed dat u het oormerk dan nu van die gelden afhaalt?

Gedeputeerde **ROMMEL**: Nee, ik denk dat ik het dan niet goed heb gezegd. Als u zegt dat oormerken- Die decentralisatie-uitkering kun je overal aan uitgegeven. Waar in het amendement

1370

om werd gevraagd, is om het dan in een bestemmingsreserve te stoppen. Dus we halen het geoormerkte geld er niet uit. Dat gaat in die algemene reserve.

1375 Mevrouw **UITERWIJK** (JA21): Volgens mij zijn er twee smaken: of je zet het in de algemene reserve en het is vrij besteedbaar, niet geoormerkt, of je oormerkt het geld en dan hoort het in een bestemmingsreserve. Dus welke van de twee wordt het?

1380 Gedeputeerde **ROMMEL**: Je stopt het niet in een bestemmingsreserve. Dus het komt in de algemene reserve.

Mevrouw **UITERWIJK** (JA21): Maar, voorzitter, dan kunnen wij het dus overal aan besteden waar we aan willen en is het geld niet langer geoormerkt.

1385 Gedeputeerde **ROMMEL**: Het zit beschermd in de algemene reserve.

1390 Mevrouw **UITERWIJK** (JA21): Voorzitter, dat is geen optie. Dat hebben we volgens mij net met elkaar besproken. Dus om deze verwarring hier op te lossen, lijkt het me verstandig om het geld geoormerkt in een bestemmingsreserve te zetten of het vrij te laten vallen in de algemene reserve en dan valt het oormerk eraf.

1395 Gedeputeerde **ROMMEL**: Dan kom ik daar even in mijn tweede termijn op terug, want ik denk dat er nu verwarring ontstaat. Maar om het in een bestemmingsreserve te stoppen, daarvan heb ik net gezegd dat ik dat ontraad, omdat het minder dan vijf miljoen is en omdat het dan overal aan besteed kan worden.

1400 De **VOORZITTER**: Statenlid Korzelijs, de toezegging is om in tweede termijn in ieder geval even nadere uitleg te geven. Dus wellicht is dat een optie. Anders praten we wellicht langs elkaar heen. Ik heb het vermoeden dat we straks wat meer duidelijkheid kunnen geven.

In de eerste termijn namens het college gedeputeerde Olthof.

1405 Gedeputeerde **OLTHOF**: Ja, dank u wel, voorzitter. Voorzitter, in het kader van de onderbesteding zijn ook door de PVV opmerkingen gemaakt over infrastructuur. Het lijkt me toch goed om daar nog even wat over te zeggen, ook in het kader van de jaarrekening. We zien in Nederland natuurlijk een brede opgave als het gaat over beheer en onderhoud en de achterstanden die er inmiddels zijn ontstaan, en het tekort aan financiële middelen. Dat vraagt ook van de provincie Noord-Holland, samen met het Rijk en samen met de gemeenten, om toch goed met elkaar af te stemmen hoe we dat beheer en onderhoud op een goede manier kunnen doen. Dat betekent ook
1410 dat we last hebben van de planning van het Rijk. Waar je een heel strakke planning hebt met onzekerheden betekent dat ook dat we soms ook moeten schuiven met onze planning. Dat kan een effect hebben op de uiteindelijke realisatie: dat we misschien een paar maanden moeten uitstellen, waardoor het in het volgende jaar valt. Maar ik wil ook aangeven dat de provincie Noord-Holland het financieel gezien, met onze stelsels en kapitaallasten als het gaat over beheer en onderhoud, goed heeft geregeld. Daar ziet u geen grote twijfel in, want dat zijn in principe de
1415 kapitaallasten. Dat zijn relatief kleine bedragen; dat zijn geen grote investeringsbedragen. Dus als provincie herken ik niet dat er enorme bedragen vrijvallen. Onderbesteding zit in beheer en onderhoud. Het kan soms zijn dat we het net over een jaar heen moeten tillen, dat er uitstel is door tegenvallers bij de werken. Maar daar zitten geen grote onderbestedingen in. En tot nu toe hebben wij als provincie Noord-Holland het goed onder controle. Maar nogmaals, ook wij hebben uiteindelijk natuurlijk last van de grote beheer- en onderhoudsopgave en de vervangingsopgave. Dat is duidelijk.

1425 Ik wil nog een ander punt noemen, waar ook opmerkingen over werden gemaakt in een ander kader over samenwerken. Als provincie Noord-Holland hebben we als eerste en enige provincie het initiatief genomen om Samen Slimmer Renoveren en Vervangen op te zetten. Dat wordt inmiddels ook door de minister veelvuldig genoemd in allerlei bijdragen van hem als een mooi voorbeeld van hoe we als provincie, Rijk en gemeenten samenwerken om die grote opgaven samen op te pakken en niet los van elkaar eigen initiatieven te ontplooiën. Dus we proberen juist
1430 samen met alle gemeenten in Noord-Holland en samen met Rijkswaterstaat de grote opgave die

er is samen op te pakken. Dus ja, we moeten alert zijn. En ja, we hebben het als provincie goed onder controle. En ja, we zijn uiteindelijk goed op weg om het samen op te pakken.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dat was gedeputeerde Olthof namens GS in de eerste termijn.

1435

Gaan we naar de tweede termijn. De heer Mülder, D66.

Tweede termijn Provinciale Staten

1440

De heer **MÜLDER** (D66): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik kan me niet aan de indruk onttrekken dat eigenlijk bijna alle moties op dit punt worden ontraden, terwijl ik denk: het is niet heel moeilijk. Mocht met deze motie niet worden ingestemd, in ieder geval die we zelf hebben ingediend op het gebied van het percentage, dan heb ik in ieder geval gehoord dat er negentig procent wordt aangehouden. Dan zal ik vanaf dat moment inderdaad, als we daaronder komen, vragen om meer uitleg. Jammer dat dit niet wordt omarmd, omdat ik denk dat wij hier als Staten en GS samen mee aan de slag kunnen. Daarbij wil ik ook nog even zeggen: ik snap de terughoudendheid niet echt. Ik zou u nog willen helpen door te zeggen: volgens mij kunt u iets opschrijven waar u misschien niet eens zelf verantwoording over hoeft af te leggen. Het gaat namelijk om de begroting van 2027 waar ik het voor vraag. En volgens mij is er dan mogelijk alweer een nieuwe coalitie. Dus u kunt van alles roepen en u hoeft er niet eens zelf verantwoordelijkheid over af te leggen. Dus pak die kans, zou ik zeggen.

1445

1450

De **VOORZITTER**: De heer Heijnen, CDA. De heer Wallaart, PvdA. Mevrouw Uiterwijk, JA21.

1455

Mevrouw **UITERWIJK** (JA21): Ja, voorzitter, ik zie vandaag eigenlijk heel constructieve Provinciale Staten, die op een aantal punten een gedeelde zorg willen oplossen. Die zit dan met name op de onderbesteding. Elke keer zegt ook het college: we willen daar een oplossing voor zoeken, we moeten dat beter doen. Er zijn ook stappen gemaakt in de afgelopen jaren. Maar we merken ook bij veel partijen in PS dat daar wat meer naar sturing wordt gezocht. Elke keer dat er dan vanuit PS een voorstel wordt gedaan om dat beter te kunnen vatten, ontraadt het college dat. Dus ik denk: we gaan dat maar even omdraaien. PS willen het, het college wil het, iedereen wil het, maar het gebeurt niet. Dus misschien hebben GS dan toch een oplossing voor de manier waarop zij dat zouden willen vormgeven. Dan giet ik dat in een motie. Ik ben helemaal de beroerdste niet. En dan kunnen we misschien met elkaar toch nog tot een heel constructief einde aan deze bespreking van de jaarstukken komen. Dank u wel, voorzitter.

1460

1465

De **VOORZITTER**: Altijd constructief.

Mevrouw Poot, VVD.

1470

Mevrouw **POOT** (VVD): Ja, dank u wel. Nou, daar kijken we natuurlijk altijd erg naar uit, naar zo'n motie.

1475

Nu laat ik me toch verleiden om over de percentages te gaan spreken, want ik moet u heel eerlijk zeggen dat een percentage van tien procent, waar net over gesproken werd door de gedeputeerde- U moet zich wel realiseren dat een percentage van tien procent onderbesteding gaat over honderd miljoen. Dat is meer dan de huidige onderbesteding. Laat ik u zeggen dat dit voor de VVD toch wel iets is waarover zij graag een keer in gesprek zouden gaan, omdat wij tien procent gewoon te veel vinden. Wij denken dus ook dat het goed is om hier gewoon over te blijven spreken.

1480

1485

De heer **MÜLDER** (D66): Nou, ik heb goed nieuws voor u: dat gesprek is al begonnen. Dat is namelijk hier. En nog beter: u mag er zelfs over stemmen. Dus ik wil graag weten wat uw percentage is. Ik heb nog beter nieuws voor u: u kent de gedeputeerde. Die is namelijk van uw partij. Dat is uw afgevaardigde. En u hebt misschien zelfs invloed op dat cijfer. Jammer dat u zelfs daarvoor nog geen contact hebt gehad.

Mevrouw **POOT** (VVD): Ja, dat ben ik eigenlijk wel met u eens. Maar wat mijn voorstel zou zijn, en ik hoop dat u dat aanpakt- Want ik hoor u en ik denk ook dat we hier echt een keer over moeten spreken in de commissie. Waarom zeg ik dat ook? Omdat ik echt vind dat door nu een percentage

1490 vast te gaan stellen- En u ziet direct wat er gebeurt namelijk. Door nu een percentage vast te gaan stellen, laten wij ons als PS een beetje in slaap laten sussen. Dat is nu net niet wat ik wil. En ik denk zomaar dat dat ook niet is wat u wilt.

1495 De heer **MÜLDER** (D66): Maar dat gesprek kunnen we zeker gaan voeren. Dat kunnen we in de commissie doen. U kunt ook nog voor deze motie stemmen, want dan hebben we in de volgende commissie het gesprek over wat iedereen een goed percentage vindt. Dan kan dat worden meegenomen in de begroting van 2027. En het gesprek dat we hierover hebben in de commissie kan gewoon door GS worden meegenomen.

1500 Mevrouw **POOT** (VVD): U hoort mij niet. Ik zeg dat het onverstandig is om een percentage vast te stellen. Ik zeg dat het belangrijk is dat wij hier als PS altijd op moeten blijven sturen. Dat we ons dus niet, al is het twintig procent, tien procent of vijf procent, in slaap moeten laten sussen. Wij zijn degenen als PS die de verantwoordelijkheid hebben om te controleren. Dan moet je juist geen percentage vaststellen op onderbestedingen waarbij we dan tegen elkaar zeggen: nu is het
1505 zo weinig, nu is het tien procent, nu hoeven we het er niet meer over te hebben. Dat is niet verstandig.

De heer **MÜLDER** (D66): Meneer de voorzitter, dan ga ik toch even zeggen: ja, wij sturen er al een tijdje op. Ja, dit is een punt waar we het al vaker over hebben gehad. Dus u doet nu net alsof we
1510 dit gesprek voor het eerst gaan voeren. Dan wil ik toch even zeggen dat ik de keren dat we erover hebben gesproken eigenlijk vrij gratis vond en dat ik het ook wel raar vind dat Marianne Thatcher hier niet zelf met een voorstel komt over wat we hier wel kunnen doen met die onderbesteding. U zegt eigenlijk alleen hetzelfde als wat u alle andere jaren hebt gezegd: er is onderbesteding, dat vinden wij niet goed. Ik wil dat meer handen en voeten geven door
1515 inderdaad te kijken naar een percentage. Maar als u een ander voorstel hebt, ben ik daar ook heel blij mee. U hebt zelf geen enkel ander voorstel, behalve dat we het er in de commissie nog een keer over gaan hebben. Maar ik heb het er al zo vaak met u over gehad. En we zijn het al eens. Geef het dan handen en voeten.

1520 Mevrouw **POOT** (VVD): Ja, nee, ik dacht u een handreiking te doen door te zeggen: we gaan het er nog over hebben. En ik constateer helaas dat u zich in slaap laat sussen. Ik constateer dat wij als VVD zeggen: goh – en weder, ik haal maar even het interruptiedebat met de heer Kes in de commissie aan – wij willen naar dat evenwicht toe. Dus als er onderbesteding is, maar soms ook overbesteding, dan gaan wij daarmee akkoord. Ik constateer helaas dat u zich in slaap laat
1525 sussen en dat vind ik jammer.

De heer **MÜLDER** (D66): Ik laat mij in ieder geval niet in slaap sussen door de vage termen die u gebruikt. De balans. Wederom: wat is die balans? Noem percentages. Maar u doet het niet. Dus u noemt alleen maar balans en onderbesteding vinden we stom. Maar ik wil gewoon weten: wat is
1530 die balans voor u? Plak daar een cijfer op. Dat is niet moeilijk.

De **VOORZITTER**: Mevrouw Poot, gaat u verder.

1535 Mevrouw **POOT** (VVD): Nee, maar goed, volgens mij wordt het een herhaling van zetten, want ik heb u de balans uitgelegd. Ik heb u ook precies verteld waar die balans ligt. En ik heb u ook gezegd dat ik het onverstandig vind om een percentage te noemen.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Mevrouw Vonck, Partij voor de Dieren.

1540 Mevrouw **VONCK** (PvdD): Ja, dank u, voorzitter. Even een korte reactie. Dank voor de reactie van de gedeputeerde op onze motie nummer M70, 'Inzichtelijker maken van de beleidsdoelen'. We hebben inmiddels een nieuwe versie ingediend en de tweede bullet van het dictum aangepast. Dat leest nu: "Dit mee te nemen bij de herijking van de P&C-cyclus". Dat betekent dat de verwijzing naar het tweede kwartaal is weggehaald, alhoewel we natuurlijk hopen dat we zo
1545 spoedig mogelijk de plannen mogen horen. Dank u.

Motie 70 'Inzichtelijker maken van beleidsdoelstellingen' maakt geen deel meer uit van de beraadslagingen c.q. besluitvorming.

1550 **Motie 73-29 juni 2026**
Inzichtelijker maken van beleidsdoelstellingen

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 1 juni 2026.

Constateerend dat:

- 1555
- *Er al jaren sprake is van een onderbesteding;*
 - *Er per programma nauwelijks meetbare resultaten zijn beschreven;*
 - *De accountant aangeeft dat 'De jaarstukken geven in beperkte mate inzicht in de doeltreffendheid in de subsidieregelingen en de verstrekte bijdragen. Door meer aandacht te geven aan de mate waarin beoogde doelen zijn bereikt, kan de informatiewaarde van de jaarstukken toenemen'.*
- 1560

Overwegende dat:

- *Bij het bespreken van de jaarstukken in meerdere commissies ter sprake is gekomen dat niet inzichtelijk is in hoeverre beleidsdoelstellingen zijn behaald;*
 - *Door een reflectie op ambities, geleverde prestaties en niet behaalde doelen PS beter in staat zal zijn om GS te controleren en indien nodig bij te sturen.*
- 1565

Gehoord de discussie,

verzoeken Gedeputeerde Staten:

- *Om een voorstel te doen hoe beleidsdoelstellingen beter vertaald kunnen worden naar concrete resultaten, zodat die op termijn kunnen worden meegenomen in de toelichting op de jaarstukken;*
 - *Dit mee te nemen bij de herijking van de P&C-cyclus.*
- 1570

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Henrice Vonck (Partij voor de Dieren) en Peter Korzelius (GroenLinks).

1575 De **VOORZITTER**: Even luisterend. U hebt dus motie M70 aangepast?

Mevrouw **VONCK** (PvdD): Dat klopt.

1580 De **VOORZITTER**: Daarmee is die ingetrokken. En er wordt dus een nieuwe motie ingediend met het dictum dat u zojuist hebt uitgesproken.

Mevrouw **VONCK** (PvdD): Ja.

1585 De **VOORZITTER**: Mevrouw Schneemann? Mevrouw Buit, ChristenUnie.

Mevrouw **BUIT** (ChristenUnie): Ja, dank aan GS voor de reactie op het amendement. In de technische briefing over de kengetallen en het weerstandsvermogen werd expliciet door uw ambtenaren aangegeven dat het onverstandig is om geld geoormerkt in de algemene reserve te stoppen. Als u nu zegt 'deze middelen zijn vrij besteedbaar, dus we stoppen ze in de algemene reserve', prima, maar dan haalt u het oormerk eraf. Als u dat kunt toezeggen, dan is mijn amendement niet meer nodig. Dan trek ik die in. Maar het gaat dus om het principe dat we geen geoormerkte middelen in de algemene reserve stoppen. Dus ik ben benieuwd naar uw reactie.

1590

1595 De **VOORZITTER**: Mevrouw Bezaan, PVV. Nee. Mevrouw Van der Helm, 50PLUS?

Mevrouw **VAN DER HELM-CHANDANSINGH** (50PLUS): Ja, voorzitter, dank aan de gedeputeerden voor de beantwoording van de vragen en het ingaan op de moties. Ik kon het niet helemaal volgen, maar wil niet ingewikkeld doen over de motie 'Vooraf instemmingsrecht PS bij instellen bestemmingsreserves'. Ik ben het er nog niet mee eens, ondanks dat we een verordening hebben, dat er inderdaad verscherpt toezicht op komt, zodat zaken beter gaan. Maar ik zal deze motie intrekken.

1600

1605 *Motie 71 'Vooraf instemmingsrecht PS bij instellen bestemmingsreserves' maakt geen deel meer uit van de beraadslagingen c.q. besluitvorming.*

Mevrouw **VAN DER HELM-CHANDANSINGH** (50PLUS): Dan de motie 'Inzicht in doeltreffendheid van provinciale subsidies in de jaarstukken'. Ik snap dat het eerste gedachtestreepje, over het bij de Jaarstukken 2026 aanreiken van een overzicht over bedragen, met het einde van dit jaar wat moeilijk is, omdat het in de organisatie waarschijnlijk al is uitgezet. Dus ik zal dat gedachtestreepje laten vallen. Maar ik blijf erbij dat bij de aanbidding van de jaarstukken toch informatievoorziening over doeltreffendheid moet komen. Ik zal het stukje 'ten opzichte van de Jaarstukken 2025' eruit laten. Dus die houd ik aan met enige verandering.

En over de algemene reserve van de ChristenUnie, ja, daar zijn we natuurlijk allemaal benieuwd naar hoe daar straks op wordt geantwoord. Want de onderbesteding blijft echt een verhaal dat ons zorgen baart. Dat geldt ook bij de moties van D66 en de Partij voor de Dieren. Dat zijn de moties over onderbesteding waarbij wij toch van de gedeputeerden een beter antwoord willen.

Motie 72 'Inzicht in doeltreffendheid van provinciale subsidies in de jaarstukken' maakt geen deel meer uit van de beraadslagingen c.q. besluitvorming.

Motie 74-29 juni 2026

Inzicht in doeltreffendheid van provinciale subsidies in de jaarstukken

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 1 juni 2026.

Constateerende dat:

- De provincie Noord-Holland jaarlijks meer dan €200 miljoen verstrekt aan subsidies en bijdragen aan derden;*
- De accountant (Publiek Belang Accountants, Verslag van bevindingen 2025) constateert dat de jaarstukken in beperkte mate inzicht geven in de doeltreffendheid van provinciale subsidieregelingen en verstrekte bijdragen;*
- De accountant adviseert meer aandacht te geven aan de mate waarin beoogde doelen zijn bereikt, zodat de informatiewaarde van de jaarstukken toeneemt;*
- Gedeputeerde Staten in hun bestuurlijke reactie aangeven dit "deels te herkennen" en te zullen "verkennen" hoe hierover meer systematisch inzicht kan worden gegeven, zonder daarbij een concrete termijn of aanpak te benoemen.*

Overwegende dat:

- Provinciale Staten een kaderstellende en controlerende rol hebben bij de inzet van publieke middelen, waaronder de vaststelling en evaluatie van subsidieregelingen;*
- PS die controlerende rol alleen effectief kunnen vervullen als de jaarstukken inzicht bieden in de mate waarin gesubsidieerde activiteiten de beoogde provinciale doelstellingen hebben bereikt;*
- Het ontbreken van dit inzicht PS structureel beperkt in hun vermogen om te sturen op de effectiviteit van meer dan €200 miljoen aan jaarlijkse subsidie-uitgaven;*
- Een verkenning zonder termijn en zonder concrete uitkomstverplichting onvoldoende waarborg biedt dat dit inzicht daadwerkelijk tot stand komt.*

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- Bij de aanbidding van de Jaarstukken 2027 aan PS te rapporteren welke verbeteringen zijn doorgevoerd in de informatievoorziening over de doeltreffendheid van subsidies;*
- In de Kaderbrief 2028 een voorstel op te nemen voor een structurele verankering van doeltreffendheidsrapportage in de planning- en control cyclus,*

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Anneke van der Helm-Chandansingh (50PLUS).

De **VOORZITTER**: Dank u wel, mevrouw Van der Helm. Dat betekent dat u motie M71 hebt ingetrokken. Ook motie M72 hebt u ingetrokken, en u dient een nieuwe motie in waarin alleen gedachtestreepjes twee en drie overeind blijven.

Mevrouw **VAN DER HELM-CHANDANSINGH** (50PLUS): Dat klopt, voorzitter.

De **VOORZITTER**: Dat wordt dan een nieuwe motie waarvan u het dictum reeds hebt voorgelezen. Is dat voor alle Statenleden helder? Ja? Oké. Dus M72 is hiermee ingetrokken en dat wordt dan een nieuwe motie met het dictum, gedachtestreepjes twee en drie, zoals dat in motie M72 staat.

Statenlid Korzelius, GroenLinks.

1670 Statenlid **KORZELIUS** (GroenLinks): Voorzitter, dank u wel. Ik heb nog geen antwoord gehad van de gedeputeerde als het gaat om wat we nu kunnen verwachten op het punt van inzicht in de doeltreffendheid van de subsidies. Wat dat betreft hoop ik in tweede instantie een helderder antwoord te krijgen.

1675 We zijn blij met de positieve houding van GS waar het gaat om de gewijzigde motie M72. Die wordt zo meteen ingediend. Waarvoor dank.

1680 Dan even de kwestie van de zuivere algemene reserve. Mijn vraag aan de gedeputeerde is: als wij bedragen, in dit geval de decentralisatie-uitkering, oormerken in de algemene reserve, telt dat geoormerkte deel dan wel of niet mee bij de beoordeling of de algemene reserve op niveau is? Dat is, denk ik, een heel essentiële vraag. Want als die niet meetelt, dan is het amendement helemaal overbodig. Maar goed, daarover graag duidelijkheid.

1685 Wat betreft de motie over de onderbesteding van D66 ben ik het eigenlijk geheel eens met mevrouw Poot. Ik denk niet dat het verstandig is om daar een percentage te noemen. Nogmaals, de aandacht voor onderbesteding moet gefocust en geïntensiveerd worden. Maar om daar nou een percentage aan te hangen, gaat de fractie van GroenLinks te ver.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. De heer Valk. De heer Heijnen van het CDA heeft een interruptie.

1690 De heer **HEIJNEN** (CDA): Ja, de heer Mulder deed het bij de VVD. Dan ga ik het even bij GroenLinks doen. Zo verdelen wij het werk even. Nee, maar ik vraag mij wel af op welke manier u dan die aandacht wilt intensiveren. Want dit is natuurlijk iets wat wij – en ik zit bijna elf jaar in de Staten — al elf jaar roepen. Ieder jaar willen we intensiveren, meer aandacht. En toch lukt het

1695 blijkaar niet. Dus welke suggesties hebt u dan om als PS daar meer grip op te krijgen?

1700 Statenlid **KORZELIUS** (GroenLinks): Ik denk dat de aandacht waar het gaat om onderbesteding in deze Staten meer dan voldoende is. Ik denk ook dat waar het gaat om de focus van de organisatie en ook van de gedeputeerde om daar wat aan te doen, voldoende is om de onderbesteding te beperken. Als we nu kijken: de realisatie was al gestegen van 92 procent naar 94 procent. Dus ik denk dat we op de goede weg zijn. Maar om daar nou een percentage bij te noemen, weet ik niet of dat meerwaarde oplevert.

1705 De heer **HEIJNEN** (CDA): Ja, ik begrijp dit niet, want u zegt: ik wil meer aandacht. Maar als ik daarop doorvraag, zegt u: eigenlijk gaat alles wel goed. Of vat ik uw woorden dan verkeerd samen?

1710 Statenlid **KORZELIUS** (GroenLinks): Voorzitter, dank u wel. Nee, ik zeg niet dat het goed gaat. Ik constateer alleen dat er een stijgende lijn is. Ik denk dat door voldoende aandacht te blijven besteden aan het vraagstuk van de onderbesteding, dit voldoende is om de aandacht van de organisatie en van de gedeputeerde daarop te focussen. Nogmaals: ik zie de meerwaarde van een percentage niet.

1715 De heer **MÜLDER** (D66): Snap ik het goed? Die zin is wel belangrijk. U zegt net zelf: eigenlijk vind ik de aandacht die we er nu aan besteden, dus dat we met z'n allen zeggen 'onderbesteding, woehoe, dat is veel', voldoende wat we doen. Maar het grappige is dat we recentelijk nog een brief hebben gekregen, en ook in de bijdrage van de gedeputeerde werd net gezegd dat zij vond dat er meer aandacht voor moet komen en dat het probleem er wel degelijk is. Welk licht zit er dan nu tussen uw mening en die van GS?

1720 Statenlid **KORZELIUS** (GroenLinks): Voorzitter, als wij kiezen voor een percentage – en u noemt het percentage van negentig procent van de uitgaven, dan zeg ik: dat is een lager percentage dan datgene wat we nu bereikt hebben. Dus wat is dan de meerwaarde van die negentig procent?

1725 De heer **MÜLDER** (D66): Nou, dat is een percentage dat GS hebben genoemd. Ik heb alleen gevraagd om een percentage te noemen. Als u het niet eens bent met dat percentage, snap ik dat. Ik weet ook niet of ik het daarmee eens ben. Maar de vraag is: doen we een percentage? Blijkbaar hebben we daar discussie over. Wat vinden we wel en niet toelaatbaar op het gebied van onderbesteding? Mijn vraag ging over dat u zei: nee, ja, de manier waarop we nu met z'n allen zeggen 'poeh, onderbesteding, dat is veel', dat vind ik niet voldoende. Ik vind dat we daar wat harder op mogen zijn. U zegt net: nee, dat is voor mij ruim voldoende. En dan zeg ik: goh, dat vinden GS volgens mij ook niet.

1735 Statenlid **KORZELIUS** (GroenLinks): Voorzitter, dank u wel. Ik heb in eerste termijn ook enige nuancering aangebracht als het gaat om die onderbesteding. Alle overheden hebben daarmee te maken. Provincies, maar ook gemeenten. Dus ik denk dat we moeten leven met een zekere mate van onderbesteding. Om daar nou een percentage aan te hangen: nogmaals, ik herhaal wat ik gezegd heb, daar zie ik beleidsmatig niet de meerwaarde van.

1740 De heer **MÜLDER** (D66): Ik wil alleen nog als laatste punt meegeven dat volgens mij de Rijksoverheid wel gewoon percentages noemt voor in ieder geval grote investeringen, zoals wij die ook doen op het gebied van infrastructuur. Dar noemen ze wel percentages. Waarom zouden wij dat niet kunnen?

1745 De **VOORZITTER**: Gaat u verder. Het was geen vraag.

Statenlid **KORZELIUS** (GroenLinks): Ik was aan het eind van mijn betoog. Dank u wel.

1750 De **VOORZITTER**: Dank u wel. De heer Valk van BBB? Nee. De heer Dekker van Forum voor Democratie.

1755 De heer **DEKKER** (FvD): Ja, voorzitter, ik wil misschien kijken of we twee punten met elkaar kunnen verbinden. Aan de ene kant hebben we vorig jaar nog, of korter geleden, een verhoging van de opcenten gehad die nu eigenlijk overbodig lijkt te zijn geweest. Aan de andere kant hebben we te maken met een onderbesteding die chronisch is. Een idee zou kunnen zijn om de onderbesteding voor een deel, of misschien wel geheel, te gebruiken voor het verlagen van de opcenten. Dat geeft in ieder geval een incentive aan PS en aan GS met name om die onderbesteding zo laag mogelijk te houden. Ik hoor graag van GS wat zij van dat gedachtegoed vinden. Dank u wel.

1760 De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dat was de tweede termijn vanuit de Staten. Ik ga even tien minuten schorsen, want ik denk dat het, met name over de vragen over de bestemmingsreserve, goed is om dat ook technisch goed uit te spreken. Dat komt dan heel mooi uit, want dat betekent dat we nog net voor 12.30 uur de tweede termijn hopelijk kunnen afronden. Daarmee start ook de lunch voor u om 12.30 uur. Dus ik schors nu even tien minuutjes. Maar wilt u wel op tijd terug zijn, zodat we dan op tijd kunnen beginnen? Tien minuten schorsing.

Schorsing van 12.18 uur tot 12.32 uur.

1770 De **VOORZITTER**: Geachte Statenleden, ik heropen de vergadering. Ik geef het woord aan gedeputeerde Rommel voor een reactie in tweede termijn namens Gedeputeerde Staten.

Tweede termijn Gedeputeerde Staten

1775 Gedeputeerde **ROMMEL**: Dank u, voorzitter. Ja, ik wilde dat graag even in tweede termijn doen, omdat wij als GS de jaarstukken niet zo kunnen aanpassen. Dus we moesten even kijken hoe dat technisch gaat. Als je kijkt naar de geoormerkte gelden, dan is het zo dat het inderdaad gewoon in de algemene reserve kan, niet geoormerkt. Maar dan hebt u daar of een amendement voor nodig, of ik kan toezeggen dat wij dat vanaf de volgende jaren zullen doen. Daarom moest ik even vragen hoe we dat het beste konden doen.

1780 Met betrekking tot de motie van D66 wilde ik toch nog wel even aangeven dat ik mij goed kan aansluiten bij wat mevrouw Poot van de VVD zei. Kijk, we zijn bezig met die P&C-cyclus en het lijkt mij verstandig om daarbij te kijken of u daar een percentage aan wilt hangen, of dat u

genoegen neemt met hoe wij die onderbestedingen verklaren, zodat u heel goed inzichtelijk hebt- Het liefst zou ik me daarop richten, om inzichtelijk te krijgen waarom die bestedingen daar
1785 zijn. En dat u dan zegt: ja, maar dit vind ik gewoon niet akkoord, of: dit begrijpen we. Dan hebben we daar het gesprek over. We zijn ermee bezig in de Rekeningencommissie. Dus misschien is dat een goede plek om daar het gesprek over te voeren. Dank u, voorzitter.

1790 GroenLinks. Sorry. U had nog een vraag over de subsidies. Ik had in de doelstellingen al aangegeven hoe we dat konden doen. Daarnaast zei u ook: ik sluit me aan bij de motie. Dus ik dacht dat dat geen echte vraag was.

Ik heb bij 50PLUS al aangegeven dat u het kader voor die evaluatie hebt vastgesteld, wanneer u dat gaat doen. Ik zou dus inderdaad bij de doelstellingen in die P&C-cyclus meenemen hoe we dat voor de subsidies, als dat nodig is, inzichtelijk kunnen maken.
1795

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Daarmee komen we aan het einde van de beraadslagingen over de Jaarstukken 2025. En het verbaast me niet dat mevrouw Buit nog heel even het woord wil voeren, maar waarschijnlijk- U mag op uw stoel blijven zitten. Ik ga vragen: zijn er nog wijzigingen op moties en amendementen? En ik vermoed zomaar dat u die hebt. Dat mag u vanaf uw stoel doen.
1800

Mevrouw **BUIT** (ChristenUnie): Makkelijk. Ja, ik zou mijn amendement graag willen aanpassen, namelijk door het besluit te wijzigen. Het amendement gaat nu over heel besluitpunt twee, luidend: "punt 1, 2,2 miljoen extra uitkering decembercirculaire 2025 geormerkt te storten in de algemene reserve; punt 2, het resterende voordelige jaarrekeningresultaat van 82,1 miljoen toe te voegen aan de algemene reserve. Te wijzigen in: het voordelige jaarrekeningresultaat van 84,3 miljoen toe te voegen aan de algemene reserve." Dan is het geormerkte eruit. En dan kunnen we door.
1805

1810 *Amendement 12 'Zuivere algemene reserve' maakt geen deel meer uit van de beraadslagingen c.q. besluitvorming.*

Amendement 13-29 juni 2026
Zuivere algemene reserve

1815 *Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 1 juni 2026.*
Constaterende dat:

- *De provincie Noord-Holland van het Rijk middelen krijgt die variëren in hoogte;*
- *De stand van de algemene reserve invloed heeft op het weerstandsvermogen van de*
1820 *provincie;*
- *De algemene reserve gebruikt wordt als buffer om financiële tegenvallers op te vangen en enkel hoort te bestaan uit middelen zonder bestemming.*

Overwegende dat:

- *Bij de jaarstukken het voorstel wordt gedaan om de 2,2 miljoen euro "extra" uitkering decembercirculaire geormerkt in de algemene reserve te storten;*
 - *Voor uitvoering van het budgetrecht Provinciale Staten baat hebben bij een zuiver beeld van de kengetallen en het weerstandsvermogen.*
-
- 1825

Besluit:

Besluitpunt 2

luidend

1830 *I. € 2,2 miljoen "extra" uitkering Decembecirculaire 2025 geormerkt te storten in de algemene reserve*

II. Het resterende voordelig rekeningresultaat van € 82,1 miljoen toe te voegen aan de Algemene reserve;

1835 *Te wijzigen in*

het voordelige jaarrekeningresultaat van € 84,3 miljoen toe te voegen aan de algemene reserve. En gaan over tot de orde van de dag.

1840 *Ondertekening: Yvonne Buit (ChristenUnie), Dennis Heijnen (CDA), Sijmen Mulder (D66) en Kelly Uiterwijk (JA21).*

De **VOORZITTER**: Excuses, maar dat betekent feitelijk dat amendement nummer A12 is ingetrokken. Met het dictum dat u net hebt uitgesproken, is een nieuw amendement ingediend en dat maakt dan onderdeel uit van onze beraadslagingen. Dat kunt u terugvinden in iBabs onder de stukken bij agendapunt 7.

Zijn er nog anderen die wijzigingen willen aanbrengen? Zo niet, dan sluit ik nu de beraadslagingen over agendapunt 7, de Jaarstukken 2025.

De discussie wordt gesloten.

De **VOORZITTER**: Ik schors tot 13.30 uur en dan kunt u gaan lunchen.

Schorsing van 12.36 uur tot 13.37 uur.

8 Kaderbrief 2027 (VD 31-2026).

De **VOORZITTER**: Statenleden, ter voorkoming van een after lunchdip gaan wij nu beginnen. Aan de orde is voordracht 31-2026. Dat is de Kaderbrief 2027. Je kunt de kaderbrief zien als het startpunt van onze jaarlijkse begrotingscyclus. Het college schetst daarin relevante maatschappelijke en financiële ontwikkelingen en doet ook voorstellen voor de kaders waaraan de begroting zal moeten voldoen. Nadat u de kaderbrief hebt vastgesteld, wordt deze dus ook door het college uitgewerkt in de begroting voor het jaar 2027.

In de commissie Bestuur is de kaderbrief op 15 juni besproken. Er zijn een aantal kernpunten aan de orde gekomen. Ik herhaal ze even kort. Sommige fracties vinden de ramingen wat somber. Andere benadrukken onzekerheden en toekomstige risico's. Er is aangegeven dat het financieel beeld voor de korte termijn goed is, maar dat dit op langere termijn verslechtert, terwijl grote investeringen, onder andere in infrastructuur, aan de orde zijn. Er was ook discussie over onderbesteding, uitvoeringskracht en de noodzaak om beter te plannen en realistischer te begroten. Sommige fracties wensen meer sturing op de inhoudelijke doelen en de effecten van beleid, niet alleen op cijfers en kaders. Er is brede aandacht voor reserves en financiële kengetallen, zoals de schuldquote, het weerstandsvermogen en het wegen daarvan in politieke keuzes.

Wij hanteren de gebruikelijke sprekersvolgorde voor alle fracties. Die gaat op volgorde van grootte, met de eerste twee fracties van de oppositie, gevolgd door één fractie van de coalitie. Ik heb net even overlegd met de fractie van de Partij voor de Dieren, omdat mevrouw Haas de voorbereiding heeft gedaan, maar zij staat ergens vast en komt zo binnen, om Partij voor de Dieren even op te schuiven. Wij beginnen dan met D66, met de heer Mülder. Daarna mevrouw Uiterwijk van JA21, de heer Terwal van de VVD. Dan krijgen we mevrouw Bezaan van de PVV, mevrouw De Sain van BBB, mevrouw Schneemann van Volt, de heer Heijnen van het CDA, Statenlid Van der Waart van GroenLinks, de heer Dekker van Forum voor Democratie, mevrouw Alberts van de SP, de heer Wagelaar van de Partij van de Arbeid, mevrouw Van der Helm van 50PLUS, mevrouw Buit van de ChristenUnie, en uiteraard hebben we dan Statenlid De Weerdt, hij is ook binnen. En we houden dan natuurlijk mevrouw Haas van de Partij voor de Dieren nog over. Dan geef ik als eerste het woord aan de heer Mülder van D66.

Eerste termijn Provinciale Staten

De heer **MÜLDER** (D66): Nu een keer aan de andere kant.

Voorzitter, voor ons ligt waarschijnlijk de laatste kaderbrief van deze bestuursperiode. Laat ik wederom maar beginnen met een compliment, want wat D66 betreft is dit de meest verzorgde kaderbrief van deze coalitieperiode. Hij is overzichtelijk, financieel degelijk en straalt rust uit. Dat is prettig om te lezen.

Tegelijkertijd vinden we dat er een kans is blijven liggen. Juist in de laatste kaderbrief van een college verwacht je niet alleen een financieel verhaal, maar ook inhoudelijk een terugblik. Een reflectie op de ambities waarmee deze coalitie drie jaar geleden is begonnen. Het coalitieakkoord is misschien nooit formeel in deze Staten vastgesteld, maar is wel daadwerkelijk de politieke

- leidraad geweest van deze coalitie. Het was mooi geweest als deze kaderbrief had laten zien: welke doelen hebben we gehaald? Waar liggen we op koers? Waar willen we in het laatste jaar extra stappen zetten? En welke middelen hebben we daarvoor nodig? Hoe staat het met de
- 1905 woningbouw, met het vitale platteland, met onze economie, met toerisme en met grote infrastructuurprojecten? Omdat wij die reflectie nog in zekere mate misten, hebben wij als D66 het coalitieakkoord er nog eens bij gepakt. Niet om een nieuwe koers te bedenken, maar juist om te kijken waar een aantal ambities van deze coalitie nog een laatste impuls nodig hebben en waar wij als D66 ook achter staan.
- 1910 Ik wil daarbij ook de coalitiepartijen bedanken voor de prettige gesprekken die we hierover hebben kunnen voeren. We hebben geprobeerd voorstellen te maken die niet naast het coalitieakkoord staan, maar juist helpen om deze doelen te bereiken.
- 1915 Ik begin bij wonen. Voor D66 is het altijd belangrijk geweest om slim gebruik te maken van de ruimte die we al hebben. Iedere leegstaande vierkante meter die we kunnen benutten voor wonen, hoeven we niet elders in onze provincie te zoeken. Het programma Wonen boven Winkels was een prachtig voorbeeld daarvan in de vorige periode. Niet alleen omdat het woningen toevoegt, maar ook omdat het winkelgebieden vitaler maakt, leegstand tegengaat en het mkb
- 1920 verder ondersteunt. Juist zulke projecten laten zien dat je meerdere maatschappelijke opgaven tegelijkertijd kunt aanpakken. Daarom vonden wij het jammer dat deze aanpak was verdwenen. En daarom vinden wij het tijd om daar opnieuw werk van te maken. Voorzitter, daarom dien ik de volgende motie in. Dat doe ik samen met VVD, CDA en nog een aantal andere partijen. Ik weet ze niet meer uit mijn hoofd. Ik had ze niet meer in mijn bijdrage gezet. Sorry. Maar andere mensen:
- 1925 enorm bedankt. "Bij de programmabegroting 2027 de aanpak Beter Benutten uit te werken en daarin een meerjarige inzet op wonen boven en wonen voor winkels op te nemen. Hiervoor gedurende drie jaar 200.000 euro per jaar, 600.000 euro totaal, beschikbaar te stellen. Te dekken uit onderbesteding binnen het budget Woningbouwversnelling, onderdeel innovatie en vernieuwing, dan wel een gelijkwaardige dekking binnen het programma Woningbouwversnelling.
- 1930 Het programma in ieder geval te richten op het ondersteunen van gemeenten bij het realiseren van wonen boven winkels; het ondersteunen van gemeenten bij transformatie in aanloopstraten en structurele leegstand van winkelvastgoed naar wonen, waar dit bijdraagt aan compacte en vitale winkelgebieden; het behouden en versterken van vitale winkelgebieden waarbij ruimte blijft voor winkels, horeca en maatschappelijke voorzieningen die bijdragen aan de leefbaarheid in
- 1935 dorpscentra; het ondersteunen van gemeenten bij centrumvisies, planvorming, haalbaarheidsonderzoek en businesscases; het verzamelen en actief delen van kennis en praktijkervaringen van gemeenten die hier succesvol mee aan de slag zijn gegaan; het stimuleren van samenwerking tussen gemeenten, vastgoedeigenaren en woningcorporaties. Bij de programmabegroting 2027 de aanpak Beter Benutten uit te werken en daarin meerjarige inzet op
- 1940 wonen boven en voor wonen op te nemen bij de ontwikkelaar; Provinciale Staten bij de programmabegroting 2027 te informeren over de uitwerking van het programma, de beoogde doelstellingen en de wijze waarop deze middelen worden ingezet – sorry, het is een beetje een lang dictum, merk ik – maar we gaan over tot de orde van de dag."
- 1945 **Motie 75-29 juni 2026**
Wonen boven winkels
- Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 1 juni 2026.*
Constaterende dat:
- 1950
- Noord-Holland voor een grote woningbouwopgave staat en de provincie inzet op
 - versnelling van de woningbouw;
 - Een aantal Noord-Hollandse winkelgebieden kampt met winkelleegstand en in de toekomst meer winkelleegstand wordt verwacht, waardoor de leefbaarheid, economische vitaliteit en aantrekkelijkheid van dorps- en stadscentra onder druk staan;
- 1955
- Boven winkels nog veel vierkante meters leegstaan of onderbenut worden, terwijl deze ruimte kansen biedt voor het realiseren van extra woningen;
 - In verschillende gemeenten ook aanloopstraten en structureel leegstaand winkelvastgoed kansen bieden voor transformatie naar wonen, waardoor winkelvoorzieningen kunnen worden geconcentreerd in compacte en toekomstbestendige centra;

- 1960
- De provincie Noord-Holland in het verleden met succes het programma Wonen voor Winkels heeft uitgevoerd;
 - Verschillende gemeenten de afgelopen jaren actief ervaring hebben opgedaan met de transformatie van winkelgebieden, het realiseren van woningen boven winkels en het versterken van hun centrumgebieden;
- 1965
- Binnen het budget Woningbouwversnelling, onderdeel Innovatie en Vernieuwing, sprake is van onderbesteding.
- Overwegende dat:
- Het beter benutten van bestaande gebouwen en leegstaand vastgoed een duurzame en ruimte-efficiënte manier is om extra woningen toe te voegen;
- 1970
- Het realiseren van woningen boven winkels én het transformeren van aanloopstraten en structureel leegstaand winkelvastgoed kan bijdragen aan zowel de woningbouwopgave als aan sterke, aantrekkelijke en toekomstbestendige winkelgebieden;
 - Een vitaal centrum vraagt om maatwerk, waarbij ruimte blijft voor detailhandel, horeca, maatschappelijke voorzieningen en andere functies die bijdragen aan de leefbaarheid van dorpen en steden;
- 1975
- Veel gemeenten behoefte hebben aan ondersteuning bij centrumvisies, planvorming, haalbaarheidsonderzoeken, businesscases en kennisdeling om dergelijke projecten sneller van de grond te krijgen;
- 1980
- De provincie een belangrijke rol kan spelen door kennis en praktijkervaring van gemeenten te bundelen, succesvolle voorbeelden te delen en ondersteuning aan te laten sluiten op de behoeften van gemeenten;
 - Een vervolg op het programma Wonen voor en boven Winkels bijdraagt aan zowel de versnelling van de woningbouw als het versterken van vitale winkelgebieden;
 - De Kaderbrief het aangewezen moment is om richting te geven aan de uitwerking van de Programmabegroting 2027.
- 1985
- Verzoeken Gedeputeerde Staten:
- Bij de Programmabegroting 2027 de aanpak 'Beter Benutten' uit te werken en daarin een meerjarige inzet op Wonen voor en boven Winkels op te nemen;
 - Hiervoor gedurende drie jaar € 200.000 per jaar (€ 600.000 totaal) beschikbaar te stellen, te dekken uit de onderbesteding binnen het budget Woningbouwversnelling, onderdeel Innovatie en Vernieuwing, dan wel uit een gelijkwaardige dekking binnen het programma Woningbouwversnelling;
 - Het programma in ieder geval te richten op:
 - het ondersteunen van gemeenten bij het realiseren van woningen boven winkels;
 - het ondersteunen van gemeenten bij de transformatie van aanloopstraten en structureel leegstaand winkelvastgoed naar wonen, waar dit bijdraagt aan compacte en vitale winkelgebieden;
 - het behouden en versterken van vitale winkelgebieden, waarbij ruimte blijft voor winkels, horeca en maatschappelijke voorzieningen die bijdragen aan de leefbaarheid van dorps- en stadscentra;
 - het ondersteunen van gemeenten bij centrumvisies, planvorming, haalbaarheidsonderzoeken en businesscases;
 - het verzamelen en actief delen van kennis en praktijkervaring van gemeenten die hier succesvol mee aan de slag zijn;
 - het stimuleren van samenwerking tussen gemeenten, vastgoedeigenaren, woningcorporaties bij de Programmabegroting 2027 de aanpak 'Beter Benutten' uit te werken en daarin een meerjarige inzet op Wonen voor en boven Winkels op te nemen en ontwikkelaars;
- 1990
- 1995
- 2000
- 2005
- 2010
- Provinciale Staten bij de Programmabegroting 2027 te informeren over de uitwerking van het programma, de beoogde doelstellingen en de wijze waarop de middelen worden ingezet.

En gaan over tot de orde van de dag.

2015 Ondertekening: *Sijmen Mulder (D66), Dennis Heijnen (CDA), Tim Wagelaar (PvdA), Nicole van der Waart (GroenLinks), Ingrid de Sain (BBB) en Anneke van der Helm-Chandansingh (50PLUS).*

De heer **MÜLDER** (D66): Voorzitter, een tweede onderwerp waaraan wij onze steun geven, is de verduurzaming van sportverenigingen, die later zal worden ingediend door mijn collega, de heer

2020 Heijnen van het CDA. Sport is misschien niet de eerste verantwoordelijkheid waar je aan denkt bij de provincie, maar de verduurzaming daadwerkelijk wel. Vorige periode hadden we een van de meest succesvolle programma's lopen op dit gebied. Veel verenigingen hebben te maken met hoge energielasten. Door de onrust in het Midden-Oosten zullen deze lasten ook komend jaar waarschijnlijk enorm oplopen. Door te investeren in verduurzaming helpen we verenigingen hun kosten te verlagen, maken we sport betaalbaar en dragen we tegelijkertijd bij aan provinciale klimaatdoelen. Dat is precies het soort slimme investering waar D66 graag achter staat.

2030 Voorzitter, hetzelfde geldt voor toerisme. Wat ons betreft is daar deze bestuursperiode een verkeerde afslag genomen. Bij de bezuinigingen is de provinciale regierol op toerisme grotendeels verdwenen. Dat vonden wij destijds al erg onverstandig. Het is al regelmatig teruggekomen. Juist nu zien we hoeveel kansen er nog liggen. Niet om meer toerisme naar bijvoorbeeld Amsterdam te trekken, maar juist om bezoekers beter over onze prachtige provincie te spreiden. Noord-Holland is zoveel meer dan Amsterdam alleen: van de Westfriese Omringdijk tot de kust, van de historische steden en al het UNESCO-werelderfgoed dat onze provincie te bieden heeft. Van de Kop van Noord-Holland tot het Gooi: we hebben ontzettend veel te bieden.

2035 Als we internationale bezoekers ook enthousiast kunnen maken voor de rest van onze provincie – als ze dat al niet zijn – profiteren ondernemers, recreatie, horeca en cultuur daar enorm van. Daarom zijn wij ook met veel plezier mede-indiener van de motie die ook de heer Heijnen daarover straks zal indienen.

2040 Voorzitter, cultuur is niet alleen iets waar we als mensen trots op zijn. Het is ook een economische motor en een visitekaartje van onze provincie. Daarom vinden wij van D66 dat we moeten kijken naar de meerwaarde en waar onze taak ligt als provincie. Mijn D66-fractiegenoot Nina Sophie (Vroom) heeft dit onderwerp al flink aangehaald met een goede discussienota en een motie. In deze kadernota willen we samen met CDA, Volt, BBB en GroenLinks – ja, dit keer wist ik

2045 het uit mijn hoofd – extra aandacht vragen voor het verder in kaart brengen van cultuur in alle gebieden van Noord-Holland, zodat ook kleine gemeenten inzicht kunnen krijgen in waar ze goed op scoren, maar ook op welke vlakken van cultuur nog aandacht nodig is. We dienen daarom de volgende motie in: “Voor het einde van Q3 2026 de verkenning af te ronden en de verschillende opties voor deelname aan Cultureel Nederland in Kaart met bijbehorende kosten inzichtelijk te maken. Daarbij niet alleen de ontwikkeling van het instrument Cultureel Nederland in Kaart mee te nemen, maar ook te kijken wat nodig is om gemeenten met weinig ambtelijke capaciteit op cultuur te ondersteunen bij het interpreteren en toepassen van de data op de kaart. Ook te overwegen of daarbij structurele middelen beschikbaar moeten worden gesteld, en gaan over tot de orde van de dag.”

2055

Motie 76-29 juni 2026

Zet Noord-Holland op de cultuurkaart

2060 *Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 1 juni 2026.*
Constaterende dat:

- *Cultuur van en voor iedereen is, ongeacht waar je woont of hoeveel ambtelijke capaciteit de gemeente waar je woont heeft;*
- *Het Fonds voor Cultuurparticipatie en de Raad van Twaalf een meerjarige samenwerking zijn gestart voor de ontwikkeling van een landelijk dashboard Cultureel Nederland in Kaart dat naar verwachting in 2027 online gaat;*
- *Dit dashboard voor het eerst een overzicht biedt van culturele voorzieningen en cultuurdeelname op gemeentelijk, provinciaal en landelijk niveau;*
- *GS in de afdoening van motie 52-2025 aangegeven heeft een financieel en inhoudelijk partnerschap rondom Cultureel Nederland in Kaart in 2026 te willen verkennen, zonder hierbij een concrete tijdlijn of financiële onderbouwing te geven;*
- *GS stellen dat de kosten binnen bestaande middelen kunnen worden gefinancierd, terwijl de kosten voor technische ontwikkeling, dataverzameling en beheer nog vrijwel onbekend zijn;*
- *De Kaderbrief 2027 ruimte laat middelen anders te besteden dan de voorgestelde storting in de algemene reserve.*

2075

Overwegende dat:

- *Het dashboard een kans biedt om zowel het provinciale als gemeentelijke cultuurbeleid te versterken, maar alleen als hierbij actieve ondersteuning wordt geboden en up to date wordt gehouden;*
- 2080 • *Juist kleinere en middelgrote gemeenten, de meeste behoefte hebben aan ondersteuning bij het vertalen van data naar beleid;*
- *Ervaringen in Zuid-Holland en Gelderland ons leren dat de beschikbaarheid van data niet vanzelf leidt tot beter beleid en juist kleinere gemeenten hebben aan ondersteuning bij het interpreteren en toepassen van data.*

2085 *Verzoeken Gedeputeerde Staten:*

- *Voor het einde van Q3 2026 de verkenning af te ronden en de verschillende opties voor deelname aan Cultureel Nederland in Kaart met bijbehorende kosten inzichtelijk te maken;*
- 2090 • *Daarbij niet alleen de ontwikkeling van het instrument Cultureel Nederland in Kaart mee te nemen, maar ook te kijken wat nodig is om gemeenten met weinig ambtelijke capaciteit op cultuur te ondersteunen bij het interpreteren en toe passen van de data op de kaart;*
- *Ook te overwegen of daarbij structurele middelen beschikbaar moeten worden gesteld. En gaan over tot de orde van de dag.*

2095

Ondertekening: Sijmen Mulder (D66), Dennis Heijnen (CDA), Paul Laport (GroenLinks), Julia Schneemann (Volt) en Ingrid de Sain (BBB).

2100 De heer **MÜLDER** (D66): Tot slot nog een onderwerp dat misschien zelfs de grootste verandering geeft sinds het opstellen van deze kaderbrief. Den Haag heeft namelijk een nieuwe koers ingezet om Nederland van het stikstofsot te krijgen. Voor D66 is dat een belangrijke ontwikkeling, omdat natuurherstel en vergunningverlening weer met elkaar in balans moeten worden gebracht. Dat is essentieel voor woningbouw, energietransitie, infrastructuur, al onze ondernemers, maar ook voor onze boeren. Wij hopen dan ook dat Noord-Holland niet gaat afwachten, maar zich nu al voorbereidt op de nieuwe mogelijkheden die dit beleid biedt. Zodat, zodra die ruimte er is of wij die creëren, projecten die jarenlang hebben stilgelegen direct kunnen worden versneld.

2105 Daarnaast zijn er nog een aantal andere moties, die bijvoorbeeld door GroenLinks en ChristenUnie zijn ingediend, die we ook op het gebied van duurzaamheid mede willen indienen. En de PvdA wil ik complimenteren met de motie over arbeidsmigranten, waar we ook graag aan meedoen. Want uiteindelijk is dat waar deze kaderbrief over zou moeten gaan: niet alleen netjes afronden waar we drie jaar geleden ooit aan zijn begonnen, maar er ook voor zorgen dat de provincie klaarstaat voor de volgende stap. De moties die vandaag voorliggen, proberen daar op een constructieve manier aan bij te dragen. Ik wil u danken.

2115 De **VOORZITTER**: Dank. U heeft twee moties ingediend en die maken onderdeel uit van de beraadslagingen.

Wij verwelkomen natuurlijk ook- Welkom.

2120 Dan gaan we gauw verder met mevrouw Uiterwijk van JA21.

Mevrouw **UITERWIJK** (JA21): Ja, dank u wel, voorzitter. De kaderbrief is ook in de commissie al uitgebreid besproken. Zoals door mijn collega aangehaald inderdaad een heldere, duidelijke kaderbrief, waarvoor complimenten. Wat dat betreft kun je echt zien dat onze financiële stukken

2125 de afgelopen jaren sterk verbeterd zijn qua consistentie en informatieniveau.

Dan de inhoud van de kaderbrief. De financiële positie is weliswaar gunstiger, onder andere door herstel van de weeffout. We zijn trouwens blij om te zien dat die weeffout hersteld is in het Provinciefonds. Dit heeft ons de afgelopen jaren nogal wat geld gekost namelijk. Tegelijkertijd

2130 zien we wel de kengetallen verslechteren, waarbij met name de netto-schuldquote en de kapitaallastendruk in 2035 risicovol worden. We zien eigenlijk een heel verstandige keuze dit keer en daar zijn we blij mee. Er wordt gezegd: het verwachte rekeningresultaat van 2027 wordt beperkt ingezet ter dekking van nieuwe incidentele beleidswijzigingen, maar de overige resultaten voegen we meerjarig toe aan het eigen vermogen, zodat we kunnen sparen voor toekomstige investeringen. Dat vinden we een heel goede, solide financiële keuze die gemaakt

2135

wordt, waarbij we niet weglopen voor de problemen die de komende jaren gaan komen, maar waarbij we op dit moment zeggen: we gaan echt sturen om dat te kunnen beperken. We zorgen dat we de investeringen die broodnodig zijn, bijvoorbeeld voor mobiliteit en infrastructuur, ook in de toekomst kunnen dekken. Als je de cijfers goed bekijkt, ziet je eigenlijk dat de meerjarige
2140 resultaten nog steeds enkel positief zijn na onttrekking uit de reserves. Dus in feite, door die positieve resultaten toe te voegen, dempen we de oplopende tekorten die ook zorgen voor de verslechtering van de kengetallen. Dat vinden wij dus een financieel goed verantwoorde keuze.

2145 Wat we in deze stukken zien, is een terughoudende begrotingslijn waarbij geen nieuwe ambities worden toegevoegd. Dat vinden wij financieel inderdaad verstandig. We denken dat het college daarmee ook een goede stap zet. Tegelijkertijd zien we ook dat er vanuit PS een aantal partijen zijn die moties indienen om wel beleid toe te voegen. Ik denk dat het goed is dat die keuze nu bij PS wordt gelegd en dat daar voorstellen voor worden gedaan. Een aantal daarvan, zoals wonen
2150 boven winkels en het slim verbinden van economische ecosystemen, zullen we mede indienen. Een aantal andere zullen we ook steunen.

Dan nog even twee inhoudelijke punten uit de kaderbrief. Allereerst de houtduivenschade die wij niet meer vergoeden. Faunaschade is natuurlijk al jaren een groot probleem. Het is logisch dat we
2155 nu zeggen: we stoppen met het vergoeden van houtduivenschade. Waar wij ons wel een beetje zorgen over maken, is of dit juridisch houdbaar is. Op het moment dat dit niet juridisch houdbaar blijkt te zijn, zorgt dat ook gelijk voor een miljoenenstrop in de kaderbrief voor de komende jaren en in de meerjarenramingen. Dus daar wil ik eigenlijk wel een reflectie van het college op. Hoe groot wordt die kans ingeschat? En houden we er rekening mee dat dit nogal eens een negatief financieel effect kan hebben?

2160 Verder hebben we gelezen dat voor het NNN – dat is natuurlijk onze grote hobby – de volledige afronding de komende jaren nog zo'n 500 tot 550 miljoen benodigd is. En dat is dan voor de jaren na 2027. Er wordt besluitvorming per jaar voorzien. Met andere woorden: dit is ook nog niet opgenomen in de kaderbrief. Dus ook als daar middelen voor nodig zijn en het Rijk daar niet
2165 volledig mee over de brug komt, kan dat de komende jaren nog zorgen voor een aardige financiële strop. Ook daar de vraag: waarom staat dat niet in de kaderbrief? Want u zegt: we stellen het besluit eigenlijk uit naar de jaren na 2027. En wat kunnen de gevolgen daarvan zijn?

2170 Samenvattend, voorzitter. Wij vinden deze kaderbrief financieel heel erg verstandig en we zien inderdaad een kaderbrief waar geen nieuwe ambities in zitten, maar waarin gekozen wordt voor financiële robuustheid. Dat moedigen we aan. Maar we kunnen ons ook voorstellen dat dit college eigenlijk een beetje vroeg uitcheckt, maar dat er na maart een nieuw college zit met nieuwe ambities dat ook nieuw beleid wil gaan doen. Dan is het wel vervelend als je inderdaad een kaderbrief beleidsarm moet houden vanwege de financiële positie. Wij willen toch vooral
2175 oproepen om het Berenschotrapport, dat vorig jaar is opgesteld, op weg naar een nieuwe balans, erbij te pakken. Daar zat ongeveer 44 miljoen structureel in waarop gestuurd kan worden. De wenselijkheid daarvan zal per partij verschillen, maar er zitten wel mogelijkheden in om gelden anders in te zetten en nieuw beleid toe te voegen. Ik denk dat het heel belangrijk is om, als we naar de toekomst, naar PS en naar het nieuwe college kijken, de financiële robuustheid te behouden. Zorg er dus voor dat de kaderbrief eruitziet zoals deze nu voorligt. Maar creëer voor
2180 jezelf de ruimte voor nieuwe ambities door te kijken waar verschuivingen mogelijk zijn.

De **VOORZITTER**: De heer Terwal, VVD. Interruptie.

2185 De heer **TERWAL** (VVD): Ja, ik was al een beetje bang dat dit een debat zonder interrupties zou worden, want ik ben het gewoon met heel veel dingen eens die de heer Mülder zei, maar ook met wat mevrouw Uiterwijk zegt. Ik gun mevrouw Uiterwijk toch even haar reclameblokje. Wat zijn nou ombuigingen volgens het Berenschotrapport, waarin wij inderdaad ook heel veel goede aanknopingspunten zien, en waarvan JA21 zegt: die mogen de komende periode wel gerealiseerd
2190 worden?

Mevrouw **UITERWIJK** (JA21): Ja, dat is natuurlijk heel aardig van de VVD, dat we die kans nog even krijgen. voorzitter, we zijn er vorig jaar, denk ik, ook vrij uitgebreid op ingegaan. Wat wij daarbij hebben gezien, is dat er echt forse ombuigingen mogelijk zijn. Wij zien dat op taken waar
2195 de provincie geen kerntaken heeft. Dus wij zien dat voor een groot deel op zaken als, eerder

genoemd, een stukje cultuur, maar ook, ja, de vieringen en- Ik zie daar een hand de lucht in gaan? Maar dat- Ik denk, ik krijg een interruptie vanaf een stoel. Ik denk, dat is nieuw, dat is leuk. Nee. Gaan we niet doen vandaag. Maar inderdaad, ook op een stukje natuur vragen wij ons wel eens af of alles nodig is, of dat we daar wat ombuigingen kunnen realiseren.

2200

De **VOORZITTER**: Niet vanaf de stoel, maar wel vanaf de interruptiemicrofoon. De heer Wagelaar.

De heer **WAGELAAR** (PvdA): Dan misschien ook een suggestie voor mevrouw Uiterwijk.

2205

Berenschot noemde ook nadrukkelijk dat een stuk waar de provincie de meeste beleidsvrijheid heeft het economisch domein is. Alle dingen die de provincie doet is economie. Betekent dat ook dat u daarin dan terughoudend wilt zijn in nieuwe investeringen als het gaat om economie?

2210

Mevrouw **UITERWIJK** (JA21): Ja, dank u wel, voorzitter. Het enige wat ik vorig jaar in kaart heb gebracht, zijn alle mogelijkheden waarop sturing mogelijk is. Daar zat ook een stukje economie in. Dat zit in die 44 miljoen. Ik heb toen puur in beeld gebracht: we hebben deze programma's; Berenschot geeft aan dat het voor een bepaald percentage stuurbaar is, dat dit geen vaste kerntaak is. Dat houdt in principe in dat wij beleidsvrijheid hebben om daarin te sturen. Kijk, als u aan JA21 vraagt: gaat JA21 de keuze maken om te sturen op economie? Dan zult u begripen dat het antwoord 'nee' is. Maar de boodschap die ik hier vandaag heb proberen mee te geven, ook richting de volgende Provinciale Staten en het volgende college, is dat we ons heel erg bewust moeten zijn van de sturingsmogelijkheden die wij binnen onze begroting hebben. We moeten ons niet laten afschrikken door de gedachte: het is óf financiële robuustheid óf nieuw beleid. Er kan wel degelijk nieuw beleid binnen de huidige financiële kaders gerealiseerd worden.

2215

2220

De heer **WAGELAAR** (PvdA): Maar mag ik dan in ieder geval op basis van dit antwoord van JA21 concluderen dat JA21 erkent dat dit altijd politieke keuzes zijn en dat je die dus niet kan wegzetten met een verwijzing naar Berenschot of kerntaken, omdat dat uiteindelijk politieke vragen zijn waar al deze partijen anders over zullen denken?

2225

Mevrouw **UITERWIJK** (JA21): Ja, voorzitter, u mag concluderen wat u wilt natuurlijk. Dat is uw goed recht. Maar ik denk dat de boodschap die ik vandaag geef wel een andere is. Je hebt natuurlijk gewoon wettelijk verplichte taken, zogenaamde kerntaken, en daarop is beperkte beleidsvrijheid. Daar kun je niet op sturen. Die kosten moeten hoe dan ook worden gemaakt. Wat ik wel meegeef, is dat er op heel veel vlakken, in bijna alle programma's, variërend in percentage sturingsruimte is. Dat is eigenlijk heel simpel de boodschap die ik geef. Het is een politieke keuze voor een nieuw college. Pak die ruimte. Ik denk dat het belangrijk is dat we een financieel robuust stuk hebben. Dat houdt in dat je inderdaad niet heel veel nieuwe ambities kunt toevoegen of extra geld kunt uitgeven, maar je kunt wel beleid wijzigen.

2230

2235

De heer **MÜLDER** (D66): Voorzitter, ik ben het eigenlijk heel erg eens met JA21, maar ik wil wel even een kleine winstwaarschuwing geven. Ik legde toevallig laatst twee rapporten naast elkaar die allebei van Berenschot kwamen. Het ene is volgens mij uitgevoerd voor cultuur en het andere is het rapport dat wij als PS hebben laten uitvoeren. Als je die naast elkaar legt, staat er bij het ene: je hebt geen wettelijke taak, en bij het andere: je hebt wel een wettelijke taak. Die komen van hetzelfde bureau. Dus ik denk dat zelfs bij dat bureau al politieke vragen liggen.

2240

Mevrouw **UITERWIJK** (JA21): Ja, voorzitter, ik weet niet of dit het beste reclamepraatje is voor Berenschot, eerlijk gezegd. Maar je mag toch hopen dat er een bepaalde consistentie binnen hun afdelingen is. Nou moet ik eerlijk zeggen dat ik het rapport over cultuur niet helemaal tot op de komma gelezen heb. Dat zal u misschien ook niet verbazen. Ik houd vooral even vast aan het financiële stuk dat wij als Provinciale Staten met een werkgroep hebben laten maken. Uiteindelijk is alles een politieke keuze. Alleen heeft u geen politieke keuze over zaken die wettelijke taken zijn. En dat is ook weer een politieke keuze, maar die wordt dan weer in Den Haag gemaakt.

2245

2250

De heer **WAGELAAR** (PvdA): Dan toch nog even. Dan erkent u natuurlijk ook dat het afmaken van het Natuurnetwerk Nederland echt zo'n wettelijke taak is die we vanuit Den Haag hebben gekregen met de decentralisaties, toch?

2255 Mevrouw **UITERWIJK** (JA21): Nou ja, voorzitter, wij denken dat het NNN, zoals dat op dit moment is uitgevoerd, waarbij wij ook, terwijl landelijk de gelden werden ingetrokken, daar toch een doorgang in hebben gevonden, financieel niet altijd even verantwoord is. Het is heel leuk als er wettelijke taken worden opgelegd, maar die moeten wel betaalbaar en uitvoerbaar zijn. Volgens mij is onze lijn daarin ook altijd heel consistent geweest. Voorlopig is er nog 500 tot 550 miljoen benodigd, las ik zojuist. Als we die zelf moeten gaan betalen, dan kunt u die kengetallen wel
2260 vergeten de komende jaren, want in de kaderbrief staan ze nog niet. Dus ik mag toch ook hopen dat u het met mij eens bent dat we in eerste instantie het geld moeten hebben voordat wij ambities kunnen gaan uitvoeren? Ja, dit was hem. Ja, ik denk, misschien ontstaat er nog een nieuw treintje. Ik sta hier prima.

2265 De **VOORZITTER**: Ik moet zeggen: u stond bijna te huppelen. Ik denk: we gaan nog even door.

Mevrouw **UITERWIJK** (JA21): Ik denk, we gaan nog even door. Nee, maar voorzitter, afrondend. Ja, eigenlijk een financieel robuuste kaderbrief. Verstandig. Nieuw college, zou ik zeggen: als je nieuw beleid wilt, doe dat binnen de gelden die we hebben. Ga dus een beetje schuiven, niet
2270 extra uitgeven. Daar maakt u JA21 best heel blij mee. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: De heer Terwal van de VVD, de beurt is aan u.

2275 De heer **TERWAL** (VVD): Ja, voorzitter. Schoonheid in eenvoud. En dan heb ik het niet over mezelf, maar over de kaderbrief. Met slechts 23 pagina's een overzichtelijk en begrijpelijk document waarvan de eenvoudige boodschap luidt dat er geen nieuwe ambities worden toegevoegd, maar scherp gekozen wordt binnen bestaand beleid en de focus komt te liggen op het afronden van projecten. Een lijn die mijn fractie volledig kan volgen. Inwoners zitten niet te wachten op hoogdravende ambities, maar op plannen die ten uitvoer worden gebracht. Huizen
2280 die worden gebouwd, wegen die worden aangelegd en hoogspanningslijnen die worden uitgerold. Het doet ons dan ook deugd dat in de laatste commissie Ruimte de Staten hun steun hebben uitgesproken voor de bouw van elfhonderd tot vijftienhonderd woningen in Schagen-Oost en circa honderd woningen in Uitgeest. Waar de VVD nog blijer mee is, is dat er na lang aandringen nu eindelijk in de bijlage bij de kaderbrief een duidelijke tijdslijn en bijbehorende
2285 financiering ligt van een aantal belangrijke infrastructurele projecten die de bereikbaarheid van onze provincie moeten verbeteren. Hiermee wordt nu, naast de woningbouwparagraaf in het coalitieakkoord, ook uitvoering gegeven aan de infrastructuurparagraaf. Zo wordt er flink geïnvesteerd in de Ravelijnbrug bij Den Helder en in de herinrichting van de N203 tussen Uitgeest en Limmen en bij Krommenie. Ook wordt de spoorbrug, ook wel de Bodsbrug genoemd,
2290 die al vaker hier in de Staten is besproken, in de N242 vervangen en wordt krediet aangevraagd voor de onderdoorgang bij Broek in Waterland. Naast de aanvullende subsidie van 3,6 miljoen euro voor de belangrijke afslag A9 bij Heiloo tellen al deze investeringen op tot een mooie 905 miljoen euro. Als je de bijdrage van derden erbij rekent, kom je ongeveer op 1,3 miljard uit. De Noord-Hollandse automobilist krijgt dus waar voor zijn geld, of beter gezegd: voor zijn opcenten.
2295 De VVD-fractie zal er scherp op zijn dat de in de brief genoemde besluitmomenten en kredietaanvragen ook opgevolgd worden door de gedeputeerde en zijn ambtelijke organisatie. Ik meen een heel klein instemmend knikje te zien. [...]

2300 Een belangrijke voorwaarde daarbij is dat positieve begrotingssaldi, zoals deze kaderbrief ook meermaals terecht vaststelt, niet direct worden ingezet voor extra uitgaven, maar voor het reserveren voor deze toekomstige infrastructurele investeringen. Voorzitter, nog los van de noodzakelijke investering in de toekomst nopen ook – en mevrouw Uiterwijk had het er al over – de oplopende netto-schuldquote en de toenemende kapitaallasten als percentage van de inkomsten tot zuinigheid. De VVD heeft daarom ook in het debat in de commissie Bestuur
2305 aangegeven – en mevrouw Poot gaf het ook al aan – dat wij wensen vanuit de Staten – en de moties kwamen al voorbij en zullen ook nog voorbij komen – scherp zullen beoordelen en alleen zullen honoreren wanneer het incidentele uitgaven betreft in plaats van structurele uitgaven. Dat zou ook passen binnen de ambities van het coalitieakkoord. En ook – dat vertelde ik al aan het begin van mijn bijdrage – echt een zichtbaar positief effect moeten hebben voor de inwoners en
2310 ondernemers van Noord-Holland.

Ik zal namens mijn fractie een appreciatie geven over de ingediende moties in de tweede termijn, om ook even het oordeel van GS te horen.

2315 Zelf heeft de VVD slechts één motie. Naast zuinig zijn in het uitgeven van geld zijn we dat ook met het indienen van moties. Die motie betreft ons verdienvermogen van de toekomst. Noord-Holland is economisch sterk, maar economische kracht is geen natuurverschijnsel. Als wij blijven doen wat wij deden, krijgen wij wat wij hadden. En wat wij hadden is in deze nieuwe tijd onvoldoende. Daarom kiest de VVD bij deze laatste kaderbrief voor een eerste aanzet tot
 2320 economische vernieuwing. Want de provincie die economisch sterk blijft, kan ook ruimtelijk, sociaal en ecologisch verantwoordelijkheid blijven nemen. Kijk ik even op de linkerflank. We zien dat Noord-Holland beschikt over een sterke concentratie van internationale bedrijven, innovatieve startups, kennisinstellingen, digitale infrastructuur en AI-capaciteit, met bijzondere relevantie voor strategische domeinen zoals IT, life sciences, energietransitie en circulaire grondstoffen.
 2325 Maar deze economische kracht is tegelijkertijd kwetsbaar. Dit komt omdat veel kennis, data, capaciteit en netwerken versnipperd zijn georganiseerd en niet altijd op het juiste moment met elkaar worden verbonden. Daardoor is het lastig om van baanbrekend onderzoek tot succesvol bedrijf door te groeien en blijft ook opschaling van bedrijven achter. Bedrijven die willen groeien of opschalen weten niet altijd waar zij de kennis, het talent, het kapitaal, de infrastructuur of samenwerkingspartners kunnen vinden die passen bij hun context of vraag. Daarom dient de VVD de volgende motie in, met als dictum: "Verzoeken Gedeputeerde Staten een compacte AI- en datagedreven ontwikkelomgeving mogelijk te maken voor het slim verbinden van economische ecosystemen in Noord-Holland. De uitvoering te beleggen bij of in nauwe samenwerking met een bestaande – er waren al wat vragen toen ik deze motie aankondigde van: we gaan toch niet weer
 2335 een heel nieuw gremium optuigen? Nee, vandaar ook bestaande – publiek-private economische samenwerkingsstructuur in de Metropoolregio Amsterdam, zodat bedrijven, kennisinstellingen, overheden en andere relevante partners op gepaste afstand van de provinciale organisatie kunnen worden verbonden. Bij de uitwerking nadrukkelijk aandacht te besteden aan beschikbare datasets, analysemogelijkheden, passende AI-toepassingen, governance, privacy, security, vertrouwelijkheid, juridische randvoorwaarden – het is een lijstje – uitvoeringscapaciteit en aansluiting op bestaande economische programma's. Provinciale Staten jaarlijks te informeren over voortgang, resultaten, geleerde lessen, besteding van middelen en eventuele vervolgstappen, met inachtneming van de noodzakelijke vertrouwelijkheid rond strategisch gevoelige informatie. En tot slot, voorzitter: hiervoor de komende vier jaar jaarlijks 175.000 euro in te zetten en dit bedrag te dekken uit de algemene reserve." Deze motie is medeondertekend door BBB, CDA, D66, PVV en JA21, waarvoor dank. Dat komt ook tegemoet aan de al eerder geuite bezorgdheid van de heer Wagelaar of er wel voldoende mede-indieners zijn. Ik had mezelf de opdracht gesteld om tot zes te komen. Ik tel tot zes. Dus hopelijk zijn uw zorgen daarmee ook verdwenen. Het was even een onderonsje tussen ons.

2350

Motie 77-29 juni 2026

Slim verbinden van economische ecosystemen in Noord-Holland

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 1 juni 2026.

2355

Consterende dat:

- *Noord-Holland beschikt over een sterke concentratie van internationale bedrijven, innovatieve startups, kennisinstellingen, digitale infrastructuur en AI-capaciteit met bijzondere relevantie voor strategische domeinen zoals IT, life sciences, energietransitie en circulaire grondstoffen;*
- 2360 • *Deze economische kracht tegelijkertijd kwetsbaar is, omdat veel kennis, data, capaciteit en netwerken versnipperd zijn georganiseerd en niet altijd op het juiste moment met elkaar worden verbonden, waardoor het lastig is om van baanbrekend onderzoek, bijvoorbeeld op het gebied van deeptech, tot succesvol bedrijf door te groeien en opschaling van bedrijven achterblijft;*
- 2365 • *Bedrijven die willen groeien of opschalen niet altijd weten waar zij de kennis, talent, kapitaal, infrastructuur of samenwerkingspartners kunnen vinden die passen bij hun context of vraag;*
- *Geopolitieke spanningen, strategische afhankelijkheden, technologische concurrentie en druk op energie- en grondstofsyste men vragen om scherper inzicht in waardeketens, economische kansen en kwetsbaarheden.*

2370

Overwegende dat:

- Een regionale, dynamische en data- en AI-gedreven benadering kan helpen om beter zicht te krijgen op aanwezige kennis, onderzoek en bedrijvigheid, ontbrekende opschalingspotentieel, strategische afhankelijkheden en toekomstige knelpunten;
- Economische data, analyses en inzichten over strategische afhankelijkheden ook gevoelig en veranderlijk kunnen zijn, juist omdat de internationale context snel kan veranderen en partners van vandaag niet vanzelfsprekend ook de partners van morgen zijn;
- Informatie die rechtstreeks binnen de overheid wordt opgebouwd of beheerd onder openbaarheidsregimes kan vallen, waardoor zorgvuldig moet worden afgewogen welke informatie openbaar, beperkt deelbaar of strategisch vertrouwelijk moet blijven;
- Het daarom wenselijk is om een ontwikkelomgeving niet als provinciaal datasysteem of AI-tool in te richten, maar te beleggen in een compacte publiek-private samenwerkingsvorm met heldere afspraken over governance, datadeling, vertrouwelijkheid, veiligheid en publieke waarden;
- Noord-Holland en de metropoolregio Amsterdam beschikken over bestaande publiek-private economische samenwerkingsstructuren die bij uitstek geschikt zijn om bedrijven, verbindingen, kennisinstellingen, overheden en maatschappelijke partners rond deze ontwikkelomgeving te verbinden;
- Deze aanpak geen nieuwe bestuurslaag of omvangrijk programma hoeft te zijn, maar juist compact, praktisch en aanvullend op bestaande economische programma's en publiek-private structuren kan worden ingericht;

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- Een compacte AI- en datagedreven ontwikkelomgeving mogelijk te maken voor het slim verbinden van economische ecosystemen in Noord-Holland;
- De uitvoering te beleggen bij of in nauwe samenwerking met een bestaande publiek-private economische samenwerkingsstructuur in de metropoolregio Amsterdam, zodat bedrijven, kennisinstellingen, overheden en andere relevante partners op gepaste afstand van de provinciale organisatie kunnen worden verbonden;
- Bij de uitwerking nadrukkelijk aandacht te besteden aan analysemogelijkheden, passende AI-toepassingen, governance, privacy, beschikbare datasets, cybersecurity, vertrouwelijkheid, juridische randvoorwaarden, uitvoeringscapaciteit en aansluiting op bestaande economische programma's;
- Provinciale Staten jaarlijks te informeren over voortgang, resultaten, geleerde lessen, besteding van middelen en eventuele vervolgstappen, met inachtneming van de noodzakelijke vertrouwelijkheid rond strategisch gevoelige informatie;
- Hiervoor de komende vier jaren jaarlijks €175.000 in te zetten en dit bedrag te dekken uit de algemene reserve.

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Klaas-Jeroen Terwal (VVD), Ingrid de Sain (BBB), Dennis Heijnen (CDA), Sijmen Mulder (D66), Ilse Bezaan (PVV) en Kelly Uiterwijk (JA21).

De **VOORZITTER**: De heer Wagelaar, interruptie.

De heer **WAGELAAR** (PvdA): Toch even de vraag. Ik was aan het begin van het betoog van de heer Terwal wel een beetje verbaasd toen hij met de twee woorden 'schoonheid' en 'eenvoud' kwam. Niet omdat ik hem die niet toedicht, maar omdat ik de VVD altijd ken van twee andere woorden, namelijk 'eigen verantwoordelijkheid'. Waarom zou je niet kunnen zeggen dat dit een eigen verantwoordelijkheid is van ondernemers om zoiets op te zetten, als zij er zoveel baat bij hebben? Waarom ziet u hier nu precies een kerntaak, of in ieder geval een belangrijke taak, voor de provincie?

De heer **TERWAL** (VVD): Dank, voorzitter. Het zal u niet verbazen dat deze VVD'er, en overigens ook de VVD'ers uit mijn fractie, vaak met ondernemers spreken. Een aantal zijn zelf ondernemer. Dus wij weten heel goed wat er leeft bij ondernemers in Noord-Holland. Zij geven heel duidelijk aan: we hebben behoefte om eens een keer alle informatie bij elkaar te brengen. Je ziet nu heel vaak dat als je een opgave in de provincie hebt, bijvoorbeeld de verduurzaming van de haven of hoe je infrastructuur op de meest kosteneffectieve wijze kunt aanleggen, altijd de usual suspects worden uitgenodigd, in een cooker pressure worden gestopt en dan tot een oplossing moeten komen. Terwijl er zoveel meer kennis, data en onderzoek buiten Noord-Holland ligt, misschien

zelfs buiten Nederland. Daar is een ontwikkelplatform voor nodig. Dat wordt ook aangegeven. Zij geven ook aan: als de provincie een bijdrage levert, zien wij dat als vliegwieleffect, zodat misschien ook sommige gemeenten en andere economische actoren instappen. En ze hebben ook gezegd: als bedrijfsleven zullen wij er dan ook instappen. Dus ik zie dit als een eerste
2435 aanmoediging om dit verder te brengen.

De **VOORZITTER**: Gaat u verder.

De heer **TERWAL** (VVD): Ik had nog drie woorden, voorzitter, en dat was: dank u wel.

2440 De **VOORZITTER**: Dank u wel, meneer Terwal. Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Bezaan van de PVV. En ik vergeet te melden dat er één motie door u is ingediend. Die maakt onderdeel uit van de beraadslagingen.

2445 Mevrouw Bezaan. Sorry.

Mevrouw **BEZAAN** (PVV): Ja, voorzitter, wederom dank voor het woord. Dank ook aan het college en de betrokken ambtenaren voor deze compactere en daardoor overzichtelijke kaderbrief.

2450 Voorzitter, zinloze en exorbitante uitgaven zijn ons al jaren een doorn in het oog, want uiteindelijk mogen onze inwoners daarvoor opdraaien. De Kaderbrief 2027 maakt duidelijk welke richting het college op wil. Die richting stelt ons nou niet echt gerust. De schuldquote stijgt. De kapitaallastendruk passeert in 2029 de grenswaarde van tien procent. Alle positieve begrotingssaldi gaan naar reserves, want het college weet dat de grote rekening nog moet
2455 komen. Dat is tenminste eerlijk. Het college schrijft het ook zelf: de financiële positie beweegt vanaf 2031 richting risicovol. Dat is hun eigen kwalificatie. Het roept de vraag op: voor welke ambities leent de provincie straks geld?

2460 Voorzitter, de aansluiting A9 Heiloo wordt duurder. De totale projectkosten stijgen naar 75 miljoen. Het provinciale aandeel loopt op van 16,3 miljoen naar bijna 20 miljoen: 3,6 miljoen meer dan PS hebben goedgekeurd. Tegelijkertijd kondigt het college aan dat de onderhoudscontracten voor wegen, bruggen en kunstwerken aflopen, maar de financiële consequenties zijn nog onbekend. PS worden pas begin 2027 geïnformeerd. Ondertussen signaleren marktpartijen al prijsstijgingen door geopolitieke spanningen. We weten dus dat het
2465 duurder wordt, maar nog niet hoeveel.

Voorzitter, op pagina vijftien staat vermeld dat voor de volledige realisatie van het Natuurnetwerk Nederland nog 500 tot 550 miljoen aanvullend nodig is, bovenop de 200 miljoen eigen geld die al is vrijgemaakt. In totaal richting driekwart miljard euro aan wat men natuur noemt, maar wat in
2470 de praktijk neerkomt op het beheertuinieren van hectares die nergens ongerept zijn. En wanneer komt die rekening naar PS? Niet nu. Het college verwacht pas bij de Kaderbrief 2028 een besluit nodig te hebben. Na de volgende Statenverkiezingen dus. Die rekening legt dit college graag bij het volgende college neer.

2475 Maar er is meer, voorzitter. De grootste budgettaire bijstelling in de hele kaderbrief is faunaschade: structureel 8,4 miljoen euro per jaar extra door meer aanvragen, hogere gewasprijzen en hogere taxatiekosten. Onze boeren lijden schade door ganzen en ander wild. De provincie betaalt daar steeds meer voor. Tegelijkertijd worden diezelfde boeren door het stikstofbeleid in een houdgreep gehouden. Dat is de werkelijkheid achter deze kaderbrief.

2480 De Programmatische Aanpak Natuurherstel en Stikstofreductie is in ontwikkeling. Geen financieel effect, aldus de kaderbrief. Maar het ligt voor de hand dat dit financiële consequenties gaat hebben. Die zijn in deze kaderbrief nog niet zichtbaar. Intussen worden boeren in Noord-Holland al jaren in onzekerheid gehouden door beleid dat gebaseerd is op een falend model.

2485 Dan het Energiebesparingsakkoord: 1,1 miljoen per jaar de komende twee jaar voor meer handhaving bij bedrijven. Beleid dat energie kunstmatig duur maakt, leidt tot vluchtgedrag van inwoners én industrie. De overheid geeft steeds meer uit aan sprookjes en degenen die het moeten financieren, nemen de benen.

2490

Voorzitter, deze kaderbrief laat een provincie zien die weet dat het financieel de verkeerde kant op gaat, en toch doorgaat.

De **VOORZITTER**: Interruptie. De heer Terwal.

2495

De heer **TERWAL** (VVD): Ja, voorzitter, ik sla nog even aan op dat Energiebesparingsakkoord. Is mevrouw Bezaan van de PVV het niet met mij eens dat juist zo'n Energiebesparingsakkoord kan leiden tot energiebesparing, wat ook gewoon goed is voor de netcongestie, waar vervolgens weer andere bedrijven, die bijvoorbeeld een zwaardere netaansluiting nodig hebben of überhaupt nieuwe bedrijven, ook van profiteren?

2500

Mevrouw **BEZAAN** (PVV): Dank voor deze vraag. Ik kan uw redenering op zich wel volgen, alleen kijk ik iets verder. Weet u, als je naar het grote geheel kijkt, zie je signalen dat mensen Nederland gaan verlaten om dit soort dingen. De kosten voor bedrijven worden te hoog. Als die bedrijven degenen zijn die alles moeten ophoesten, of niet alles maar een deel daarvan, en die gaan ontbreken, dan hebben we natuurlijk een probleem. Heb ik uw vraag zo voldoende beantwoord?

2505

De heer **TERWAL** (VVD): Ik deel met mevrouw Bezaan volledig de analyse dat het investeringsklimaat in Nederland, en daarmee ook in Noord-Holland, beter zou kunnen. En dat er inderdaad bedrijven zijn die overwegen om Nederland te verlaten. Maar bent u het dan niet met mij eens dat een van die redenen om Nederland te verlaten onder meer de netcongestie is, zeker voor energie-intensieve bedrijven? We hebben ook aangegeven netcongestie op een aantal manieren te kunnen oplossen: onder andere door te besparen, het net slimmer te benutten en gewoon bij te bouwen. Maar die eerste stap zal toch gezet moeten worden. Dat we in ieder geval beginnen met besparen, want bijbouwen duurt nog wel even een tijdje.

2510

2515

Mevrouw **BEZAAN** (PVV): Maar er is volgens mij toch een verschil tussen besparen en mensen weggagen? Of zie ik dat verkeerd?

2520

De **VOORZITTER**: Meneer Terwal, ziet mevrouw Bezaan dat verkeerd?

De heer **TERWAL** (VVD): Het kan samengaan. Als ik te veel bespaar in mijn relatie door mijn man niet meer mee te nemen naar etentjes, dan denk ik dat hij inderdaad het huis verlaat. Dus soms heb je inderdaad wat smeergeld nodig, zeg maar. Nee, maar wat ik bedoel: we delen volgens mij de analyse dat de netcongestie aangepakt moet worden. En volgens mij delen we ook de analyse dat je heel snel extra hoogspanningsstations en hoogspanningslijnen moet uitrollen. Ik had het er al over in mijn bijdrage. Maar zolang dat niet kan, zul je toch nu ook moeten inzetten op energiebesparing, zodat er in ieder geval al iets van ruimte op het net komt om onder andere die bedrijven die mogelijk dreigen te vertrekken te behouden voor Nederland en ook voor Noord-Holland.

2525

2530

Mevrouw **BEZAAN** (PVV): Nou ja, ik denk dat wij daarover van mening verschillen. En gelukkig mag dat in dit land.

2535

Voorzitter, deze kaderbrief laat een provincie zien die weet dat het financieel de verkeerde kant op gaat en toch doorgaat. Doorgaat met NNN, doorgaat met stikstofbeleid dat boeren schaadt, en doorgaat met uitgaven waarvan de rekening bewust wordt doorgeschoven. Ondertussen stijgt de schuldquote, loopt de kapitaallastendruk op en schrijft het college zelf dat de financiële positie richting risicovol beweegt. De PVV kan hiermee niet instemmen en wij zullen ook tegen deze voordracht stemmen. Voorzitter, ik dank u voor uw tijd.

2540

De **VOORZITTER**: Mevrouw Schneemann van Volt.

Mevrouw **SCHNEEMANN** (Volt): Dank u wel, voorzitter. Veel groetjes aan de achterban. Dat is het gevoel dat ik krijg tijdens dit debat, want na jaren bezuinigen staat de provincie er momenteel financieel een stuk beter voor. Maar in plaats van dat geld uit te geven aan goed doordachte doelen die binnen hun visie passen, mag elke coalitiepartij de groetjes doen aan haar eigen achterban. Dat betekent niet dat we het met alles oneens zijn, maar we hadden eerlijk gezegd wel wat meer verwacht. Nu er eindelijk wat incidenteel geld beschikbaar is, hadden we gehoopt

2545

2550 dat het ook gebruikt zou worden om de provincie structureel te verbeteren. Het gaat helaas vooral weer veel naar tijdelijke projecten zonder samenhang.

Het is voor ons een zorg dat we weer onverstandig omgaan met het geld dat we hebben. Want als we ons zakgeld nu weer te snel uitgeven in de snoepwinkel, zitten we de volgende keer weer met
2555 hetzelfde probleem: dat er geen geld is voor de langetermijnprojecten die onze provincie toekomstbestendig maken.

De **VOORZITTER**: De heer Terwal.

2560 De heer **WAGELAAR** (PvdA): Ik snap de verwarring. Dat ik voor het eerst een pak aan heb, betekent niet dat ik meteen een VVD'er ben geworden. Dus 'de heer Wagelaar' zou ik toch waarderen. Die overstap ga ik nog niet maken. Sorry. Wat wilde ik zeggen?

De **VOORZITTER**: Maar waar het hart van vol is, meneer Wagelaar, stroomt de mond van over.
2565 Maar ik begrijp dat de heer Terwal al een partner heeft. Dus ik geef u toch maar het woord. De heer Wagelaar.

De heer **WAGELAAR** (PvdA): Ik begreep ook wel dat er ruimte zat. Maar goed, nu ga ik toch proberen de interruptie alsnog te maken. U wekte net de suggestie dat het onverstandig zou zijn
2570 op de lange termijn om nu alleen maar incidentele of kortetermijnbedragen uit te geven. Maar is het niet juist heel verstandig om dat nu te doen, nu die ruimte er even is, zodat je juist op de lange termijn, als er misschien in de volgende periode weer een nieuwe coalitie aantreedt, de financiële ruimte hebt om echt voorstellen te maken met een nieuw akkoord die op de lange termijn effect hebben?

2575 Mevrouw **SCHNEEMANN** (Volt): Dus u bedoelt: het geld dat er nu even is meteen uitgeven, zodat we dat op de lange termijn niet meer kunnen? Of begrijp ik het verkeerd?

De heer **WAGELAAR** (PvdA): Ik bedoel dat je nu verantwoorde kleine bedragen incidenteel uitgeeft, zodat je op de lange termijn in de aankomende jaren niet je begroting helemaal vastzet
2580 en de netto-schuldquote verhoogt door structurele uitgaven te doen. Dat is toch verstandig beleid op de lange termijn?

Mevrouw **SCHNEEMANN** (Volt): Dat ben ik helemaal met de heer Wagelaar eens, en dat is ook precies wat ik bedoel. Maar het was fijn geweest als die incidentele middelen waren gebruikt om
2585 de provincie structureel te verbeteren. Nu gaat het naar allemaal losse projectjes. Ik had toch wat meer verwacht. Ik had wat meer visie verwacht, maar dat is misschien ijdele hoop gebleken.

De heer **WAGELAAR** (PvdA): Maar ziet mevrouw Schneemann niet dat hier nu toch een pakket aan
2590 moties ligt dat, denk ik, alle kanten van de Staten goed bedient en vaak meerjarig wordt ingezet, zodat je niet eenmaal een klap maakt, maar er op lange termijn aan werkt? Ziet mevrouw Schneemann dat niet zo? En anders zou ik heel benieuwd zijn hoe ze zo meteen in haar betoog die moties inhoudelijk gaat waarderen.

2595 Mevrouw **SCHNEEMANN** (Volt): Ja, ik mis vooral wat samenhang. Dat zit bijvoorbeeld in regiocertificering aan de ene kant en geothermie aan de andere kant. Dat zijn allebei best goede doelen. Maar ik denk dat het nuttiger was geweest als er wat meer naar koppelkansen gekeken was.

2600 Dan kom ik ook bij de dingen waarvan we inderdaad vonden dat er-

De **VOORZITTER**: Ik wist het. De heer Terwal.

De heer **TERWAL** (VVD): Op het risico af dat de voorzitter mij 'de heer Wagelaar' zou noemen,
2605 maar dan zou ik zeggen: ik heb geen oorbel. Nee, maar ik zit daar toch even op te kauwen. Allereerst: visie heeft deze coalitie. Dat noemen we een coalitieakkoord. Daar staan heel mooie langetermijndoelstellingen in. En ik ben het met u eens – ik zou u bijna een lidmaatschapskaart van de VVD aanbieden – want u zegt: ja, ik wil inderdaad zuinig zijn op het geld en ik wil het

2610 vooral besteden aan toekomstige investeringen. Dat is ook mijn betoog. Maar er is wel iets ruimte voor incidentele uitgaven. Dan wil ik u toch uitdagen: wat zijn nu incidentele uitgaven, neergelegd in moties die u hoort en straks zult horen, waarvan u zegt: dat zie ik niet bijdragen aan de langetermijndoelen? Want ik hoor ze namelijk wel. Zowel regiocertificering als geothermie draagt bij aan langetermijndoelstellingen die ook binnen de ambities van onze visie – lees: het coalitieakkoord – passen.

2615 Mevrouw **SCHNEEMANN** (Volt): Nou, ik vind dat ze erg beperkt bijdragen aan de langetermijndoelstellingen, eerlijk gezegd. Geothermie wat meer dan de ander, regiocertificering bijvoorbeeld. Maar wat ik dus vooral benadrukte: de koppelkansen missen. En ja, u kunt het coalitieakkoord een visie noemen. We noemen het Verbindend Vooruit. Ik denk dat u vooral
2620 verbindend bent gebleven de afgelopen 3,5 jaar, maar er zijn toch heel veel doelstellingen niet behaald. Daar heb ik toch wel een beetje een visie gemist.

De heer **TERWAL** (VVD): Ik dacht dat het een beetje een debat in goede harmonie zou worden. Maar mevrouw Schneemann van Volt, nee, we hebben niet alle doelen kunnen bereiken. Als u in
2625 een coalitie komt, zal dat denk ik ook niet lukken. Dat is nou eenmaal de weerbarstigheid van te weinig mankracht, stikstof en misschien te weinig financiële middelen. Maar u moet het toch met mij eens zijn dat we echt nog wel wat hebben bereikt op woningbouw, op infrastructuur en op het in ieder geval geven van de eerste aanzet tot het tegengaan van netcongestie. Dan wil ik u in ieder geval één reactie ontlokken. Het is niet eens mijn eigen motie, maar bijvoorbeeld de motie
2630 over regiocertificering. Bent u het niet met mij eens dat deze motie ertoe strekt om uiteindelijk de hoeveelheid gewasbeschermingsmiddelen terug te proberen te brengen, juist met zo'n innovatieve subsidie? Een punt dat u vaak hebt aangehaald.

Mevrouw **SCHNEEMANN** (Volt): Ja, er zijn zeker doelen behaald. U kent mij als constructieve partij. Ik ben de laatste die dat zal ontkennen. Tegelijkertijd mag het ook wel wat ambitieuzer. En ik mag volgens mij ook kritiek hebben op het feit dat er nu een beetje geld is dat we vrij
2635 incidenteel gaan inzetten om iedereen een beetje blij te proberen houden. Over de regiocertificering: het helpt natuurlijk zeker. Maar er zijn ook heel veel andere doelen die waarschijnlijk veel nuttiger hadden kunnen zijn. Een heel landelijk gebied-programma, waarin we de afgelopen jaren niets of heel weinig hebben kunnen investeren, waardoor we nu heel erg
2640 achterlopen. En nu zijn we natuurlijk blij dat er ook een stikstofpot is. Maar goed, ik kwam bijna bij mijn positieve punten, Dus misschien moet ik daarmee verder gaan.

2645 De **VOORZITTER**: Die horen we graag.

Mevrouw **SCHNEEMANN** (Volt): Ja, want wat Volt betreft zijn er ook een aantal dingen waaraan het goed is om dit geld wel uit te geven. Dat heeft bijvoorbeeld te maken met het klimaat, want daarin is de afgelopen jaren volgens Volt te weinig geïnvesteerd. We zijn dus blij met de motie
2650 over geothermie, die we dan ook mee tekenen. Ook het verduurzamen van maatschappelijk vastgoed is typisch zo'n project waarvan we ons kunnen voorstellen dat dit een investering is die veel gaat opleveren op de lange termijn. Maar opnieuw: we missen de samenhang tussen de maatregelen.

We zijn in de kaderbrief tevreden met het extra geld dat wordt vrijgemaakt voor de economie, en met name voor de circulaire economie. Want we hebben hier nog wel een wereld te winnen. De
2655 afgelopen jaren zijn er veel goede stappen gezet richting meer recycling en de Circulaire Bouwdeal. Maar circulaire economie draait om meer dan alleen recycling. Daarom vinden we het belangrijk om alvast stappen te zetten naar een stap hoger op de R-ladder en dienen we samen met PvdD, CU en D66 een motie in met het dictum: “vragen GS om bij de uitwerking van de
2660 intensivering voor de circulaire economie de hogere treden van de R-ladder, waar haalbaar en doelmatig, nadrukkelijk te betrekken bij de afweging van de inzet van de middelen, als aanvulling op de huidige doelstellingen rondom recycling; PS uiterlijk bij de Begroting 2027 of de eerstvolgende voortgangsrapportage te informeren welke concrete activiteiten met deze
2665 intensivering worden uitgevoerd en op welke wijze deze bijdragen aan de hogere treden van de R-ladder.”

Motie 78-29 juni 2026
Slim omgaan met geld voor circulaire economie

2670 Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 1 juni 2026.

Constateerend dat:

- Er de afgelopen jaren veel is bereikt rondom circulaire economie rond het thema 'recycling'
- Provinciale Staten in de Kaderbrief 2027 € 300.000 structureel beschikbaar stellen voor de stimulering van economisch beleid, waaronder de uitvoering van de Uitvoeringsagenda Duurzame en Circulaire Economie 2025-2028;
- Gedeputeerde Staten hebben aangegeven deze middelen in te zetten waar zij de meeste toegevoegde waarde hebben voor de economische kerntaak van de provincie en de ingezette koers.

2680 Overwegende dat:

- De grootste maatschappelijke en economische winst binnen de circulaire economie wordt behaald door grondstoffengebruik te voorkomen en producten en materialen zo lang mogelijk hoogwaardig in gebruik te houden;
- De hogere treden van de R-ladder, zoals Refuse, Reduce, Reuse en Repair, hier in de regel meer aan bijdragen dan laagwaardig hergebruik of recycling;
- Provinciale Staten gebaat zijn bij inzicht in de wijze waarop deze extra middelen bijdragen aan een hoogwaardige circulaire economie.

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- Bij de uitwerking van de intensivering voor de circulaire economie de hogere treden van de R-ladder, waar haalbaar en doelmatig, nadrukkelijk te betrekken bij de afweging van de inzet van de middelen, als aanvulling op de huidige doelstellingen rondom recycling;
- Provinciale Staten uiterlijk bij de Begroting 2027 of de eerstvolgende voortgangsrapportage te informeren:
 - Welke concrete activiteiten met deze intensivering worden uitgevoerd;
 - Op welke wijze deze bijdragen aan de hogere treden van de R-ladder.

2695 En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Julia Schneemann (Volt), Marieke van Aesch (Partij voor de Dieren), Yvonne Buit (ChristenUnie) en Laurien Berkvens (D66).

2700

Mevrouw **SCHNEEMANN** (Volt): Ook tekenen we de motie van D66 over cultuur mee, want cultuur is ook zo'n thema dat wat ons betreft wel wat meer structurele aandacht mag krijgen.

2705 Tot slot zijn we ook blij met het extra geld voor digitalisering. We zien uit naar de plannen daarvoor, die we na de zomer gaan bespreken. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. U heeft één motie ingediend die onderdeel uitmaakt van onze beraadslagingen.

2710 Ik geef het woord aan mevrouw De Sain van BBB.

2715 Mevrouw **DE SAIN** (BBB): Voorzitter, de afgelopen drie jaar is er hard gewerkt om de financiën van de provincie op orde te krijgen. Het is goed om in deze kaderbrief te zien dat dat gelukt is. De BBB-fractie wil graag het vertrouwen uitspreken in de ambtenaren en de organisatie. We geven ook een compliment aan de ambtenaren en gedeputeerde Rommel voor al het werk dat hiervoor is verzet. GS hebben naar onze mening terecht gekozen voor een beleidsarme begrotingslijn. Afmaken waar we mee bezig zijn en sparen voor de toekomst leidt tot betrouwbaar financieel beleid op de lange termijn. We constateren dat er bewust wordt gespaard voor grote investeringen, zoals de onderdoorgang Broek in Waterland en de aansluiting bij Heiloo. Dat stemt onze fractie gerust. Onderbesteding daarbij is natuurlijk al jaren een probleem. Geld dat op de plank blijft liggen, bereikt de inwoners niet. Het is daarom belangrijk om de plannen realistischer te maken en beter aan te laten sluiten op wat uitgevoerd kan worden.

2725 Voorzitter, de financiële kengetallen laten zien dat de provincie er op dit moment gezond voor staat. Natuurlijk vragen de oplopende schuldquote en de kapitaallasten op langere termijn aandacht. Juist daarom vindt BBB het verstandig dat een deel van het begrotingsresultaat wordt toegevoegd aan de algemene reserve. Daarmee versterken we onze financiële positie, bouwen we

aan weerstandsvermogen en voorkomen we dat toekomstige investeringen volledig met vreemd vermogen moeten worden gefinancierd.

2730

Mobiliteit blijft onze aandacht houden, omdat dit in het landelijk gebied niet vanzelfsprekend is. Voor veel inwoners van het landelijk gebied is de auto onmisbaar, terwijl de capaciteit op het wegennet onder druk staat en files en vertragingen toenemen. Daarmee vragen we ook aandacht voor vervoer over water. De binnenvaart kan helpen om de problemen deels weg te nemen. Een belangrijke schakel die we niet mogen vergeten.

2735

Woningbouw. Tijdens onze periode hier in de Staten zijn er een aantal mooie resultaten bereikt. De leefbaarheid in kleinere kernen kan worden verbeterd met uitbreiding, zoals Maatwerk Wonen en het straatje erbij. Dat is mooi, maar we zijn er nog niet. Daarom is BBB blij dat de provincie gemeenten gaat helpen om meer woningen te realiseren met het projectmanagementbureau. Want iedere doelgroep verdient immers een huis.

2740

Ook wij hebben nog wel wat zorgen, voorzitter. Om te beginnen de bestrijding van invasieve exoten, waaronder de reuzenberenklauw en het jakobskruid. Wij constateren dat daar betrekkelijk weinig aandacht voor is. Wij hebben via ons eigen socialmediakanaal meer bekendheid gegeven aan het Servicepunt van Noord-Holland. Deze wordt nu gelukkig beter gevonden en de meldingen worden beter doorgegeven.

2745

Voor de Amerikaanse rivierkreeft werkt het servicepunt helaas niet, en daarom nogmaals de oproep om bij de minister aan te dringen op goede, werkbare regels om die te bestrijden. Als we daar nu extra middelen voor kunnen inzetten, bespaart dat kosten in de toekomst.

2750

Faunaschade is hier al vaak de revue gepasseerd. Het is mooi dat er een begin is gemaakt met de aanpak van de schade die door ganzen wordt veroorzaakt. Onze fractie is benieuwd wat komend najaar en komende winter wordt gedaan om schade, ook veroorzaakt door andere groepen dieren, verder te kunnen voorkomen. Een groot probleem daarbij is de houtduivenpopulatie, die jonge aanplant van onder andere bloemkool en broccoli beschadigt of zelfs helemaal opeet. Dit is niet alleen een financieel probleem, dit is ook voedselverspilling. Voorzitter, ik weet dat GS hier erg hard aan werken, maar wat gaan we optimaliseren zodat de schade nog verder geminimaliseerd kan worden? BBB denkt dat dit nog beter kan.

2755

Monumenten wil onze fractie graag behouden. Na de bezuinigingen van vorig jaar komen er gelukkig nu weer middelen vrij voor onderhoud van onze monumenten. Zo behouden we de mooie Noord-Hollandse geschiedenis voor toekomstige generaties. Dat stemt ons gelukkig.

2765

De stikstofaanpak van het Rijk. Ja, wie heeft het niet gehoord de laatste dagen? Het vraagt erg veel van onze agrariërs. BBB roept GS op om naast deze ondernemers te gaan staan, het uitvoerbaar te houden en te zorgen dat de middelen vanuit het Rijk naar de Noord-Hollandse boeren komen. Daarvoor zijn wel vergunningen nodig. BBB vraagt het college zo snel mogelijk duidelijkheid te geven over het bieden van de vergunningen.

2770

De emoties in de sector lopen hoog op. Deze onzekere tijden maken het niet makkelijk. Daarom een oproep. Je hoort het aan mijn stem: de emotie zit diep en heel hoog. En ik hoop ook dat jullie een reikende hand naar de sector willen zijn voor een praatje, een hand of een schouder. Daar zal heel veel begrip voor zijn.

2775

Maar we gaan positief eindigen. Bloemen houden van mensen. Dat is de keerzijde van de medaille. Een welbekende spreuk die de meesten van ons wel herkennen. Dit wil de BBB-fractie graag zo houden. Een bloemetje op tafel maakt mensen immers blij. De bedrijven in de sierteelt maken grote stappen om gewasbeschermingsmiddelen te reduceren. Maar het heeft ook tijd nodig. In de sierteeltsector is al heel veel bereikt. We noemen hier de regiocertificering: het gebruik van mechanische in plaats van chemische bestrijdingsmiddelen en de innovatie om te komen tot gebruik van nog veel minder middelen. Ter ondersteuning van die ondernemers in de sector wil onze fractie de volgende motie indienen, samen met JA21, CDA en VVD. Het dictum luidt: "Verzoeken het college van GS om voor de verdere verduurzaming van de sector voor de komende vier jaar een bedrag van 200.000 euro beschikbaar te stellen en dit te dekken uit de algemene reserve, en gaan over tot de orde van de dag." Dank u wel, voorzitter.

2780

2785

Motie 79-29 juni 2026

2790 Regiocertificering

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 1 juni 2026.

Constateerende dat:

- *De bollensector een innovatieve koploper is die onlosmakelijk bij onze provincie hoort;*
- 2795 • *De provincie Noord-Holland momenteel steun verleent aan het initiatief 'Regiocertificering' in de Duin- en Bollenstreek;*
- *Er inmiddels 43 kwekers (goed voor 55% van het sierteeltareaal in de streek) actief samenwerken aan minder middelengebruik, schoner water en sterkere bodems;*
- 2800 • *Het doel van de Regiocertificering is om in 2027 te groeien naar een grotere deelname van sierteeltareaal binnen de Regiocertificering.*

Overwegende dat:

- *De bollenteelt is onlosmakelijk verbonden met de identiteit, cultuur en economie van Noord-Holland. De sector is niet alleen waardevol cultureel erfgoed, maar toont zich met*
- 2805 *initiatieven zoals Regiocertificering ook een innovatieve koploper op het gebied van verduurzaming.*
- *Het van cruciaal belang is dat provinciale steun zo breed en effectief mogelijk wordt ingezet om de ambitieuze doelen voor een gezonde bodem en schoon water te behalen;*
- *De reductie van gewasbeschermingsmiddelen aanzienlijk versneld kan worden door de inzet van innovatieve machines;*
- 2810 • *De aanschafprijs van hightech apparatuur voor individuele kwekers een grote financiële barrière vormt;*
- *De provincie Noord-Holland de transitie actief moet aanjagen door specifiek te sturen op de combinatie van certificering, middelenreductie en moderne robotisering;*
- 2815 • *De provincie door verschillende provinciale subsidiemechanismen en -stromen slim samen te trekken, kan zorgen dat er gerichte, substantiële steun vrijkomt voor de aanschaf en inzet van technische innovaties.*

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- *om, voor de verdere verduurzaming van de bollensector, voor de regiocertificering vier jaar lang een bedrag van € 200.000 beschikbaar te stellen en te dekken uit de algemene reserves.*

2820

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Ingrid de Sain (BBB), Kelly Uiterwijk (JA21), Klaas-Jeroen Terwal (VVD) en Dennis Heijnen (CDA).

2825

De **VOORZITTER**: Dank u wel, mevrouw De Sain. U heeft één motie ingediend en die maakt onderdeel uit van de beraadslagingen.

Ik geef nu het woord aan de heer Heijnen van het CDA.

2830

De heer **HEIJNEN** (CDA): Ja, voorzitter, dank u wel. Het CDA waarschuwde twee jaar geleden al dat de risicovolle signaalwaarden, met name de netto-schuldquote, te snel dichterbij zouden komen. We zijn blij dat deze harde realiteit nu ook bij het college lijkt te zijn aangekomen. Het heeft geleid tot een prudente en voorzichtige kaderbrief en het CDA vindt het verstandig de hand op de knip te houden. Wij steunen daarom in principe de inzet om de positieve begrotingssaldi te reserveren voor toekomstige investeringen, met name op de vitale en cruciale infrastructuur – zoals door veel partijen al genoemd.

2835

Maar dat gezegd hebbende, lijkt het volledig stoppen met investeren in de samenleving wel heel erg rigoureuus. Het CDA ziet daarom ruimte voor beperkte aanvullende investeringen en is blij en dankbaar dat we hierover goed contact met de coalitiepartijen hebben gehad om daar constructief over te overleggen. Een van die investeringen die wij voor ons zien, is het deels terugdraaien van de eerdere bezuinigingen op toerisme. Het CDA vindt toerismespreiding over de provincie een kerntaak en wil dat de provincie zich daar hard voor blijft maken. Daarnaast ziet het CDA dat de provincie kan bijdragen aan de kwaliteit en veiligheid van verblijfsrecreatie. We hebben daarom samen met BBB en D66 de volgende motie: “Verzoeken GS in gesprek te gaan

2840

2845

met gemeenten en de sector over de wijze waarop de provinciale regierol op toerismespreiding versterkt kan worden; in gesprek te gaan met gemeenten en ondernemers over de wijze waarop deelname in de Taskforce Vitale Verblijfsrecreatie opnieuw vorm kan krijgen; de provinciale bijdrage voor beide beleidsdoelen weer beschikbaar te stellen voor een periode van vier jaar; hiervoor bij de begroting 2027 400.000 euro te reserveren voor de duur van vier jaar, tussen haakjes: 100.000 euro per jaar, en gaan over tot de orde van de dag."

Motie 80-29 juni 2026

Provinciale regierol bij toerismespreiding en veiligheid versterken

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 1 juni 2026.

Constaterende dat:

- *Er vanaf de begroting 2026 € 200.000 is bezuinigd op toerisme, erfgoed en waterrecreatie;*
- *De provinciale regierol in het Noord-Hollands toerismebeleid hierdoor is verzwakt, met name in het noordelijk deel van de provincie;*
- *De provincie zich vorig jaar heeft teruggetrokken uit de Taskforce Vitale Verblijfsrecreatie die sinds 2022 ondernemers en gemeenten adviseert over hoe vakantieparken toekomstbestendiger kunnen worden gemaakt en criminaliteit kan worden bestreden.*
- *Het terugtrekken van de provincie in beide gevallen in meer of mindere mate heeft geleid tot een kettingreactie in de regio.*
- *De Kaderbrief 2027 ruimte laat ruimte middelen anders te besteden dan de storting in de algemene reserves.*

Overwegende dat:

- *Een betere spreiding van toeristen kan bijdragen aan het ontlasten van toeristische hotspots en kwetsbare natuur;*
- *En tegelijkertijd kan toerisme minder bekende en minder kapitaalkrachtige regio's in Noord-Holland economisch versterken;*
- *De toerismesector en gemeenten hebben aangegeven grote behoefte hebben aan de provincie als regisseur om toerisme te spreiden en balans te houden tussen economische ontwikkeling, leefbaarheid en duurzaamheid;*
- *De toerismesector en gemeenten daarnaast hebben aangegeven provinciale betrokkenheid bij de Taskforce Vitale Verblijfsrecreatie op prijs te stellen, juist vanuit de provinciale regierol;*
- *Hernieuwde provinciale deelname voor een relatief beperkte bijdrage het mogelijk maakt de taskforce weer volledig te laten opereren.*

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- *In gesprek te gaan met gemeenten en de sector over de wijze waarop de provinciale regierol op toerismespreiding versterkt kan worden;*
- *In gesprek te gaan met gemeenten en ondernemers over de wijze waarop deelname in de Taskforce Vitale Verblijfsrecreatie opnieuw vorm kan krijgen;*
- *De provinciale bijdrage voor beide doeleinden weer beschikbaar kan worden gesteld voor een periode van vier jaar;*
- *Hiervoor bij de begroting 2027 € 400.000, - te reserveren voor de duur van 4 jaar (€ 100.000, - per jaar);*

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Dennis Heijnen (CDA), Ingrid de Sain (BBB) en Sijmen Mulder (D66).

De heer **HEIJNEN** (CDA): Voorzitter, naast het op orde brengen van de kerntaak op toerisme is het voor het CDA belangrijk dat de provincie de zeer succesvolle inzet van de afgelopen jaren in de verduurzaming van maatschappelijk vastgoed voortzet. Tijdens de COVID-periode is de provincie daarmee begonnen en inmiddels zijn veel buurthuizen, sportlocaties en andere gebouwen met maatschappelijke doelen via verschillende programma's en subsidies verduurzaamd. Dat is goed voor het milieu, maar vooral voor de kwaliteit van deze gebouwen en voor de energierekening van de verenigingen die deze locaties gebruiken. Bovenal versterkt het de mogelijkheid van ontmoeten en samenleven en ondersteunt het vrijwilligers. Het huidige Ontzorgingsprogramma Verduurzaming Maatschappelijk Vastgoed van de provincie Noord-

Holland loopt tot 1 oktober dit jaar. In dit laatste programma zaten sportlocaties niet. Eerder heeft de provincie dat wel gedaan. Inmiddels is er ook een succesvolle landelijke regeling opgesteld: DUMAVA. Daarbij speelt de provincie ook een rol door partijen naar de landelijke subsidieregeling te verwijzen. Deze regeling is breed: buurthuizen, culturele instellingen en sportlocaties. Voorzitter, de provincie moet haar succesvolle taak niet stoppen en juist nu haar netwerk inzetten om optimaal gebruik te maken van de eigen en landelijke middelen om nog meer maatschappelijk Noord-Hollands vastgoed te verduurzamen. Daarom hebben wij samen met D66, Partij van de Arbeid, GroenLinks, VVD, BBB en Volt de volgende motie: "Wij verzoeken het college van Gedeputeerde Staten in de begroting 2027 900.000 euro te reserveren voor het continueren van het provinciale Ontzorgingsprogramma Verduurzaming Maatschappelijk Vastgoed voor de duur van drie jaar, met 300.000 euro per jaar; de provinciale regeling te laten aansluiten bij de landelijke regeling DUMAVA; de verduurzaming van sportaccommodaties door sportverenigingen toe te voegen aan het provinciale ontzorgingsprogramma; te overwegen of een nieuwe gerichte provinciale subsidie, vergelijkbaar met de subsidie Verduurzaming Sportaccommodaties Noord-Holland, van toegevoegde waarde kan zijn, waarbij de subsidie per project gemaximeerd is, en gaan over tot de orde van de dag."

Motie 81-29 juni 2026

Voortzetten en verbreden 'Ontzorgingsprogramma Verduurzaming Maatschappelijk Vastgoed'

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 1 juni 2026.

Constaterende dat:

- Het 'Ontzorgingsprogramma Verduurzaming Maatschappelijk Vastgoed' van de provincie Noord-Holland zeer succesvol is;
- De provincie helpt met een kosteloze energiescan voor maatschappelijk vastgoed zoals dorpshuizen, culturele instellingen, buurthuizen, wijkcentra en gemeenschapscentra;
- Na de energiescan bij verschillende instanties, waaronder de provincie Noord-Holland, subsidie kan worden aangevraagd voor de verduurzaming;
- Subsidies die vanuit dit programma worden uitgegeven vaak binnen korte tijd hun plafond hebben bereikt;
- Het programma tot 1 oktober 2026 loopt. Nazorg is voor lopende projecten beschikbaar tot mei 2027.
- Sportverenigingen niet vallen onder het 'Ontzorgingsprogramma Verduurzaming Maatschappelijk Vastgoed' van de provincie;
- De Kaderbrief 2027 ruimte laat middelen anders te besteden dan de storting in de algemene reserves.

Overwegende dat:

- De provincie hoge ambities heeft voor het verduurzamen en ontzorgen van maatschappelijk vastgoed en zo een belangrijke bijdrage levert aan de klimaatdoelen;
- Dorpshuizen, buurthuizen, wijkcentra, gemeenschapscentra en sportverenigingen nog steeds worstelen met hoge (energie)kosten en lage reserves;
- De Rijksoverheid de centrale regeling DUMAVA (subsidieregeling duurzaam maatschappelijk vastgoed) heeft ingesteld;
- Sinds 2025 ook sportverenigingen gebruik kunnen maken van de regeling DUMAVA.

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- In de begroting 2027 € 900.000, - te reserveren voor het continueren van het provinciale 'Ontzorgingsprogramma Verduurzaming Maatschappelijk Vastgoed' voor de duur van 3 jaar (€ 300.000, - per jaar);
- De provinciale regeling te laten aansluiten bij de landelijke regeling DUMAVA;
- De verduurzaming van sportaccommodaties door sportverenigingen toe te voegen aan het provinciale ontzorgingsprogramma;
- Te overwegen of een nieuwe gerichte provinciale subsidie vergelijkbaar met de eerdere subsidie 'verduurzaming sportaccommodaties Noord-Holland' van toegevoegde waarde kan zijn, waarbij de subsidie per project gemaximeerd is.

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Dennis Heijnen (CDA), Sijmen Mulder (D66), Tim Wagelaar (PvdA), Nicole van der Waart (GroenLinks), Klaas-Jeroen Terwal (VVD), Ingrid de Sain (BBB) en Julia Schneemann (Volt).

2965

De heer **HEIJNEN** (CDA): Ook zijn wij samen met D66 initiatiefnemer van de motie voor een actieve deelname van Noord-Holland aan het project Cultureel Nederland in Kaart. In afdoening van de eerdere motie werd gemeld dat GS hiernaar kijken en mogelijk middelen kunnen vinden in de bestaande begroting. Dat is natuurlijk positief, maar wij willen ook dat het gebeurt. Daarmee

2970

willen we niet alleen deelname aan de kaart, maar ook ondersteuning voor vooral kleine gemeenten in hoe zij deze kaart kunnen gebruiken. Hier zijn mogelijk wel enkele aanvullende middelen van enkele tienduizenden euro's mee gemoeid. Voorzitter, ik weet dat vele partijen en mensen hier al hard aan werken, en ik hoop dat die motie dan ook als een steun in de rug wordt ervaren om dit voor elkaar te krijgen.

2975

Voorzitter, dan over stikstof. Het is genoemd. Afgelopen vrijdag is het kabinet met de langverwachte stikstofbrief gekomen. Een doorbraak, wat ons betreft, voor boeren, bouw en natuur. Maatregelen die Noord-Holland eindelijk vooruit gaan helpen. Van alle sectoren wordt wat gevraagd. Maar wij realiseren ons ook dat dit niet voor iedereen makkelijk wordt en dat keuzes forse gevolgen kunnen hebben. Dat is nodig om Nederland van het stikstofslot af te krijgen, maar kan individueel wel degelijk pijn doen. Noord-Holland heeft daar direct belang bij, als provincie met een mooie en sterke agrarische sector, waardevolle natuur en een grote woningbouwbehoefte. Mijn vraag aan GS is of de provincie Noord-Holland klaarstaat om direct aan de slag te gaan met de uitvoering van dit akkoord. En wat hebben GS daarvoor van PS nodig?

2980

2985

Tot slot, voorzitter, meld ik u dat wij met veel plezier een best wel fors aantal moties mede indienen. Dat is soms het voordeel van een middenpartij zijn. Je kunt naar links kijken, je kunt naar rechts kijken, en daar zitten soms gewoon hele goede ideeën bij. En wat goed is, steunen wij. En wat niet goed is, niet. Dat is de consequentie daarvan. Zo ondersteunen wij, of dienen wij mede in: de motie van de Partij van de Arbeid voor de coördinerende rol bij het huisvesten van arbeidsmigranten; de motie van de Partij voor de Dieren voor windenergie op bedrijventerreinen; de motie van BBB voor verdere verduurzaming van de bollensector; de motie van D66 voor wonen boven winkels; de motie van GroenLinks voor de stimulans geothermie; en die van de VVD over het slim verbinden van economische ecosystemen. En daarmee is het geld op en sparen wij voor de cruciale infrastructuur. Ik dank u, voorzitter.

2990

2995

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Het woord is aan de heer Dekker van Forum voor Democratie.

3000

De heer **DEKKER** (FvD): Ja, voorzitter, dank u wel. Graag beginnen wij deze keer met een motie. Dat doen we omdat wij de bespreking van de Kaderbrief 2027 willen aangrijpen om de lessen uit de Jaarstukken 2025 doorvertaald te zien naar de begroting van 2027. Wij zijn er namelijk van overtuigd dat hogere opcenten en structurele onderbestedingen niet uit te leggen zijn aan onze bewoners. De motie heeft als titel: 'Geef de helft van de onderbestedingen terug aan de Noord-Hollander'. Het dictum luidt als volgt: "Verzoeken GS bij de Begroting 2027 een voorstel uit te werken om vijftig procent van de daadwerkelijke onderbestedingen uit de Jaarstukken 2025 terug te geven aan de inwoners van Noord-Holland via een verlaging van de opcenten op de motorrijtuigenbelasting, en daarbij inzichtelijk te maken welk percentage verlaging van de opcenten hiervoor mogelijk is en wat de financiële gevolgen zijn voor de meerjarenbegroting."

3005

3010

Motie 82-29 juni 2026
Geef de helft van de onderbestedingen terug aan de Noord-Hollander

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 1 juni 2026.
Constaterende dat:

3015

- *De Jaarstukken 2025 een positief resultaat laten zien van €84,3 miljoen;*
- *Een belangrijk deel van dit overschot het gevolg is van onderbestedingen en uitgestelde uitvoering van provinciaal beleid;*
- *De provincie tegelijkertijd de opcenten op de motorrijtuigenbelasting heeft verhoogd;*
- *Inwoners daardoor meer belasting betalen, terwijl een aanzienlijk deel van de begrote middelen niet is besteed.*

3020

Overwegende dat:

- *Belastinggeld in de eerste plaats toebehoort aan de inwoners van Noord-Holland;*

- *Structurele onderbesteding erop wijst dat de provincie meer belasting int dan nodig is voor de uitvoering van haar taken;*
- *De provincie eerst haar kerntaken goed moet uitvoeren, zoals onderhoud van wegen, bruggen en bereikbaarheid;*
- *Wanneer geld niet nodig blijkt voor de uitvoering van beleid, het redelijk is dit (deels) terug te geven aan de inwoners die het hebben opgebracht.*

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- *bij de Begroting 2027 een voorstel uit te werken om 50% van de daadwerkelijke onderbestedingen uit de Jaarstukken 2025 terug te geven aan de inwoners van Noord-Holland via een verlaging van de opcenten op de motorrijtuigenbelasting;*
- *2. daarbij inzichtelijk te maken welk percentage verlaging van de opcenten hierdoor mogelijk is en wat de financiële gevolgen zijn voor de meerjarenbegroting.*

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Ralf Dekker (Forum voor Democratie).

De heer **DEKKER** (FvD): Dan meer specifiek over de Kaderbrief 2027. Deze laat zien dat het college een aantal lessen uit de jaarstukken lijkt te hebben meegenomen.

De **VOORZITTER**: Er is een interruptie van mevrouw Uiterwijk. Ik neem aan over hetgeen u al eerder heeft gezegd. Mevrouw Uiterwijk.

Mevrouw **UITERWIJK** (JA21): Klopt, voorzitter, ik was een beetje traag. Kijk, wij zijn natuurlijk altijd voor lagere opcenten, dat moge duidelijk zijn. Maar tegelijkertijd zien we ook dat de provincie financieel wel in zwaar weer zit, zeker als je kijkt naar de meerjarige kengetallen. Heeft u ook de effecten van deze teruggave voor de kengetallen paraat?

De heer **DEKKER** (FvD): Voorzitter, die heb ik niet paraat. Maar het gaat mij ook om het principe. Ik vind dat het niet zo kan zijn dat we de opcenten verhogen om vervolgens in de realisatie meer over te houden dan we aan opcenten hebben verhoogd. Dat is gewoon niet uit te leggen. Dan krijg je weliswaar een beetje wiebelbeleid, dat is waar. Je moet ook uitkijken dat je je wapent tegen de langzaam verslechterende financiële situatie in de basis van de provincie. Dat is allemaal waar. Maar ik vind dat we niet zomaar kunnen spelen met het geld van onze inwoners hier en dat kunnen toevoegen aan de begroting en denken: nou, dat hebben we alvast in de knip; gelukkig viel het deze keer mee, maar we gaan maar door. Dus het is voor mij ook een principekwestie. Dat zouden we op zijn minst moeten bekijken.

Mevrouw **UITERWIJK** (JA21): Ja, voorzitter, ik ben het politiek helemaal met u eens met wat u stelt. Waar ik wel een beetje mee zit, is dat een van de redenen waarom we er niet nog slechter voor staan juist die onderbestedingen zijn. Die hebben nog een dempend effect gehad op het verslechteren van het financiële klimaat. Dus ja, is het ook financieel verantwoord? Dat is, denk ik, de vraag die op tafel ligt.

De heer **DEKKER** (FvD): Ja, voorzitter, ik denk dat wanneer wij onszelf dit als, laat ik zeggen, drukmiddel opleggen, we ook voor het eerst werkelijk in het bestuur van de provincie een incentive hebben om scherp te budgetteren en te vermijden dat we enorme onderbestedingen hebben, hetzij door de ambities aan te passen, hetzij door beter te budgetteren.

Ik ga verder met mijn betoog. Wij zien een realistischer begrotingsbeleid in de kaderbrief. Meevallers worden niet direct uitgegeven, maar gebruikt om het eigen vermogen te versterken en de oplopende schuldpositie op te vangen. Ook zien we meer aandacht voor de uitvoerbaarheid van beleid in plaats van steeds nieuwe ambities. Daarnaast waarderen wij dat de provincie opnieuw nadruk legt op mobiliteit en onderhoud van infrastructuur, want bereikbaarheid is een kerntaak van de provincie. Dat daar meer aandacht voor komt, is een ontwikkeling die wij graag stimuleren.

Dat betekent niet dat we het eens zijn met alles wat in deze kaderbrief wordt voorgesteld. Integendeel. Met name op het terrein van natuur- en klimaatbeleid blijft de provincie vasthouden aan ambitieuze doelstellingen die voortkomen uit Europese regelgeving. Wat FvD betreft legt de

3085 provincie daarmee nog altijd onnodig zware beperkingen op aan onze economie, onze woningbouw en vooral de agrarische sector. Hier zouden wij fundamenteel andere keuzes maken.

3090 Maar toch vinden wij dat positieve ontwikkelingen ook erkenning verdienen. Een realistischer financieel beleid, meer aandacht voor uitvoerbaarheid, het versterken van het eigen vermogen en een grotere focus op de provinciale kerntaak mobiliteit zijn stappen in de goede richting. Die koers willen wij aanmoedigen. Ik ben vandaag in mijn eentje en ik kan mij dus wat meer vrijheden permitteren, zal ik maar zeggen. Daarom overweeg ik, ondanks onze wel degelijk fundamentele bezwaren tegen delen van dit beleid, om vóór deze kaderbrief te stemmen. Dat zou een eerste keer zijn. Dat is wat ons betreft geen blanco cheque, maar een beloning voor de goede trends die zichtbaar zijn en een aanmoediging om die lijn verder door te zetten. Dank u wel.

3095 De **VOORZITTER**: Nou meneer Dekker, ik denk dat voor menigeen de dag niet meer stuk kan. U heeft één motie ingediend en die maakt ook onderdeel uit van de beraadslagingen.

3100 Dan geef ik het woord aan Statenlid Van der Waart van GroenLinks.

Statenlid **VAN DER WAART** (GroenLinks): Ja, zo zie je maar weer, hè?

3105 Voorzitter, dank u wel voor het woord. Dank aan GS voor een heldere kaderbrief. Vorig jaar juni bespraken we de kaderbrief voor 2026 in een heel andere sfeer dan nu. Toen leek het nodig om én de uitgaven te beperken én de inkomsten te verhogen. En zoals u weet, kozen we toen voor een samenhangend pakket van maatregelen. Nu is de financiële positie van de provincie een stuk beter dan vorig jaar, door de verhoging van de uitkering uit het Provinciefonds en de hogere opbrengsten. GS stellen voor om de extra ruimte voor een deel in te vullen met extra uitgaven.

3110 Een aantal mooie voorstellen ligt voor, waarbij GroenLinks in ieder geval de specifieke waardering wil uitspreken voor de extra inzet voor het Waddenfonds en voor het Energiebesparingsakkoord, waar ik zo nog op terugkom. Na deze voorstellen in de voordracht resteert nog een flink surplus. Het voorstel van GS is om dit geheel toe te voegen aan de algemene reserve, om daarmee de netto-schuldquote te beperken. Ook GroenLinks staat voor een solide financieel beleid, juist gericht op de toekomst.

3115

3120 Maar naar de mening van onze fractie blijft er nog best ruimte over voor extra uitgaven in de komende vier jaar, zonder in financiële problemen te komen. Dat die ruimte er is, wordt ook bevestigd in de scenario's die onder andere door Statenlid Korzelius zijn gevraagd en die zijn besproken in de commissie Bestuur. Als er bijvoorbeeld vijf of acht miljoen extra uitgegeven wordt, lijkt dat volgens die scenario's goed te kunnen. Daarom, voorzitter, maar vooral omdat we het belangrijk vinden om onze provincie weer een beetje mooier en eerlijker te maken, dienen wij een aantal belangrijke moties mede in die bijdragen aan een eerlijker Noord-Holland en toegankelijke voorzieningen in de provincie. Daarbij gaat het om de cultuurkaart die door D66 is ingediend; wonen boven winkels, ook van D66; huisvesting arbeidsmigranten, die zo nog zal komen, door de PvdA; en natuurtoiletten van de ChristenUnie.

3125

3130 Voorzitter, u weet: GroenLinks zoekt de verbinding om de grote opgaven op te pakken. U weet ook: GroenLinks is samen met de PvdA verenigd in PRO. Twee weken geleden hebben we dat mogen vieren bij ons landelijk oprichtingscongres van Progressief Nederland. Hoewel we in uw Staten als zelfstandige GroenLinks-fractie opereren, zoeken wij zeker ook hier die verbinding, die brede samenwerking, om ons provinciale steentje bij te dragen aan een leefbaar klimaat en aan die toekomst. Want het klimaat vraagt echt nog om extra maatregelen. De hitte van de afgelopen week is onlosmakelijk verbonden met klimaatverandering. Code rood. Dat geldt ook voor ons klimaat. Daarom zal GroenLinks zich hiervoor altijd blijven inzetten.

3135

3140 In de voortgangsrapportage Klimaat werd opnieuw geconstateerd dat er echt meer moet gebeuren. Juist daarom zijn we zo blij met de extra financiën voor energiebesparing. Daar begint het. Dit is nodig voor het klimaat, maar ook voor de netcongestie. Vanwege die code rood voor het klimaat staat onze naam natuurlijk ook onder de motie van de ChristenUnie over Clean Energy Hubs; en onder de motie van de Partij voor de Dieren om verdere stappen te zetten naar

wind op bedrijventerreinen, waar juist ook ondernemers om vragen; en onder de motie die het CDA indient voor verduurzaming van maatschappelijk vastgoed.

3145 Zelf hebben wij een motie voor u om initiatieven te helpen met de warmtetransitie. Want verduurzaming gaat om besparing, om minder en anders consumeren, om circulariteit, en om
3150 schone en hernieuwbare bronnen. Daarin moeten we ook naar warmte kijken, zonder fossiele bronnen, en ook naar manieren die ons elektriciteitsnet niet overbelasten. Daarom zetten we in op geothermie als warmtebron. Een bewezen techniek. We helpen als provincie bijvoorbeeld al de
3155 tuinbouwsector en we zien dat hier flinke klimaatwinst wordt geboekt. Maar ook voor kleinverbruikers, woningen, voorzieningen en bedrijfjes liggen hier belangrijke kansen. We zien hierin dan ook een belangrijke rol voor de provincie. We dienen samen met PvdA, D66, CDA, SP en Partij voor de Dieren – dat zijn er zeven, zeg ik dan tegen de VVD – een motie in met als dictum: “Verzoeken GS in te zetten op het stimuleren van gebruik van geothermie als warmtebron in de gebouwde omgeving; een regeling van 600.000 euro uit te werken om de ontwikkeling van geothermie te bevorderen; te onderzoeken op welke wijze de provincie deze ontwikkelingen het best kan bevorderen, waarbij dit niet verstorend werkt voor de natuur en niet kostenverhogend is voor de eindgebruiker; en dit bedrag van zes ton op te nemen in de begroting van 2027 en te dekken uit de algemene reserve, en gaan over tot de orde van de dag.” Dank u wel, voorzitter.

3160

Motie 83-29 juni 2026

Stimulans geothermie gebouwde omgeving

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 1 juni 2026.

3165

Constaterende dat:

- *De provincie Noord-Holland zich heeft gecommitteerd aan de klimaatdoelen van Parijs*
- *Deze doelen in de voortgangsrapportage Klimaat (2026) nog niet in zicht zijn, zoals blijkt uit o.a. de voortgangsrapportage klimaat 2025;*
- *Er goede resultaten zijn met benutting van aardwarmte /geothermie in bijvoorbeeld de glastuinbouwsector en dit door de provincie voor deze ondernemers wordt ondersteunt*
- *Inzet van rest- en aardwarmte bijdraagt aan de klimaatdoelen;*
- *En tegelijkertijd de belasting van het elektriciteitssysteem (netcongestie) niet verergert.*

3170

Overwegende dat:

- *De provincie Noord-Holland ziet aardwarmte als stabiele, duurzame warmtebron die kan bijdragen aan een aanzienlijk deel van de warmtevraag;*
- *Er in 2026 meer inzicht is verkregen en bijvoorbeeld gemeenten, buurtinitiatieven en energiecoöperaties de ambitie hebben om aardwarmte te benutten, bijvoorbeeld bij de warmtenetten;*
- *Hiervoor inmiddels een goed beeld is van de mogelijkheden;*
- *Ook kleinverbruikers zich – al dan niet via de gemeenten en/of samen met grootverbruikers – verenigen om in te zetten op geothermie*
- *Bij een duurzaam warmte net voor circa 50% van de gebouwen al tot de laagste nationale kosten leidt;*
- *De provincie zich inzet voor financiering van onderzoek naar geothermie vanuit de lopende begroting (met 100.000, -), maar verdere financiering nodig is voor een bredere uitrol, aanvullend of vooruitlopend op de landelijke WIS-subsidie;*

3180

3185

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- *In te zetten op de stimulans van gebruik van geothermie als warmtebron in de gebouwde omgeving;*
- *Een regeling van €600.000 uit te werken om de ontwikkeling van geothermie te bevorderen;*
- *Te onderzoeken op welke wijze de provincie deze ontwikkeling het best kan bevorderen;*
- *Waarbij dit niet verstorend werkt voor de natuur en niet kostenverhogend is voor de eindgebruiker;*
- *Dit bedrag van €600.000 op te nemen in de begroting 2027 en te dekken uit de algemene reserve.*

3190

3195

En gaan over tot de orde van de dag.

3200 *Ondertekening: Nicole van der Waart (GroenLinks), Emre Kanik (D66), Julia Schneemann (Volt), Chris Vonk (PvdA), Dennis Heijnen (CDA), Remine Alberts-Oosterbaan (SP) en Henrice Vonck (Partij voor de Dieren).*

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Ook uw motie maakt onderdeel uit van de beraadslagingen.

3205 Dan ga ik naar mevrouw Alberts van de SP.

Mevrouw **ALBERTS-OOSTERBAAN** (SP): Dank u wel, voorzitter. Ik heb hier een apparaatje meegenomen dat voor heel veel van u, als u van klussen houdt, wel bekend is. Dit is namelijk een meetlat. [...] Nee, een duimstok kan ook nog anders scharnieren. Maar dit is gewoon een meter, en die is gestandaardiseerd. Die kun je voor een heleboel dingen gebruiken: om ergens langs te leggen om te kijken of de afmeting klopt. Nou hebben wij als SP ook een meetlat en die heet ons beginselprogramma Heel de mens. Daarin zitten drie kernwaarden. Die kernwaarden zijn: menselijke waardigheid, gelijkwaardigheid en solidariteit. Mijn droom is nog steeds dat die meetlat van de SP voor iedereen zal gaan gelden.

3215 Als je nu goed kijkt naar wat er allemaal gebeurt in ons land, misschien ook wel in de hele wereld, dan zie je dat er heel veel nadruk wordt gelegd op economie. En economie heeft een keerzijde. Die is namelijk schadelijk voor mens, milieu en natuur. Dat kun je ontkennen, daar kun je heel moeilijk over doen, maar het is wel zo. Dat betekent dus dat je heel goed moet nadenken over, welk besluit je ook neemt: gaat dit een keerzijde hebben? Dus: schade voor mens, milieu of natuur? Nou, ik vind dat nog steeds veel te weinig. Stemmen wij nou nooit hier? Of stemmen we altijd tegen? Nou, dat is niet zo, want we hebben natuurlijk die meetlat. Op het moment dat er voorstellen komen die juist de goede kant opgaan, waarvan je zegt 'nou, dat is een stapje in de richting van menselijke waardigheid of solidariteit of noem maar op', dan stemmen wij mee.

3225 We hebben dus ook al vooraf steun gegeven aan verschillende moties. U hebt onze naam voorbij horen komen bij degenen die de moties ook letterlijk al opnoemden. Dat doen wij. Er komen straks nog meer moties voorbij. Daar doen we van harte aan mee. Sommige zijn we zelfs mede-indiener. Het zijn natuurlijk kleine stapjes, maar elk stapje in de goede richting is er één.

3230 En dan komen we nu aan de antwoorden op de interrupties. Goed. Dank u.

De heer **TERWAL** (VVD): Nou, misschien sta ik er al wel tussen. Ik weet niet wat voor voorspellend inzicht u hebt. Ik sloeg even aan op het verhaal dat de economie, even het containerbegrip zoals u dat bezigt, schadelijk zou zijn voor mens en milieu. Maar ondertussen zegt u dat een van uw waarden een menswaardig bestaan is. Bent u het nu met mij eens, mevrouw Alberts van de SP, dat juist die economie voor heel veel banen zorgt en dat een mens die een baan heeft ook in een menswaardig bestaan kan voorzien?

3240 Mevrouw **ALBERTS-OOSTERBAAN** (SP): Ja, dit vraagt wel een iets genuanceerder antwoord, want de economie die banen schept, heeft er nu voor gezorgd dat wij bijna één miljoen arbeidsmigranten hebben geïmporteerd om dat werk te doen. Je kunt je afvragen in hoeverre dat nou meewerkt aan het menselijker maken. Nee, arbeidsmigranten hebben geen menselijke arbeidsomstandigheden. Of dat beter is voor het milieu: er wordt nog regelmatig gewerkt met allerlei bestrijdingsmiddelen. U begrijpt dat het aspect waar ik over struikel, is dat de economie een drijfveer heeft, namelijk winstmaximalisatie. En winstmaximalisatie is de dood in de pot.

3250 De heer **TERWAL** (VVD): Nou voorzitter, ik ga hier met mevrouw Alberts geen hele economische verhandeling bezigen, maar ik ben in ieder geval blij om te horen dat er een nuancering was. En over arbeidsmigranten zijn wij het als VVD ook eens dat die arbeidsomstandigheden beter kunnen. Dat is ook een van de redenen dat wij onder andere de motie van de PvdA zullen steunen.

3255 De **VOORZITTER**: Gaat u verder, mevrouw Alberts.

Mevrouw **ALBERTS-OOSTERBAAN** (SP): Ja, ik had het dus over kleine stapjes die de goede kant opgaan. Ik wil er grotere van maken natuurlijk, dat kunt u zich voorstellen, maar ik ben daarin een realist wat dat betreft. Dan denk ik: zevenmijlslaarzen zijn alleen maar in het sprookje van

3260 Klein Duimpje. Grote stappen, gauw thuis. Dus ik ga mee met dat soort zaken. Ik vind het jammer dat er niet nog meer interrupties zijn, maar dit terzijde. Ik hoor regelmatig: nee, het kan niet, want daar hebben we het geld niet voor. Nee, dat kan niet, want het is niet onze kerntaak. Nee, dat kan niet, want het is juridisch. Nee, dat kan niet. 'Nee' is redelijk dominant als wij met goede voorstellen komen die er juist op gericht zijn op die meetlat, die niet een meter is, maar over die drie kernwaarden gaat. Nou ja, dat. En dus heb ik verder geen uitgebreide bijdrage. Ik had hier nog graag een tijdje gestaan.

3270 De **VOORZITTER**: Mevrouw Alberts, ik had u dolgraag geïnterrupteerd, maar ik denk eerlijk gezegd dat het niet wordt gewaardeerd door de Staten als ik dat ga doen. Maar dank voor uw bijdrage.

Mevrouw **ALBERTS-OOSTERBAAN** (SP): Misschien bij de borrel? Komt goed.

De **VOORZITTER**: Dan geef ik het woord aan mevrouw Van der Helm van 50PLUS.

3275 Mevrouw **VAN DER HELM-CHANDANSINGH** (50PLUS): Ja, voorzitter, 50PLUS ziet dat Gedeputeerde Staten een aantal financiële risico's helder benoemen in de Kaderbrief 2027. Dat waarderen wij. De financiële positie van de provincie is verbeterd. In de commissie Bestuur is goed met elkaar van gedachten gewisseld over deze kaderbrief. Er zijn verstandige dingen gezegd en ook vandaag merken we dat ieder dat vanuit zijn eigen politieke invalshoek doet.

3280 Het zal u niet verwonderen dat wij van 50PLUS vooral wijzen op de generatie die toch wel moeite heeft om in onze samenleving een beetje menswaardig oud te worden. Ik kom daar later op terug in mijn moties. Wij hebben op drie punten een motie ingediend en we hebben een motie van D66 mede ingediend. Ik begin met het laatste.

3285 Voor 50-plussers is wonen erg belangrijk. Wij vragen aandacht voor die generatie: als zij kunnen doorstromen naar een woning die betaalbaar en kleiner is, komt daardoor de hele keten van woningen, of wonen, vrij voor andere generaties. Want we zijn er niet alleen voor de generatie die ouder wordt. Als je weet dat een aantal winkelgebieden in onze provincie kampt met leegstand en die trend zich doorzet, dan moet de provincie de desbetreffende gemeenten ondersteunen om de leegstand om te buigen naar bijvoorbeeld woningen. Ik geloof dat de heer Sijmen Mulder van D66 – dank je, het is zeer warm, excuus – dat een beetje heeft aangegeven over de aanpak Beter Benutten. Dat verdient onze steun. We dienen die motie dus ook graag mede in.

3295 Dan de structurele onderbesteding. De accountant constateert het al jaren. Het is ook al voorbijgekomen bij de Jaarstukken 2025. GS erkennen in de kaderbrief dat de trend nog niet gekeerd is. Een begroting die structureel te optimistisch is geraamd, leidt tot hogere rentelasten en een onbetrouwbaar financieel beeld. Dat klinkt een beetje pessimistisch – nadat ik net heb gezegd dat het helder verwoord was – maar dat krijg je: dan kun je het beter lezen. Wij vragen daarom meer. We dienen een motie in: 'Structurele analyse onderbesteding per programma bij Begroting 2028' met als dictum – en dan moet ik het allemaal lezen van de voorzitter: "GS te verzoeken bij de aanbidding van de Begroting 2028 een bijlage op te nemen met per programma een analyse van de structurele onderbesteding over de jaren 2023-2025, de achterliggende oorzaken daarvan en de concrete maatregelen die GS treffen om de uitvoeringskracht en realisatiegraad te verbeteren." Dan lijken het wel oude cijfers, maar volgens mij is dit het enige werkbare. 2026 komt te vroeg. "Daarbij expliciet in te gaan op de vraag of de gehanteerde ramingen realistisch zijn, gezien de beschikbare ambtelijke - en uitvoeringscapaciteit, en deze analyse te betrekken bij de verdere doorontwikkeling van de planning- en control cyclus." En dat laatste stukje moet u maar lezen.

3310

Motie 84-29 juni 2026

Structurele analyse onderbesteding per programma bij Begroting 2028

3315 *Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 1 juni 2026.*
Constaterende dat:

- De accountant (Publiek Belang Accountants, Verslag van bevindingen 2025) constateert dat onderbesteding op programma's een jaarlijks terugkerend patroon is: 90% realisatie in 2023, 92% in 2024, 94% in 2025;
- GS in de Kaderbrief 2027 zelf aangeven dat 'de structurele trend nog niet is gekeerd' en de renteraming al corrigeert met 90% investeringsrealisatie;
- Zowel het ministerie van BZK als de accountant GS oproepen om de begroting beter te baseren op wat de provincie daadwerkelijk met de beschikbare middelen en capaciteit kan realiseren;
- De Kaderbrief 2027 geen programmaspecifieke analyse bevat van de oorzaken van structurele onderbesteding, noch concrete maatregelen om de uitvoeringskracht per programma te verbeteren.

Overwegende dat:

- Een begroting die structureel te optimistisch is geraamd leidt tot overfinanciering, hogere rentelasten en een minder betrouwbaar financieel beeld voor Provinciale Staten;
- PS hun controlerende rol effectiever kunnen uitoefenen als zij per programma inzicht hebben in de oorzaken van onderbesteding en de maatregelen om die te verminderen;
- Het principe van realistisch ramen — budget opnemen wanneer er een concreet uitvoeringsplan ligt — een heldere norm biedt die consistent toegepast dient te worden.

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- Bij de aanbidding van de Begroting 2028 een bijlage op te nemen met per programma een analyse van de structurele onderbesteding over de jaren 2023–2025, de achterliggende oorzaken daarvan, en de concrete maatregelen die GS treft om de uitvoeringskracht en realisatiegraad te verbeteren;
- Daarbij expliciet in te gaan op de vraag of de gehanteerde ramingen realistisch zijn gegeven de beschikbare ambtelijke en uitvoeringscapaciteit;
- Deze analyse te betrekken bij de verdere doorontwikkeling van de planning- en control cyclus, in lijn met de aanbeveling van de accountant en de toezichtbrief van het ministerie van BZK.

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Anneke van der Helm-Chandansingh (50PLUS).

Mevrouw **VAN DER HELM-CHANDANSINGH** (50PLUS): Een ander punt betreft de financiële signaalwaarden. De kaderbrief laat zien dat de netto-schuldquote de alertgrens van 150 procent de komende jaren zal overschrijden en dat de kapitaallastendruk in 2029 boven die tien procent uitkomt. GS monitoren dit intern, maar zonder gekoppeld PS-besluitmoment. Dat vind ik een lastige. De kaderstellende rol van PS vereist dat we niet alleen worden geïnformeerd, maar ook formeel aan zet komen als financiële grenzen worden overschreden. Daarvoor dienen we een motie in 'Borgingsmoment Provinciale Staten bij overschrijding van financiële signaalwaarden'. En dan komt het dictum: "GS te verzoeken bij iedere begrotingswijziging of kaderbrief, waarbij een financieel kengetal een signaalwaarde overschrijdt of dreigt te overschrijden, PS een expliciet kaderstellend besluitmoment aan te bieden. De laatste regel moet u maar opzoeken. "Hiertoe bij de Begroting 2027 een voorstel te doen voor een procedure die de koppeling tussen de overschrijding van signaalwaarden en os-besluitvorming formeel borgt. En als laatste, bij de aanbidding van de Kaderbrief 2028 te rapporteren hoe deze procedure is geïmplementeerd en of de netto-schuldquote en kapitaallasten zich ontwikkelen naar aanleiding van de Kaderbrief 2027."

Motie 85-29 juni 2026

Borgingsmoment Provinciale Staten bij overschrijding financiële signaalwaarden

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 1 juni 2026.

Constaterende dat:

- De Kaderbrief 2027 laat zien dat de netto schuldquote (NSQ) de komende jaren de alertgrens van 150% zal overschrijden, en dat de kapitaallastendruk in 2029 boven de 10%-alertgrens uitkomt;
- GS in de Kaderbrief aangeven dat de financiële kengetallen op langere termijn verslechteren en mogelijk in de categorie 'risicovol' terechtkomen;
- De provincie daartoe signaalwaarden heeft geïntroduceerd als sturingsinstrument voor de financiële positie;

- 3375 • *De Kaderbrief geen expliciet besluitmoment voor Provinciale Staten bevat op het moment dat een signaalwaarde wordt overschreden, maar GS dit intern monitort via de planning- en control cyclus.*
- Overwegende dat:*
- 3380 • *De kaderstellende rol van Provinciale Staten vereist dat PS niet alleen wordt geïnformeerd over financiële ontwikkelingen, maar ook formeel aan zet komt op het moment dat financiële grenzen worden overschreden;*
- *Monitoring door GS zonder gekoppeld PS-besluitmoment onvoldoende waarborg biedt voor tijdige bijsturing door de volksvertegenwoordiging;*
- 3385 • *De overschrijding van signaalwaarden een wezenlijk ander financieel regime impliceert dat een expliciete politieke afweging door PS vereist.*
- Verzoeken Gedeputeerde Staten:*
- 3390 • *Bij iedere begrotingswijziging of kaderbrief waarbij een financieel kengetal een signaalwaarde overschrijdt of dreigt te overschrijden, PS een expliciet kaderstellend besluitmoment aan te bieden – niet alleen een informatiebrief – zodat PS kan besluiten over de inzet van bijsturingsmaatregelen;*
- *Hiertoe bij de Begroting 2027 een voorstel te doen voor een procedure die de koppeling tussen overschrijding van signaalwaarden en PS-besluitvorming formeel borgt;*
- *Bij de aanbidding van de Kaderbrief 2028 te rapporteren hoe deze procedure is geïmplementeerd en of de NSQ en kapitaallastendruk zich ontwikkelen conform de verwachting in de Kaderbrief 2027.*
- 3395 *En gaan over tot de orde van de dag.*

Ondertekening: Anneke van der Helm-Chandansingh (50PLUS).

- 3400 Mevrouw **VAN DER HELM-CHANDANSINGH** (50PLUS): Dan mijn laatste punt in mijn betoog. Dat gaat over een groep inwoners die graag stilstaat bij Ketu Koti en verheugd is dat zij het niet alleen mogen vieren, maar dat de provincie hierover het vlagprotocol heeft aangepast. Een kleine blik terug in de tijd. De provincie bood in 2022 excuses aan voor het slavernijverleden bij monde van de commissaris. Een mooi en historisch moment. Ik was nog geen lid van deze Staten, maar wel
- 3405 een zeer trotse inwoner van de provincie. Er is daarna veel gebeurd: dialoogtafels, de provincie sponsort allerlei projecten. Die ga ik allemaal niet opnoemen. Maar als ik zeg: Spiegelboom Huis van Hilde, dat is in diverse gemeenten bij ons. Daarom sloten de vlagmomenten die begin juni in het Presidium zijn genomen zo mooi aan bij deze reeks activiteiten. Jaarlijks voert de provincie officiële vlagmomenten uit bij het provinciehuis in Haarlem om stil te staan bij ons
- 3410 slavernijverleden. Alleen dit jaar, het eerste jaar, beperkt de herdenking zich tot een besloten vlagmoment van een kwartier. U hoort allemaal dat ik dat geen recht vind doen aan die excuses en aan al die andere activiteiten. Wij dienen daarom hierover een motie in, samen met de SP en de Partij voor de Dieren, met als titel 'Ketu Koti van vlagmoment naar blijvende aandacht' – bijvoorbeeld via een werkgroep uit de Staten. Het Presidium gaat zich daarover buigen als u
- 3415 akkoord gaat met deze motie, om toch een gedenkwaardige en waardige manier te vinden om Ketu Koti te herdenken.

Motie 86-29 juni 2026

Ketu Koti van vlagmoment naar blijvende aandacht

- 3420 *Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 1 juni 2026.*
Constateernde dat:

- 3425 • *Het Presidium begin juni 2026 in meerderheid heeft ingestemd met aanpassing van het provinciale vlagprotocol en Gedeputeerde Staten dit, in overleg met het Presidium, hebben doorgevoerd, zodat bij het provinciehuis op 30 juni de vlag halfstok hangt en op 1 juli (Ketu Koti) in top;*
- *Provinciale Staten hierover als geheel nog geen formeel besluit hebben genomen;*
- *De invulling dit jaar beperkt is gebleven tot het hijsen van de vlag op 1 juli van 09.00 tot 09.15 uur, in bijzijn van enkel medewerkers van het provinciehuis en leden van*
- 3430 *Provinciale Staten,*
- *Andere overheden, waaronder de gemeente Amsterdam en de provincies Zeeland, Drenthe en Groningen, hier aanzienlijk ruimer en zichtbaarder invulling aan geven.*

Overwegende dat:

- 3435
- *Het herdenken van het slavernijverleden en het vieren van de afschaffing daarvan betekenis hebben voor veel inwoners van Noord-Holland en bijdragen aan bewustwording, wederzijds begrip en dialoog;*
 - *Een besloten vlagmoment van een kwartier geen recht doet aan die betekenis, noch aan de excuses die de provincie op 1 juli 2022 bij monde van de Commissaris van de Koning heeft aangeboden;*
- 3440
- *Het wenselijk is dat Provinciale Staten zich uitspreken over het jaarlijks vlagmoment;*
 - *Bijvoorbeeld een werkgroep uit de Staten de continuïteit, het draagvlak en een zorgvuldige jaarlijkse invulling kan borgen.*

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- 3445
- *Het wenselijk is om ook in de komende jaren door middel van het hijsen van de vlag aandacht te besteden aan Ketí Kotí;*
 - *In het najaar 2026 in gesprek te gaan met het presidium over hoe deze vlagmomenten het beste vorm kunnen krijgen in bijvoorbeeld een werkgroep uit de Staten.*
 - *PS te informeren vóór 1 april 2027 met een eerste uitwerking, zodat de invulling vóór Ketí Kotí 2027 gereed is*

3450 *Spreeken uit dat:*

- *Het wenselijk is om ook in de komende jaren door middel van het hijsen van de vlag aandacht te besteden aan Ketí Kotí;*
 - *In het najaar 2026 in gesprek te gaan met het Presidium over hoe deze vlagmomenten het beste vorm kunnen krijgen in bijvoorbeeld een werkgroep uit de Staten.*
- 3455
- *PS geïnformeerd worden vóór 1 april 2027 met een eerste uitwerking, zodat de invulling vóór Ketí Kotí 2027 gereed is.*

En gaan over tot de orde van de dag.

3460 *Ondertekening: Anneke van der Helm-Chandansingh (50PLUS), Remine Alberts-Oosterbaan (SP) en Marieke van Aesch (Partij voor de Dieren).*

3465 Mevrouw **VAN DER HELM-CHANDANSINGH** (50PLUS): Voorzitter, 50PLUS wil een provincie die haar eigen financiële kaders serieus neemt, haar rol als volksvertegenwoordiger niet laat uithollen en haar woorden omzet in daden. We hopen op steun voor onze moties. Dank u.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Drie moties heeft u ingediend en alle drie de moties maken onderdeel uit van de beraadslagingen. O, mevrouw Van der Helm, u mag nog even terugkomen. De heer Heijnen, interruptie.

3470 De heer **HEIJNEN** (CDA): Nog even over het vorige punt. Ik dacht: ik ga uw mooie betoog over Ketí Kotí niet onderbreken. Het gaat over de kengetallen. Ik zou u toch eens willen uitnodigen om bij de Rekeningencommissie aan te sluiten, want daar wordt een zeer intensief gesprek gevoerd over een nieuwe nota Kengetallen die eraan komt, waar naar ik meen precies gebeurt wat u in uw motie vraagt. Dus ik sta hier maar even als voorzitter van de Rekeningencommissie en ik zou

3475 zeggen: van harte welkom.

Mevrouw **VAN DER HELM-CHANDANSINGH** (50PLUS): Mag u daarop reageren, voorzitter?

3480 De **VOORZITTER**: Ja.

Mevrouw **VAN DER HELM-CHANDANSINGH** (50PLUS): Ik volg het. Ik ben er niet altijd bij en ik volg dat ook. Ik geloof dat daar eind van het jaar een onderzoek uit voortkomt. Daar verwijst u naar. Ik zal het in beraad nemen.

3485 De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan geef ik het woord aan de heer Wagelaar van Partij van de Arbeid.

3490 De heer **WAGELAAR** (PvdA): Ja, voorzitter, we staan hier vandaag toch een beetje op een gek moment. Over twee dagen wordt namelijk formeel de landelijke PvdA opgeheven en gefuseerd met GroenLinks in PRO. Uiteraard zijn we daar heel enthousiast over, maar je wordt in zo'n week toch ook een beetje nostalgisch. Daarom zou ik vandaag toch graag willen beginnen met een citaat van een voormalige partijleider en grote progressieve denker, namelijk Joop den Uyl. Hij zei

3495 ooit, vijftig jaar geleden, zo mooi dat het grootste risico met dit land niet is dat er in kapitalistische richting wordt gestuurd of in conservatieve richting, maar dat er in het geheel niet gestuurd wordt.

3500 Voorzitter, die woorden vinden wij vijftig jaar na dato nog heel actueel. Want we zien, dat zeggen wij consequent, dat het aan allerlei kanten piept en kraakt in onze provincie. We komen woningen tekort. De vervoersarmoede neemt toe. Industrie maakt mensen ziek. De natuur staat onder druk. Wij denken dat al die problemen één ding gemeen hebben: de overheid heeft te lang vertrouwd op de vrije markt, of erop vertrouwd dat het zich vanzelf wel zou oplossen, en heeft daardoor te weinig gestuurd. Ik hoop dat u daarmee al doorhebt dat ik niet de heer Terwal ben. Want wij geloven echt dat het belangrijk is dat de overheid een stap naar voren zet en kijkt hoe 3505 zij het verschil kan maken voor haar inwoners. Wij vinden ook dat dat de leidende vraag zou moeten zijn voor wat wij hier in het middenbestuur doen. Niet: wat zien wij in een rapport staan als kerntaken? Maar: waar kunnen we gemeenten ondersteunen? Waar kunnen we zorgen dat we echt een stap naar voren zetten om de inwoners te geven waar zij recht op hebben, zodat we Noord-Holland een stapje eerlijker maken?

3510 We zijn heel blij met hoe we dat de afgelopen drie jaar hebben gedaan in ons Verbindend Vooruit-cluppie, zal ik het maar noemen. Maar we zijn ook heel blij dat deze kaderbrief nog financiële ruimte biedt om daar in het laatste jaar nog een stapje extra in te zetten. De heer Wallaart heeft dat ook duidelijk aangegeven in de commissie, maar wij zien echt dat je de komende jaren elk jaar weer geld overhoudt, waarbij de ramingen er nog van uitgaan dat we het 3515 hele bedrag uitgeven zoals in de begroting en de kaderbrief staat, terwijl we in de praktijk weten dat er natuurlijk altijd onderbesteding is en dat daarom ook de financiële kengetallen, zoals de netto-schuldquote, een stuk minder hard oplopen dan weergegeven in de grafieken.

3520 Wij denken dus echt dat deze kaderbrief een mooie kans biedt om een paar dingen te doen waarmee we echt nog wat verschil kunnen maken. Dat zou ook mijn antwoord zijn op Volt: de samenhang tussen die voorstellen is dat we echt gekeken hebben waar je met een relatief klein incidenteel bedrag toch echt iets kunt bijdragen aan de situatie in Noord-Holland. Daarbij willen wij specifiek aandacht vragen voor drie thema's.

3525 Allereerst is dat de positie van arbeidsmigranten in deze provincie. Mijn collega's Oulad Hadj en Karar vragen hier al langer aandacht voor via een discussienota en ook een initiatiefvoorstel dat straks op de agenda staat om de omgevingsverordening te wijzigen. Omdat we echt zien dat deze mensen een heel belangrijke bijdrage leveren aan onze economie. Maar nog veel belangrijker: het zijn gewoon mensen, het zijn inwoners van Noord-Holland en daarom hebben 3530 zij ook gewoon recht op goede, menswaardige huisvesting, om het zo mooi in de woorden van mevrouw Alberts uit te drukken. Helaas zien we nog te vaak dat dat onder druk staat en dat dit er ook vaak toe leidt dat arbeidsmigranten bijvoorbeeld dakloos worden nadat ze hun werk verliezen. In het algemeen is er gewoon veel meer sturing nodig om ervoor te zorgen dat huisvesting op orde komt. Gedeputeerde Beemsterboer refereerde er ook al aan in de commissie 3535 dat hij in zijn tijd als wethouder in de gemeente Schagen heeft ervaren hoe waardevol het was dat de provincie daar echt een coördinerende rol pakte, door met een aantal ambtenaren samen met gemeenten te werken aan goede huisvesting voor al die arbeidsmigranten. Het lijkt ons heel mooi als wij die taak weer kunnen oppakken. Daarom komen wij met een motie, samen met GroenLinks, SP, CDA, ChristenUnie en D66, met het volgende dictum: "Verzoeken Gedeputeerde 3540 Staten weer een coördinerende rol te nemen bij het realiseren van huisvesting van arbeidsmigranten ter bevordering van het realiseren van toereikende huisvesting via onder andere de volkshuisvestingsprogramma's en afspraken met gemeenten waar veel arbeidsmigranten werken; initiatieven die bijdragen aan beter toezicht en effectievere handhaving door gemeenten op huisvesting van arbeidsmigranten; afstemming met de uitzendbranche over 3545 haar bijdrage in deze opgave en hierover uiterlijk te rapporteren in Q4 2026; aandacht voor arbeidsmigranten die dakloos zijn geworden, zonder hierbij taken van gemeenten over te nemen; dit bedrag op te nemen in de Begroting 2027 en dat te dekken uit de algemene reserve; en jaarlijks over de voortgang aan PS te rapporteren." U hoort dat misschien ook nog wel in samenhang met de moties van vandaag: de dicta zijn allemaal vrij lang, maar we denken dat dit 3550 allemaal belangrijke punten zijn om mee aan de slag te gaan.

Arbeidsmigranten in Noord-Holland

3555 Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 1 juni 2026.

Constateerend dat:

- Ieder mens recht heeft op een dak boven het hoofd;
- 60% van alle dakloze mensen arbeidsmigrant is;
- Arbeidsmigranten menswaardige omstandigheden verdienen;
- 3560 • Dakloosheid de leefbaarheid en veiligheid van buurten onder druk kan zetten;
- Er een groot tekort is aan huisvesting voor arbeidsmigranten;
- Gemeenten vaak een gebrek aan capaciteit en kennis hebben met betrekking tot het thema arbeidsmigranten;
- 3565 • Deze problematiek gemeentegrenzen overstijgt en een provinciale regierol daarom van toegevoegde waarde is.

Overwegende dat:

- De provincie Noord-Holland in het verleden al heeft samengewerkt met gemeenten op het gebied van huisvesting voor arbeidsmigranten;
- 3570 • Provincie Limburg inzet op betere samenwerking, registratie en zicht op verblijfplaatsen van arbeidsmigranten, zodat gemeenten gericht kunnen toezien en handhaven op onveilige of illegale huisvesting;
- Provincie Limburg een plan van aanpak heeft opgesteld voor de begeleiding en opvang van dakloze arbeidsmigranten;
- 3575 • Uitzendbureaus een grote rol kunnen spelen in het voorkomen van dakloosheid onder arbeidsmigranten;
- Een meer eenduidig beleid binnen gemeenten kan helpen om arbeidsmigranten te huisvesten.

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- 3580 • Weer een coördinerende rol te nemen bij het realiseren van huisvesting van arbeidsmigranten, ter bevordering van
 - Het realiseren van toereikende huisvesting via onder andere de volkshuisvestingprogramma's en afspraken met gemeenten waar veel arbeidsmigranten werken;
 - 3585 ○ Initiatieven die bijdragen aan beter toezicht en effectievere handhaving door gemeenten op de huisvesting van arbeidsmigranten;
 - Afstemming met de uitzendbranche over haar bijdrage in deze opgave en hierover uiterlijk te rapporteren in Q4-2026;
 - Aandacht voor arbeidsmigranten die dakloos zijn geworden zonder hierbij taken van gemeenten over te nemen.
- 3590 • Voor de benodigde provinciale inzet 175.000, - per jaar te reserveren voor een looptijd van vier jaar;
- Dit bedrag op te nemen in de begroting 2026 en te dekken uit de algemene reserve.
- Jaarlijks over de voortgang aan PS te rapporteren.

En gaan over tot de orde van de dag.

3595

Ondertekening: Tim Wagelaar en Amar Karar (PvdA), Paul de Graaf (GroenLinks), Remine Alberts-Oosterbaan (SP), Dennis Heijnen (CDA), Yvonne Buit (ChristenUnie) en Laurien Berkvens (D66).

- 3600 De heer **WAGELAAR** (PvdA): Dan een tweede punt waarvoor we aandacht vragen is de toenemende vervoersarmoede in Noord-Holland. Want we zien nog te vaak dat voor veel inwoners de grootte van de portemonnee uitmaakt in hoeverre je mee kunt doen aan het maatschappelijk leven, omdat je je simpelweg geen buskaartje kunt veroorloven om naar familie, vrienden of wat je ook maar wilt gaan doen in de rest van Noord-Holland te gaan. Aangezien het openbaar vervoer – volgens mij is iedereen het daarover eens – echt een kerntaak is van de provincie en we
- 3605 echt denken dat je hier een verschil kunt maken, hopen we dat we hiermee aan de slag kunnen. We vinden dat ook niet meer dan logisch, omdat we in november 2024 hier in de Staten het tarievenkader hebben vastgesteld. Bijna unaniem. Alleen de SP stemde toen tegen omdat er ook een lichte verhoging van de tarieven in zat. Onderdeel van dat kader was ook nadrukkelijk dat er gewerkt zou worden aan een ov-product voor minima, waarmee zij gratis openbaar vervoer
- 3610 zouden kunnen gebruiken, of in ieder geval voor een beperkt bedrag. Het is ondertussen alweer bijna twee jaar geleden dat we dat tarievenkader aannamen. Dat was voor ons echt een

belangrijke reden om daarmee in te stemmen. Dus hierbij de dringende oproep aan de gedeputeerde om met een toezegging te komen wanneer we hier concrete resultaten kunnen verwachten, omdat we echt hopen dat we hiermee in het aankomende jaar van deze periode nog slagen kunnen maken.

De heer **TERWAL** (VVD): Deze had de heer Wagelaar waarschijnlijk wel zien aankomen. Eigenlijk drie heel kleine, korte vragen. 1, is de heer Wagelaar het met de VVD-fractie eens dat er ook minima in landelijk gebied wonen waar het ov helemaal niet rijdt? 2, is de heer Wagelaar het met ons eens dat ook deze mensen geholpen moeten worden? Die hebben ook last van vervoersarmoede en hebben alleen maar een auto. En 3, is de heer Wagelaar het dan ook met de VVD eens dat je dus ook iets aan de opcenten moet doen, namelijk die verlagen, om ook deze minima tegemoet te komen die alleen een auto hebben en geen openbaar vervoer?

De heer **WAGELAAR** (PvdA): Nou ja, allereerst zijn we het er uiteraard mee eens dat er iets moet gebeuren voor de auto. Daarom stemmen we ook altijd in met de voorstellen in het iMPI en hopen we ook echt dat we de komende jaren kunnen werken aan de bereikbaarheid van de Kop van Noord-Holland en het landelijk gebied. Ik ben het er niet mee eens dat dat per definitie betekent dat je de opcenten moet verlagen. Volgens mij kunnen we ook prima aan een vorm van herverdeling doen door daar belasting te innen en die op andere punten te gebruiken. Dat zal voor een deel gaan naar de auto, naar de wegen, maar voor een deel vinden wij ook naar het openbaar vervoer voor minima. En het is misschien wel aardig erop te wijzen dat de hoogte van de opcenten natuurlijk ook gekoppeld is aan het gewicht van auto's. Dus daar zit ook weer een stukje mooie nivellering in: hoe zwaarder en groter de bak, hoe meer je betaalt. Daar kunnen we uiteraard ook goed voor zijn.

Mevrouw **ALBERTS-OOSTERBAAN** (SP): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik heb een iets andere vraag aan de heer Wagelaar. Namelijk of wanneer meer mensen in staat worden gesteld om deel te nemen aan het openbaar vervoer, dat het volledige openbaar vervoer ten goede komt, omdat we nog steeds werken met vraagsturing in plaats van zogeheten aanbodsturing. U begrijpt: wij kijken op een andere economische manier naar het openbaar vervoer. Vindt u dat?

De heer **WAGELAAR** (PvdA): Daar kan ik de SP uiteraard direct gelijk in geven. Ik denk ook dat het heel mooi is als je op deze manier openbaar vervoer toch meer een soort recht van de inwoner maakt. Door te zorgen dat alle groepen meedoen, zal dat uiteraard ook leiden tot meer gebruik. En daardoor kun je ook beter buslijnen in stand houden die heel belangrijk zijn voor het landelijk gebied. Daarmee hoop ik alvast tegemoet te komen aan de interruptie van de opvolger.

Mevrouw **DE SAIN** (BBB): Nee, want ik ben van het autorijden. En ik hoorde u net iets zeggen in de geest van een mooie grote auto. Maar die mooie grote auto's zijn tegenwoordig vaak elektrisch en heel erg zwaar. Vindt u dan dat die korting moeten krijgen op de opcenten of de wegenbelasting?

De heer **WAGELAAR** (PvdA): Dat is een goede vraag: vind ik dat elektrische auto's korting moeten krijgen op de wegenbelasting? Ik denk in principe dat het goed is om op allerlei manieren elektrisch rijden te stimuleren. Ik vraag me af of een apart tarief in de opcenten daarbij weer gaat helpen, of dat je het dan onnodig complex maakt. Maar het was misschien ook meer bedoeld als geintje, hoor, dat we op die manier aan nivelleren doen vanwege de opcenten.

Mevrouw **SCHNEEMANN** (Volt): Ja, dank u wel. Een heel sympathiek voorstel. Ik heb u net horen zeggen dat we allemaal incidentele bestedingen doen om structurele verbeteringen door te voeren. Hoe gaat dit op de lange termijn geborgd worden zonder dekking?

De heer **WAGELAAR** (PvdA): Nou, daar ging ik ook naartoe. Onze oproep aan de gedeputeerde is ook echt om dit in samenspraak met gemeenten te doen. Die hebben natuurlijk ook een uitgebreid bedrag voor het sociaal domein, misschien vaak vele malen groter dan wij in totaal als provincie aan begroting hebben. We kunnen ons dus ook best voorstellen dat je als provincie uiteindelijk zorgt dat je het mogelijk maakt, waarna je als gemeente vervolgens datzelfde product kunt afnemen. Al zouden wij er natuurlijk ook groot voorstander van zijn als mevrouw

3670 Schneemann bij de begroting met een amendement komt om dit meerjarig structureel te bekostigen.

Mevrouw **SCHNEEMANN** (Volt): Ja, ik hoor dat de bal vooral verlegd wordt en dat we ons verliezen in hoop. Dank u wel.

3675 De **VOORZITTER**: Meneer Wagelaar, gaat u verder.

3680 De heer **WAGELAAR** (PvdA): Nou, de bal wordt op de korte termijn concreet verlegd naar de gedeputeerde, van wie ik hoop dat hij zo meteen in de eerste termijn met een duidelijk verhaal komt over hoe hij opvolging geeft aan dit tarievenkader. Mocht dat niet zo zijn, dan overwegen we om daar misschien nog met een motie te komen. De heer Heinen. Ja, voorzitter, dank. U verwijst naar uw gedeputeerde en u heeft volgens mij, als , of een amendement.

3685 De heer **HEIJNEN** (CDA): Ja, voorzitter, dank. U verwijst naar uw gedeputeerde. U heeft, volgens mij, als ik juist ben geïnformeerd, met GS de afspraak dat zij dan binnen hun eigen begroting in de basis aan de slag gaan, voordat zij gaan kijken of er elders ook geld vandaan te halen valt. U zegt: ik wil het voor een groep gratis aanbieden. Dat klinkt op zichzelf nuttig en sympathiek. Maar dat betekent dus dat het ergens vandaan moet komen. Als dat binnen de eigen begroting is, bent u dan ook bereid buslijnen op te heffen om ze voor anderen gratis te maken?

3690 De heer **WAGELAAR** (PvdA): Ja, dat is een goede vraag. Ik denk dat dat in eerste instantie helemaal niet aan de orde zal zijn, omdat je, denk ik, best van gemeenten een significante bijdrage kunt vragen om dit mogelijk te maken. Daarbij denk ik dat er ook best wel ruimte zit. Het Programma Openbaar Vervoer had het afgelopen jaar een onderbesteding van bijvoorbeeld zeven miljoen euro. Als je daarmee aan de slag zou gaan, zou je best een eind op weg zijn. Ik denk niet dat we nou direct moeten doen alsof gratis openbaar vervoer voor de één weer ten koste gaat van de bereikbaarheid van de ander. Volgens mij is dit gewoon een belangrijke taak, waar we bereid moeten zijn geld in te steken. En die groepen tegenover elkaar zetten, helpt daarbij niet, denk ik.

3700 De heer **HEIJNEN** (CDA): Ja, ik vind uw optimisme mooi, maar ik vrees dat gemeenten, die bijna allemaal een tekort op het sociaal domein laten zien, niet opeens met de portemonnee staan te rammelen. Dus ik vraag u toch om uw vraag aan GS goed te formuleren: waar moet dat geld vandaan komen? Want ik denk dat we dan tot een echte discussie kunnen komen.

3705 De heer **WAGELAAR** (PvdA): Nou, ik neem aan dat Gedeputeerde Staten hierover ook hebben nagedacht. Het was natuurlijk, ik zei het al, twee jaar geleden onderdeel van dat tarievenkader. Dat hebben we toen bijna Statenbreed vastgesteld. Dus ik zou bijna zeggen: in dat opzicht snap ik alle interrupties ook niet, want volgens mij hebben bijna alle partijen daar toen vóórgestemd. 3710 Maar ik ben wel benieuwd om van het college te horen hoe dit zit met financiering en of er een extra bedrag bij moet. Op basis daarvan kunnen we dit debat in de tweede termijn goed verder voeren.

3715 De **VOORZITTER**: Gaat u verder.

De heer **WAGELAAR** (PvdA): Helemaal goed. Dan was dat dus het tweede belangrijke punt voor ons: gratis openbaar vervoer voor minimum inkomens, minima.

3720 Tot slot, voorzitter, nog een onderwerp waarmee we ook echt het verschil kunnen maken: de verduurzaming van sportverenigingen en maatschappelijk vastgoed. We hebben in het verleden gezien dat je daar als provincie met relatief kleine bedragen echt een grote bijdrage kunt leveren, doordat je verenigingen helpt in hun voortbestaan, maar ook een bijdrage levert aan de klimaatcrisis die we zo nodig moeten bestrijden. Dus wij denken: als er meer aandacht komt voor deze drie onderwerpen die ik net heb aangedragen, maken we meneer Den Uyl trots doordat we 3725 echt weer eens gaan sturen als provincie. En dat zou toch wel heel erg mooi zijn in deze historische week. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Mevrouw Buit van de ChristenUnie.

3730 En u heeft één motie ingediend. Daar stond u daarop te wachten waarschijnlijk. En die maakt onderdeel uit van de beraadslagingen.

3735 Mevrouw **BUIT** (ChristenUnie): Ja, voorzitter, de kaderbrief schetst de financiële ontwikkelingen die passen bij de fase waarin we ons nu bevinden, namelijk het laatste jaar van deze coalitie. De financiële situatie is gunstiger, er wordt in een paar zaken geïnvesteerd en voor de rest is de coalitie redelijk terughoudend. Gelukkig was er toch wel wat onderhandelingsruimte, waar we blij mee zijn. We willen graag drie punten uit de kaderbrief uitlichten.

3740 Allereerst vinden we het belangrijk dat we goed voor de natuur in Noord-Holland zorgen. Daarom vinden we het goed dat er in de kaderbrief aandacht is voor de realisatie van het NNN. Echter, we vinden het ook belangrijk dat natuur toegankelijk is voor iedereen. We willen graag pleiten voor iets meer ambitie, heel specifiek over het stimuleren van natuurtoiletten. In de PS-vergadering van 30 maart hebben we hier al een motie over ingediend en vervolgens aangehouden, omdat we het resultaat bij de jaarrekening wilden afwachten. Gezien het positieve resultaat lijkt het ons

3745 mooi om dit nu te realiseren. Daarom dienen we samen met GroenLinks en PvdA een motie in om deze natuurtoiletten daadwerkelijk te realiseren met het volgende dictum: "De realisatie van natuurtoiletten bij (de ingang van) Noord-Hollandse natuurgebieden te stimuleren. Daartoe een voorstel te doen voor een tijdelijke en begrensde subsidieregeling, bijvoorbeeld voor maximaal tien toiletten, waarin de provincie bijdraagt aan de opzetkosten voor de aanleg en de eerste paar

3750 jaar onderhoud van natuurtoiletten. Hiervoor 50.000 euro op te nemen in de Begroting 2027 en te dekken uit de algemene reserve. Indien nodig hiervoor in contact te treden met de provincie Utrecht, het MDL Fonds en tbo's en deze regeling onder de aandacht te brengen van tbo's en gemeenten."

3755 **Motie 88-29 juni 2026**
Realisatie Natuurtoiletten

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 1 juni 2026.
Constaterende dat:

- 3760
- *Het belangrijk is dat recreatie- en natuurgebieden voor iedereen toegankelijk zijn;*
 - *Het op dit moment niet vanzelfsprekend is omdat bezoekers op veel plekken niet makkelijk naar een toilet kunnen;*
 - *Dit met name de Noord-Hollandse inwoners hindert die maag-lever-darm patiënt zijn;*
 - *Het ontbreken van toegankelijke toiletten is voor hen een hindernis om van de natuur te*
- 3765 *genieten;*
- *De provincie Utrecht een subsidieregeling voor natuurtoiletten kent waarmee 60% van de kosten voor plaatsing en de eerste 5 jaar beheer worden gedekt.*

Overwegende dat:

- 3770
- *Er een oplossing is, namelijk de plaatsing van een zogenaamd 'natuurtoilet', een toiletvoorziening die niet afhankelijk is van water, stroom of riolering;*
 - *De plaatsing van zulke toiletten nabij natuur- of recreatiegebieden waar geen andere toiletvoorzieningen zijn de toegankelijkheid van natuur kan vergroten;*
 - *Veel gemeenten en TBO geen mogelijkheden zien om natuurtoiletten te plaatsen vanwege de kosten voor installatie en beheer.*

3775 *Voorts overwegende dat:*

- *Er geen budget beschikbaar is in de natuurportefeuille;*
- *Een tijdelijke subsidieregeling gefinancierd kan worden uit incidentele meevallers;*

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- 3780
- *De realisatie van natuurtoiletten bij (de ingang van) Noord-Hollandse natuurgebieden te stimuleren;*
 - *Daartoe een voorstel te doen voor een tijdelijke en begrensde subsidieregeling (bijv. voor maximaal 10 toiletten) waarin de provincie bijdraagt aan de opzetkosten voor de aanleg en eerste paar jaar onderhoud van natuurtoiletten;*
 - *Hiervoor 50.000 euro op te nemen in de begroting 2027 en te dekken uit de algemene reserve;*
- 3785
- *Indien nodig hiervoor in contact te treden met de provincie Utrecht, het MDL-fonds en tbo's;*

- Deze regeling onder de aandacht te brengen van tbo's en gemeenten.
En gaan over tot de orde van de dag.

3790

Ondertekening: Yvonne Buit (ChristenUnie), Ruchama Bwefar (GroenLinks) en Marloes ten Ham (PvdA).

3795

Mevrouw **BUIT** (ChristenUnie): Als tweede vinden we het erg belangrijk om de klimaatdoelstellingen te halen en specifiek in te zetten op energiebesparing. Daarom vinden we het goed dat GS in de kaderbrief middelen hebben gereserveerd voor het Energiebesparingsakkoord. Echter, we misten de klimaatmaatregelen uit de voortgangsrapportage Klimaat, die uitgevoerd worden vanuit de lopende begroting, in de kaderbrief. Het lijkt ons goed om ze toe te voegen onder beleidsontwikkeling, zonder financiële gevolgen, om zo een duidelijk overzicht te creëren en grip te houden. Daarom dienen we samen met Volt en D66 het volgende amendement in: "Om aan hoofdstuk 3.5 toe te voegen: 3.5.6 Implementeren bijsturingsmaatregelen Voortgangsrapportage Klimaat 2026. De provincie werkt aan een meerjarige klimaatbeleidscyclus waarin plannen, uitvoering, monitoring en besluitvorming beter op elkaar aansluiten. De Voortgangsrapportage Klimaat laat de voortgang zien op de provinciale klimaatdoelen: een reductie van broeikasgasuitstoot van 55 procent in 2030 ten opzichte van 1990 en een klimaatneutrale provincie in 2050. De provincie gaat in de jaren 2026 en verder de volgende maatregelen uitvoeren die bijdragen aan het behalen van de doelen en die worden gedekt uit de lopende begroting. Gaat u ervoor zitten, want er komt een hele opsomming: Energieplanologie; gemeentelijke en provinciale participatie in verkenning zoekgebied voor nieuwe elektriciteitsinfrastructuur; Loket Zon op Dak; Agri-PV stimuleren; zonnebuffers; subsidie Solar Carports; verruimen regels voor repowering van bestaande windturbines; extra zoekgebieden windenergie; inzetten provinciale instrumenten ten behoeve van windenergie; geothermie; isolatie, warmtenet en individuele oplossingen; regionale uitvoeringsagenda's duurzame mobiliteit; uitwerking van de maatregelenpakketten: deelmobiliteit, MaaS en hubs; verduurzaming logistiek; werkgerelateerde personenmobiliteit; ondersteuning van gemeenten voor duurzame aanleg en beheer van infrastructuur ten behoeve van mobiliteit; algemene duurzaamheid bij subsidieregelingen, ook mobiliteitssubsidies; Clean Energy Hubs; energieconsultant verduurzaming glastuinbouw; onderzoek naar effecten van lopend beleid en verkenning van behoefte aan aanvullende maatregelen; hergebruik nutriënten uit rioolwater; koolstofvastlegging in minerale landbouwbodems; pilot koolstofvastlegging op veen, en gaan over tot de orde van de dag.

3800

3805

3810

3815

3820

Amendement 14-29 juni 2026 Klimaatmaatregelen in Kaderbrief

3825

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 1 juni 2026.
Constaterende dat:

•
Overwegende dat:

3830

- In de Voortgangsrapportage Klimaat meerdere maatregelen genoemd zijn die gefinancierd worden uit de lopende begroting;
- De Kaderbrief zowel de financiële als beleidsmatige kaders voor de begroting 2027 schetst en de gevolgen voor de begroting van 2026.
- De voornemens om de maatregelen uit de Voortgangsrapportage Klimaat uit te voeren in de Kaderbrief ontbreken.

3835

Besluit:
aan hoofdstuk 3.5 de volgende tekst toe te voegen:

3840

3.5.6 Implementeren bijsturingsmaatregelen Voortgangsrapportage Klimaat 2026

De provincie werkt aan een meerjarig klimaatbeleidscyclus waarin plannen, uitvoering, monitoring en besluitvorming beter op elkaar aansluiten. De voortgangsrapportage klimaat laat de voortgang zien op de provinciale klimaatdoelen: een reductie van de broeikasgasuitstoot van 55% in 2030 ten opzichte van 1990 en een klimaatneutrale provincie in 2050. De provincie gaat in de jaren 2026 en verder de volgende maatregelen, die bijdragen aan het behalen van de doelen en die worden gedekt uit de lopende begroting, uitvoeren:

3845

- *Energieplanologie*
- *Gemeentelijke en provinciale participatie in verkenning zoekgebied voor nieuwe elektriciteitsinfrastructuur*
- 3850 • *Loket zon op dak*
- *Agri-PV stimuleren*
- *Zonnebuffers*
- *Subsidie solar carports*
- *Verruimen regels voor repowering van bestaande windturbines*
- 3855 • *Extra zoekgebieden windenergie*
- *Inzetten provinciale instrumenten t.b.v. windenergie*
- *Geothermie*
- *Isolatie, warmtenetten en individuele oplossingen*
- *Regionale uitvoeringsagenda's duurzame mobiliteit*
- 3860 • *Uitwerking van de maatregelenpakketten: deelmobiliteit, MaaS en hubs*
- *Verduurzaming Logistiek*
- *Werkgerelateerde personenmobiliteit*
- *Ondersteuning gemeentes voor duurzaam aanleg en beheer van de infrastructuur t.b.v. mobiliteit*
- 3865 • *Algemene duurzaamheid bij subsidieregelingen (ook mobiliteit subsidies)*
- *Clean energyhubs*
- *Energieconsultant verduurzaming glastuinbouw*
- *Onderzoek effecten lopend beleid en verkenning behoefte aanvullende maatregelen*
- *Hergebruik nutriënten uit rioolwater*
- 3870 • *Koolstofvastlegging in minerale landbouwbodems*
- *Pilot koolstofvastlegging op veen*

En gaan over tot de orde van de dag.

- 3875 *Ondertekening: Yvonne Buit (ChristenUnie), Julia Schneemann (Volt) en Emre Kanik (D66).*

Mevrouw **BUIT** (ChristenUnie): Verder vinden we het ook goed dat GS werk maken van de Clean Energy Hubs. U hoorde ze net al voorbij komen. We begrijpen dat GS eerst wachten op de resultaten van de openstelling van het Rijk. Maar we vinden het ook belangrijk dat, mocht er geld nodig zijn in 2027 om dit te realiseren, we dat ook doen. Daarom dienen we samen met Volt, Partij voor de Dieren, D66 en GroenLinks de volgende motie in, met het dictum: "Uiterlijk in september aan PS terug te koppelen wat de resultaten zijn van de SPUK-regeling van het Rijk en de financiële consequenties in beeld te brengen."

3885 **Motie 89-29 juni 2026**
Verwerken resultaten Clean Energy Hubs

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 1 juni 2026.

Constaterende dat:

- 3890 • *De provincie Noord-Holland streeft naar een dekkend netwerk en voldoende aanbod van alternatieve duurzame brandstoffen voor de (groeierende) vraag vanuit wegtransport en binnenvaart;*
- *Hiervoor wordt een provinciale subsidieregeling opengesteld voor exploitanten van een CEH of een gemeente voor onderzoek naar of werkzaamheden voor het realiseren van een Clean Energy Hub.*

Overwegende dat:

- *De specifieke uitkering (SPUK-regeling) van het Rijk pas 1 mei bekend is gemaakt;*
- *GS momenteel bezig is met de uitwerking van de eigen subsidieregeling en de komende maanden wil benutten om lessen te leren;*
- 3900 • *GS in 2027 willen bepalen of er een aanvullende subsidieregeling nodig is en zo ja op welke wijze deze in te vullen;*
- *Er middelen gereserveerd zijn op de lopende begroting 2026, maar er momenteel geen geld gereserveerd is op de begroting 2027 voor meerjarige uitvoering van de subsidie.*

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- 3905 • *Uiterlijk in september aan PS terug te koppelen wat de resultaten zijn van de SPUK-regeling van het Rijk;*
 • *De financiële consequenties in beeld te brengen.*
En gaan over tot de orde van de dag.

3910 *Ondertekening: Yvonne Buit (ChristenUnie), Julia Schneemann (Volt), Henrice Vonck (Partij voor de Dieren), Emre Kanik (D66) en Nicole van der Waart (GroenLinks).*

Mevrouw **BUIT** (ChristenUnie): Als laatste willen we het graag hebben over mobiliteit.

3915 De **VOORZITTER**: Een moment. Er is een interruptie van mevrouw Uiterwijk.

Mevrouw **UITERWIJK** (JA21): Ja, voorzitter, we hadden een vraag over de motie over de Clean Energy Hubs. Want u geeft eigenlijk aan: die SPUK-regels, die maatregelen zijn er nu en dat willen we graag in kaart brengen. Maar pleit u nu voor deze subsidies waar het Rijk op inzet, of ook voor provinciaal geld toevoegen? Dat vind ik een beetje onduidelijk in uw motie.

Mevrouw **BUIT** (ChristenUnie): Nou, de motie roept eigenlijk op om die resultaten terug te koppelen. En mocht er dan extra geld nodig zijn, dan kunnen GS dat beoordelen en aan ons terugkoppelen, zodat PS daarover kunnen besluiten.

3925 De **VOORZITTER**: Gaat u verder.

Mevrouw **BUIT** (ChristenUnie): Als laatste willen we het graag hebben over mobiliteit. Zoals u wellicht weet, vindt de ChristenUnie het belangrijk om een goed systeem van openbaar vervoer te realiseren. Ook de fiets is een van onze favoriete vervoersopties. We maken ons dan ook zorgen om de realisatie van de Actieagenda Actieve Mobiliteit. Het geld is geen probleem, gaven GS eerder al aan. Maar hoe gaan GS ervoor zorgen dat het geld dat beschikbaar is, ook tot de gewenste resultaten gaat leiden? Dat horen we graag in de beantwoording van GS. Dank u wel.

3935 De **VOORZITTER**: Dank u wel. U heeft drie moties ingediend en die maken alle drie onderdeel uit van de beraadslagingen.

Dan geef ik het woord aan de heer De Weerd van fractie De Weerd.

3940 Statenlid **DE WEERDT** (Fractie De Weerd): Om te beginnen: keurige brief, een duidelijke richting van het college. Ondanks de beschikbare middelen houden GS de hand op de knip. Geen ambities toevoegen. Deze richting is al zo duidelijk dat veel fracties met voorstellen komen om toch een andere richting in te slaan. En hoewel ik vooral een VVD-signatuur in de kaderbrief lees, zie ik zelfs een voorstel van de VVD om een ambitie toe te voegen. Daarin vind ik de VVD ook, namelijk dat we de financiële ruimte moeten pakken om te investeren.

Ik wil eigenlijk overgaan tot een aantal appreciaties van moties, maar ik hoorde meerdere fracties, en de heer Wagelaar in het bijzonder, toch een stukje visie neerzetten. Dus ja, dat wil ik ook eens proberen. Kijk, ik vind het belangrijk dat Noord-Holland een gezonde provincie is waar mensen, of ze nou hier vandaan komen, hier wonen of hier verblijven, de kans hebben om zichzelf te ontplooien. Dat is positieve vrijheid, en dat is iets anders dan negatieve vrijheid, waarbij het voornamelijk gaat over het ontbreken van dwang door andere mensen. In het kort: het verschil tussen een huis kunnen kopen en een huis mogen kopen. Primair vind ik dat de verantwoordelijkheid daarvoor bij het individu ligt. Daarom ben ik wel liberaal. Maar in een rijke en drukke samenleving als Nederland, en Noord-Holland in het bijzonder, zie ik ook een rol weggelegd voor het collectief om bij te dragen aan die positieve vrijheid. Het collectief is georganiseerd in de politiek, waar wij hier samen zitten. Het is aan de politiek om juist die lastige afwegingen te maken ten gunste van het collectief, waarbij de kosten misschien wel bij het individu liggen. Al met al zie ik mezelf dan ook als liberaal, progressief-liberaal, ecologisch-liberaal of sociaal-liberaal. Tot slot zie ik ook een rol voor de politiek om mee te bewegen met ontwikkelingen in de samenleving. Denk aan de AI-revolutie of juist het voorbereiden op en omgaan met geopolitieke spanningen en de effecten daarvan.

3965 Goed, daarop alvast een paar reflecties op moties. Allereerst ben ik wel fan van motie M75 van D66, Wonen boven winkels. Succesvol beleid voortzetten. Ik ben ook fan van de motie van de VVD, motie M77, Slim verbinden van economische ecosystemen. Zinvol om daar als provincie ook een coördinerende rol in te pakken en te kijken of we daaraan kunnen bijdragen. Ik ben ook fan van motie M81 van het CDA voor verduurzaming van maatschappelijk vastgoed. Tot slot ben ik fan van motie M83 van GroenLinks voor geothermie. En ik kijk vooral uit naar de beantwoording van GS over motie M82 van de FvD. Ik ben erg nieuwsgierig. Dank je wel.

De **VOORZITTER**: Dan geef ik het woord aan mevrouw Vonck van Partij voor de Dieren.

3975 Mevrouw **VONCK** (PvdD): Voorzitter, allereerst dank voor het uitstel. Helaas: dit is de bijdrage van ons Statenlid Ilona Haas, maar zij moest om medische redenen weer terugkeren naar huis. Dus ik zal haar bijdrage aan u voorlezen.

3980 De Partij voor de Dieren leest in de kaderbrief ambities op het gebied van natuur, klimaat en landbouwtransitie, maar ziet tegelijkertijd dat het nog te vaak blijft bij algemene voornemens zonder scherpe keuzes en concrete instrumenten. Juist nu is het moment om richting te geven en door te pakken. We willen daarom vier punten expliciet onder de aandacht brengen die wij in deze kaderbrief onvoldoende terugzien, maar die essentieel zijn voor het realiseren van provinciale doelen.

3985 Ten eerste agroforestry. Dit wordt door de provincie zelf erkend als een veelbelovende landbouwvorm die bijdraagt aan biodiversiteit, klimaatadaptatie, waterkwaliteit en voedselzekerheid. Toch zien wij dat de provincie dit momenteel vooral overlaat aan het initiatief van individuele boeren, zonder actieve ondersteuning en met onduidelijke doelen. Dat is een gemiste kans. Agroforestry kan juist een belangrijke bijdrage leveren aan de uitvoering van de Bossenstrategie – die ook nog onvoldoende van de grond komt – het sluit aan bij de positieve evaluatie van de Voedselvisie en helpt bij het behalen van de doelen binnen het Programma Landelijk Gebied. Daarom missen wij in deze kaderbrief een uitvoeringsprogramma. O, ja, door de warmte schiet helaas het padje even verder. Daarom missen wij in deze kaderbrief een uitvoeringsprogramma Agroforestry met heldere doelstellingen. Concrete instrumenten in zo'n uitvoeringsprogramma kunnen zijn: subsidieregelingen voor aanleg en begeleiding, ondersteuning bij vergunningverlening en de opbouw van een provinciaal netwerk. Andere provincies laten zien dat dit wel kan, en het past binnen bestaand beleid en bestaande doelstellingen voor het landelijk gebied. Als we dus serieus werk willen maken van de landbouwtransitie, dan moet agroforestry uit de sfeer van pilots worden gehaald en onderdeel worden van structureel beleid. Daarom onze motie 'Agroforestry als scharnier voor landelijke opgaven', met als dictum: "Verzoeken het college een uitvoeringsprogramma met heldere doelen voor agroforestry op te stellen; dit extern uit te besteden en hiervoor 25.000 euro te reserveren in de begroting van 2027, met als dekking de algemene reserve; en deze uiterlijk in het eerste kwartaal 2027 te delen met PS, en gaan over tot de orde van de dag."

4005 **Motie 90-29 juni 2026**
Agroforestry als scharnier voor landelijke opgaven

4010 *Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 1 juni 2026.*
Constaterende dat:

- *De landbouwvorm agroforestry onderdeel is van zowel de Bossenstrategie, de Voedselvisie als het Programma Landelijk Gebied;*
- *In het PLG (pagina 26) agroforestry aan de keuze van agrariërs wordt overgelaten en de doorontwikkeling niet verder wordt ondersteund vanuit de provincie Noord-Holland;*
- *Er een groot positief resultaat is bij de Jaarrekening 2025 en deze gaat naar de algemene reserve.*

Overwegende dat:

- *De uitkomsten van de Evaluatie voedselvisie helder waren: agroforestry heeft toekomst in Noord-Holland;*
- *De uitvoering van de Bossenstrategie nog te weinig van de grond komt, terwijl er koppelkansen liggen met de voedselvisie en klimaatadaptatie in het stimuleren van agroforestry;*

- 4025 • De provincie kan helpen agroforestry stappen verder te brengen, bijvoorbeeld met het opzetten van een netwerk, wegnemen van belemmeringen bij vergunningverlening, een subsidieregeling (ontwerp, beplanting en begeleiding in de eerste fase), een verankering in de Omgevingsverordening en versterking van de positie in de markt, zoals in Noord-Brabant al succesvol wordt uitgevoerd;
- 4030 • Deze vorm van landbouw ook past in de visie op kringlooplandbouw van deze coalitie en nieuw en kansrijk ondernemerschap biedt;
- Agroforestry duidelijk helpt in het halen van de PLG-doelen en het vergroten van voedselzekerheid;
- Deze ten goede komt van meerdere provinciale doelen, zoals verbeteren waterkwaliteit, uitvoering transitiepad biologische landbouw, herstel van natuur, bossenstrategie en klimaataanpak.
- 4035 Verzoeken Gedeputeerde Staten:
 - Een Uitvoeringsprogramma met heldere doelen voor agroforestry op te stellen;
 - Dit extern uit te besteden en hiervoor 25.000 euro te reserveren in de begroting 2027 met als dekking de algemene reserve;
 - En deze uiterlijk in het eerste kwartaal 2027 te delen met PS.
- 4040 En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Ilona Haas (Partij voor de Dieren).

- 4045 Mevrouw **DE SAIN** (BBB): Dank u wel voor uw inbreng. Maar hoe verklaart u het dan dat u nu agroforestry wilt stimuleren, terwijl er ook al best bij veel projecten de stekker uit is getrokken omdat het financieel niet uit kan? Ik snap dat het uw woordvoering niet is, maar toch heb ik deze vraag.
- 4050 Mevrouw **VONCK** (PvdD): Dank u, voorzitter. Wat wij voorstellen, is een verkenning om te kijken waar de mogelijkheden liggen en op basis daarvan een uitvoeringsprogramma. Volgens mij is dat nog nooit gebeurd en ligt dat er niet. Als reden werd ook het ontbreken van ambtelijke capaciteit gegeven. Nou, daar bieden wij een uitweg voor, omdat wij dat willen neerleggen bij een extern bureau en aan hen willen vragen wat daar de mogelijkheden voor zijn.
- 4055 Mevrouw **DE SAIN** (BBB): Een korte aanvullende vraag: waarom zou je dan iets willen verkennen waarvan in de praktijk al een aantal keren is gebleken dat het eigenlijk niet werkt?
- 4060 Mevrouw **VONCK** (PvdD): Ja, dat is een goede vraag. U overvraagt mij ook een beetje, want u zegt terecht: ik ben niet de woordvoerder op dit gebied. Maar wat ik wel heb meegekregen, is dat het best ook wel kan liggen aan het ontbreken van politieke wil. En wij dachten: als dat nou zo is en er komt een verkenning waarin blijkt dat het best mogelijk is, en die verkenning kost eigenlijk helemaal niet zoveel. Wie weet dat we dan een stapje dichterbij elkaar komen.
- 4065 Een tweede punt van aandacht is de biologische landbouw. Laten we van stagnatie naar omschakeling gaan. De provincie spreekt ambities uit, maar ook hier blijven we al jaren steken rond vijf procent biologisch areaal, terwijl vijftien procent in 2030 door de provincie als doel wordt genoemd. Maar dat wordt tot nu toe ook aan eigen initiatief van boeren overgelaten. En dat terwijl recent onderzoek laat zien dat een aanzienlijk deel van de boeren, zeventien procent, wil omschakelen, mits de juiste randvoorwaarden aanwezig zijn, met eerlijke prijzen en
- 4070 ondersteuning. Ook ontbreekt in deze kaderbrief: een duidelijke strategie om dat omschakelpotentieel te benutten. Laten we inzichtelijk maken welke belemmeringen er zijn voor boeren die wel willen omschakelen, maar dit toch niet doen. En neem als provincie een actieve rol in begeleiding en stimulans.
- 4075 Mevrouw **DE SAIN** (BBB): Ja, dank u wel. Een verhelderende vraag aan u. Ook deze motie snap ik vanuit uw perspectief. Maar hoe verklaart u het dan dat een grote supermarktketen onlangs is gestopt met biologische melk omdat er te weinig afname was?
- 4080 Mevrouw **VONCK** (PvdD): Nou ja, biologische landbouw gaat verder dan alleen melk. Dus ik zou dat niet als pars pro toto nemen. Tegelijkertijd heb ik ook een artikel gelezen dat met name door de discussie over toename van gifstoffen, zoals die bijvoorbeeld bij Albert Heijn in kruiden

worden aangetroffen, heel veel mensen juist nu naar Ekoplaza gaan om daar hun boodschappen te doen.

4085 Mevrouw **DE SAIN** (BBB): Eén correctie: u bedoelt gewasbeschermingsmiddelen zeker?

Mevrouw **VONCK** (PvdD): Wat zei ik? Sorry. Ja. Ja, die neem ik voor u terug. Sorry.

4090 Ja. Oké, dus dit ontbreekt ook in de kaderbrief, terwijl juist deze omschakeling bijdraagt aan meerdere doelen: betere waterkwaliteit, minder stikstofdruk, natuurherstel en klimaatdoelen.

Voorzitter, het is niet alleen tijd om doelen te noemen, maar ook om te investeren in de voorwaarden om die doelen te halen. Daarom onze motie 'Verken omschakelpotentieel biologische landbouw', samen met Volt en D66, met als dictum: "Verzoeken het college in beeld te brengen onder welke voorwaarden agrarische ondernemers in Noord-Holland kunnen en willen omschakelen naar biologische landbouw; inzichtelijk te maken op welke manier de provincie Noord-Holland daar een actieve rol bij kan hebben; dit eveneens extern uit te besteden en hiervoor 25.000 euro te reserveren in de Begroting 2027, met als dekking de algemene reserve; en de resultaten hiervan in het eerste kwartaal van 2027 te delen met PS, en gaan over tot de orde van de dag."

Motie 91-29 juni 2026

Verkenning omschakelpotentieel naar biologische landbouw bij gunstige voorwaarden

4105 *Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 1 juni 2026.*

Constaterende dat:

- *In de provinciale Klimaat en Energieverkenning (pKEV) een landelijke doelstelling van 15% van het landbouwareaal onder biologisch beheer in 2030 is opgenomen om aan te voldoen;*
- 4110 • *In de presentatie bij het symposium Omgevingsvisie (22 januari jl.) een doelstelling van 15% biologisch beheer van het landbouwareaal is genoemd;*
- *Een recent onderzoek in opdracht van Natuur & Milieu¹ laat zien dat 1 op de 6 Nederlandse melkveehouders overweegt binnen vijf jaar om te schakelen naar biologisch, als daarvoor de juiste randvoorwaarden worden geregeld, zoals ondersteuning en een*
- 4115 • *goede prijs;*
- *Er een groot positief resultaat is bij de Jaarrekening 2025 en deze gaat naar de algemene reserve.*

Overwegende dat:

- *Noord-Holland al jaren blijft steken rond de 5% landbouwareaal biologisch;*
- 4120 • *De provincie Utrecht in haar PLG het doel van 15% landbouwareaal biologisch in 2030 stelt en daarvoor keuzes maakt;*
- *Het bespoedigen van de biologische landbouw een grote bijdrage levert aan het behalen van de eigen PLG-doelen, zoals waterkwaliteit, herstel natuur, verminderen stikstofuitstoot en klimaat;*
- 4125 • *De omschakeling naar biologisch geheel of gedeeltelijk kan worden gefinancierd uit vermeden kosten die voortkomen uit de reguliere landbouw;*
- *Deze ten goede komt van meerdere provinciale doelen, zoals verbeteren bodem- en waterkwaliteit, herstel van natuur en klimaataanpak.*

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- 4130 • *In beeld te brengen onder welke voorwaarden agrarische ondernemers in Noord-Holland kunnen en willen omschakelen naar biologische landbouw;*
- *Inzichtelijk te maken op welke manier de Provincie Noord-Holland daar een actieve rol bij kan hebben;*
- *Dit extern uit te besteden en hiervoor 25.000 euro te reserveren in de begroting 2027*
- 4135 • *met als dekking de algemene reserve;*
- *En de resultaten hiervan in het eerste kwartaal van 2027 te delen met PS.*

En gaan over tot de orde van de dag.

4140 *Ondertekening: Ilona Haas (Partij voor de Dieren), Julia Schneemann (Volt) en Sijmen Mulder (D66).*

Mevrouw **VONCK** (PvdD): Ten derde de wildopvangcentra. Dat zijn op dit moment cruciale schakels zonder structurele basis. Een gezonde natuur betekent ook zorg voor dieren die in de knel komen, vaak door menselijk handelen. Wildopvangcentra vervullen een onmiskenbaar maatschappelijke functie en we zijn hiervoor met z'n allen verantwoordelijk. Maar de realiteit is dat deze organisaties structureel ondergefinancierd zijn, afhankelijk zijn van vrijwilligers en incidentele middelen, en geen duidelijke plek hebben in het beleid. En dit terwijl hun werk toeneemt, mede als gevolg van ruimtelijke druk, verslechtering van leefgebieden en waterkwaliteit, en toenemende infrastructuur. De Raad voor Dierenaangelegenheden adviseert niet voor niets om te komen tot structurele financiering en samenwerking. Wat is er nodig? Inzet op een provinciedekkend netwerk van wildopvangcentra, afspraken tussen provincie, gemeenten en waterschappen, en een verkenning van een duurzame gezamenlijke financiering, zodat professionalisering en efficiëntie mogelijk worden. Daarom onze motie 'Overkoepelende samenwerking wildopvangcentra', met als dictum: "Verzoeken het college een overkoepelende samenwerking voor de wildopvangcentra in Noord-Holland op te zetten; daarbij afspraken te proberen te maken tussen gemeenten, waterschappen en provincie; in overleg met de wildopvangcentra voor een duurzame gemeenschappelijke financiering; dit extern uit te besteden en hiervoor 50.000 euro te reserveren in de begroting van 2027, met als dekking de algemene reserve; en deze mogelijke samenwerking in het eerste kwartaal van 2027 te delen met PS, en gaan over tot de orde van de dag."

Motie 92-29 juni 2026

Overkoepelende samenwerking wildopvangcentra

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 1 juni 2026.

Constaterende dat:

- *Mede door provinciaal beleid in de vorm van o.a. ruimtelijke ordening en infrastructurele projecten, het leefgebied van wilde dieren steeds beperkter wordt en wilde dieren daarom steeds vaker in nood komen;*
- *Wildopvangcentra belangrijke maatschappelijke diensten voor Noord-Holland leveren door het bieden van hulp aan wilde dieren in nood, door het geven van natuureducatie en het bieden van een plek aan jongeren en mensen met een rugzakje;*
- *Deze opvangcentra al jaren moeten vechten om te overleven, omdat voor hun structurele financiering wettelijk gezien niets geregeld is, terwijl ze wel plichten hebben en belangrijke maatschappelijke diensten leveren;*
- *Er een groot positief resultaat is bij de Jaarrekening 2025 en deze gaat naar de algemene reserve.*

Overwegende dat:

- *De Raad voor Dierenaangelegenheden (RDA) adviseert om samen met de sector en andere overheden in te zetten op de zorg voor continuïteit en afspraken over structurele financiering voor wildopvangcentra;*
- *Wettelijke taakstellingen niet duidelijk zijn, maar de wildopvangcentra, de vrijwilligers en de in het wild levende dieren daar niet de dupe van mogen zijn;*
- *In 2022 al de motie van de PvdD is aangenomen met het verzoek aan GS om overleggen met o.a. gemeenten en de wildopvangsector te organiseren, met het doel om een mogelijk model voor structurele financiering te verkennen, waarmee een provincie-dekkend netwerk van wildopvangcentra gewaarborgd kan worden. Daarbij ook te inventariseren hoeveel geld nodig is voor een gewaarborgde dekking en gezonde bedrijfsvoering van wildopvangcentra;*
- *Deze motie in lijn is met voornoemde motie die nog steeds niet is afgedaan.*

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- *Een overkoepelende samenwerking voor de wildopvangcentra in Noord-Holland op te zetten;*
- *Daarbij afspraken proberen te maken tussen gemeenten, waterschap en provincie in overleg met de wildopvangcentra voor een duurzame gezamenlijke financiering;*
- *Dit extern uit te besteden en hiervoor 50.000 euro te reserveren in de begroting 2027 met als dekking de algemene reserve;*
- *En deze mogelijke samenwerking in het eerste kwartaal van 2027 te delen met PS.*

4200 *En gaan over tot de orde van de dag.*

Ondertekening: Ilona Haas (Partij voor de Dieren).

4205 Mevrouw **VONCK** (PvdD): Ons laatste en vierde punt. We willen het ook nog even hebben over het weer, want het was warm vorige week. Veel te warm. De temperatuur in ons land, maar eigenlijk in heel Europa, bereikte recordhoogtes voor mens, dier en natuur. Die zijn niet gezond en ook niet houdbaar. De noodzaak van het reduceren van het broeikasgas CO₂ wordt steeds urgenter aan den lijve gevoeld. Met de huidige pKEV-maatregelen gaan we de benodigde CO₂-reductie in 2030 niet halen. Maar er is een lichtpuntje. Zo tonen enkele bedrijven op bedrijventerreinen concrete interesse, lezen wij in de Voortgangsrapportage Klimaat, als zoekgebied voor windenergie. Een verdere verkenning van deze industriële locaties past bij de wens van de provincie om te werken aan forse opschaling van hernieuwbare energiebronnen, zoals zon en wind. Het past bij de opdracht van meervoudig ruimtegebruik en de wens voor initiatieven met draagvlak van onderaf. En wat is mooier dan een oplossing waarbij bedrijventerreinen zelf kunnen bijdragen aan de oplossing van netcongestie door lokale opwek en gebruik? Daarom dienen we samen met D66, GroenLinks, Partij van de Arbeid, ChristenUnie, Volt en CDA de motie 'Wind op bedrijventerreinen' in.

4220 De **VOORZITTER**: Voordat u verdergaat, misschien eerst even de interruptie van mevrouw De Sain, want dat doet ze over hetgeen u al eerder heeft verteld.

Mevrouw **DE SAIN** (BBB): De windmolens op bedrijventerreinen: hoe ziet u de oplossing om daar netcongestie mee tegen te gaan?

4225 Mevrouw **VONCK** (PvdD): De oplossing is dat dit lokale opwek en gebruik is. Dus de bedrijventerreinen kunnen dat onderling regelen, net zoals op enkele bedrijventerreinen. Ik geloof dat er nu twee bedrijventerreinen in Nederland zijn die op die manier functioneren. Dat kan dus een grote oplossing betekenen voor de netcongestie. Ja?

4230 Dus ik ga verder met het dictum: "Verzoeken het college om windenergie op bedrijventerreinen samen met gemeenten verder uit te werken volgens de RES-systematiek; in beeld te krijgen op welke bedrijventerreinen het realistisch is dit uit te voeren; op basis hiervan met een inschatting te komen voor hoeveel windturbines dit ruimte biedt; en PS de resultaten van deze verkenning voor te leggen voor de behandeling van de Begroting 2027, en gaan over tot de orde van de dag."

4235

Motie 93-29 juni 2026

Wind op bedrijventerreinen verkennen en faciliteren

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 1 juni 2026.

4240 *Constaterende dat:*

- *"Het RES doel van 6,3 TWh in 2030 onder druk staat; zonder versnelling, met name bij windenergie, hoogstens driekwart van het doel wordt gehaald." (Voortgangsrapportage Klimaat 2026 p.19);*
- 4245 • *"De provincie werkt aan een forse opschaling van hernieuwbare energiebronnen als zon en wind, in balans met beschikbare ruimte, natuur en netcapaciteit [...] en een escalatieproces ontwikkelt om impasses te doorbreken" (ibid. p.18);*
- 4250 • *"De Plan-MER bij de Herijking RES een alternatieve scan bevat met 18 theoretische zoekgebieden voor wind, die niet door gemeenten zijn onderzocht of overgenomen. De provincie kan ze borgen in de omgevingsverordening. Dit vraagt echter om een zorgvuldige afweging, omdat het aandragen van zoekgebieden in het RES-proces primair bij gemeenten ligt en borging door de provincie zou afwijken van de tot nu toe gevolgde werkwijze."*
- 4255 • *"Tegelijkertijd enkele bedrijven op bedrijventerreinen concrete interesse tonen als extra zoekgebied voor windenergie; industriële locaties met specifieke knelpunten kunnen daarmee alsnog kansrijk zijn voor nadere uitwerking." (ibid. p.22);*
- *De gedeputeerde in de vergadering van de Commissie Bestuur van 15 juni jongstleden desgevraagd aangaf dat hier nog geen programma op zit.*

Overwegende dat:

- 4260
- *Met deze aanpak wordt ingezet op een efficiënter gebruik van ruimte / meervoudig ruimtegebruik en een versnelling van de energietransitie in samenwerking met en op verzoek van het bedrijfsleven;*
 - *De extra CO₂-reductie een bijdrage levert aan de provinciale klimaatdoelstellingen;*
 - *Dit een kans is om lokale opwek en gebruik van duurzame energie te versnellen;*
 - *Deze aanpak kan worden gekoppeld aan oplossingen voor netcongestie;*
- 4265
- *Bedrijfventerreinen zelf aangaven bij te willen dragen aan de netcongestie door lokale opwek en gebruik (d.d. 10 april 2026 tijdens werkbezoek van de commissie Leefomgeving aan bedrijfventerrein WFO).*

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- 4270
- *Om het windenergiebeleid op bedrijfventerreinen samen met gemeentes verder uit te werken, volgens de RES systematiek;*
 - *In beeld te krijgen op welke bedrijfventerreinen het realistisch is dit uit te voeren;*
 - *Op basis hiervan met een inschatting te komen voor hoeveel windturbines dit ruimte biedt;*
 - *PS de resultaten van deze verkenning voor te leggen vóór de behandeling van de Begroting 2027.*
- 4275

En gaan over tot de orde van de dag.

4280

Ondertekening: Henrice Vonck (Partij voor de Dieren), Emre Kanik (D66), Nicole van der Waart (GroenLinks), Tim Wagelaar (PvdA), Yvonne Buit (ChristenUnie), Julia Schneemann (Volt) en Ruth Engels (CDA).

4285

Mevrouw **VONCK** (PvdD): Tot slot tekenen wij vier moties mee. We zijn allereerst blij met de aanpassingen in de motie van 50PLUS over Ketikoti. We hebben altijd al samen gestreden voor dit onderwerp en daarom is het voor ons vanzelfsprekend deze motie mee te ondertekenen. Dan tekenen we ook mee de motie van GroenLinks, Stimulans geothermie; de motie van de ChristenUnie, Clean Energy Hubs; en de motie van Volt over circulaire economie. Dat hebt u al eerder kunnen horen.

4290

Voorzitter, de rode lijn in onze bijdrage is helder. De kaderbrief bevat ambities en benoemt hier en daar een goede richting, maar mist onzes inziens op cruciale onderdelen de sturing, concretisering en investeringsbereidheid die nodig zijn om die ambities waar te maken. Daarom twijfelen we ook nog enigszins of wij hier onze goedkeuring aan kunnen verlenen. De Partij voor de Dieren roept het college op om de eigen ambities serieus te nemen en daar werk van te maken. Een stapje vooruit te zetten, zoals de Partij van de Arbeid – nu nog – zegt. Daartoe stellen

4295

wij deze vier concrete stappen voor als samenhangende bouwstenen voor een toekomstbestendig Noord-Holland. Bovendien is er nu financiële ruimte. Onze moties vragen een relatief klein incidenteel bedrag. ‘Peanuts’ zou ik bijna zeggen, vergeleken met wat andere moties vereisen. En ze kunnen buiten de ambtelijke capaciteit om worden gerealiseerd. Dank u.

4300

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dit was de eerste termijn van Provinciale Staten. Ik stel voor dat wij even een wat langere schorsing nemen, zodat alle partijen ook nog goed naar de moties kunnen kijken en gebruik kunnen maken van de gelegenheid om daar zo nodig intern of extern overleg over te hebben. Dat biedt ook de gelegenheid aan Gedeputeerde Staten om in hun eerste termijn een goede reactie te geven op alle moties. Ik stel voor dat wij om 16.00 uur verdergaan. Dus ik

4305

schors de vergadering tot 16.00 uur.

Schorsing van 15.41 uur tot 16.07 uur.

4310

De **VOORZITTER**: Beste Statenleden, wij heropenen de vergadering. Excuses, het is 16.05 uur. We zijn aangekomen bij de reactie in eerste termijn vanuit Gedeputeerde Staten. Ik geef het woord aan gedeputeerde Rommel.

Eerste termijn Gedeputeerde Staten

4315

Gedeputeerde **ROMMEL**: Ja, dank u, voorzitter. Eerst in zijn algemeenheid-

De **VOORZITTER**: Wilt u daar alstublieft wat rustiger aan doen? De vergadering is alweer geopend. Dank u wel.

4320 Gedeputeerde **ROMMEL**: In zijn algemeenheid maak ik graag een opmerking. We hebben het natuurlijk constant over onderbestedingen. Ik denk dat het goed is om toch te benadrukken dat een deel van de onderbestedingen ook komt door tekorten aan capaciteit. Iedere keer wanneer we, hoe goed ook bedoeld en hoe goed ook gedaan, komen met nieuw beleid, heeft dat ook invloed op de capaciteit. Ook als we taken overnemen van gemeenten, ook als we taken uitbesteden, betekent dat nog steeds dat het ambtelijke capaciteit van ons kost. Dat kan ertoe
4325 leiden dat je daardoor op andere dossiers minder capaciteit hebt en dat daardoor onderbesteding kan ontstaan. Ik wil dat toch nog maar eens benadrukken, want ik maak me daar de laatste tijd best zorgen over. U ziet het zelf ook: er zijn gewoon tekorten aan personeel. Ook als je zaken wilt uitbesteden, is in de buitenwereld niet altijd de capaciteit aanwezig die wij vragen. Dat gezegd hebbende, hoop ik dat u daar toch rekening mee zult houden. Gelet op het feit dat die
4330 onderbesteding natuurlijk ook zo hoog op de agenda staat en wij daar straks ook met onderbouwing voor komen, kunt u dan ook beter zien hoezeer die capaciteit onder druk staat.

Voor JA21. Ik heb één vraag gezien voor mevrouw Gielen en die ging over de afronding van het NNN. Dat is natuurlijk ook wel voor mij een vraag, hoor. Het is voor ons hele college. Maar het
4335 een vraag die ik overneem, ook omdat u zegt: waarom staat die 500 tot 550 miljoen niet in de kaderbrief? In de realisatiestrategie hebben we gezien dat dat tekort pas rond 2030 in de reserve Groen aan de orde komt. Dus in 2029 zullen wij ook zien in hoeverre het Rijk met geld komt, als je kijkt naar de voorstellen die gedaan moeten worden om het natuurherstel te borgen. Maar die discussie komt dus pas in 2029 aan de orde en daarom hebben wij dit ook niet in deze
4340 kaderbrief meegenomen. U hebt het al wel gezien in het programma voor de natuur.

Dan kom ik bij de moties. Even opzoeken. Ik begin met motie M77 van VVD, BBB, CDA, D66 en JA21 over het slim verbinden van economische ecosystemen. Die kunnen wij aan de Staten laten.

4345 Dan motie M78 van Volt, Partij voor de Dieren, ChristenUnie en D66: 'Slim omgaan met geld voor circulaire economie'. Daarvan kan ik zeggen: ik zie hoezeer dit aan het hart ligt, zeker bij Volt, als het gaat over die circulaire economie. Het geld dat in de kaderbrief staat, is voor het totale economische beleid. Het is goed dat u aandacht vraagt voor de R-ladder, maar ik denk dat dit het moment is om bij de uitvoeringsagenda, waarover we later nog zullen spreken, te kijken hoeveel
4350 er dan naar deze andere programma's op de ladder gaat. U heeft er ook aandacht voor gevraagd in Brussel. Hoe het geld besteed wordt voor de stimulering van het economische beleid worden nog plannen voor gemaakt. We moeten dus echt kijken waar we de middelen, die gewoon beperkt zijn, gaan inzetten. De circulaire economie heeft onze aandacht, maar ik zou dat eerder koppelen aan onze uitvoeringsagenda en ook in lijn met het toekomstbeeld van de economie.
4355 Daarmee willen we deze motie ontraden.

Dan hebben we motie M80, 'Provinciale regierol bij toerismespreiding en veiligheid versterken', CDA, BBB en D66. Die laten wij aan de Staten.

4360 Dan motie M82 van Forum. U zegt: geef de helft van de onderbestedingen terug. Ik weet hoe u altijd denkt en meedenkt over financiën, ook gelet op uw financiële achtergrond. Ik denk dat het ook wel duidelijk mag zijn, en ook de bijdrage van JA21 gaf dat heel helder aan, dat wij ons geld gewoon goed moeten besparen voor de toekomst. Tariefaanpassingen hebben echt een structureel effect, maar hebben ook effecten op ons Provinciefonds. Daarmee ontraden wij deze
4365 motie.

Dan motie M84 van 50PLUS: 'Structurele analyse onderbesteding per programma bij de Begroting 2028'. We hebben het vandaag al vaker gehad over de wijze waarop wij met die onderbesteding zullen omgaan en hoe wij u daarover in de komende tijd zullen informeren. Daarmee zou ik deze
4370 motie willen ontraden, omdat- Laat het even aan ons te laten hoe wij die onderbesteding gaan verankeren en aan u zullen laten zien.

Dan hebben we motie M85 over een borgingsmoment Provinciale Staten bij overschrijding van financiële waarden. We hebben het over kengetallen. Ik zou deze ontraden, omdat wij nog bezig
4375 zijn met de behandeling van de Nota Kengetallen. Het werd ook al door het CDA gezegd: laten we dat meenemen bij de Rekeningencommissie, waar wij uitvoeriger kunnen bespreken hoe u met die kengetallen wilt omgaan. Dat zie ik daarvoor ook als de plek. Nu is het te vroeg.

Dat waren mijn moties, voorzitter.

4380

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan geef ik het woord aan de heer Beemsterboer voor zijn reactie in eerste termijn namens GS.

4385

Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Voorzitter, dank u wel. Voordat ik de moties langsloop die in mijn portefeuille zijn ingediend, wil ik eerst een aantal algemene vragen beantwoorden. Zowel D66 als het CDA, maar ook anderen, vroegen naar de uitvoering van de vrijdag verschenen stikstofbrief en hoe we daarop al inspelen. De provincie Noord-Holland is natuurlijk met de aanpak rond beoogde stikstofreductie en geborgd natuurherstel al een tijd bezig om juist te inventariseren en afspraken te maken met de agrarische sector en met natuurpartijen, om ervoor te zorgen dat we er klaar voor zijn. We zijn daarover ook in goed overleg met het Rijk. Het Rijk vraagt van ons ook een aantal zaken, zoals het aantonen van additionaliteit, zodat vergunningverlening weer mogelijk is, en het gesprek over de zoneringen. Dat zullen wij zeker ook doen.

4390

4395

Een aantal partijen vroeg naar de faunaschade. De ganzenaanpak waarmee we nu bezig zijn, loopt op zich goed. Ik heb de cijfers daarvan ook eerder met de commissie gedeeld. Voor de winterrust loopt, of eigenlijk is dat net afgerond, een onderzoek door Pels Rijcken naar wat de mogelijkheden daarvoor zijn. Daarover wordt u zo snel mogelijk geïnformeerd, maar of dat nog voor het zomerreces kan, weet ik niet.

4400

Verder hebben we ten aanzien van de houtduiven onder andere met LTO een goede samenwerking, waarbij zij de akkerbouwsector koppelen aan de jagerij om ervoor te zorgen dat de uitvoering van het houtduivenplan gecoördineerd verloopt. Daar zijn inmiddels goede ervaringen mee. Ten aanzien van de financiële vraag op dat onderwerp, die onder andere JA21 stelde: ja, dat is een financieel risico. Het kan zijn dat als wij beleid vaststellen waarvan wij zeggen dat het verstandig is en dat we het zouden moeten doen, en het is ook eerlijk beleid naar de sector, dit wordt aangevochten. Het zou kunnen dat het onderuitgaat. Maar wij gaan er nog steeds van uit dat we goed beleid hebben vastgesteld waar we achter staan. Dus het risico is niet nul, maar laag genoeg voor ons om te verwachten dat ons beleid gewoon standhoudt.

4405

4410

Dan met betrekking tot de moties. Motie M75, met betrekking tot wonen boven winkels en het combineren daarvan in het programma Beter Benutten. Daarbij zou ik enige clementie willen vragen qua tijd en uitvoering, omdat we het goed willen kunnen invoeren in het programma Beter Benutten. Dat loopt bijvoorbeeld ergens tot eind van dit jaar. Als ik daar instemmend geknik op zie van de indiener, dan zullen we het in die lijn uitvoeren en kunnen we de motie aan de Staten laten.

4415

4420

Dan motie M79. Die betreft de verduurzaming en verdere verduurzaming van de bollensector. Die laten we ook aan de Staten. We zijn er positief over. De sector wil verdere stappen zetten om te blijven verduurzamen en nog minder gewasbeschermingsmiddelen in te zetten. Dat omarmen we.

4425

Motie M87 over de huisvesting van arbeidsmigranten laten we ook aan de Staten. Er werd al even aan gerefereerd dat ik vanuit een andere rol ooit goede ervaringen had met een provincie die hier toch wel een stevig geluid richting gemeenten liet horen. Dus het is goed om hier weer wat meer rol te kunnen nemen. Wel vraagt dat inzet die we elders vandaan moeten halen. Dus ik vraag u ook om dat mee te nemen in de afweging. Dat geldt trouwens voor alle moties. Nieuwe collega's aannemen kost ook gewoon tijd van mensen die druk zijn met andere zaken rondom de woningbouw. Dat gezegd hebbende laten we de motie wel aan de Staten.

4430

Ten aanzien van het verzoek om afstemming met de uitzendbranche wil ik nog even aangeven dat die uitzendbranche heel divers is in dit geval. We kunnen dus met partijen in de uitzendbranche het gesprek voeren en u daarover terugkoppelen. De hele uitzendbranche, of een vertegenwoordiger van de hele uitzendbranche, is niet te spreken. Die kanttekening nog even.

4435

Dan met betrekking tot agroforestry, motie M90. Die zouden we willen ontraden, omdat die naar ons inzicht overbodig is. We hebben al een aantal pilots gedaan en als weidevogelprovincie is het

toch best lastig om te vinden. In het PLG staat wat we binnen de Bossenstrategie al doen voor agroforestry. Naar ons inzicht is dat voldoende.

4440

Dan met betrekking tot motie M91, over de verkenning van het omschakelpotentieel voor biologische landbouw. Die zouden we ook willen ontraden. We zien daar geen capaciteit voor om nu extra onderzoek uit te zetten. Via onze Voedselvisie jagen we deze markt bijvoorbeeld al aan. In het aanjagen van de markt zien we meer versnelling dan in het aanjagen van de productie.

4445

Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan geef ik nu het woord aan gedeputeerde Olthof.

4450

Gedeputeerde **OLTHOF**: Ja, dank u wel, voorzitter. Eerst een paar algemene opmerkingen naar aanleiding van de inbreng.

4455

De VVD sprak over de brieven die we bij de kaderbrief hebben gevoegd over de infraprojecten. Hier zijn we uiteraard al jaren mee bezig, maar ik begrijp echt wel de behoefte vanuit de Staten om meer duidelijkheid te krijgen over waar we nu staan. Daarom hebben we die duidelijkheid ook gegeven. We hebben in ieder geval een termijnagenda erbij gegeven: wanneer willen we wat met u bespreken? Daar ben ik blij mee. U hebt ook al de eerste invulling daarvan gekregen, want de quickscan zit inmiddels bij uw stukken. Daar kunt u dus kennis van nemen. Ik stel voor dat we dat daar uitgebreid met elkaar gaan bespreken.

4460

Dan de ChristenUnie over de fiets en het realiseren van de Agenda Actieve Mobiliteit. Ja, een terecht punt. Ik denk dat dit ook wel een punt raakt waarbij de financiële middelen uiteindelijk niet zozeer het probleem zijn. De regeling op zich is goed, maar we zien in de uitvoeringskracht bij gemeenten best een uitdaging. 'Dit is Fiets' is juist met name een samenwerking, een subsidieregeling, die samen met gemeenten wordt opgesteld en de projecten die we willen oppakken worden ook samen met gemeenten uitgewerkt. Maar dan zijn we ook wel afhankelijk van de ambtelijke capaciteit van gemeenten en het doorzetten. Daarover zijn we met gemeenten in gesprek, maar het blijft wel een punt van aandacht. Ik heb er nog steeds alle vertrouwen in dat we hiermee doorgaan en uiteindelijk ook kunnen doorpakken. We moeten kijken hoe we die ambtelijke capaciteit zo slim mogelijk kunnen inzetten. Wellicht zou het project Samen Slimmer Renoveren ook voor de fiets kunnen werken, door kennis en capaciteit meer met elkaar te bundelen. Daarover zijn we in gesprek.

4465

4470

4475

Dan een ander gevoelig punt van de PvdA: vervoersarmoede, oftewel gratis reizen of in ieder geval een speciaal tarief voor minima. We hebben inderdaad het tarievenkader voor het ov vastgesteld. Dat was vooruitlopend op het landelijke tarievenkader, dat per 1 januari ingaat, het wordt aangepast, waarin ook wat wijzigingen zitten. Daar hebben we ook aangegeven een aantal specifieke tarieven te willen voorstellen, en een daarvan is een tarief voor minima. En dat we dat, de reacties van de Staten in ogenschouw nemend, met de gemeenten gaan bespreken. We hebben best lang discussie gehad met de vervoerder, in dit geval Transdev, over een speciaal tarief voor minima. Dat is best een pittige discussie geweest, kan ik u zeggen. Maar inmiddels hebben wij een voorstel ontvangen van Transdev. Nu gaat het erom: wat zijn de scenario's die we met de gemeenten kunnen bespreken? Het uitgangspunt is dat wij na het reces met de gemeenten in gesprek gaan en het scenario gaan voorleggen. Daarbij geven we heel duidelijk aan dat armoedebeleid echt een verantwoordelijkheid van de gemeenten is. Wij zijn verantwoordelijk voor het openbaar vervoer en de gemeenten mogen van ons verwachten dat we met een goed tarief voor minima komen. We zijn nu aan het broeden op wat voor product dit zou kunnen zijn en op de verdeling van de kosten. Want uiteindelijk geldt ook voor minima: gratis bestaat niet. Dus de vraag is welke bijdrage je van minima kunt vragen die ook acceptabel is, en wat de bijdrage van de gemeenten zou kunnen zijn. U hoorde wel dat het op dit moment niet het uitgangspunt is dat de provincie daaraan een bijdrage levert. Maar wij komen, en dat kan ik u toezeggen, na de zomervakantie met de scenario's. Met het scenario dat we met de gemeenten willen bespreken, komen we ook bij u terug om dat met u te delen en te bespreken.

4480

4485

4490

4495

De heer **WAGELAAR** (PvdA): Veel dank voor die toezegging. Dat is heel fijn. Kunt u "na het reces" nog iets concreter maken? Is dat echt september, oktober, of wanneer verwacht u dat precies te hebben?

Gedeputeerde **OLTHOF**: Ja, ik verwacht dat dat september of oktober wordt, omdat het landelijke tarievenkader uiteindelijk in januari 2027 ingaat. Je zou eigenlijk in ieder geval de gemeenten geïnformeerd willen hebben voordat het ingaat, en de gemeenten ook de kans willen geven om eraan mee te doen. Ik wil er wel nadrukkelijk bij aangeven dat het aan de gemeenten is, want zonder de gemeenten kunnen we het sowieso niet uitvoeren. Wij kunnen een mooi product neerleggen, maar het is wel aan de gemeenten die er uiteindelijk voor moeten zorgen dat alle informatie klopt en of de gemeente er aan mee wil doen. Dus met andere woorden: wij kunnen de regeling aanbieden. Die kunnen we voor een deel ook administreren en uitvoeren. Maar het is wel aan de gemeenten om uiteindelijk 'ja' te zeggen. Dat kan dus betekenen dat de ene gemeente wel meedoet en de andere gemeente niet. Dat is wel heel nadrukkelijk de consequentie. Maar nogmaals: in september of oktober krijgt u van ons een voorstel dat we met de gemeenten gaan bespreken.

Mevrouw **ALBERTS-OOSTERBAAN** (SP): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik neem aan dat u in de bespreking met die gemeenten ook meeneemt hoe het voorbeeld in Zuid-Holland werkt en dat daar gemeenten zijn die gewoon hebben meegedaan. Trouwens, allemaal. En dat dat dus goed werkt. Met andere woorden: kijk naar Zuid-Holland, draag dat aan bij de gemeenten hier en probeer ze daarmee te overtuigen dat het ook inderdaad werkt.

Gedeputeerde **OLTHOF**: Nou, het is niet alleen Zuid-Holland. Ook Utrecht heeft een speciaal product en Limburg heeft ook een product. Het zijn allemaal verschillende producten waar op een andere manier naar is gekeken. Dus ja, we zullen ook de landelijke voorbeelden met de gemeenten bespreken. Sterker nog, ik heb recentelijk in het PVB ook melding gemaakt dat we in het najaar met een voorstel gaan komen.

De heer **TERWAL** (VVD): Dank, voorzitter. De gedeputeerde kent de opvatting van de VVD-fractie, overigens ook van andere fracties in de Staten, dat wij geen voorstander zijn van gratis ov voor minima. Maar ik had een vraag over uw opmerking dat u zei: uitgangspunt is dat de provincie niet mee gaat betalen. Kunt u mij een scenario schetsen waarin dat uitgangspunt verlaten wordt en de provincie wel gaat meebetalen?

Gedeputeerde **OLTHOF**: Als de Staten in meerderheid besluiten om toch een bijdrage te leveren.

De heer **TERWAL** (VVD): Dat is een helder antwoord. Maar dat betekent dus ook dat in dit antwoord besloten ligt dat GS niet zelf met een voorstel zullen komen om tot een financiële bijdrage vanuit de provincie te komen.

Gedeputeerde **OLTHOF**: Dat heeft u goed gehoord.

Voorzitter, dat zijn in ieder geval de reacties op een aantal punten die genoemd zijn. Als daar geen vragen over zijn, ga ik ervan uit dat die helder zijn.

Dan even naar de moties. Motie M76, de cultuurkaart, ingediend door een aantal partijen. Ik wil die op dit moment ontraden. Niet omdat ik het er niet mee eens ben, want we zijn bezig om het in kaart te brengen. We zijn ook bezig met de cultuurkaart zoals die wordt voorgesteld. Dus ja, we moeten het in beeld brengen. Alleen, we hebben ook ervaringen met een cultuurkaart vanuit de MRA. Het is heel mooi als je iets in beeld brengt, maar dat kan alleen werken op het moment dat je het structureel bijhoudt. Dat vraagt dus ook capaciteit en een systeem dat dit ook toelaat. Want eenmaal in beeld brengen- Het verandert jaarlijks. Je moet dus zorgen dat er continuïteit in zit. Dat ga ik niet voor dit jaar, met name Q3, halen. Dat zal op zijn vroegst het eerste kwartaal van 2027 worden. Dan hebben we een beeld van: gaat dit voor ons werken of niet, en kunnen we die continuïteit ook waarborgen? Ik ben dus op zich positief over het product. Alleen of het werkt, zijn we aan het uitzoeken. U noemt nog een ander punt: de capaciteit bij gemeenten. Terecht punt. Een terecht zorg ook. Maar dat is ook onze zorg. Wij hebben ook maar beperkte capaciteit en die moeten we heel zorgvuldig inzetten. We zijn met de gemeenten bezig om cultuur op de kaart te zetten. Om dat via de cultuurkaart ook in beeld te brengen, daar willen we best op inzetten, maar dat moeten we samen doen. Maar heel eerlijk: deze motie kan ik niet uitvoeren en dat ga ik dit jaar niet meer redden. Dat zal op zijn vroegst in Q1 2027 worden. Dus nogmaals: positief, maar ik ontraad haar nu. Eigenlijk stel ik voor: houd haar nog even aan totdat we met een voorstel komen.

4560 De heer **HEIJNEN** (CDA): Ja, voorzitter, dank. Ik verbaas me wel een beetje over uw reactie, want eigenlijk zeggen we in deze motie: dit is gewoon een ontzettend mooi middel waarmee we, met de juiste continuïteit en ook met de juiste ondersteuning aan kleine gemeenten, veel beter zicht krijgen op wat er nodig is op cultuur. Dus ik snap niet zo goed waarom deze motie nu wordt gezien als iets wat daar in de weg zou zitten, anders dan dat het juist een steun in de rug zou zijn om dit te gaan uitvoeren.

4565 Gedeputeerde **OLTHOF**: U noemt precies de twee kritische punten: met een goede continuïteit en met de juiste ondersteuning. Die ondersteuning is met beperkte capaciteit best lastig. Daar moeten we op dit moment ook met elkaar invulling aan geven. En over de continuïteit zijn we ook in gesprek om te kijken wat dat betekent. Met andere woorden: u noemt precies de kritische
4570 punten waarom ik op dit moment niet kan garanderen dat ik in Q3 of Q4 met een voorstel kan komen. En ik weet ook niet of het een positief voorstel gaat worden, want het kan best zijn dat de cultuurkaart zoals die nu wordt aangeboden niet het juiste product is en dat we met een ander voorstel de vraag veel beter kunnen beantwoorden. Uiteindelijk is het niet zozeer de vraag om dit product, maar wilt u eigenlijk dat via een dashboard cultuur goed in beeld is. Wij hebben zelf een
4575 aantal onderzoeken gedaan. Geef ons nou even de tijd om dat goed uit te zoeken. Maar nogmaals: dat vraagt capaciteit en continuïteit met name ook. Die moeten we wel kunnen waarmaken. Want een mooi product lanceren is één, maar het product in de toekomst adequaat houden vraagt iets anders.

4580 De heer **HEIJNEN** (CDA): Maar u zou ook kunnen redeneren: als de Staten in meerderheid voor deze motie stemmen, dan zeggen zij dus: maak die capaciteit en het budget daarvoor vrij. Daarmee is het gewoon een opdracht aan GS om op die twee kritische punten, die we terecht allebei identificeren, iets te organiseren.

4585 Gedeputeerde **OLTHOF**: Ja, meneer Heijnen, ik ken u goed inmiddels. Als de Staten van mening zijn dat daar geld voor beschikbaar moet worden gemaakt en een opdracht moet worden. Maar ik reageer nu op een motie die voorligt. Ik reageer nu op dit beslispunt. Nogmaals, volgens mij zijn we het niet oneens, maar ik vraag alleen: geef me even de tijd om dit goed uit te werken. Of dat dan de cultuurkaart wordt zoals u haar noemt, of dat het een ander product gaat worden, dat wil
4590 ik de komende maanden benutten om met een goed voorstel te komen. Dus nogmaals, ik ben er niet tegen. Alleen ga ik het niet redden in Q3 of Q4. Dat wordt op zijn vroegst Q1 2027. Dan kunt u ook van mij verwachten dat er een gedegen onderbouwing komt.

4595 De **VOORZITTER**: Gaat u verder.

Gedeputeerde **OLTHOF**: Dan motie M81, Verduurzaming vastgoed. U hebt zelf volgens mij de argumenten aangegeven waarom de vorige regeling een groot succes was. Dat de regeling is gestopt omdat de middelen goed benut waren. De voortzetting van die regeling voor drie jaar – ik ben in ieder geval blij dat die drie jaar erin zit – dat willen we aan de Staten laten.

4600 Motie M83 over geothermie laten we ook aan de Staten.

Dan motie M86, Ketu Koti. Die is inmiddels aangepast. Ik denk dat u niemand hoeft te overtuigen van het belang van Ketu Koti. Ik denk dat dit college, en onze voorzitter voorop, dit een heel
4605 belangrijk onderwerp vindt. Dus het eerste punt van de motie had u kunnen weglaten, maar ik begrijp dat het erin staat, want het is een vanzelfsprekendheid dat we daarmee doorgaan. Ik lees ook punt drie met name ook dat dat een vervolg kan zijn op punt twee. Want we gaan het eerst, denk ik, in het Presidium bespreken en afhankelijk daarvan komt er een voorstel. Daarmee corrigeer ik enigszins de motie zoals die hier staat. Maar nogmaals, we kunnen de motie aan de
4610 Staten laten. Daarbij wil ik ook nog wel aandacht vragen voor wat u terecht hebt genoemd in uw betoog: deze provincie doet al heel veel op het gebied van het herdenken van Ketu Koti. Maar nogmaals, gelet op de motie en het dictum kunnen we haar gewoon aan de Staten laten.

4615 Dan nog naar motie M88, de natuurtoiletten. Ik denk dat een belangrijk punt – dat wil ik toch wel benadrukken – een natuurtoilet is één, 50.000 euro is een bedrag, maar het gaat volgens mij vooral om het woord “bijdrage aan”. Niet zozeer dat wij als provincie dit zelf oppakken, maar dat we uiteindelijk met de organisaties een bijdrage kunnen leveren aan het opzetten van. Dat is voor

ons wel heel belangrijk. Om het zelf te realiseren en te continueren is natuurlijk onmogelijk, maar het woord "bijdrage aan" maakt, denk ik, precies het verschil.

4620

Dan motie M89, de Clean Energy Hubs. Die laat ik aan de Staten. Na het reces krijgt u een terugkoppeling van de SPUK-regeling en dan kunt u daar zelf in ieder geval ook een oordeel over vellen.

4625

Dan motie M93, Wind op bedrijventerreinen. Daar kunnen we positief over zijn. Ik wil er wel één kanttekening bij maken en dat is het tijdpad. Uiteindelijk is dit onderdeel van de RES. Op het moment dat we dit naar voren halen, gaat dat ten koste van capaciteit op andere RES-dossiers. Met andere woorden: of we de termijn halen zoals die hier genoemd is, daar wil ik wel een kanttekening bij maken. Houd er dus rekening mee dat het na de begroting gaat worden.

4630

Nogmaals, we willen haar aan de Staten laten, maar wel met deze winstwaarschuwing over de termijn.

4635

Dan hebben we nog het laatste: amendement A14 over klimaatmaatregelen. Dat willen we ontraden. Alhoewel natuurlijk al die punten die genoemd zijn op zich niet nieuw zijn – het is een opsomming van – maar het zijn ook punten die allemaal al in de transitiepaden staan. Met andere woorden: ze zijn al vastgelegd in de transitiepaden. Om ze nu nog eens expliciet in de kaderbrief op te nemen, maakt dit uiteindelijk een veel zwaarder onderwerp, terwijl ze op dit moment al genoemd zijn. Dus we voeren het uit via de transitiepaden. Voor de kaderbrief: ontraden.

4640

De **VOORZITTER**: Mevrouw Buit, u heeft nog een interruptie.

Mevrouw **BUIT** (ChristenUnie): Ja, want dan snap ik niet zo goed waarom er in de kaderbrief wel een hoofdstuk is gewijd aan lopende projecten. Het NNN doen we ook, maar toch staat het erin. Dus ik snap dan niet waarom dit er dan niet in staat.

4645

Gedeputeerde **OLTHOF**: Misschien gaat het er vooral om dat op het detailniveau waarop u nu een opsomming geeft van volgens mij 20, 25 punten en vraagt om dat allemaal nog eens te specificeren. Voor het NNN worden ook niet alle gebieden en alle stukjes gespecificeerd. Daar gaan we door met het NNN. Net zo goed als we doorgaan met de klimaatmaatregelen die in de brief genoemd worden. Daarom verdient het ook een hoofdstuk. Het zit hem dus vooral, denk ik, in het detailniveau waarop u nu vraagt om dit allemaal op te nemen, terwijl de klimaatmaatregelen niet ter discussie staan en ook zijn opgenomen in de transitiepaden. Dat geldt ook voor het NNN: de uitwerking zit ook op een ander dossier.

4650

4655 Voorzitter, dat waren volgens mij alle punten.

De **VOORZITTER**: Ik dank GS voor hun bijdrage in eerste termijn.

De heer Mülder, tweede termijn.

4660

Tweede termijn Provinciale Staten

De heer **MÜLDER** (D66): Sorry, ik was niet aan het opletten. Kan gebeuren. Ik wil in ieder geval de gedeputeerden danken voor de vele positieve reacties op verschillende moties. Dat hebben we ook wel eens anders hier meegemaakt. We hebben wel eens meegemaakt dat hier van tevoren werd gezegd dat we überhaupt geen moties mochten indienen. Dan vind ik dit toch veel leuker.

4665

Waar ik nog even specifiek op wil ingaan, is wonen boven winkels. Daar was een kleine technische aanpassing. Volgens mij zijn we daar al knikkend uit gekomen.

4670

Een ander punt is de cultuurmotie. Op zich snap ik u. Natuurlijk had ik liever gehad dat u had gezegd: o, wat fijn, dat ben ik al van plan – of iets in die richting – dus ik laat haar aan de Staten. Maar ik ga even in overleg, want ik heb nog niet met de heer Heijnen gesproken of we haar mogelijk kunnen aanhouden, omdat ik u ook wel begrijp dat ik zeg- Ik heb ook een brief van u gezien die volgens mij nog veel meer omvat. Volgens mij ligt die ook voor in de volgende commissie. Zeg ik dat goed? Ja, sorry, het moet allemaal via u, maar ik doe het even zo. Dan wil ik met mijn mede-indieners kijken of daar een mouw aan te passen is.

4675

4680 Het laatste wat ik nog wilde zeggen, is dat ik het enigszins apart vond, ondanks dat het een oude motie is over het openbaar vervoer voor minima. Ik vind dat op zich een sympathiek onderwerp, hoewel ik me afvraag in hoeverre dat goed en effectief is. Maar ik vind het toch ook enigszins lelijk om eigenlijk te zeggen: we hebben een heel mooi motie eigenlijk voor de bühne ingericht, terwijl de gemeenten lekker zelf moeten gaan betalen. Dat vind ik wat jammer. Ik denk dat dat een soort van jammer is.

4685 De heer **WAGELAAR** (PvdA): Nou, dat moet ik dan toch even verduidelijken. Het ging hier niet om een motie, het ging hier om een tarievenkader, een goed doordacht voorstel van het college dat we hier bijna Statenbreed hebben vastgesteld en waar blijkbaar al twee jaar heel serieus uitvoering aan wordt gegeven door het college, samen met de vervoerders. Dus ik zou toch hopen dat u dat een beetje kunt rechtzetten.

4690 De heer **MÜLDER** (D66): Nee, sorry, het tarievenkader snap ik, en ik vind het heel goed dat het er is. Ik had alleen in uw bijdrage een beetje het idee dat u het aankaartte als: we moeten werk maken van gratis openbaar vervoer voor minima. Dan denk ik: ja, dat kunt u zeggen, maar wij kunnen dat uiteindelijk alsnog- Althans, GS zijn niet bereid daarvoor te betalen. Dus hoe gaan we daarmee om? Voor de rest, goed dat aan die tarievenkaart wordt gewerkt.

De **VOORZITTER**: De laatste spreker was de heer Mulder. Ik geef nu het woord aan de heer Wagelaar.

4700 De heer **WAGELAAR** (PvdA): Ja, dan snap ik uw opmerking toch niet helemaal. Volgens mij hebben we net gehoord dat het college hier heel serieus mee bezig is met gemeenten, om te kijken hoe zij dit mogelijk kunnen maken en dat gemeenten dit kunnen aanbieden. Misschien kan dat ook op een manier die niet direct een financiële bijdrage vraagt. Dus kunt u de suggestie dat dit iets voor de bühne zou zijn misschien toch nog even corrigeren?

4705 De heer **MÜLDER** (D66): Het uiteindelijke resultaat zou mij kunnen overtuigen dat het niet voor de bühne is, maar ik vind het wat gek dat het een soort van onze ambitie is. Ik heb ook heel veel ambities die ik graag hier zou willen voorleggen, waarvan ik hoop dat GS bij gemeenten langsgaan om te vragen of zij ervoor willen betalen, omdat wij er geen geld voor hebben. Maar ik hoop inderdaad dat er iets uitkomt waarmee u mij kunt overtuigen dat het niet voor de bühne is.

4715 De heer **WAGELAAR** (PvdA): Dan toch nog even, als het college dit besluit vastlegt in een voordracht die breed door de Staten wordt gedeeld, is het toch niet gek om te vragen of daar opvolging aan wordt gegeven?

De heer **MÜLDER** (D66): Daarop gaf ik u al gelijk.

De **VOORZITTER**: Gaat u verder.

4720 De heer **MÜLDER** (D66): Ik houd het hierbij, mijnheer de commissaris. Voorzitter, in dit geval.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Mevrouw Uiterwijk.

4725 Mevrouw **UITERWIJK** (JA21): Ja, dank u wel, voorzitter. Als het college financieel verstandig doet, moet je er ook altijd voor waken dat PS dat ook een beetje overnemen. Enerzijds begrijp ik heel goed dat er best wat ambities zijn die we willen toevoegen, ook gezien de onderbestedingen die we de afgelopen jaren hebben gehad. We zullen ook zeker niet overal tegen zijn en zeker een aantal moties die hier vandaag zijn ingediend ook steunen. Ik snap dat u allemaal heel benieuwd bent welke dat dan zijn, want als JA21 een motie steunt, dan is de kans dat die wordt aangenomen over het algemeen historisch gezien altijd net even iets kleiner. Dus ja, dat is meestal geen goed teken. Maar goed, dat zult u straks merken bij de stemming, want het heeft niet zoveel zin om twintig moties langs te gaan. Wij hebben wel steeds de keuze gemaakt: is het financieel verantwoord om een motie te steunen? We zullen alleen de moties steunen waarvan we en het doel heel goed vinden en waarvan we de financiële consequenties niet te groot achten

4735 voor onze financiële positie.

4740 Dan was er nog één motie waar ik even specifiek op wilde ingaan, want die triggerde mij wel een beetje. Dat is de motie van Forum voor Democratie: geef de helft van de onderbestedingen terug. Voorzitter, wat ik daar nou zo leuk aan vind, is dat die ons eigenlijk een beetje in een spagaat
4745 brengt. Je staat hier als politicus in de eerste plaats. Politiek gezien ben ik het er helemaal mee eens dat als wij inderdaad minder geld uitgeven, dat zou moeten doorstromen via een verlaging van de opcenten. Tegelijkertijd sta je hier ook een beetje als hoeder van de financiën. En wat laat je dan zwaarder wegen? Ik merk dat ik daar soms wel in doorsla, dat ik denk: als die financiën maar op orde zijn, dat moet dan de hoofdprioriteit zijn. Ik merk dat ik dat nu ook een beetje heb.
4750 Ik heb die motie gelezen en u geeft aan: er is toch 84 miljoen positief resultaat. Dan denk ik: eigenlijk was dat vóór onttrekking uit de reserves € 36 miljoen. Dus we moeten wel even de cijfers goed hebben. Vervolgens zegt u: we moeten de kerntaken goed uitvoeren, waaronder infrastructuur. Daar ben ik het helemaal honderd procent mee eens. Maar als geld niet nodig blijkt te zijn, moeten we het ook teruggeven. Daar ben ik het ook helemaal mee eens. Maar
4755 vervolgens denk ik: de reden dat we die overschotten nu juist in de algemene reserve storten, is omdat we de komende jaren moeten kunnen waarborgen dat we die grote uitgaven voor infrastructurale projecten kunnen borgen. Dan zou het hypocriet zijn als wij deze motie zouden steunen, omdat die de financiële positie geen goed doet. Dus ja, dit was wel even een spagaat die ik toch wilde toelichten vanaf deze kant. En verder hoort u straks bij de stemming hoe het balletje gevallen is. Voor uw historische kans op slagen hoop ik dat wij niet meestemmen met u.

De **VOORZITTER**: De heer Terwal van de VVD.

4760 De heer **TERWAL** (VVD): Ja, dank u, voorzitter. Ik keek net even op mijn weerappje. Het is 22 graden buiten, dus ik heb het op 5 december niet eerder zo warm gehad. We vieren toch een beetje Sinterklaas. Maar ik vind het wel een leuke Sinterklaas. Iedereen in de woonkamer is vrolijk en het zijn ook leuke cadeautjes. Ook omdat er een leuk cadeautje van de VVD bij zit, overigens wel mede ingediend door heel veel partijen. Laat ik niet alle moties langslopen, maar bij een aantal moties wil ik even stilstaan. Dat zijn dus ook de moties waarvan wij als VVD of mede-
4765 indiener zijn of waarvoor we vóór zullen stemmen.

4770 Dat is onder andere de motie 'Wonen boven winkels'. Ja, de een zal het een druppel op een gloeiende plaat noemen, maar aan de andere kant zitten wij er wel zo in: alle kleine beetje helpen. Dus zeker steun voor deze motie.

Dan de motie over geothermie. Wij zien ook in dat dit mogelijk een beproefd concept kan zijn voor het tegengaan, of deels tegengaan, van netcongestie. Dus dat is ook iets waaraan wij onze steun verlenen.

4775 De motie over arbeidsmigranten. Ook wij vinden dat de arbeidsomstandigheden beter moeten. Daar wil ik wel een opmerking bij plaatsen. Ja, er zijn dakloze arbeidsmigranten. Dat is verschrikkelijk. En dan durven wij als VVD ook wel het standpunt te huldigen dat werkgevers stevig moeten worden toegesproken, en misschien wel meer dan dat. Want uiteindelijk zijn in onze visie arbeidsmigranten aan het werk, of ze zijn niet dakloos maar hebben gewoon een dak
4780 daar waar zij wonen. Dat kan Polen zijn, dat kan Tsjechië zijn, en werkgevers moeten dan voor een ordentelijke terugreis zorgen. Dus het is eigenlijk een gotspe dat deze motie nodig is. Om toch, in ieder geval, deze uitwassen enigszins te bestrijden, steunen wij deze motie graag.

4785 Dan toch nog even de motie van Forum voor Democratie. Daar werden wij natuurlijk ook toe uitgedaagd. Ik voeg eigenlijk heel weinig toe aan de woorden van mevrouw Uiterwijk. Ja, de spagaat, ik zie hem ook. Ik ben alleen niet zo lenig, dus ik kan hem hier niet maken, maar verbaal kan ik hem volledig steunen. Want inderdaad, ik voel met u mee, meneer Dekker, maar uiteindelijk zullen we het surplus dat we nu hebben voor de lange termijn moeten gebruiken, omdat we met de netto-schuldquote en ook met de kapitaallasten toch richting risicovol gaan.
4790 Een fijne boodschap is het niet, maar het is wel realiteit. Uiteraard zullen we altijd graag in gezamenlijkheid met Forum aandachtig kijken naar het Berenschotrapport en dat ook als opmaat naar de volgende coalitieonderhandelingen meenemen. Want wij denken nog steeds, en dat waren we altijd al van mening, dat de broekriem nog een gaatje strakker kan worden aangehaald.

4795 Dan tot slot de motie over de regiocertificering. Die hebben we mede ingediend, ook omdat wij daar een aantal innovatieve zaken in zien staan, wat ook kan leiden tot het gebruik van minder

bestrijdingsmiddelen. Dat is volgens mij wat wij Statenbreed willen, en daarom ook steun voor die motie.

4800 Nou, laat ik hem toch nog even doen, aangezien ik niet altijd evenveel aandacht besteed aan de ChristenUnie en ze niet tekort wil doen. Ook de natuurtoiletten steunen wij. Ja, uiteindelijk moet je een keer je behoefte doen en dat zal ook wel eens in de natuur moeten. En aangezien wij veelvuldig in deze Statenzaal hebben gehoord dat hondenpoep zeer schadelijk is voor de natuur, zal mensenpoep dat ook zijn. Dus dan kun je maar beter een toilet inrichten, zodat mensen ook
4805 hun bijdrage kunnen leveren aan het tegengaan van de stikstofuitstoot. Voorzitter, laat ik met deze boodschap besluiten.

De **VOORZITTER**: Dan geef ik het woord aan mevrouw Bezaan van de PVV. Nee? Mevrouw Schneemann van Volt. Mevrouw De Sain van BBB?

4810 Mevrouw **DE SAIN** (BBB): Voorzitter, het is natuurlijk ontzettend mooi te zien dat als je in gesprek gaat in de regio met wat burgemeesters en wethouders, je die informatie hier mee terug naar de Staten kunt nemen en dat daar een motie uit voortvloeit die wij dan ook nog mede mogen indienen: 'Provinciale regierol bij toerismespreiding en veiligheid versterken'. Ik vind dat echt het
4815ultieme voorbeeld van volksvertegenwoordiger zijn: dat je je regio ingaat, iets mee terug kunt nemen en daarmee de collega's in de regio kunt helpen. Dus we zijn ook heel blij dat we die motie mede mochten indienen. Een heel mooie motie.

Het CDA benoemde net in hun eerste termijn blij te zijn met dit stikstofbeleid. Wij, BBB, maken
4820ons grote zorgen over de agrarische gezinnen en dit stikstofbeleid. Boeren moeten generiek veel stikstof reduceren, maar krijgen geen vergunningen om dat te kunnen doen. Ze krijgen een norm opgelegd van maximaal 2,6 koeien per hectare, maar er is geen duidelijkheid of die bedrijven nog kunnen bestaan als ze koeien moeten wegdoen. In de zonering wordt nog veel meer gevraagd, maar een goede onderbouwing voor de grote zonering is er niet. En wij? Wij hebben
4825zorgen, maar zien ook kansen in de vragen die de kaderbrief bij de provincie legt. Daarom willen wij graag aan het CDA vragen om met ons aan tafel te zitten om bij de uitwerking van de plannen echt te kijken hoe we die vergunningverlening kunnen lostrekken. En die vergunningverlening lostrekken is één, maar dat moet dan ook gebeuren zonder het onmogelijke van de boeren te vragen. Ik kan me niet voorstellen dat het CDA daar negatief tegenover staat.

4830 Verder, over de arbeidsmigranten is natuurlijk ook al wel wat gezegd.

De heer **HEIJNEN** (CDA): Voorzitter, naast een uitnodiging, volgens mij, vinden BBB en CDA elkaar in een zeer warm hart voor de agrarische sector. En trots – en dat heb ik ook in mijn bijdrage
4835gezegd – op de prachtige agrarische sector met zeer veel melkveehouderijen die we in Noord-Holland hebben. Waar ik blij mee ben, is dat er nu schot in de zaak zit. Ik denk dat de onzekerheid, ook voor agrarische bedrijven, van de afgelopen jaren en het niet legaliseren van de PAS-melders bijvoorbeeld ook niets heeft opgeleverd. Dat het pijn gaat doen: ja. Dat we de gesprekken moeten voeren over hoe we die pijn zo veel mogelijk kunnen matigen en hoe we
4840zoveel mogelijk van onze mooie boerderijen in Noord-Holland kunnen behouden, ook in die zonering, daarover ga ik graag met u het gesprek aan. Maar ik hoop wel dat ik dan ook BBB aan onze zijde vind in het besef dat er ook maatregelen genomen moeten worden om die vergunningverlening weer op gang te krijgen.

4845 Mevrouw **DE SAIN** (BBB): Dank u wel, voorzitter. Ik ben blij met deze handreiking van het CDA en ik denk dat wij elkaar deels wel kunnen vinden hierin. Maar die vergunningverlening lostrekken is echt super-, super-, superbelangrijk. Niet alleen voor de agrariërs, maar ook voor de bouw, de industrie en economische doeleinden hier in onze mooie provincie. Daarnaast is het wel zo dat de handelingen die wij moeten doen om die vergunningverlening weer los te krijgen, wel
4850proportioneel moeten zijn. Wij gaan met elkaar om tafel zitten en kijken hoe we er verder uit komen dan.

Voorzitter, ik ga verder met mijn tweede termijn. Bij de arbeidsmigranten was ik gebleven. Wij snappen het punt van de Partij van de Arbeid en willen hier ook geen misstanden over hebben.
4855Maar we willen wel benoemen dat arbeidsmigranten al wel een huis hebben; dat staat alleen niet in Nederland. Daar heb ik met uw collega al vaker het woord over mogen wisselen. Het is goed

4860 dat jullie dit hier benoemd hebben. Ik wil wel graag nog even de bevestiging horen dat het AKF-keurmerk volwaardig naast het SNF-keurmerk blijft bestaan, omdat dat voor de agrarische sector gewoon heel belangrijk is. We zijn ook heel blij dat er verder geen uitvalbedden in staan. Dat stemt onze fractie gerust.

4865 De heer **WAGELAAR** (PvdA): Misschien dan even ter verduidelijking: dat zijn uitstekende vragen die u straks aan mijn collega Karar kunt stellen. Deze motie gaat niet over die keurmerken in de Omgevingsverordening. Dit gaat echt over de coördinerende rol. Misschien even voor de duidelijkheid bij deze motie.

Mevrouw **DE SAIN** (BBB): Helemaal goed. Ik krijg zo meteen het antwoord.

4870 Gratis ov voor minima: BBB ziet liever ov, zeker in het landelijk gebied, zodat de inwoners van het landelijk gebied ook een keuze krijgen hoe zij willen reizen: met de auto of met het ov.

‘Wonen boven winkels’ is een heel goed initiatief en dat zullen wij steunen.

4875 Geothermie werkt zeker bij de tuinbouwkassen gewoon heel goed. Kleine projecten zijn wij gunstig gestemd. Dat in de motie staat dat het niet kostenverhogend mag zijn voor de eindgebruiker, stemt ons blij.

4880 En wat betreft de motie ‘Slim verbinden van economische ecosystemen in Noord-Holland’: wij kijken uit naar de mogelijke digitale Gouden Gids en hopen dat we elkaar op die digitale lijn heel snel kunnen vinden voor een goede uitvoering van al het economische werk. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. De heer Heijnen, CDA.

4885 De heer **HEIJNEN** (CDA): Ja, voorzitter, dank u wel. Voorzitter, ik wil mijn tweede termijn beginnen met een spreuk: “Heb je honing gevonden, eet er niet meer van dan je nodig hebt, anders word je misselijk en spuug je het weer uit.” U kunt zelf ook googelen waar dat staat, maar het is in een boek dat toch zeer veel inspiratie voor mijn partij oplevert. Ik denk dat dat waardevol is, want ik denk dat we vandaag naar een grote pot geld, honing, hebben staan kijken
4890 waar wellicht meer projecten uit hadden kunnen plaatsvinden, en dat we ons met elkaar hebben gematigd om te doen wat nodig is voor de samenleving en tegelijkertijd ook de financiën op orde te houden. Dus ik vond dat mooi, voorzitter. En zo hebt u onbedoeld toch allemaal uw inspiratie uit een mooi boek gehaald.

4895 Dan nog twee dingen. Ik ben heel blij dat de motie Maatschappelijk vastgoed, zoals ik van de heer Wagelaar begrijp, postuum nog op goedkeuring van de heer Den Uyl kan rekenen.

De motie over Ketikoti zullen wij steunen, hoewel wij niet per se iets zien in een werkgroep daarover. Maar dat we daarbij stilstaan met elkaar is belangrijk.

4900 Tot slot, voorzitter, de motie Cultuurkaart. Ik worstel een beetje met de reactie van de gedeputeerde, juist omdat we die motie hadden bedoeld als een steun in de rug voor het beleid, om juist in die provinciale en verbindende rol van de provincie te kijken waar nog gaten zitten en waar we gemeenten kunnen assisteren om daar goed zicht op te krijgen. Vaak hebben
4905 gemeenten ook beperkte ambtelijke capaciteit om die rol te kunnen pakken. Dan is het natuurlijk lastig als een motie die bedoeld is als steun voor het beleid, wordt ontraden. Tegelijkertijd hebben we de gedeputeerde ook goed gehoord. Dus wellicht, als hij daar nog wat aardige woorden aan kan wijden, dan kunnen wij de motie wellicht ook aanhouden – nadat we hebben overlegd met de andere partijen. Ik dank u wel.

4910 De **VOORZITTER**: Dank u wel. De heer Dekker van Forum? Nee. De heer Van der Waart. Sorry, Statenlid Van der Waard. Ik wilde ‘De Weerdt’ zeggen, maar-

4915 Statenlid **VAN DER WAART** (GroenLinks): Ja, dank u wel. Ik zal niet het hele lijstje langslopen. Wij hebben in onze eerste bijdrage, onze eerste termijn, al aangegeven waar we wel vóór zijn. Ik wil nog wel benoemen dat het amendement dat door de ChristenUnie is ingediend toch wel interessant is. In die zin, we hebben het over het klimaat, code rood voor het klimaat. Het lijstje

dat daarin wordt opgesomd, wat we natuurlijk hebben besproken bij de behandeling van de Voortgangsrapportage Klimaat: het is ook wel weer heel mooi om die opsomming te zien. Inderdaad overbodig, want we hebben het er vaker over gehad, maar het doet wel goed om dat
4920 weer terug te zien. Dat wilde ik nog even gezegd hebben.

Verder blijven we natuurlijk met z'n allen hard werken aan onze idealen en onze visie die we hier in de Staten hebben. Daar hoort volgens mij ook bij dat we stappen zetten richting een schoner milieu. Wij zullen ook de motie die BBB indient, steunen. Die zien we als een mooi eerste stapje
4925 als het gaat om minder gewasbeschermingsmiddelen. Zoals u weet zijn we daar ook druk mee bezig, met een discussienota, et cetera. Wat ons betreft krijgt dat ook nog een vervolg. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Mevrouw Alberts.

Mevrouw **ALBERTS-OOSTERBAAN** (SP): Dank u, voorzitter. Even terugkomend op het openbaar vervoer. Het zou mij een heel lief ding waard zijn als wij openbaar vervoer kunnen aanbieden via een publiek aangestuurd bedrijf met zo laag mogelijke tarieven. Dat is een droom, maar die mag
4930 je natuurlijk altijd hebben en mee doorgaan om te kijken of je die kunt bereiken. Wij vinden dat publieke diensten in publieke handen moeten zijn. Nu horen wij de gedeputeerde zeggen dat hij een stapje zet in de richting van betaalbaar openbaar vervoer. Dat is er alweer eentje, en daar ben ik blij mee. Maar het neemt niet weg dat we eigenlijk het liefst nog veel meer zouden willen dan alleen maar dat. Op naar de volgende periode, zou ik bijna zeggen.

De **VOORZITTER**: Mevrouw Van der Helm, 50PLUS.

Mevrouw **VAN DER HELM-CHANDANSINGH** (50PLUS): Ja, voorzitter. Ook ik ga niet alle moties langs. Ik vind het fijn dat ik ook aan de hand van vragen en moties van andere collega's wat meer antwoorden heb gekregen van gedeputeerden op de kaderbrief.

Ik wil wel zeggen, en dat heb ik uitgesproken in eerste termijn, dat het als het gaat om woningbouw boven leegstaand vastgoed – van D66 – mooi is dat die motie eigenlijk overeind blijft, hoop ik, en niet aangehouden gaat worden.

Dan de motie van het CDA over het verbreden van het ontzorgingsprogramma verduurzaming. Daar gaan we voorstemmen.

Dan onze motie over het borgingsmoment bij overschrijding van financiële signaalwaarden. Als de voorzitter van de Rekeningencommissie je ergens op wijst, wat wij als kleine fractie niet altijd
4955 in de smiezen hebben, namelijk dat op 28 mei in de Rekeningcommissie een en ander is gepresenteerd – dat heb ik even opgezocht – dan ga ik die motie intrekken. Motie M85. Dan wil ik best even hoe of wat afwachten.

Motie 85 'Borgingsmoment Provinciale Staten bij overschrijding financiële signaalwaarden' maakt geen deel meer uit van de beraadslagingen c.q. besluitvorming.

Mevrouw **VAN DER HELM-CHANDANSINGH** (50PLUS): Dan motie M80 van het CDA, 'Provinciale regierol bij toerismespreiding'. Daar willen we – ik weet dat dat het stokpaardje is van het CDA – best nog over nadenken. Ik denk dat we misschien ook, om een signaal af te geven, mee gaan
4965 instemmen.

Dan de motie 'Arbeidsmigranten in Noord-Holland'. Daarover zijn wij in de commissie positief geweest. Dus daar gaan we voorstemmen.

En dan komen we nog bij twee moties van onszelf. Dat is natuurlijk de structurele analyse onderbesteding. Ik heb de gedeputeerde goed gehoord. Zij zegt eigenlijk: laat het maar aan ons over, dan komt het goed. Die hou ik wel overeind.

En als laatste de motie Ketu Koti. Die heb ik enigszins aangepast om tegemoet te komen aan alle partijen hier in de Staten. We gaan elkaar hierover hopelijk spreken in het Presidium. En ja, ik hoop dat die het haalt. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. De heer Wagelaar, Partij van de Arbeid.

4980 Motie M85 is dus ingetrokken.

De heer **WAGELAAR** (PvdA): Ja, voorzitter, allereerst dan toch nog even over het openbaar vervoer voor minima. We zijn heel blij met de toezegging van de gedeputeerde dat hij na de zomer met meer informatie komt en hierover in gesprek gaat met gemeenten. We zouden daarbij de
4985 klemmende oproep willen doen om dat gesprek met die gemeenten natuurlijk zo aantrekkelijk mogelijk te maken en te proberen zoveel mogelijk gemeenten ertoe te bewegen dat zij dit product daadwerkelijk willen gaan aanbieden. Die hoop spreken we bij deze uit. Daar gaan we het na de zomer verder over hebben.

4990 Dan nog een aantal moties. Allereerst zijn er een aantal moties waarvan we gewoon heel blij zijn dat we die waarschijnlijk mooi kunnen aannemen in de Staten. Dan denk ik aan die motie over geothermie, over de Clean Energy Hubs, over natuurtoiletten en over wonen boven winkels. Dat zijn volgens mij allemaal mooie voorstellen waarmee we gewoon een stapje vooruit kunnen zetten als provincie en Noord-Holland daarmee weer een stukje mooier kunnen maken met het
4995 geld dat we nu over hebben.

Dan nog een paar andere moties. Specifiek die over regiocertificering van BBB. De fractievoorzitter van BBB hield natuurlijk een mooi, indrukwekkend verhaal over de toekomst van de landbouw. Die hand pakken we graag aan en we hopen dat we met deze motie inderdaad
5000 gezamenlijk kunnen werken aan een sector met minder gewasbeschermingsmiddelen en daarmee ook aan de toekomstbestendigheid van die sector.

Dan nog een motie van de burens, van de VVD, over de economie. Ik had daar wat kritische vragen over: in hoeverre is dit niet de eigen verantwoordelijkheid van ondernemers? Maar op zich heeft de fractievoorzitter daar ook een goed verhaal over gehouden. We zien dit toch ook wel als een
5005 mooie erkenning van de VVD dat de provincie niet alleen maar strak op de kerntaken hoeft te zitten, maar soms ook best een stapje naar voren kan doen wanneer dat simpelweg meerwaarde heeft.

5010 De **VOORZITTER**: Dat was bij wijze van spreken, meneer Terwal. Maar toch een interruptie.

De heer **TERWAL** (VVD): Ik schaar dit onder uitlokking. Er is ooit volgens mij een rapport geschreven, volgens mij het rapport Lodders, vanuit de landelijke overheid, en daarin zijn toen alle kerntaken beschreven. Een van die kerntaken is regionale economie en daar past deze motie
5015 onder.

De heer **WAGELAAR** (PvdA): Ja, en dan is natuurlijk de vraag hoe je invulling geeft aan die kerntaak. Wij denken dat dit best ambitieus is daarin. Maar goed, als PvdA zijn we ook ambitieus en daarom kunnen we deze motie van harte steunen.
5020

Dan nog afsluitend met de motie van 50PLUS over Ketu Koti. We zijn heel blij dat er nu een motie ligt met een iets aangepast dictum waarvan we denken dat het goed werkbaar is, maar tegelijkertijd ook recht doet aan de waarde van Ketu Koti en de gevoeligheid van het onderwerp. Dus we hopen dat we die mooi kunnen aannemen in de Staten. Wij zullen in ieder geval
5025 voorstemmen. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Mevrouw Buit van de ChristenUnie.

Mevrouw **VAN DER HELM-CHANDANSINGH** (50PLUS): Voorzitter, mag ik een punt van orde maken?
5030

De **VOORZITTER**: Ja.

Mevrouw **VAN DER HELM-CHANDANSINGH** (50PLUS): Er was een aanpassing in de motie Ketu Koti. Mag ik die nog even toelichten, voor mevrouw Buit, voorzitter?
5035

De **VOORZITTER**: U heeft toch die-

5040 Mevrouw **VAN DER HELM-CHANDANSINGH** (50PLUS): Ja, die zit er al in, maar bij “Verzoeken Gedeputeerde Staten” moet staan: “Spreken uit dat”. Dat wil ik voor de volledigheid even vermelden. En het derde dictum: “PS geïnformeerd wordt”.

5045 De **VOORZITTER**: Straks, als ik het debat ga afsluiten, geef ik u nog de kans om moties eventueel aan te passen of te veranderen. Dus ik denk dat het verstandig is om dat op dat moment te doen, zodat we precies weten welke moties straks in stemming worden gebracht. Ik kom straks nog even bij u terug, mevrouw Van der Helm.

Mevrouw Buit.

5050 Mevrouw **BUIT** (ChristenUnie): Ja, dank. Mooi om te zien dat er toch best wat moties zijn ingediend en dat we samen toch beter zijn dan alleen. Dus we dienen graag met een aantal partijen moties mede in. Mooie ideeën waarmee de provincie verder komt. Dus daar zijn we blij mee.

5055 Ook dank voor de beantwoording van GS. Het is enigszins fijn dat GS onze zorgen over de realisatie van de Actieagenda Actieve Mobiliteit erkennen. We zijn ook erg benieuwd naar de uitkomst van deze gesprekken. Ik hoop dat de gedeputeerde kan toezeggen dat hij ons op de hoogte houdt en bij PS terugkomt als duidelijk is wat nodig is om het probleem van die capaciteit op te lossen.

5060 Wat betreft het amendement worstel ik nog wat. Ik snap aan de ene kant dat in hoofdstuk 3.5 de hoofddoelen wat meer benoemd worden en niet zozeer de specifieke maatregelen, maar toch mis ik dan de klimaatdoelen met de beleidsontwikkelingen zonder financiële gevolgen. Die staan nog steeds niet in dat hoofdstuk. Gezien het belang van het onderwerp blijf ik dat gek vinden en denk ik dat ik het amendement alsnog ga indienen.

5065

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Statenlid De Weerdt, Fractie De Weerdt.

5070 Statenlid **DE WEERDT** (Fractie De Weerdt): Ja, een mooi debat. Het is inderdaad een grote honingpot. Maar al met al denk ik dat er een aantal zaken zijn die goed aansluiten bij mijn persoonlijke visie, maar ook bij de visie van veel verschillende partijen. Ik ben blij dat er veel steun lijkt te zijn voor moties over wonen boven winkels, het slim verbinden van economische zaken rondom AI, verduurzaming van maatschappelijk vastgoed, geothermie, arbeidsmigranten in Noord-Holland en ook de natuurtoiletten.

5075 Nog een puntje over motie M91, over het omschakelpotentieel naar biologische landbouw. Ik begreep dat het doel is om vijftien procent areaal in 2030 te behalen en dat het provinciale areaal in Noord-Holland blijft steken op vijf procent. GS kiezen ervoor om de markt aan te jagen. Ik vraag me oprecht af of we daarmee het doel gaan halen. Maar goed, ik wil het debat niet overdoen. Ik begrijp dat hierover al uitvoerig debat is geweest in de commissie. Maar ik begrijp ook dat de politieke wil vóór deze motie ontbreekt.

5080 Tot slot: een leuke, inzichtgevende spreuk van het CDA. 84 miljoen aan positief resultaat. Ik zie in deze motielijst al behoorlijk wat investeringen, maar geen investeringen die de financiële positie naar mijn mening significant gaan veranderen. Dus al met al denk ik dat er genoeg honing in de pot blijft. Dank je wel.

5085

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Mevrouw Vonck, Partij voor de Dieren.

5090 Mevrouw **VONCK** (PvdD): Dank u, voorzitter. Ik was net eigenlijk mijn bijdrage in tweede termijn nog aan het schrijven. Dus dit is misschien een kleine improvisatie.

Mijn slotwoord is misschien toch een kleine verzuchting van lichte teleurstelling. Wat mij opvalt, is dat onze moties die toch al in lijn lagen met wat GS van plan waren, worden omarmd. Daar zijn

- 5095 we natuurlijk heel erg blij mee. Dat lijkt geen twijfel. Maar juist die moties waarbij we GS vragen een stapje vooruit te doen, en die vallen op het gebied van het landelijk gebied, worden ontraden. Terwijl we juist ons best hebben gedaan om GS in het dictum van de moties tegemoet te komen door heel weinig geld te vragen en er ook voor te zorgen dat die moties geen beroep doen op ambtelijke capaciteit. Want daarop wordt het nu, als ik het goed begrepen heb,
- 5100 afgewezen. Wij zeggen expliciet: besteed dat uit aan een extern bureau. Dus eigenlijk is de enige handeling die wij van de ambtenaren vragen het vinden van een passend extern bureau. Dat wilde ik toch nog even mededelen. Wellicht is hier nog een verschuiving van mening mogelijk.
- De heer **WAGELAAR** (PvdA): Ja, ik snap op zich natuurlijk de verzuchting van mevrouw Vonck, maar is het niet zo dat we nu best een aantal mooie moties in de Staten hebben die denk ik zeker de klimaat- en groene kant goed bedienen? Verduurzaming maatschappelijk vastgoed, geothermie, wat hebben we nog meer, natuurtoiletten. En dat het beter is om dat soort dingen net wat meer in te zetten dan dat je er nog allemaal dingen bij doet waarvoor je net niet de capaciteit hebt en die je misschien net niet rond krijgt?
- 5105
- 5110 Mevrouw **VONCK** (PvdD): Nou nee, want dat probeer ik nou juist uit te leggen. We hoeven hier geen capaciteit op te zetten als we het gewoon extern uitbesteden, bijvoorbeeld in de maand december. Dan kan dat extern in het eerste of tweede kwartaal worden uitgezocht. Het doet helemaal geen beroep op capaciteit. En zoals ik eerder al zei: qua budgettering is het peanuts, want we praten over 25.000 of 50.000 euro. En het zijn ook mooie moties.
- 5115
- De **VOORZITTER**: De heer Wagelaar. Ze zijn allemaal mooi. Alle moties zijn mooi.
- Mevrouw **VONCK** (PvdD): Zo is het.
- 5120
- De heer **WAGELAAR** (PvdA): Zeker, dat zal ik niet ontkennen. Ik denk dat het college over het punt van de capaciteit nog wel iets gaat zeggen. Maar bent u toch niet blij dat, nou, ik denk toch in totaal wel 2 miljoen aan moties voor groene onderwerpen het gaat halen? Dat is toch best een mooi resultaat om zo mee in te gaan bij deze kaderbrief. Ziet u dat niet zo?
- 5125
- Mevrouw **VONCK** (PvdD): Nou, daar hoort u van mij ook geen negatieve reactie op. Blij zou ik pas worden als onze moties ook worden meegenomen.
- De **VOORZITTER**: Gaat u verder. Dank u wel.
- 5130
- Volgens mij was er voor de heer Olthof nog iets over cultuur, een nadere duiding. Verder heb ik eigenlijk geen vragen gehoord.
- Tweede termijn Gedeputeerde Staten*
- 5135 Gedeputeerde **OLTHOF**: Excuses, voorzitter. Volgens mij zijn er drie puntjes waarop ik even moet reageren. Dat was de vraag van de ChristenUnie. Ja, uiteraard zullen we u ook via de commissie op de hoogte houden van de voortgang bij de Agenda Actieve Mobiliteit. Dat kan ik u toezeggen.
- Dan nog even over het ov, betaalbaar ov. Belangrijk is dat het ov voor iedereen betaalbaar is. Laten we dat als uitgangspunt nemen. En dat het gebruik van het ov weer toeneemt. Wat wel zo is, is dat dit uiteindelijk gewoon een afspraak is uit het tarievenkader, dat we dit zouden uitwerken en ook aan de gemeenten zouden voorleggen. Volgens mij doen we dus wat we u hebben beloofd. Het zou vervelend zijn geweest als we dat niet hadden gedaan en u had gezegd: u bent uw afspraken niet nagekomen. Met andere woorden: we geven invulling aan hetgeen we met elkaar hebben afgesproken en dat zullen we ook met de gemeenten bespreken.
- 5140
- 5145
- Dan de cultuurkaart. Ik worstel daarmee, want nogmaals, volgens mij verschillen we helemaal niet van mening. Wij hebben juist ook met de regio's, met de Kop van Noord-Holland voorop, goede gesprekken met de vier gemeenten en met de ambtelijke organisatie om te kijken hoe we uiteindelijk ook ambtelijk beter met elkaar kunnen samenwerken. Ook voor Noord-Holland hebben we de culturele organisaties en voorzieningen eigenlijk al in beeld gebracht. Die hebben we zelf al in beeld gebracht. Dat bespreken we ook met de gemeenten. Wat u nu vraagt, is om een dashboard in te richten waar dat ook op lange termijn gewaarborgd en dat het ook actueel
- 5150

blijft. Daarvan zeggen we, met ervaring uit het verleden, waar zoiets uiteindelijk een stille dood is gestorven: laten we even goed kijken hoe hieraan invulling wordt gegeven. Daarbij zijn we ook afhankelijk van andere partijen. Het enige wat ik u toezeg, is: ik kom er bij u op terug. Alleen ga ik dat gewoon in Q3 niet redden, en in Q4 waarschijnlijk ook niet. Met andere woorden: het zit vooral in de tijd. Dat wordt op zijn vroegst Q1 van 2027. Volgens mij verschillen we op inhoud niet van mening. Ja, we moeten zorgen dat culturele voorzieningen goed in beeld zijn, maar ook goed in beeld blijven. En niet voor één keer een belofte invullen en vervolgens over twee of drie jaar denken: hé, het is allemaal achterhaald.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan zijn volgens mij alle moties besproken en alle vragen beantwoord. Ik kom als eerste zo even terug bij mevrouw Van der Helm van 50PLUS, want zoals u weet: als we de beraadslagingen echt hebben afgesloten, kunnen er ook geen wijzigingen meer op moties of amendementen worden ingediend. Mevrouw Van der Helm, als ik het goed heb begrepen, kan ik u helpen door bij het dictum waar staat “Verzoeken Gedeputeerde Staten” dat te veranderen in “Spreken uit dat”. Klopt dat?

Mevrouw **VAN DER HELM-CHANDANSINGH** (50PLUS): Dat klopt. En bij het laatste gedachtestreepje, of punt – wat je wil – staat een beetje een kromme zin. “PS te informeren” moet zijn: “PS geïnformeerd worden voor”.

De **VOORZITTER**: Met uw welnemen passen we dat aan in deze bestaande motie. Anders moet er weer een nieuwe motie worden ingediend en moet deze worden ingetrokken. Overigens gaan we daar met het nieuwe systeem ook anders kijken, denk ik, want dat gaat een stuk vergemakkelijken. Maar bent u ermee akkoord dat we dat zo aanpassen? Dus het is niet zozeer aan GS, maar we spreken uit dat we dat als PS samen in het Presidium gaan bespreken. Dank u wel.

Motie 86-29 juni 2026

Keti Koti van vlagmoment naar blijvende aandacht

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 1 juni 2026.

Constaterende dat:

- *Het Presidium begin juni 2026 in meerderheid heeft ingestemd met aanpassing van het provinciale vlagprotocol en Gedeputeerde Staten dit, in overleg met het Presidium, hebben doorgevoerd, zodat bij het provinciehuis op 30 juni de vlag halfstok hangt en op 1 juli (Keti Koti) in top;*
- *Provinciale Staten hierover als geheel nog geen formeel besluit hebben genomen;*
- *De invulling dit jaar beperkt is gebleven tot het hijsen van de vlag op 1 juli van 09.00 tot 09.15 uur, in bijzijn van enkel medewerkers van het provinciehuis en leden van Provinciale Staten,*
- *Andere overheden, waaronder de gemeente Amsterdam en de provincies Zeeland, Drenthe en Groningen, hier aanzienlijk ruimer en zichtbaarder invulling aan geven.*

Overwegende dat:

- *Het herdenken van het slavernijverleden en het vieren van de afschaffing daarvan betekenis hebben voor veel inwoners van Noord-Holland en bijdragen aan bewustwording, wederzijds begrip en dialoog;*
- *Een besloten vlagmoment van een kwartier geen recht doet aan die betekenis, noch aan de excuses die de provincie op 1 juli 2022 bij monde van de Commissaris van de Koning heeft aangeboden;*
- *Het wenselijk is dat Provinciale Staten zich uitspreken over het jaarlijks vlagmoment;*
- *Bijvoorbeeld een werkgroep uit de Staten de continuïteit, het draagvlak en een zorgvuldige jaarlijkse invulling kan borgen.*

Spreken uit dat:

- *Het wenselijk is om ook in de komende jaren door middel van het hijsen van de vlag aandacht te besteden aan Keti Koti;*
- *In het najaar 2026 in gesprek te gaan met het Presidium over hoe deze vlagmomenten het beste vorm kunnen krijgen in bijvoorbeeld een werkgroep uit de Staten.*
- *PS geïnformeerd worden vóór 1 april 2027 met een eerste uitwerking, zodat de invulling vóór Keti Koti 2027 gereed is.*

En gaan over tot de orde van de dag.

5215 *Ondertekening: Anneke van der Helm-Chandansingh (50PLUS), Remine Alberts-Oosterbaan (SP) en Marieke van Aesch (Partij voor de Dieren).*

De **VOORZITTER**: Ik kijk of er nog andere fracties zijn die ingediende moties willen wijzigen, veranderen of intrekken. Intrekken mag altijd. Amendementen? Nee? Dan sluit ik hierbij de
5220 beraadslagingen over dit agendapunt. Dat was agendapunt 8. Dan gaan we uiteraard door met de stemming aan het eind van de vergadering. Ik hoop dat dat vanavond nog kan.

De discussie wordt gesloten.

5225 De **VOORZITTER**: Daarom gaan wij, met uw welnemen, door met agendapunt 9. U bent het er allemaal mee eens.

Agendapunt 9: de Zienswijze financiële-

5230 Meneer Heijnen, u heeft een vraag?

De heer **HEIJNEN** (CDA): Nou, ik had eigenlijk- Ik zit te seinen met Statenlid Van der Waart. Wij proberen contact te zoeken met de heer Mülder, die eigenlijk even de motie Cultuurkaart moet intrekken. Dus ja, dat waren we aan het doen.

5235 De heer **MÜLDER** (D66): Dan wil ik zeggen dat hij zich erg druk maakt over iets wat volgens mij net werd gezegd: dat hij op elk moment kan worden ingetrokken en ik toch het altijd leuk vind om GS daar op dat moment net zozeer als ik te laten zweten, want ik zit nog steeds extreem in de zon.

5240 De **VOORZITTER**: Ja, u zit vol in de spotlight, moet ik zeggen. Dat vindt u toch fijn?

De heer **MÜLDER** (D66): Ja, dat vind ik inderdaad fijn, maar soms is het warm, vooral op dagen als vandaag.

5245 Maar nee, we kunnen de motie zeker op elk moment terugtrekken. Ik denk dat we tijdens het diner daar heel makkelijk uit kunnen komen.

De **VOORZITTER**: Ja, straks bij de stemming kunt u dat alsnog doen.
5250

9 Voordracht zienswijze financiële stukken recreatieschappen (VD 38-2026).

9.a Recreatieschap Spaarnwoude: financiële stukken voor zienswijzen 2026.

9.b Alkmaar en Uitgeestermeer: financiële stukken voor zienswijzen 2026.

9.c Twiske: financiële stukken voor zienswijzen 2026.

5255 **9.d Groengebied Amstelland: financiële stukken voor zienswijzen 2026.**

9.e Plassenschap Loosdrecht: financiële stukken voor zienswijzen 2026.

De **VOORZITTER**: We gaan nu naar agendapunt 9. Dat is de Zienswijze financiële stukken recreatieschappen, voordracht 38-2026. Zoals u weet nemen we als provincie Noord-Holland deel
5260 aan de recreatieschappen Spaarnwoude, Alkmaarder- en Uitgeestermeer, Twiske-Waterland, Groengebied Amstelland en het Plassenschap Loosdrecht. Dit zijn gemeenschappelijke regelingen. De financiële stukken worden aan raden en Staten voor zienswijze voorgelegd.

5265 U hebt dit ook besproken op 18 juni jongstleden in de commissie Bestuur. Een aantal punten heeft u daar al geconstateerd: overwegend stabiele financiële posities met vaak positieve resultaten. Er zijn wel zorgen over de structurele houdbaarheid. Er is gesproken over structureel te lage ramingen en onderbesteding, waardoor de reserves toenemen. Gedeputeerde Staten hebben aangegeven dat overtollige reserves moeten kunnen terugvloeien naar de deelnemers. Er is ook zorg over toenemende recreatiedruk door de woningbouw, groei van de bevolking en over
5270 het belang van keuzes rond gebruik, spreiding en financiering.

- 5275 U hebt besproken dat er bij Recreatieschap Alkmaarder- en Uitgeestermeer zorgen zijn over de financiële positie en de risico's, ondanks een incidentele bijdrage. Er zijn vragen over de onzekerheden die samenhangen met het besluit tot opheffing, zoals de financiële gevolgen, risico's voor de provincie, de borging van natuur en het toekomstperspectief van het gebied.
- Bij Recreatieschap Spaarnwoude hebt u gesproken over de positieve cijfers, maar er is wel twijfel over de werkelijke financiële situatie, omdat er signalen zouden zijn uit de praktijk en media.
- 5280 Bij Recreatieschap Twiske-Waterland was er aandacht voor de governance en de financiële weerbaarheid richting de toekomst. Er waren verschillende visies over de impact van festivals op de natuur en Natura 2000.
- 5285 Bij Plassenschap Loosdrecht is geconstateerd dat lasten structureel lager zijn dan begroot. Ook hebben Gedeputeerde Staten toegezegd schriftelijk terug te komen op het ecologisch beheerplan van Spaarnwoude.
- 5290 Een aantal sprekers heeft zich gemeld voor dit agendapunt. Dat zijn de heer Nijkamp van 50PLUS, mevrouw Van Aesch van de Partij voor de Dieren, Statenlid Korzelius van GroenLinks en de heer Wallaart van de Partij van de Arbeid. Klopt dat? Ja. Dan geef ik nu het woord aan de heer Nijkamp van 50PLUS.
- Eerste termijn Provinciale Staten*
- 5295 De heer **NIJKAMP** (50PLUS): Dank u, voorzitter. We hebben vastgesteld dat de provincie in 2027 bijna negen miljoen euro aan vijf recreatieschappen betaalt. Dat vinden we een behoorlijk substantieel bedrag. 50PLUS vindt het belangrijk dat die middelen doelmatig worden ingezet en dat de schappen financieel gezond blijven.
- 5300 Over het algemene beeld: de Jaarrekening 2025 laat bij de meeste schappen een beter resultaat zien dan begroot. Dat is positief. Maar we zien ook structurele kwetsbaarheden die aandacht vragen.
- 5305 Dan ga ik het hebben over Recreatieschap Alkmaarder- en Uitgeestermeer, RAUM. Daar is volgens ons de situatie het meest zorgelijk. GS stellen voor akkoord te gaan met een incidentele bijdrage van ruim 341.000 euro voor 2027, omdat het schap anders al vroeg in 2027 in financiële problemen komt. Dat is een financiële bijdrage, maar een inhoudelijke invulling zit daar niet bij – om zichtbaar te maken welke verbetering daadwerkelijk nodig is en wat er van RAUM wordt verwacht. Tegelijkertijd wordt erkend dat de financiële positie ook met deze bijdrage kwetsbaar blijft en vanaf 2031 zelfs problematisch wordt. In eerste instantie had ik de vraag of GS kunnen toelichten hoe zij dat project richting de opheffing bewaken. Maar verderop in de stukken lezen we dat opheffing van het recreatieschap in 2026 plaatsvindt en dat wordt toegewerkt naar afronding van een procesplan, dat dit jaar nog aan de participanten, inclusief Staten, zal worden aangeboden. Is al bekend wanneer dit plan wordt aangeboden?
- 5315 Bij Twiske-Waterland lopen governance-discussies en worden bezuinigingsscenario's verder uitgewerkt. Dat stemt ook tot voorzichtigheid. We zien wel dat de opbrengsten zijn gestegen door meer recreantenbezoek. Dat is goed nieuws. Maar hoe beoordelen GS de financiële weerbaarheid van Het Twiske richting 2027 en verder, zeker nu de governance nog niet is afgerond?
- 5320 Dan over Spaarnwoude in het kort. Vorige week werden we via de media niet blij gemaakt. Er werd kenbaar gemaakt dat het schap in financiële problemen verkeert en dat diverse gemeenten eromheen niet meer borg willen staan voor eventuele verdere financiering. Toen hebben in de vergadering, in de commissie, GS daarop een eerste reactie gegeven: dat er contact is geweest met de genoemde gemeenten en dat die hebben gezegd zich niet te herkennen in de media-artikelen. Graag zien wij daarover nog een schriftelijke bevestiging van GS en de gemeenten waarom ze zich daar niet in herkennen. Want de mediapublicatie die wij hebben gezien, gaf toch een heel ander verhaal dan 'het niet herkennen in'.
- 5325

- 5330 Ten aanzien van de Verordening Financieel Beheer stellen GS voor geen zienswijze in te dienen. We willen wel benadrukken dat het opnemen van begrotingsrechtmatigheid als expliciet kader een verbetering is die PS eerder hebben bepleit.
- 5335 Tot slot, GS vragen de schappen nadrukkelijk kritisch te zijn bij uitgaven en geen beroep te doen op incidentele bijdragen. 50PLUS onderschrijft die oproep, maar vraagt GS hoe zij dat in de praktijk afdwingen bij schappen waar de financiële marges structureel krap zijn. Maak, is het voorstel van onze kant, afspraken over kwartaalrapportages, zodat GS en PS duidelijker en eerder geïnformeerd kunnen worden over de financiën. Dank u wel, voorzitter.
- 5340 De **VOORZITTER**: Dank u wel. Het woord is aan mevrouw Van Aesch van de Partij voor de Dieren.
- 5345 Mevrouw **VAN AESCH** (PvdD): Ja, dank u wel, voorzitter. De natuur staat onder druk. Soorten verdwijnen en kwetsbare natuurgebieden hebben het steeds zwaarder door stikstof, droogte, klimaatverandering en toenemende recreatiedruk. Toch lijkt in de stukken van de recreatieschappen de nadruk vooral te liggen op meer gebruik, meer bezoekers en meer inkomsten. Sterker nog, in zowel de Jaarstukken 2025 als de Programmabegroting 2027 benoemt het bestuur van Twiske-Waterland de mogelijkheid om te onderzoeken hoe zij een ontheffing kunnen krijgen voor gebieden met een NNN-status. Zij kiezen hiervoor omdat zij dit zien als belemmerende wet- en regelgeving. Dit staat hun verdienmodel in de weg. Dat is voor de
- 5350 Partij voor de Dieren onacceptabel. We begrijpen dat de recreatieschappen inkomsten nodig hebben. Tegelijkertijd mag dit nooit ten koste gaan van natuur, en zeker niet wanneer het een N2000- of NNN-gebied betreft. Wij willen dan ook dat naast de financiële ruimte ook ecologische ruimte wordt toegevoegd aan de randvoorwaarden. Keuzes die een recreatieschap maakt, moeten niet alleen passen binnen de begroting, maar ook binnen datgene wat het betreffende
- 5355 recreatieschap ecologisch kan dragen. Daarom dienen wij het amendement 'Economische grenzen gelijkstellen aan ecologische grenzen' in. "Besluiten in het bovengenoemde ontwerpbesluit de laatste bullet van het besluitonderdeel voor Recreatieschappen Spaarnwoude, Alkmaarder- en Uitgeestermeer, Twiske-Waterland en Groengebied Amstelland, luidend: "Wij vragen u weer nadrukkelijk kritisch te blijven, zijn, bij de uitgaven. Met name bij nieuwe
- 5360 ontwikkelingen zullen recreatieschappen keuzes moeten maken, prioriteiten moeten stellen en mogelijk noodzakelijke ambities verder moeten bijstellen. Wij verzoeken u daarbij te kiezen voor de opties die binnen de financieel mogelijke en ecologische ruimte van uw recreatieschap vallen." Echt een mond vol dit. "Er moeten nieuwe keuzes gemaakt worden die passen binnen de begroting, maar vertrouwen erop dat u waar mogelijk kostenbesparingen in gang zult zetten om
- 5365 zo ook ruimte te creëren voor onverwachte uitgaven en geen beroep te doen op incidentele bijdragen van deelnemers." Te wijzigen in: "Wij vragen u weer nadrukkelijk kritisch te zijn bij uitgaven. Met name bij nieuwe ontwikkelingen zullen recreatieschappen keuzes moeten maken, prioriteiten moeten stellen en waar mogelijk, noodzakelijk, de ambities verder moeten bijstellen. Wij verzoeken u daarbij te kiezen voor de opties die binnen de financieel mogelijke en
- 5370 ecologische ruimte van uw recreatieschap vallen. Er moeten nieuwe keuzes worden gemaakt die passen binnen de begroting en de ecologische grenzen van een recreatieschap. Wij vertrouwen er ook op dat u waar mogelijk kostenbesparingen in gang zult zetten, om zo ruimte te creëren voor onverwachte uitgaven en geen beroep te hoeven doen op incidentele bijdragen van deelnemers, en gaan over tot de orde van de dag."
- 5375
- Amendement 15-29 juni 2026**
Economische grenzen gelijkstellen aan ecologische grenzen
- 5380 *Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 1 juni 2026.*
Besluit:
In het ontwerpbesluit de laatste bullet van het besluitonderdeel 'voor recreatieschappen Spaarnwoude, Alkmaarder- en Uitgeestermeer, Twiske-Waterland en Groengebied Amstelland' luidend:
- 5385 *"Wij vragen u weer nadrukkelijk kritisch te (blijven) zijn bij uitgaven. Met name bij nieuwe ontwikkelingen, zal het recreatieschap keuzes moeten maken, prioriteiten moeten stellen en mogelijk noodzakelijk de ambities verder moeten bijstellen. Wij verzoeken u daarbij te kiezen voor de opties die binnen de financieel en mogelijke ruimte van uw recreatieschap vallen. Er moeten nieuwe keuzes gemaakt worden die passen binnen de begroting. Wij vertrouwen er ook op*

5390 *dat u waar mogelijk kostenbesparingen in gang zult zetten om zo ook ruimte te creëren voor onverwachte uitgaven en geen beroep te hoeven doen op incidentele bijdragen van de deelnemers.”*

wijzigen in:

5395 *“Wij vragen u weer nadrukkelijk kritisch te (blijven) zijn bij uitgaven. Met name bij nieuwe ontwikkelingen, zal het recreatieschap keuzes moeten maken, prioriteiten moeten stellen en mogelijk noodzakelijk de ambities verder moeten bijstellen. Wij verzoeken u daarbij te kiezen voor de opties die binnen de financieel mogelijke en ecologische ruimte van uw recreatieschap vallen. Er moeten nieuwe keuzes gemaakt worden die passen binnen de begroting en de ecologische grenzen van een recreatieschap. Wij vertrouwen er ook op dat u waar mogelijk kostenbesparingen in gang zult zetten om zo ook ruimte te creëren voor onverwachte uitgaven en geen beroep te hoeven doen op incidentele bijdragen van de deelnemers.”*

5400

5405 *Toelichting*
De voorgestelde zienswijze van Gedeputeerde Staten legt sterk de nadruk op financiële discipline en het kritisch kijken naar uitgaven. Gezien de mate waarin natuur, biodiversiteit en de dieren onder druk staan (in vooral Natura2000 gebieden), wil Partij voor de Dieren dat er kritisch wordt gekeken naar activiteiten vanuit het ecologische perspectief, om te voorkomen dat natuur, biodiversiteit en dieren niet nog meer worden beschadigd. Zo blijkt bijvoorbeeld uit de analyse

5410 *van OD NHN dat er geen specifiek broedseizoen is en dit afhankelijk is van de soort, locatie en weersomstandigheden.*

Recreatieschappen hebben niet alleen een recreatieve taak. Zij hebben ook de verantwoordelijkheid om natuur, landschap en milieu te behouden en waar mogelijk te versterken. Natuur is geen verdienmodel. Natuurbehoud is een overheidstaak in het algemeen belang.

5415

En gaan over tot de orde van de dag.

5420 *Ondertekening: Marieke van Aesch (Partij voor de Dieren).*

Mevrouw **VAN AESCH** (PvdD): Dan heb ik tot slot nog een vraag aan de gedeputeerde. Eerder is aan onze gewaardeerde ex-collega Jaap Hollebeek toegezegd kritisch te kijken naar het gebruik van klepelmaaien bij Recreatieschap Spaarnwoude, vanwege de schade die dit veroorzaakt aan insecten en biodiversiteit. Kan de gedeputeerde aangeven wat nu de stand van zaken is naar aanleiding van deze toezegging? Dank u wel.

5425

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Het woord is aan Statenlid Korzelius van GroenLinks.

5430 Statenlid **KORZELIUS** (GroenLinks): Voorzitter, dank u wel. Kijk, het belang van recreatie kan niet worden onderschat. Het vergroot het draagvlak voor natuur en landschap. Maar bovenal schept het mogelijkheden voor ontspanning en draagt het bij aan beweging en dus ook aan gezondheid. Zeker in een provincie waar de bevolking toch verder gaat groeien, zijn recreatie en de

5435 *uitbreiding daarvan ontzettend belangrijk. De recreatieschappen vervullen daarbij een essentiële rol. Maar het gaat niet goed met de recreatieschappen. Recreatieschap Alkmaarder- en Uitgeestermeer heeft besloten de gemeenschappelijke regeling op te heffen, met name om financiële redenen. Dat geldt eigenlijk ook voor de andere schappen. Hoewel dat heel erg verschilt, is er in ieder geval toch een behoorlijk financieel probleem.*

5440 Voorzitter, er ligt al enige tijd een concept-initiatiefvoorstel van D66 en GroenLinks over de recreatieschappen onder de titel ‘Groen voor iedereen’. De essentie van het voorstel is om GS te vragen een integraal voorstel te maken voor een toekomstbestendige, bestuurlijke en financiële inrichting van de recreatieschappen en dus ook van de recreatie in Noord-Holland. Dat

5445 *initiatiefvoorstel, voorzitter, is nog niet aan de Staten aangeboden, in overleg met de gedeputeerde, omdat zij druk bezig is met de governance van de recreatieschappen. Daar staat het nodige over in de voordracht, voorzitter, maar dat maakt ons niet echt gelukkig. GS willen in plaats van de huidige zware gemeenschappelijke regelingen een lichtere vorm, in de vorm van een bedrijfsvoeringsorganisatie. Dat is naar de mening van GroenLinks in ieder geval slechts één*

5450 van de mogelijke vormen, maar misschien ook wel de minst wenselijke. Wat wij zouden willen, is een overzicht van de mogelijke vormen waarin recreatieschappen, ook in relatie tot de provincie, getransformeerd kunnen worden. Daarover willen we een discussie hebben in Provinciale Staten, in de commissie, en dan de lijn uitzetten voor de toekomst, waar we heen willen, juist ook in de relatie tussen de provincie en de recreatieschappen. Uitgangspunt zou wat ons betreft moeten
 5455 zijn om de bestuurlijke drukte, en daarmee ook de daaraan verbonden kosten, te beperken. Ik heb in de commissie Bestuur, de laatste commissie, van 18 juni gevraagd wat GS nu in de resterende termijn van deze Staten nog willen bereiken met betrekking tot governance. Ik heb daar wel een schriftelijk antwoord op gekregen, maar eigenlijk alleen een verhaal over wat er tot nu toe gedaan is. Vandaar dat ik toch eigenlijk een vraag heb aan de gedeputeerde. Ik herhaal
 5460 dus de vraag uit de commissie Bestuur: wat wilt u bereiken op het gebied van de governance van de recreatieschappen in de nog resterende Statenperiode? En bent u bereid ook de discussie met de Staten aan te gaan over de toekomst van de relatie van de recreatieschappen met de provincie Noord-Holland? Dank u wel, voorzitter.

5465 De **VOORZITTER**: Dank u wel. Ik wilde het woord geven aan de heer Wallaart, maar die is er niet. Dat gaat dus niet door. Dan geef ik het woord aan gedeputeerde Rommel om in eerste termijn te reageren namens GS.

Eerste termijn Gedeputeerde Staten

5470 Gedeputeerde **ROMMEL**: Excuus, voorzitter. Ik heb nog niet alle antwoorden, maar ik ga vast wel beginnen.

Veel vragen zijn natuurlijk gesteld over RAUM en hoe het daarmee gaat. Daarover kan ik zeggen dat ik vorig jaar dacht dat er aardig schot in zat, omdat ik een voorstel had gedaan hoe we tot die
 5475 opheffing konden komen, met borging van de natuur- en recreatiewaarden. Er is heel veel over en weer geweest en we hebben als provincie daar best wel de kar getrokken. Ik zag namelijk ook dat het bureau dat we destijds hadden ingehuurd antwoord had gegeven op vragen die we niet hadden gesteld. Dus hebben we daar als provincie vol op ingezet. Ik wilde het eigenlijk voor deze zomer kunnen afronden. Alleen bij de gemeenten is wat vertraging ontstaan. Daar ben ik niet blij mee. Ik denk ook, ik zie een heel mooie oplossing om de natuur en de recreatie te waarborgen.
 5480 Straks, na de zomer, kom ik ook bij u terug met een voorstel over hoe we daarmee omgaan.

Dan de governance van de andere recreatieschappen. U weet ook dat wij bij de recreatieschappen een minderheidsbelang hebben. Dus wij kunnen niet zoveel eisen. Dat weet u zelf ook nog wel,
 5485 denk ik, gelet op de financiën destijds, dat ons een indexatie is opgedrongen die, zoals u vorig jaar hebt gezien, eigenlijk toch wel financiële druk heeft gebracht op ons provinciebudget. Want dat scheelt zo acht miljoen als je het doortrekt naar de komende jaren.

Over de governance zijn we nu wel redelijk uit. Het bestuursbureau wordt dan opgeheven. Verder
 5490 hebben we een situatie ontwikkeld waarin we de financiën goed in de gaten kunnen blijven houden. Maar de manier waarop u nu zegt 'kunt u met een voorstel komen over hoe we verder kunnen met die recreatieschappen en een toekomstbeeld schetsen' dat vind ik een heel lastige. Als je kijkt naar de recreatieschappen: ik hoop dat het bij het RAUM gaat lukken zoals ik het voor ogen heb, dat dus partijen die meer geschikt zijn om natuur en recreatie te borgen, dat over
 5495 zullen nemen. Als je kijkt naar de andere schappen: wij hebben een minderheidsbelang. Het enige wat wij kunnen doen, is wat u zegt meenemen en ook aangeven. We kunnen zienswijzen indienen, maar dat wil niet zeggen dat die altijd worden overgenomen. Het enige wat je dan kunt doen, is zeggen: we stappen eruit of we gaan kijken of we draagvlak kunnen krijgen om het anders te gaan doen. Dat laatste heb ik de afgelopen periode gedaan. We hebben diverse
 5500 gesprekken gehad. Dat heeft er alleen maar toe geleid dat er een andere governance is en dat ik wel het idee heb gekregen dat ze wat meer rekening houden met de positie van de provincie. Maar dat is wat we kunnen doen.

5505 Statenlid **KORZELIUS** (GroenLinks): Voorzitter, dank u wel. Ja, ik begrijp de gedeputeerde goed. Het is natuurlijk best een ingewikkelde discussie, gelet op het minderheidsbelang. Maar wat ik nou zo graag zou willen, is dat we als provincie zelfstandig zouden kunnen bepalen wat we met die recreatieschappen willen. Wat is de verhouding van de provincie tot de recreatieschappen? Laten we het zoals het is? Moet het een gemeenschappelijke regeling worden? Moet het een BVO

5510 worden? Moet het een aparte stichting worden waarbij we alleen een subsidierelatie hebben en niet meer bestuurlijk betrokken zijn? Kortom, die discussie wil ik hebben.

5515 Gedeputeerde **ROMMEL**: Ik begrijp wat u zegt en die discussie hebben wij gehad. Maar binnen het schap kunnen wij niet bepalen welke vorm het krijgt. Wij kunnen alleen zeggen: nou, we hebben gekeken of het bijvoorbeeld een BVO kan worden, maar daarin zijn we overruled, want dat willen zij niet. De schappen hebben dus zelf gezegd wat voor vorm van governance zij willen. Dan heb je als provincie niets te vertellen.

5520 Statenlid **KORZELIUS** (GroenLinks): Voorzitter, dank u wel. Ja, maar ik kan me voorstellen dat u zegt: we zijn ook afhankelijk van wat de gemeenten willen. Maar aan de andere kant hebben wij nog niet een blauwdruk als provincie vastgesteld van wat wij willen met die recreatieschappen, nog los van wat gemeenten willen. Ik wil gewoon een duidelijke lijn voor de toekomst hebben: hoe gaan wij om met recreatie? Welke rol vervullen wij als provincie bij die recreatieschappen? Want het laat onverlet dat recreatieschappen heel belangrijk zijn, omdat recreatie heel belangrijk is. Maar een heldere lijn van bestuurlijk willen wij die kant op, ontbreekt.

5525 Gedeputeerde **ROMMEL**: Ja, als u zegt dat u vanuit de Staten breed graag onze positie bij de schappen wilt heroverwegen en wilt weten wat de mogelijkheden zijn, dan wil ik daar best een voorstel voor doen. Maar dat betekent wel dat wij als provincie twee keuzes hebben: je blijft zitten waar je bent of je gaat eruit. Dan kun dus kijken, als u dat bedoelt, wat kun je dan als je
5530 zegt dat we uit die recreatieschappen stappen, wat dan onze mogelijkheden zijn voor hoe je dan wel met de recreatieschappen om wilt gaan. Als u dat wilt, dan ben ik graag bereid daar een voorstel voor te doen.

5535 Statenlid **KORZELIUS** (GroenLinks): Dank u wel, voorzitter. Dan dank ik de gedeputeerde voor deze toezegging.

Gedeputeerde **ROMMEL**: Dan gaan we dat doen.

5540 Even kijken. 50PLUS vroeg ook: hoe bewaakt u dit project? Ik kan u wel zeggen dat we even tot een soort impasse zijn gekomen en dat wij daar vrijdag ook weer overleg over hebben. Want hier moet wel gewoon een keer een oplossing uitkomen. De oplossing kan ik bieden, maar we moeten er wel met elkaar en met de gemeenten uitkomen. Na de zomer kom ik ook bij u terug met wat ik daarin voorstel.

5545 Dan Twiske-Waterland. Daar gaat het op zich goed. Het heeft een goede financiële weerbaarheid.

5550 Dan het artikel over Recreatieschap Spaarnwoude. U zegt: graag een schriftelijke bevestiging. Maar wij herkennen ons niet in het stuk. Echt ook de gemeenten herkennen zich niet in het stuk. Dan zegt u: kan dat in een schriftelijke bevestiging komen? Ja, maar voor wat? Er staan gewoon zaken in die niet goed zijn. De journalist heeft ons ook niet gevraagd: hoe kijkt u hiernaar? Ik weet nog dat er een gat in de weg was. Dat was al gemeld en zou al gerepareerd worden. Dan wordt gezegd: kijk eens hoe slecht het ervoor staat. Er was een paaltje omvergereden; dat was al bekend en moest gerepareerd worden. Het staat er net in alsof het recreatieschap niet goed voor het gebied zorgt. Ik vind dat ook best een moeilijk artikel voor de mensen die daar werken van
5555 Recreatie Noord-Holland. Want het is echt niet zo. Er wordt gewoon goed voor gezorgd. Dus ja, ik neem eerder afstand van het artikel dan dat ik nog ga onderbouwen van het hoe en wat. Ik hoop dat u dat ook onderschrijft en dat voldoende vindt.

5560 Dan, ja, waar ik even naar keek, met het klepelen. Wat u gevraagd had, of eigenlijk had de heer Hollebeek gevraagd: kunt u dat aan de orde stellen? Dat hebben we ook gedaan. Ik blijf dat ook wel doen. We delen natuurlijk het belang van biodiversiteit. Al moet ik heel eerlijk zeggen dat ik in mijn familie zelfs hele discussies heb over of klepelen wel of niet goed is voor de biodiversiteit. Daar zal ik u niet mee vermoeien, maar daar denken ze bij ons in de familie anders over. We hebben dit wel onder de aandacht gebracht, ook bij het recreatieschap. Dat zal ik bij het
5565 bestuurlijk overleg nog een keer doen. Maar ja, u hebt ook gezegd dat het niet tot extra kosten mag leiden. We hebben al wel wat extra stappen gedaan, als je denkt bijvoorbeeld aan natuurvriendelijke oevers en ecologische bermen. Dus we hebben daar oog voor.

5570 Dan heb ik nog het amendement. Ik heb hem niet voor me, dus ik weet ook niet welk nummer het is. Dank u wel. Amendement A15, over economische grenzen gelijkstellen aan ecologische grenzen. Laat ik het zo zeggen: wat hierin staat, moet ook al, omdat je je moet houden aan de Natura 2000-regelgeving en het beheer dat daarin zit. Ik wil dit amendement ontraden. Ik vroeg me alleen wel af – daar heb ik nog geen antwoord op gekregen – of een amendement hier wel mogelijk is. Maar ik ontraad het. Ik weet niet precies of het mogelijk is, want het is wel of niet
5575 een zienswijze indienen. Ik weet niet precies waar dit dan- O, ik zie net dat het wel kan. Ja, oké, dan zie ik het. U refereert aan het besluit van de voordracht, lees ik net. Maar ik ontraad het omdat we daar al aandacht voor vragen. Het loopt ook via het Natura 2000-plan. Het gaat juist om het recreatieschap waarin je wilt recreëren en waar je ook goed voor de natuur wilt zorgen, en dat het ook goed onderhouden wordt. Dus ik ontraad dit amendement omdat het eigenlijk
5580 overbodig is.

De **VOORZITTER**: Ik kijk even of er behoefte is aan een tweede termijn. Nee? Dan sluit ik de beraadslagingen over dit agendapunt. Zijn er nog mensen die iets willen aanpassen aan een motie of iets dergelijks? Zo niet, dan zijn nu de beraadslagingen gesloten. De stemming vindt
5585 later op de agenda plaats.

De discussie wordt gesloten.

De **VOORZITTER**: Het is nu 17.40 uur. Het diner staat klaar vanaf 18.00 uur. Zullen we doorgaan? Ja. Dan gaan we vrolijk door met agendapunt 10. U hebt er zin in vandaag.
5590

10 Rapport Randstedelijke Rekenkamer Water gewogen (VD 40-2026).

De **VOORZITTER**: Agendapunt 10 is voordracht 40-2026, de Randstedelijke Rekenkamer, het
5595 rapport Water gewogen. De Rekenkamer heeft onderzocht hoe de provincie Noord-Holland waterbelangen weegt in de ruimtelijke ordening. Het rapport concludeert dat de provincie waterbelangen actief in beeld brengt en samenwerking stimuleert, maar dat verdere keuzes nodig zijn bij de afweging van ruimtelijke belangen. De Rekenkamer heeft een aantal aanbevelingen gedaan aan de provincie. Dat is ook besproken in de commissie Landelijk Gebied
5600 van 8 juni.

Een aantal kernpunten is aan bod gekomen: de provinciale rol als gebiedsregisseur en de samenwerking met gemeenten, waterschappen en andere gebiedspartners, maar ook het maken van explicietere keuzes bij wateropgaven, waaronder de uitwerking van het principe water en
5605 bodem sturend, beleidsopties voor Provinciale Staten en maatschappelijke kosten-batenafweging.

Ik heb een aantal partijen die zich hebben aangemeld om te spreken. Dat zijn mevrouw Van Aesch van de Partij voor de Dieren, de heer Van Tiggelen van de PVV, mevrouw Schneemann van Volt, mevrouw Buit van de ChristenUnie, mevrouw Van der Helm van 50PLUS, mevrouw Bakker van de VVD, mevrouw Jansen van D66 en Statenlid De Weerdt van fractie De Weerdt. Ja, mevrouw Jansen? Nee, u hoeft niet. Mag altijd. Dan beginnen we met mevrouw Van Aesch van de Partij voor de Dieren.
5610

Eerste termijn Provinciale Staten

5615 Mevrouw **VAN AESCH** (PvdD): Voorzitter, de afgelopen dagen hebben we ervaren hoe belangrijk het is zorgvuldig om te gaan met water en onze natuur. Water is namelijk geen sluitpost in de ruimtelijke ordening. Het is een van de belangrijkste randvoorwaarden voor een gezonde, veilige en leefbare provincie. Dat is precies de boodschap van de Randstedelijke Rekenkamer. Daarom zijn wij ook blij met de voordracht die nu voorligt en kijken we uit naar het Regionaal Water- en
5620 Bodemprogramma, waarin deze aanbevelingen verder zullen worden uitgewerkt. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. De heer Van Tiggelen van de PVV.

5625 De heer **VAN TIGGELEN** (PVV): Voorzitter, dank u wel. Helaas hebben we ook bij dit belangrijke onderwerp te maken met beleid met misvattingen als basis. In het rapport wordt melding gemaakt van urgentie als gevolg van weersextremen. Zoals al eerder aangegeven is van een toename van weersextremen geen sprake in de waarnemingen. We zijn zelfs zo behulpzaam

geweest om aan te geven in welk hoofdstuk en op welke pagina het IPCC in zijn laatste rapport daar melding van maakt.

5630

Extremen zijn er altijd al geweest. In het jaar 1022 vielen de rivieren droog in Duitsland. In 1159 en 1171 waren er droogte en hitte in Italië en Duitsland. Als mensen een compleet lijstje willen, kan ik de Leeuwarder Courant van 28 juli 1846 aanbevelen. Daar staat een hele waslijst van weersextremen qua hitte.

5635

Aan de andere kant is het natuurlijk ook wel eens zo dat we een overvloed krijgen aan hemelwater. Als je langs de Rijn rijdt, zoals ondergetekende wel eens heeft gedaan, dan zie je daar allerlei dorpjes met oude gebouwen. Op die gebouwen staan soms allemaal streepjes met jaartallen ernaast om aan te geven hoe hoog het water toentertijd stond. Niets bijzonders aan de hand.

5640

Afgelopen week is het vanwege een zogenaamde klassieke omegablokkade best warm geweest. Klimaat is het gemiddelde weer over een periode van dertig jaar of langer. In onze beleving duurde de afgelopen week een stuk korter dan dertig jaar. Maar goed, dat is onze persoonlijke beleving. Daarover kunnen we natuurlijk van mening verschillen.

5645

Waterkwaliteit wordt heel anders beoordeeld dan voorheen. Criteria nemen niet alleen toe – we meten meer dan voorheen – maar ook de grenswaarden die we toepassen worden steeds strenger. Daarmee kun je natuurlijk je eigen crisis creëren. Er worden sterk verschillende normen toegepast. Een voorbeeld: het riviertje de Dinkel voldoet aan de norm in Duitsland. Dan stroomt die Nederland binnen en dan voldoet het opeens niet meer aan de norm. Even later stroomt het riviertje weer naar Duitsland en is het water opeens weer schoon. Dat is toch wel heel bijzonder. Kijk, of het water is schoon of het is niet schoon, maar allebei tegelijk vinden we een beetje vreemd. Net zo bizar is bijvoorbeeld de staat van de heidevelden. Eén meter over de grens met Duitsland zijn ze in goede staat, maar binnen dit land opeens niet. Dat is wel heel vreemd om vast te stellen.

5650

5655

In deze provincie maken we, in tegenstelling tot vele anderen, geen gebruik van grondwater voor onze drinkwatervoorziening. Dat is prettig. Het komt uit het IJsselmeer en de Lek en wordt eerst voorgefilterd. Daarna gaat het naar een infiltratiegebied. Normaal gesproken moet je filters van tijd tot tijd vervangen. Alleen bij infiltratiegebieden hoeft dat niet, hebben we ons laten uitleggen tijdens een werkbezoek. Dat is wel een prettig voordeel dat we hier in deze provincie hebben.

5660

Datacenters gebruiken niet alleen veel stroom, maar ook enorme hoeveelheden drinkwater. In combinatie met bevolkingstoename – er zitten ook mensen bij die ook wel eens wat drinken – zorgt dat natuurlijk voor een toenemende vraag. Wij brengen onszelf hier kunstmatig in de problemen. Wij zouden liever zien dat we problemen oplossen in plaats van ze te veroorzaken of gewoon te verzinnen, zoals bijvoorbeeld een stikstofcrisis. Dank u wel, voorzitter.

5665

De **VOORZITTER**: Het woord is aan mevrouw Schneemann van Volt.

5670

Mevrouw **SCHNEEMANN** (Volt): Ja, dank, voorzitter. In tegenstelling tot mijn voorganger heb ik afgelopen weekend wel ervaren hoe weersextremen kunnen toenemen. Daarom wil ik graag waardering uitspreken voor dit rapport. Het is goed dat we dit hebben. Er zitten concrete aanbevelingen in en een groot deel daarvan is al overgenomen door het college. Als PS kunnen we dit volgens mij blijven gebruiken. Dat komt vast van pas tijdens de behandeling van het Regionaal Waterprogramma in het najaar. Dank u wel.

5675

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Het woord is aan mevrouw Buit van de ChristenUnie.

5680

Mevrouw **BUIT** (ChristenUnie): Ja, dank, voorzitter. Waterveiligheid, watervoorziening en waterkwaliteit zijn erg belangrijk. Daarom vinden we het positief dat we als provincie op de goede weg zijn en dat er stappen worden ondernomen. In de commissie hebben we een oproep gedaan om het manifest en position paper over drinkwaterbesparing van het initiatief Bouwtafel Waterzuinige Wijken te ondertekenen. Inmiddels is dit door onder andere de provincie Noord-Holland ondertekend. Daarom vraag ik GS wat zij het komende jaar gaan doen om drinkwater te besparen.

5685

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Mevrouw Van der Helm, 50PLUS.

5690

Mevrouw **VAN DER HELM-CHANDANSINGH** (50PLUS): Ja, voorzitter. 50PLUS heeft ook dit rapport met interesse gelezen en steunt natuurlijk de vijf aanbevelingen. De Rekenkamer laat zien dat Noord-Holland waterbelangen serieus neemt, maar dat er nog wat stappen te zetten zijn in het in kaart brengen van de daadwerkelijke keuzes die inwoners raken, vooral kwetsbare inwoners die bijvoorbeeld hittegevoelig of overstromingsgevoelig zijn. Vult u het maar zelf in.

5695

Wij hadden in de commissie moeite met een aanbeveling waarbij de Rekenkamer aan GS vraagt om technisch neutrale beleidsopties voor te leggen. GS nam 2.c niet over. We hebben daar in de commissie over gesproken, maar ik geloof dat er genoeg tijd en een andere gelegenheid is om dit met GS verder uit te werken. Dus we zullen voorstemmen.

5700

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Mevrouw Bakker van de VVD. Nee. Dan heb ik nog Statenlid De Weerdt.

5705

Statenlid **DE WEERDT** (Fractie De Weerdt): De water- en drinkwaterproblemen nemen toe. In alle eerlijkheid hield ik ook mijn hart vast toen ik dat rapport opende, maar dat bleek eigenlijk allemaal wel mee te vallen. Ik zie dat GS al ontzettend hard werken om deze problemen op te lossen of het hoofd te bieden. Ik zie ook dat GS zo goed als alle aanbevelingen overnemen.

5710

Een klein leerpunt: de provincie is nog onvoldoende in staat om in de gebieden tijdig belangenafwegingen te maken, terwijl Provinciale Staten volgens mij vaker naar heldere doelen en keuzes vragen. Daarom kijk ik ook uit naar het debat in het najaar over de Omgevingsvisie en over het Regionaal Water- en Bodemprogramma: welke keuzes moeten worden gemaakt en wat is er juist nodig om die keuzes voor te leggen? Al met al: zet hem op, GS, met het uitvoeren van de aanbevelingen.

5715

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan kijk ik naar Gedeputeerde Staten om te antwoorden en dat gaat in de persoon van gedeputeerde Gielen.

5720

Eerste termijn Gedeputeerde Staten

Gedeputeerde **GIELEN**: Ja, dank u wel en dank ook voor uw reacties. Mooi om te horen dat dit rapport breed wordt gedragen. Dat hebben we in de commissie natuurlijk ook met elkaar besproken. Dus dat is heel fijn.

5725

Misschien ook goed, want een aantal van u verwees naar het RWBP dat eraan komt, het nieuwe Regionaal Water- en Bodemprogramma, om dit moment als communicatiemoment te gebruiken en u te attenderen op het werkbezoek rondom het RWBP dat gepland staat op 31 augustus. U kunt zich daar allen nog voor aanmelden. Ik hoop dat u dat doet, want het is een ontzettend belangrijk stuk dat we later dit jaar nog met elkaar gaan bespreken.

5730

Er was één vraag van de ChristenUnie rondom drinkwater. Het is misschien goed om te zeggen dat het IPO inderdaad het manifest heeft ondersteund. Dat is volgens mij mooi. We hebben het er in de commissie ook over gehad. We hebben de afgelopen tijd een aantal dingen gedaan rondom drinkwaterbesparing. Daar zijn we ook mee bezig. Via PWN is er onder andere communicatie over drinkwaterbesparing. Er zijn waterprofielen opgesteld voor bedrijven waarvoor de provincie bevoegd gezag is. Na de zomer komen we ook nog met een brief over aanvullende acties op dit thema. Een van de onderwerpen waarbij we bijvoorbeeld betrokken zijn als het gaat om kennisdeling en kennisuitwisseling, is de ontwikkeling van een waterzuinige wijk hier in Haarlem. Dus op dat gebied zijn we ook betrokken. Er gebeurt best een heleboel en we komen daar ook nog met meer informatie over naar u toe.

5735

5740

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Een interruptie, mevrouw Alberts, SP.

5745

Mevrouw **ALBERTS-OOSTERBAAN** (SP): Dank u wel, voorzitter. Volgens onze informatie was u vandaag bezig met het spui- en gemaalcomplex bij IJmuiden. In de commissie heb ik daar

aandacht voor gevraagd en ook gevraagd: wilt u ons updaten? Kunt u daar iets meer over vertellen?

5750 Gedeputeerde **GIELEN**: Voorzitter, mevrouw Alberts is goed op de hoogte. Dank ook voor uw
coulance dat ik even afwezig kon zijn bij deze vergadering om inderdaad een bezoek te brengen
aan het gemaal in IJmuiden met onze minister van Infrastructuur en Waterstaat. Niet alleen de
minister was aanwezig, maar ook een heleboel van onze partners vanuit het Deltaprogramma
Centraal Holland, vanuit Rijkswaterstaat en wethouders uit de buurt. We hebben daar een goed
5755 gesprek met elkaar gevoerd over het belang van het gemaal en eigenlijk ook over het belang van
die hele wateroverlastopgave die we hebben. Ik vond het een positief gesprek. Ik kijk er positief
op terug. Ik heb het gevoel dat de urgentie breed gedeeld is. Dus ik kijk met vertrouwen naar
besluitvorming over het vervolg.

5760 De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dat was de reactie van GS in eerste termijn. Is er behoefte aan een
tweede termijn? Nee? Dan gaan we ook de beraadslagingen over dit agendapunt afronden. Er zijn
geen moties ingediend, dus wat dat betreft valt er ook niet zoveel aan te passen. Wilt u dat nog
doen? Wilt u nog een motie indienen? Ook niet. Geen behoefte aan. Dan zijn de beraadslagingen
gesloten.

5765 *De discussie wordt gesloten.*

5770 De **VOORZITTER**: Het is 17.50 uur. Dat betekent dat wij vanaf 18.00 uur kunnen gaan dineren. Ik
stel voor om 19.00 uur verder te gaan. Dan hebben wij nog het initiatiefvoorstel van de Partij van
de Arbeid over arbeidsmigratie en daarna natuurlijk nog het vragenuur, de moties Vreemd en de
stemmingen. Ik zie een ordevoorstel.

5775 De heer **WAGELAAR** (PvdA): Zou het mogelijk zijn om het advies op de moties Vreemd nu nog
voor het eten te doen, zodat de fracties dat kunnen meenemen bij de beraadslagingen tijdens de
dinerpauze?

De **VOORZITTER**: Het is een ordevoorstel. Vindt u dat dit in stemming gebracht moet worden of
kunnen we hiermee akkoord gaan? Ja, dat dacht ik al. Goed, dan gaan we dat nu doen.

14 Advies GS op motie(s) Vreemd aan de Orde van de Dag (indien aan de orde).

5780 De **VOORZITTER**: Dat zijn twee moties. Even centraal nog, alstublieft. De eerste motie Vreemd
die is ingediend betreft Tata Steel: uitstoot van chroom-6. Ik neem aan, gedeputeerde Olthof, dat
u in staat bent daar een advies over te geven. Ja. Dan nodig ik u daartoe nu uit.

5785 Gedeputeerde **OLTHOF**: Ja, dank u wel, voorzitter. Ik kan er vrij kort over zijn. Volgens mij
onderschrijven we allemaal het belang van goed meten, en met name juist als het gaat over zeer
zorgwekkende stoffen als chroom-6. Dus we laten deze motie aan de Staten.

5790 De **VOORZITTER**: Als u mij toestaat, doe ik het even vanaf deze plek. Dat is de motie ingediend
door GroenLinks, Volt, PvdA, BBB en Partij voor de Dieren. Die gaat over het pleiten in het IPO
voor opname van Nederlandse Gebarentaal in het Europees Handvest voor regionale talen en
talen van minderheden. Ik heb hier even advies over ingewonnen. Dat zal ik ook doen via het IPO,
omdat het Europees Handvest voor regionale talen of talen van minderheden van de Raad van
Europa in principe bedoeld is voor gesproken talen van traditionele minderheden. Gebarentalen
5795 vallen daar doorgaans niet onder. Het handvest is geschreven met het idee van regionale of
minderheidstalen die geografisch of cultureel gebonden zijn. Gebarentalen zijn dat minder en
worden daarom vaak buiten de scope geplaatst. Daar staat tegenover dat erkenning van
gebarentaal wel mogelijk is in veel landen, zoals in Nederland. Nederlandse Gebarentaal wordt
nationaal erkend en ook beschermd via wetten of beleid zoals wij dat hier hebben gemaakt. Als
5800 deze motie wordt aangenomen, zal ik in ieder geval het advies ter harte nemen om door het IPO,
in samenspraak met de collega-provincies, te laten uitzoeken of het mogelijk is om Nederlandse
Gebarentaal ook te laten opnemen in het Europees Handvest. Het is dus niet juridisch
vanzelfsprekend, maar uiteraard gaan we kijken of het mogelijk is door aanpassing of

5805 bijvoorbeeld herinterpretatie van het handvest om dat opgenomen te krijgen. Dus ik laat deze uiteraard aan de Staten.

Dat gezegd hebbende schors ik nu de vergadering tot 19.00 uur en ik wens u een zeer genoeglijke maaltijd.

5810 *Schorsing van 17.55 uur tot 19.05 uur.*

De **VOORZITTER**: Mag ik de Statenleden verzoeken te gaan zitten? Dan heropen ik de vergadering van Provinciale Staten. Als het goed is, heeft u allemaal lekker gegeten en gedineerd. Het is nu 19.05 uur. Wij hervatten de vergadering.

5815

11 Initiatiefvoorstel PvdA Arbeidsmigratie (IV 44-2026).

De **VOORZITTER**: We zijn aanbeland bij agendapunt 11. Dat is het initiatiefvoorstel van de PvdA over arbeidsmigratie, dat is ingediend door de heer Karar van de fractie PvdA, mede namens de fracties GroenLinks, SP, ChristenUnie en CDA. Het is een initiatiefvoorstel dat naar aanleiding van de bespreking in de commissie Ruimte op 18 juni is gewijzigd. In het initiatiefvoorstel zijn twee voorstellen opgenomen om de bestaanszekerheid van arbeidsmigranten beter te borgen. Deze voorstellen betreffen wijzigingen van de Omgevingsverordening van Noord-Holland.

5825 Er is een aantal punten aan de orde gekomen tijdens de bespreking in de commissie Ruimte. Er is brede erkenning van het probleem, maar er wordt verschillend over de aanpak gedacht. Er is gesproken over de rol van de provincie en over steun voor betere kwaliteit en inzicht, met ruimte voor maatwerk.

5830 Gedeputeerde Staten hebben daarbij een toezegging gedaan om een benen-op-tafeloverleg, beter bekend als een BOT-overleg, te houden om het probleem verder te analyseren en ook te bepalen welke maatregelen nodig zijn en welke rol de provincie moet nemen.

5835 Ik nodig de heer Karar uit om het initiatiefvoorstel toe te lichten in eerste termijn en daarna rechts naast mij plaats te nemen. Het woord is aan de heer Karar. Daarna zal ik toelichten welke sprekers zich hebben gemeld om aan de bespreking van het initiatiefvoorstel deel te nemen.

De heer **KARAR** (PvdA): Dank voor het woord, voorzitter, en ook dank aan alle mede-indieners, waaronder GroenLinks, SP, ChristenUnie, CDA, Volt en D66.

5840

Er zijn altijd duizend redenen om iets niet te doen, maar het gaat om die ene reden om het wel te doen. Ik werk voor het Rode Kruis, samen met organisaties die altijd doordrongen zijn van die ene reden en die zich met ziel en zaligheid inzetten voor mensen die het minder hebben. Een paar weken geleden was ik bij een voedseluitgiftemoment. De mensen die daar werkten, vertelden dat er steeds meer mensen, steeds meer arbeidsmigranten, naar dat moment toekwamen. Een andere organisatie vertelde iets vergelijkbaars. Mensen worden hierheen gehaald: arbeidsmigranten. Soms verliezen zij hun baan en hun bed, belanden dan op straat en worden dakloos. En wanneer je door het Oosterpark loopt, zie en voel je dat deze mensen nog niet als volwaardig onderdeel van onze maatschappij worden gezien of behandeld. En dat is het crue, want dat zijn ze wel. Ze zijn onderdeel van onze economie. En dat zal zo blijven, want een deel van onze Noord-Hollandse economie draait op de arbeid van arbeidsmigranten. Ze zijn wel onderdeel van onze economie, maar nog niet van onze samenleving. Er zijn bedrijven die de vruchten plukken van hun arbeid, maar wegmaken wanneer het gaat over de verantwoordelijkheid voor hun huisvesting. Dat soort problemen stapelen zich op en uiteindelijk moeten wij als samenleving dan de rekening betalen. En begrijp me goed: ik weet dat het op heel veel plekken goed gaat. Er zijn goede werkgevers die hun huisvesting op een ordentelijke manier regelen en goed voor hun werknemers zorgen. Dus dit voorstel is ook geen aanval op hen. Maar dit voorstel wil het systeem veranderen, zodat we die rotte appels gerichter en beter kunnen aanpakken.

5860 Tijdens de commissie hebben we geluisterd naar alle input. We hebben gekeken naar de reactie van GS en die gebruikt om ons voorstel aan te scherpen.

5865 De eerste wijziging heeft betrekking op de kwaliteitseisen voor de huisvesting van arbeidsmigranten. Daarin refereren we nu naar verschillende normensets, zodat die werkbaar is voor alle sectoren. Het tweede voorstel roept GS op om ervoor te zorgen dat nieuwe bedrijvigheid niet zorgt voor nieuwe woonproblemen.

5870 Met deze twee voorstellen, samen met de motie die net bij de kaderbrief is ingediend, kiezen we wat voor provincie Noord-Holland is: een provincie die haar verantwoordelijkheid pakt en die gaat staan voor de menselijkheid van haar inwoners.

5875 Er zijn altijd duizend redenen om iets niet te doen. Het gaat om die ene reden om wel iets te doen. Daarom ben ik heel blij dat we vandaag in gezamenlijkheid deze stap naar voren zetten. Dank daarvoor.

Nog één kleine technische afronding: in het ontwerpbesluit staat nog een zin die afkomstig is uit mijn eerste versie. Die ga ik er straks uit amenderen. Dat kondig ik alvast aan voor het proces. Dat was het, voorzitter.

5880 De **VOORZITTER**: Nou, dat is wel heel bijzonder en aangekondigd. Gaat u zitten.

5885 Als sprekers hebben zich aangemeld: de heer Hanou van de Partij voor de Dieren, de heer De Moel van de PVV, de heer Nijkamp van 50PLUS, de heer Van Gilse van de VVD, de heer Heijnen van het CDA, mevrouw Schneemann van Volt, mevrouw Berkvens van D66, mevrouw Buit van de ChristenUnie, Statenlid De Graaf van GroenLinks, mevrouw Alberts van de SP, de heer Hartog van JA21, Statenlid De Weerd van fractie De Weerd. Niemand vergeten? Ah, mevrouw De Sain van BBB. Dan geef ik als eerste het woord aan de heer Hanou van de Partij voor de Dieren.

5890 *Eerste termijn Provinciale Staten*

De heer **HANOU** (PvdD): Ja, voorzitter, dank u wel. Zoals velen van jullie weten, kun je maar één keer in je leven ontmaagd worden. Je kunt dus ook maar één keer in je leven een maidenspeech houden. En dat ben ik eigenlijk een beetje vergeten toen ik in 2024 voor het eerst op dit spreekgestoelte stond. Dus toch een paar woorden in deze strekking aan mijn collega-Statensleden.

5895 Jullie verwelcoming bij mijn terugkeer was hartverwarmend. Het voelde als thuiskomen. De herinstallatie was ten tweede niet alleen plechtig, maar ook gewichtig. Ik vind het een zwaarwegende eer om Statenlid te zijn. Het komt ook het dichtst bij mijn jeugddroom: ooit eens burgemeester worden. Ik denk niet dat dat er nog in zit, maar het was een mooie droom. En ten derde: ik sta hier niet voor mezelf. Ik sta hier om een stem te geven aan alles dat geen stem heeft: dieren, natuur en milieu. Dat doe ik dan ook met een rechte rug, een uitgestoken hand en waar nodig met een lach.

5905 Dan nu het initiatiefvoorstel over arbeidsmigratie. De Partij voor de Dieren heeft een eenvoudige kernboodschap: betaal iedereen gewoon goed. En als een sector alleen kan bestaan dankzij laagbetaalde arbeid, dan moeten we ons serieus afvragen of daar wel plek voor is in onze economie. Want een aantal van de sectoren waar het hier over gaat – de logistiek, de bollenteelt en de vlees- en vee-industrie – bestaan bij de gratie van die laagbetaalde arbeid. En dat zijn nou niet bepaald de sectoren waarvan de Partij voor de Dieren vindt dat Noord-Holland daarop zou moeten draaien.

5915 In de commissie Ruimte hebben we al uitgebreid gesproken over dit voorstel. Eigenlijk is het enorm jammer dat dit voorstel nodig is, want ons standpunt is eigenlijk heel helder. Deze vijf voorstellen zijn het minimale en hadden allang moeten worden ingevoerd. Dus ja, steun voor deze voorzichtige stap in de goede richting.

5920 Voorzitter, willen we in Noord-Holland een economie die afhankelijk is van laagbetaalde arbeidskrachten? Nee, zegt de Partij voor de Dieren. Zorg voor een economie die niet leunt op goedkope arbeid. Betaal mensen goed en zorg voor volwaardige huisvesting. Gewoon in de Noord-Hollandse wijken en dorpen, in plaats van weggestopt in grootschalige complexen in het buitengebied. Laten we onze rug met z'n allen rechthouden. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan geef ik het woord aan de heer De Moel van de PVV.

5925 De heer **DE MOEL** (PVV): Voorzitter, is huisvesting van arbeidsmigranten een provinciale taak? De PVV vindt van niet. Sterker nog, de provincie heeft zelf al ervaring opgedaan waaruit blijkt dat de primaire verantwoordelijkheid bij de gemeenten ligt. De gedeputeerde gaf in de commissie aan dat de provinciale inzet in de Kop van Noord-Holland eerder is afgebouwd, omdat gemeenten aangaven die rol zelf te kunnen vervullen. Achteraf blijkt die inschatting te optimistisch. Voor ons
5930 is dat geen argument om de provincie nu via instructieregels zelf aan het stuur te zetten. Integendeel, het is juist een reden om eerst met de gemeenten in gesprek te gaan. Waar lopen zij tegenaan? Hebben zij behoefte aan extra capaciteit, middelen of instrumenten? Pas als dat helder is, kun je beoordelen of aanvullend provinciaal optreden nodig is. Daarom de vraag aan de gedeputeerde: welke les trekt u uit de ervaring in de Kop van Noord-Holland? Is die les dat de
5935 provincie meer bevoegdheid naar zich toe moet trekken, of dat de gemeenten beter ondersteund moeten worden?

Voorzitter, dat brengt me bij het tweede punt. In het proces bij het voorstel staat met welke partijen is gesproken. Opvallend genoeg ontbreekt er één belangrijke gesprekspartner: de Noord-
5940 Hollandse gemeenten zelf. Sterker nog, voor een van de twee resterende voorstellen, over de huisvestingsbehoefte bij nieuwe bedrijvigheid, worden Gedeputeerde Staten juist opgedragen om dit samen met de gemeenten te verkennen. Dat moet dus nog gebeuren na vaststelling van dit ontwerpbesluit. Daarmee erkennen Gedeputeerde Staten feitelijk zelf dat die noodzakelijke consultatie nog niet heeft plaatsgevonden. Eerst besluiten en daarna pas overleggen vinden wij
5945 een verkeerde volgorde.

En dan de timing. De Wet versterking regie volkshuisvesting treedt naar verwachting dit jaar of begin volgend jaar in werking. De gedeputeerde heeft aangegeven dat dit onderwerp daarin wordt meegenomen via de volkshuisvestingsprogramma's. Waarom lopen we daar nu al op
5950 vooruit? Is het niet veel verstandiger eerst de nieuwe wettelijke kaders af te wachten en vervolgens samen met de gemeenten te beoordelen of aanvullende provinciale regels überhaupt nodig zijn?

Voorzitter, de PVV kiest voor een zorgvuldige volgorde: eerst het wettelijk kader, eerst het gesprek met de gemeenten en pas daarna beoordelen of provinciale instructieregels noodzakelijk zijn. Om die reden zullen wij tegen dit initiatiefvoorstel stemmen. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: De heer Nijkamp, 50PLUS.

5960 De heer **NIJKAMP** (50PLUS): Dank, voorzitter. Complimenten aan de PvdA en de andere indieners van het initiatiefvoorstel over arbeidsmigranten. We spreken daarmee onze waardering uit. Onze fractie erkent het belang van arbeidsmigranten voor de economie, maar benadrukt dat goede huisvesting en deelname aan het sociaaleconomisch verkeer noodzakelijk moeten zijn. 50PLUS is van mening dat de verantwoordelijkheid van werkgevers centraal staat, maar mist een
5965 consequente doorvertaling daarvan in maatregelen. Een aantal keren hebben we al benoemd: neem met name de uitzendorganisaties, die vaak de eerste werkgevers zijn bij arbeidsmigranten, ook mee. In het amendement dat straks komt, zijn ABU en NBBU ook genoemd. Dus er is geluisterd. Dank daarvoor.

5970 Wij staan niet afwijzend tegenover kwaliteitsnormen voor huisvesting, maar we benadrukken wel dat provincie, gemeenten en bedrijven hier samen naar moeten kijken, naar uitvoering en handhaving. Misschien betekent dat inderdaad een stapje extra ten opzichte van de provincie Overijssel als gekozen beleidsvoorbeeld.

5975 Huisvesting moet breder in beeld worden gebracht dan alleen voor agrarische bedrijven en glastuinbouw, zodat een totaalbeeld ontstaat van alle sectoren waarin arbeidsmigranten werkzaam zijn.

5980 Bij 50PLUS is er begrip voor de maatregel om kort verblijf terug te brengen van twaalf naar vier maanden, omdat arbeidsmigranten-

De **VOORZITTER**: Meneer Nijkamp, uw tijd zit erop. Wilt u afronden?

De heer **NIJKAMP** (50PLUS): Dan ga ik afronden.

5985

Tot slot. Dakloosheid onder arbeidsmigranten – niet alleen – is zeer onwenselijk. Welke concrete rol kan de provincie richting gemeenten spelen om passende voorzieningen structureel te organiseren? Dat was het. Dank.

5990

De **VOORZITTER**: Dank u wel. De heer Van Gilse van de VVD.

De heer **VAN GILSE** (VVD): Ja, voorzitter, dank u wel. En ook nogmaals dank aan de Partij van de Arbeid voor dit initiatiefvoorstel.

5995

Ik heb in de commissie Ruimte namens de VVD al aangegeven dat wij weliswaar de doelstelling onderschrijven, maar niet kiezen voor de voorgestelde aanpak. Dit heeft met name te maken met de rolneming van de provincie. De VVD vindt dat de provincie, naast een rol in ruimtelijke ordening, vooral een regierol heeft in de samenwerking met de gemeenten. De VVD is voorstander van deregulering en dus huiverig voor extra regelingen, zoals die in deze voordracht worden voorgesteld.

6000

De VVD vindt het logisch dat bouwregelgeving ook voor doelgroepen zo veel mogelijk landelijk plaatsvindt en dat VTH-taken bij de gemeenten liggen. De VVD vindt bestrijding van dakloosheid onder arbeidsmigranten belangrijk, net als bij economisch daklozen en vele andere aandachtsgroepen. Dit behoort voor de VVD vooral tot het sociaal domein van de gemeenten, waarbij de provincie voor regionale afstemming en uitwisseling van kennis en ervaring kan zorgen.

6005

Kortom, voorzitter, we onderschrijven dat zaken beter moeten en kunnen. Maar de VVD is niet voor extra regulering op provinciaal niveau. We zullen deze voordracht dus niet steunen. Wel geloven we in de regierol en de coördinerende functie die de provincie over de gemeenten heen kan vervullen, ook op dit onderwerp. Daarom zullen we wel de motie van de Partij van de Arbeid steunen, zoals die bij de kaderbrief hierover is ingediend.

6010

6015

Tot slot, voorzitter. Veel van de problemen zijn volgens de VVD het beste op te lossen door voldoende aanbod van woonruimte. Het is vooral de schaarste waar malafide aanbieders misbruik van maken. Laten we die schaarste dus zo snel mogelijk opheffen. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: De heer Heijnen van het CDA.

6020

De heer **HEIJNEN** (CDA): Ja, voorzitter, dank u wel. Voorzitter, wij danken de Partij van de Arbeid voor het sterk gewijzigde voorstel voor de huisvesting van arbeidsmigranten. Een voorstel waarin bijna al onze opmerkingen uit de commissie zijn meegenomen. Daarom zijn wij ook van harte mede-indiener geworden van dit voorstel.

6025

Arbeidsmigranten zijn, anders dan sommige partijen in dit huis vinden, volgens ons wel een belangrijk onderdeel van onze Noord-Hollandse economie. Juist in de sterke Noord-Hollandse economische sectoren als de logistiek, de landbouw en de dienstverlening werken veel arbeidsmigranten. De huisvesting daarvan gaat in veel gevallen goed. Mensen werken hier tijdelijk voor een relatief goed loon en vertrekken vervolgens weer huiswaarts om daar hun gezin of familie te onderhouden.

6030

In sommige gevallen gaat de huisvesting echter niet goed: niet voor arbeidsmigranten zelf, die in slechte omstandigheden wonen, en ook niet voor de omgeving die overlast ervaart. En ook niet alle arbeidsmigranten gaan terug na afloop van hun werkzaamheden. De overheid en het bedrijfsleven hebben hier een verantwoordelijkheid om deze problemen aan te pakken en de situatie te verbeteren. Juist de provincie kan daarin een belangrijke rol spelen, zoals we ook zien in andere provincies in Nederland en zoals de provincie Noord-Holland in het verleden heeft gedaan. Meerdere gemeenten vragen dat ook van ons. Het invoeren van minimumkwaliteitseisen, gedifferentieerd naar gebruik – dus andere eisen voor het agrarisch erf dan voor bedrijventerreinen – gaat hierbij helpen. Dat moeten we ook vastleggen in de verordening.

6035

6040

Daarnaast helpt inzicht in hoeveel nieuwe bedrijven huisvesting voor arbeidsmigranten nodig hebben bij het beter inpassen en voorbereiden daarvan.

6045 Beide maatregelen hebben dus onze steun, net zoals de eerder ingediende motie bij de kaderbrief. Dat maakt het pakket van maatregelen compleet en zet de provincie dan hopelijk ook in een betere positie om die coördinerende rol weer te kunnen pakken. Ik dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Mevrouw Schneemann van Volt.

6050 Mevrouw **SCHNEEMANN** (Volt): Volt is mede indiener van dit initiatiefvoorstel. Niet omdat de provincie alles zelf moet oplossen, maar omdat we vinden dat de provincie wel degelijk een verantwoordelijkheid heeft bij vraagstukken die wonen, economie en ruimtelijke ordening raken. En dit voorstel vraagt eigenlijk twee heel redelijke dingen.

6055 Ten eerste dat arbeidsmigranten kunnen rekenen op fatsoenlijke huisvesting van voldoende kwaliteit. En ten tweede dat bij nieuwe bedrijvigheid wordt nagedacht over de extra huisvestingsvraag die daardoor ontstaat. Dat vinden we logisch. Als we ruimte maken voor economische ontwikkeling, dan moeten we ook kijken naar de gevolgen daarvan voor de
6060 woningmarkt. En als mensen hier werken en wonen, dan mogen we ook verwachten dat hun huisvesting aan de minimale standaard voldoet.

Volt ziet dit dan ook als een voorstel dat niet alleen gaat over arbeidsmigranten, maar juist over ruimtelijk beleid. En juist daarom past hier wat ons betreft een actievere rol van de provincie dan
6065 het nu is. Dus wij steunen dit voorstel van harte. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Mevrouw Berkvens van D66.

6070 Mevrouw **BERKVEN** (D66): Dank, voorzitter. Ik kan het kort houden, want ik kan me aansluiten bij de inbreng van het CDA en Volt. Vaak gaat de huisvesting van arbeidsmigranten gelukkig wel goed, maar iedereen kent de schrijnende verhalen over dakloosheid en uitbuiting. De provincie kan een rol spelen om hierin verbetering te brengen.

6075 D66 dient het initiatiefvoorstel van de PvdA, met een duidelijk minimum aan kwaliteitseisen voor woningen voor arbeidsmigranten en het beter in kaart brengen van de behoefte aan huisvesting voor werknemers bij grote nieuwe bedrijvigheid, dan ook graag mede in. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Mevrouw Buit, ChristenUnie.

6080 Mevrouw **BUIT** (ChristenUnie): Dank u wel, voorzitter. De ChristenUnie vindt het belangrijk dat iedereen in Noord-Holland een waardig bestaan heeft. Eigenlijk is het gênant dat dit initiatiefvoorstel nodig is, maar de schrijnende situaties moeten we aanpakken. Daarom ook via deze weg nogmaals dank aan de PvdA voor het opstellen van dit initiatiefvoorstel.

6085 Als provincie hebben we de verantwoordelijkheid om te voorzien in passende huisvesting. Zo ook voor arbeidsmigranten, die onderdeel zijn van de Noord-Hollandse economie. Door minimale kwaliteitseisen voor huisvesting vast te stellen en de huisvestingsbehoeften van bedrijven beter in beeld te brengen, proberen we de genoemde uitbuiting en schrijnende situaties te voorkomen. Daarom dienen we het initiatiefvoorstel over arbeidsmigratie graag mede in. Dank.

6090 De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan geef ik nu het woord aan Statenlid De Graaf van GroenLinks. En dat is uw maidenspeech vanavond. Het jasje gaat dicht. Ja.

6095 Statenlid **DE GRAAF** (GroenLinks): Dank u wel, voorzitter. Voor mij is het vandaag wel echt de eerste keer. Als Statenlid bedoel ik dan. En ik grijp deze kans met beide handen aan. Het is een beetje spannend, maar hopelijk wordt het ook fijn.

6100 Wat ontzettend tof om hier te staan en u allen, u, de voorzitter, de leden van Provinciale Staten en iedereen die meekijkt en luistert, toe te mogen spreken. Ik wil u graag vertellen hoe dat zo is gekomen. Mijn naam is Paul de Graaf, ik ben 49 jaar en samen met mijn man Charley woon ik in

het prachtige Alkmaar. Samen met twee vriendinnen vormen wij een regenbooggezin met drie kinderen van dertien, veertien en zeventien jaar. Daar ga ik het verder niet over hebben. Sinds december ben ik de GroenLinks-fractie als commissielid komen versterken en vier weken geleden ben ik door die meneer daar in het midden geïnstalleerd als Statenlid. Dat vind ik bijzonder eervol.

Mijn weg hiernaartoe, naar dit spreekgestoelte, is vrij lang geweest. Het begon allemaal in Castricum, waar ik ben opgegroeid. Ik woonde daar vlak bij het spoor en was misschien wel daardoor al vroeg gefascineerd door treinen. Op school tekende ik sporen en wissels op kladblaadjes. Als tiener – ik had inmiddels ontdekt dat er spoorboekjes bestonden – begon ik zelf dienstregelingen in elkaar te sleutelen. Zo kwam ik bij reizigersvereniging Rover terecht. Daar ben ik decennialang actief voor geweest. Ik had zelfs wel in de ov-sector willen gaan werken. Ik ben ook aan een opleiding begonnen, maar het was op dat moment voor mij niet het goede moment. Dus besloot ik een heel ander praktisch en supergezellig beroep te kiezen, namelijk kapper. En dat ben ik nu nog steeds als zelfstandige.

In mijn tienertijd gebeurde er ook iets anders. Ik kwam erachter dat ik jongens leuker vond dan meisjes. 'Vind', moet ik zeggen. Met behulp van een paar vrienden vond ik de moed om een keer bij het COC in Alkmaar naar binnen te stappen. Lang verhaal kort: ook voor het COC werd ik actief en ik heb me twintig jaar lang ingezet als vrijwilliger. Na een onderbreking van een aantal jaar ben ik daar nu weer terug als bestuurslid.

Zowel COC als Rover hebben vaak met de politiek te maken. Dus was de volgende stap een logische. Ik zocht een politieke partij die bij mij paste, die ons stukje van de wereld duurzamer, groener en eerlijker wil maken – zie, ik klink toch gewoon als een GroenLinks'er – en die zich inzet voor beter ov en voor gelijke rechten voor LHBTQIA+'ers. Dat werd dus, u snapt het, GroenLinks. Ik werd lid en na een aantal jaren en enige aansporing van een klant van mij, een knipklant, werd ik ook actief. Op het moment dat de toenmalige gemeenten Alkmaar, Schermer en De Rijp met elkaar gingen fuseren, was dat voor mij een mooi moment om in te stappen. Ik heb het jarenlang enorm naar mijn zin gehad bij GroenLinks en later GroenLinks-PvdA in Alkmaar. Ik wil daarom ook vanaf deze plek graag Maaik Kardinaal bedanken en alle anderen die PRO Alkmaar nu zo'n toffe groep maken.

Maar er knaagde ondanks die fijne groep wel iets. Want als commissielid bij de gemeenteraad in Alkmaar heb je bijna niets te zeggen over ov. Het gaat af en toe over een halte of doorstroming, maar dat is het dan. Via Rover kreeg ik af en toe wel iets voor elkaar, maar dat was meer bijsturen dan echt aan de knoppen zitten. Dus ik heb de stoute schoenen aangetrokken en me voor de vorige Statenverkiezingen aangemeld als kandidaat. Het heeft even geduurd, maar hier ben ik dan. Om Noord-Holland duurzamer, groener en eerlijker, en wat het openbaar vervoer betreft ook bereikbaarder te maken. Ik heb zelf bewust geen rijbewijs, dus ik weet uit eigen ervaring dat het ov nog aanzienlijk beter kan. Daar heb ik vandaag zelf ook de vruchten van mogen plukken, want dat ging niet helemaal goed. Ik hoop daar dus nu vanuit de Staten een steentje aan te kunnen bijdragen.

En net zoals elke persoon die in Noord-Holland woont volgens ons recht heeft op goed openbaar vervoer, geldt dat ook voor fatsoenlijk kunnen wonen en leven. Voor veel arbeidsmigranten is het niet kunnen beschikken over goed openbaar vervoer namelijk niet het allergrootste probleem. Dat is hun huisvesting. Ik heb zelf ook ooit in een gebrekkig pand gewoond, inclusief lekkages en schimmelproblematiek, maar ik kon daar gelukkig weg. Veel arbeidsmigranten hebben die mogelijkheid niet. Daarom zijn we zo blij met het initiatief van onze PRO-vrienden van de Partij van de Arbeid voor het verbeteren van huisvesting van arbeidsmigranten, en dienen we de initiatiefnota, het ontwerpbesluit en eerder de motie bij de kaderbrief van harte mede in. Dank u wel. Tot zover.

[Tafelgeroffel]

De **VOORZITTER**: Dank u wel, Statenlid De Graaf. Het was mooi om iets meer van u te horen.

Mevrouw Alberts van de SP.

Mevrouw **ALBERTS-OOSTERBAAN** (SP): Ja, dank u wel, voorzitter. Het was natuurlijk mijn partijgenoot Emile Roemer die na zijn Tweede Kamerfunctie een adviescommissie heeft
aangevoerd. Dat leverde het rapport op met de titel 'Geen tweederangsburgers'. En je ziet: tijd is
als het vasthouden van water. Je probeert het vast te houden, maar het glipt je door de vingers.
6165 Dat rapport komt uit 2020. Dat is al een aantal jaren geleden. En nog steeds moeten we van alles
bedenken om het goed te regelen.

De heer Karar zei in zijn inleiding: arbeidsmigranten zijn wel onderdeel van de economie, maar
geen onderdeel van de maatschappij. Dat is natuurlijk ook zo. In de commissie heb ik het nog
6170 iets scherper verwoord. U kent mij. Namelijk, het gaat om een keuze tussen het belang van
mensen – die menselijke waardigheid, weet u wel – of het belang van de economie. Daartussen
moet je schipperen.

Ik heb een aantal partijen hier al horen zeggen: daar is geen rol voor de provincie, want dat moet
je allemaal bij de werkgevers laten. Lieve mensen, juist omdat het bij de werkgevers is gelaten, is
6175 het zo'n puinhoop. Die gaan natuurlijk voor de laagste prijs. Dat kun je niet anders verwachten,
want zo zitten ze in elkaar. Dus is het goed dat je als overheid, in dit geval de provincie, een rol
neemt om inderdaad te reguleren. Dat doen we op dit moment voor de huisvesting. U hebt ook
gezien dat wij van harte mede-indiener zijn van dit voorstel. Heel goed juist.

In de commissie heb ik nog een aantal dingen genoemd waar we ook aandacht voor moeten
hebben. Namelijk, sommige sectoren waar arbeidsmigratie is, dat is helemaal niet meer tijdelijk;
dat is gewoon jaarrond. Dan kun je die mensen gewoon een vast contract geven. Het tijdelijke zit
er misschien in dat mensen na een jaar of drie, vier zeggen: ik vind het toch niet zo leuk om te
6185 doen, ik ga wat anders zoeken. Maar dat is een andere reden dan dat er sprake is van
seizoensarbeid. Dat is absoluut een verschil. Daar moeten we ook nog naar kijken. Dat komt vast
nog wel een keer.

Ik heb ook gezegd dat we heel goed moeten kijken naar hoe mensen in de basisregistratie
terecht komen, omdat dat een gliproute is voor werkgevers om mensen rond te pompen, zoals
dat dan heet. Dat klinkt niet netjes, maar dat is de praktijk. Dan zet je ze gewoon drie bedrijven
verderop, waar ze bij wijze van spreken hetzelfde werk doen en misschien zelfs wel dezelfde
werkgever of hetzelfde uitzendbureau hebben. En daar gaan ze weer in de tijdelijkheid. Dat is
6190 ook niet goed. Maar dat doen we dan wel in het vervolg, lijkt mij heel goed. Een beetje intomen
van de uitbuiting- Nou, een beetje intomen. Intomen.

Ik vind dat ook nog in de herhaling mag komen: doe als de provincie Limburg, want die heeft al
veel naar zich toe getrokken, juist om het goed te regelen voor arbeidsmigranten. Het zou mooi
zijn als we dat hier ook gaan nadoen. En niet zoals de provincie Overijssel, die zegt: jullie mogen
6200 het nog even zelf uitzoeken.

Dus van harte steun aan het voorstel als het gaat om de huisvesting. Er ligt nog het een en ander
te wachten waar we mee verder zullen gaan, lijkt mij. Dank u.

6205 De **VOORZITTER**: Het woord is aan de heer Hartog van JA21.

De heer **HARTOG** (JA21): Het is vandaag ook mijn eerste keer. Betekent dat dat ik nu ook niet
inteer op mijn spreektijd?

Voorzitter, we hebben de woorden van veel fracties gehoord. Iedereen heeft zo zijn eigen
opvattingen en ideeën. Iedereen worstelt met de achterliggende problematiek. Dat is in onze
fractie niet anders. Als ik collega Van Gilse hoor, dan denk ik: nou, man, zet er ook maar JA21 bij,
6210 want dat is in belangrijke mate ook zoals wij er als fractie tegenaan kijken.

Moet je de Omgevingsverordening optuigen met een aantal zaken die daar wellicht in kunnen,
maar waarvan je je moet afvragen: horen die daar nou in? Aan de andere kant heb je in de
maatschappij ook te maken met een bepaalde problematiek waarbij het goed is dat wij als
gekozen politici daar een oordeel over vellen. En dat we soms zeggen: misschien zijn we het niet
6215 helemaal eens met de manier waarop we iets moeten aanpakken of oplossen, maar wat is het
beste alternatief?

Wij staan dan ook in beginsel positief tegenover het voorstel dat door de PvdA, na alle op- en aanmerkingen, is ingediend. We kijken uiteraard nog wel uit naar de amendering van die ene zinsnede, want daar konden wij niet mee leven. Maar wat voor ons ook belangrijk is, voorzitter, is hoe GS hierin staan. Dat zullen wij bij onze uiteindelijke afweging en stemkeuze laten meewegen. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank. Dan is het woord aan Statenlid De Weerd van Fractie De Weerd.

6230 Statenlid **DE WEERDT** (Fractie De Weerd): Ja, ik vind dat de overheid mensen moet beschermen tegen uitbuiting en misstanden. Dat geldt voor iedereen. Dus ook voor mensen die niet uit Noord-Holland komen, maar wel in Noord-Holland werken. En ja, ik vind het probleem van uitbuiting en dakloosheid van mensen die in Noord-Holland werken nijpend genoeg dat we hier nu iets aan moeten doen. Nijpend genoeg ook, dat ik het gerechtvaardigd vind om provinciale bevoegdheden in te zetten. En als ik het CDA mag geloven, vinden gemeenten het nog behulpzaam ook als de provincie een regierol pakt.

6240 De vraag zoals ik die lees vandaag is vrij simpel. Eigenlijk is die kort samen te vatten als: zien wij arbeidsmigranten vooral als mensen zoals jij en ik? Mensen met een leven, een gezin, dromen en waardigheid? Of accepteren we een systeem waarin mensen in de praktijk slechts als productiemiddelen worden behandeld en economische belangen voorrang krijgen? Ik kies voor het eerste.

6245 Dank aan de Partij van de Arbeid, die zo hard aan het project heeft getrokken. Wat mij betreft hadden we nog een stapje verder kunnen gaan. Maar dat is geen reden om dit niet te doen. Mijn steun hebben ze.

De **VOORZITTER**: Dank.

6250 En meneer Hartog, het was exact vandaag zes jaar geleden, hoorde ik net van de griffie, dat u uw maidenspeech hield bij de jaarstukken. Het is geen toeval vandaag.

Ik geef het woord aan mevrouw De Sain van BBB.

6255 Mevrouw **DE SAIN** (BBB): Dank u wel, voorzitter. Het meeste is eigenlijk al over dit initiatiefvoorstel gezegd. We hebben er ook best veel telefonisch contact over gehad. Het is natuurlijk wel een belangrijk onderwerp voor ons hier in de provincie, want we hebben best veel harde werkers die betaald worden en meestal goede huisvesting hebben. Dat geldt voor de hele provincie, zowel in de Noordkop als aan de zuidkant van onze provincie.

6260 Ik had het eerder al over het SNF-keurmerk. Dat gaat iets verder dan het AKF-keurmerk. Wij hechten er waarde aan dat die volledig naast elkaar gebruikt kunnen worden.

6265 De heer Karar zei net al iets over de zinsnede over korte verblijven. Wij horen zo meteen dat die eruit gaat, want anders wijzigt de mogelijkheid voor huisvesting van arbeidsmigranten bij agrarische bedrijven en glastuinbouw. Dat zouden we natuurlijk niet willen.

6270 Verder een oproep aan GS om de kaders voor gemeenten om arbeidsmigranten te huisvesten duidelijker te maken. Duidelijke kaders, zodat ondernemers ook op eigen terrein beter en makkelijker kunnen bouwen.

Wij steunen verder dit initiatiefvoorstel voor meer duidelijkheid voor iedereen.

6275 De **VOORZITTER**: Dank u wel. Als het goed is, zijn alle Statenleden die het woord hebben gevraagd aan de beurt geweest. Dan geef ik voor de beantwoording in eerste termijn het woord aan gedeputeerde Beemsterboer.

Eerste termijn Gedeputeerde Staten

6280 Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Voorzitter, dank u wel. Een aantal punten waar wij in ieder geval uw aandacht voor willen vragen. We hebben in de commissievergadering afgesproken dat er nog een benen-op-tafeloverleg zal volgen over de-

6285 De **VOORZITTER**: Even. Als u iets wilt in deze vergadering, dan kunt u uw hand opsteken en een ordevoorstel doen. Maar we gaan nu verder in de eerste termijn met de heer Beemsterboer.

Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Dank. Voorzitter, in de commissievergadering is aangegeven dat er een BOT-overleg kan volgen, wordt gepland over dit onderwerp en de breedte van dit onderwerp. Door de initiatiefnemer zijn toen ook meerdere verzoeken gedaan en initiatieven aangekondigd. Dus dat is goed.

6290 We hebben natuurlijk de motie zojuist ook behandeld. Het is goed dat we dat met elkaar bespreken, denk ik.

6295 Ik wijs er ook op dat de provincie over het algemeen geen kwaliteitseisen stelt in haar ruimtelijk beleid. Dat doen we met deze wijziging alleen voor arbeidsmigranten. Voor arbeidsmigranten en andere groepen gaan we op dit moment uit van de kwaliteitseisen van het Besluit bouwwerken en leefomgeving, het Bbl, waaraan we alle ruimtelijke-orderingsverzoeken toetsen.

6300 In het initiatief dat nu voorligt, worden een aantal zaken toegevoegd: het SNF-keurmerk of het alternatieve AKF-keurmerk wordt daaraan toegevoegd. Of werd eraan toegevoegd. Maar daar ging net al even wat over heen en weer dat alleen tijdelijk verblijf wordt toegestaan bij glastuinbouwbedrijven en bij agrarische bedrijven. En er wordt nu toegevoegd dat nieuwe bedrijven in algemene zin, dus niet alleen voor arbeidsmigranten, bij nieuwe vestiging van
6305 nieuwe bedrijven – dat kan van alles zijn – moeten motiveren waar hun medewerkers gehuisvest worden en hoe zij hebben nagedacht over de huisvestbaarheid van medewerkers. Zowel het SNF-keurmerk als de huisvesting van medewerkers zijn geen heel grote wijzigingen.

6310 De zoektocht vanuit GS is nog wel even of de bedoeling is dat dit voorstel – want het is een wijziging van de Omgevingsverordening – nog ter inzage gelegd moet worden voor 1 januari 2027. Het is gebruikelijk dat zulke wijzigingen ter inzage worden gelegd. Het is niet helemaal duidelijk of dat binnen die termijn nog kan. Collega Rommel kan mogelijk iets zeggen over het proces. Dat zijn de praktische slagen om de arm die er bij zo'n proces komen kijken.

6315 Los daarvan is het denk ik heel goed dat de Partij van de Arbeid aandacht vraagt voor deze doelgroep en op zoek is naar mogelijkheden om deze doelgroep meer erkenning te geven of meer mogelijkheden te bieden in onze provincie. Dus complimenten voor het gegeven dat dit onderwerp wordt beetgepakt en dat het initiatiefvoorstel wordt ingediend.

6320 We zien een aantal praktische voetangels en klemmen. Maar zeker als er aandacht is voor die tekst rondom tijdelijk verblijf, wat wel een vrij grote wijziging van de Omgevingsverordening zou zijn en het proces ingewikkelder zou maken, zijn dit volgens mij dingen die in de basis kunnen en die vooral een politieke afweging vragen. Ik hoop dat daarbij rekening wordt gehouden met de kanttekeningen die wij als GS daarbij hebben gesteld.

6325 Ik denk dat het goed is als er nog gelegenheid is voor collega Rommel om iets over het proces van wijziging van de Omgevingsverordening te zeggen.

De **VOORZITTER**: De heer Van Gilse heeft eerst een interruptie.

6330 De heer **VAN GILSE** (VVD): Ja, voorzitter. Ik hoor van de gedeputeerde een aantal twijfelpunten over het voorstel dat voorligt. Dat zagen we ook in de stukken. U geeft aan dat er nog een BOT-overleg komt. Is uw advies eigenlijk: wacht daarop, want er zijn nog een aantal zaken waar we het met elkaar nog eens goed over moeten hebben?

6335 Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Ja, als ik heel eerlijk ben, vind ik dat ingewikkeld. Het gebeurt niet vaak dat er een partij komt met een initiatiefvoorstel. Dit is ook nog een initiatiefvoorstel voor een onderwerp waarvan het mooi is dat daar extra aandacht aan wordt gegeven. Om daar vanuit GS de vertraging te zoeken, vind ik ingewikkeld. Ook omdat dit geen heel grote

6340 wijzigingen zijn. Tegelijkertijd volgen we wel een heel ander proces dan we normaal doen. We zijn op dit moment dan toch de Omgevingsverordening aan het wijzigen. Hoe klein de wijzigingen ook zijn, het zijn wel wijzigingen van de Omgevingsverordening. Het is aan u of u zegt: ik wil daar een ander proces in volgen, of: dit is de route en u zorgt maar als GS voor dat het nog ter inzage gelegd kan worden. Ik vind dat wij best ver gaan als GS als we in die politieke discussie treden. Maar misschien kan collega Rommel over de praktische haalbaarheid van
6345 terinzagelegging iets aangeven, want zij heeft daar net informatie over ingewonnen.

De **VOORZITTER**: Ik stel voor dat we gedeputeerde Rommel vragen om dat nader toe te lichten. U had nog een vraag aan de heer Beemsterboer? O, dan gaan we toch nog eerst terug naar de heer Beemsterboer. Zo ziet u maar, meneer Beemsterboer: als u de regie overneemt dan... Meneer De
6350 Moel, gaat uw gang.

Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Ja, het is fijn als u uw vraag herhaalt. Ik ging ervan uit dat de vragen aan de initiatiefnemer werden gesteld.

6355 De **VOORZITTER**: Herhaalt u de vraag even, meneer De Moel.

De heer **DE MOEL** (PVV): Er staat duidelijk: de gedeputeerde. Dat bent u toch?

6360 Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Dat ben ik, ja.

De heer **DE MOEL** (PVV): Geintje. Welke les trekt u uit de ervaring in de Kop van Noord-Holland? Is die les dat de provincie meer bevoegdheid naar zich toe moet trekken? Of moeten gemeenten beter ondersteund worden?

6365 Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Ja, voorzitter, nu weet ik waarom ik daar niet direct op ben ingegaan. Dat heeft eigenlijk meer te maken met de motie die we zojuist behandeld hebben. Dat gaat echt over de rol die de provincie zou kunnen nemen in het zorgen dat er ook echt voldoende legale huisvesting is, in het aanjagen van huisvesting, ook voor arbeidsmigranten. In mijn periode als wethouder in de gemeente Schagen had ik een voorganger in deze rol, onder de naam
6370 gedeputeerde Loggen, achter me aan zitten als wethouder. Het was toch op een of andere manier een mooie rol die de provincie nam door met die gemeenten op die intensieve wijze het gesprek over huisvesting van arbeidsmigranten te voeren. Maar dat staat los van het voorstel dat we nu bespreken. Ik heb, volgens mij, in de commissievergadering – en daar wilde u naar terug, denk ik – mijn complimenten uitgesproken voor de rol die de provincie destijds nam om te zorgen voor
6375 voldoende legale huisvesting van arbeidsmigranten.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan geef ik nu het woord aan gedeputeerde Rommel.

6380 Gedeputeerde **ROMMEL**: Dank u, voorzitter. Over het proces rond de wijziging van de Omgevingsverordening: daar hebben we over afgesproken hoe we dat doen. Je moet die ook altijd ter inzage leggen. Dat doen we per maart dat we een wijziging voorstellen, die wijzigingsrondes. Die periode is nu wel voorbij. Die hebben we gehad. Het is nu ter inzage gelegd tot 1 juli. Dus het ligt nu toch ter inzage. Dan gaat het hele proces door en komt het straks weer bij u terug voor het definitieve besluit.

6385 Wat ik wil aangeven: wij kunnen nu geen juridisch advies krijgen over de vraag of je zoiets één keer kunt doorkruisen. Maar ik hecht er, samen met mijn collega's, wel waarde aan dat er een zorgvuldig proces wordt doorlopen, omdat je ook een betrouwbare overheid wilt zijn, waarbij je precies kunt aangeven wanneer wat gebeurt. Anders krijgen we iedere keer wijzigingen
6390 tussendoor.

Dus ik wil vragen: er staat nu 1 januari 2027. Laat ons kijken wat kan en kijk of u het kunt veranderen in 'zo vroeg mogelijk', en wellicht dus per 1 januari 2028. Maar dat is wat ik wil zeggen over het proces dat doorlopen wordt.
6395

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dat was gedeputeerde Rommel. Dit was de reactie in eerste termijn vanuit het college. Dan gaan we naar de tweede termijn en geef ik als eerste het woord aan de indiener van het voorstel, de heer Karar.

6400 De heer **KARAR** (PvdA): Kunnen we even vijf minuten schorsen?

De **VOORZITTER**: U weet, dat ken ik altijd toe. Ik schors de vergadering vijf minuten.

De heer **KARAR** (PvdA): Dank u wel.

6405

Schorsing van 19.50 uur tot 20.04 uur.

6410 De **VOORZITTER**: Mag ik de Statenleden verzoeken weer plaats te nemen op hun zetels en ik heropen de vergadering. We zijn aanbeland bij het begin van de tweede termijn, agendapunt 11. Dat is het initiatiefvoorstel van de Partij van de Arbeid 'Arbeidsmigratie'. De indiener is de Partij van de Arbeid met de heer Karar. Hij neemt als eerste het woord in de tweede termijn.

Tweede termijn Provinciale Staten

6415 De heer **KARAR** (PvdA): Dank, voorzitter. Dank voor het woord. Ook dank voor alle woorden vanuit PS.

6420 Laat ik beginnen met – voordat we naar de technische wijzigingen gaan, et cetera: ik vind het eigenlijk heel fijn tot hoever dit proces is gegaan, samen met de Staten. Hoe we met elkaar in gesprek zijn gegaan tijdens de commissie, hoe we toch alle verschillende achterbannen en verschillende ervaringen rondom dit thema via het gezamenlijke gesprek zijn gekomen tot een voorstel waarin we recht doen aan al die verschillende mensen in onze provincie. Daar ben ik heel blij mee en best trots op. Dus daar wilde ik mee beginnen voordat ik inga op jullie afzonderlijke vragen en natuurlijk op de laatste notitie van GS.

6425 Om te beginnen, dank aan alle partijen voor hun ambitie en voor hun steun. Ik hoorde inderdaad nog bij de Partij voor de Dieren "het mag verder gaan". Maar goed, we vinden die ambitie heel mooi, maar we denken dat dit een mooi, gedragen voorstel is, waarin de Staten zich breed kunnen vinden. Dus houden we het daar nu gewoon graag bij, omdat het natuurlijk met veel zorg is samengesteld.

6430

6435 De PVV stelde een vraag over de gemeenten, over de effectiviteit en of dit wel de plek is. Het tweede voorstel is een directe aanbeveling uit het rapport Roemer. Daarin wordt ook concreet opgeroepen om deze zin toe te voegen aan de provinciale verordening. In andere provincies zijn deze regels bij de wijziging al in werking getreden. Deze gemeenten hebben er al ervaring mee, deze provincies hebben daar al ervaring mee. We roepen vaak: we hoeven het wiel niet opnieuw uit te vinden. Laten we dat dan ook alsjeblieft niet doen en elkaar die tijd besparen.

6440 De VVD maakte het punt over dat de schaarste in de woningmarkt natuurlijk een grote reden is voor de problematiek in het thema. Goed, daar hebben ze een punt. Tegelijkertijd hebben we van meerdere stakeholders gehoord dat dat niet de kern van het probleem is. De kern van het probleem is dat arbeidsmigranten, onterecht, te vaak, in sommige gevallen, op straat worden gezet. Daar zitten veel misstanden. Daar moeten we gericht op sturen. Daar moeten we gericht aanpak op vormgeven. Die algemene woningmarkt, dat is onderdeel daarvan, maar dat is niet het hoofdprobleem in dit dossier.

6445

6450 SP. Dank ook voor de motivatie, de steun. Ze pleitten voor extra maatregelen. Wederom dan hetzelfde: ik snap waar jullie vandaan komen. Tegelijkertijd is dit pakket dat we nu voorleggen in afstemming gemaakt met de hele Staten. Het kan rekenen op een brede meerderheid. Dus we zijn trots op dit resultaat. Dus daar hou ik het nu graag bij.

6450

6455 We hebben in principe ook nog twee kleine wijzigingen. Er werd al eerder over gesproken. GS noemde het een grootte wijziging. Dat betreft het kort verblijf toevoegen aan de artikelen met betrekking tot de agrarische sector en de glastuinbouw. Die zin is overgebleven uit onze eerste versie. Daar hadden we meer voorstellen op geschreven. Het is een puzzel, al die zinnen en zaken bij elkaar leggen. En deze zin hebben we helaas over het hoofd gezien. Dus dat was een

foutje. Dus die is bij deze ook teruggetrokken. Dus daardoor is die wijziging teruggetrokken en is het werkbaar voor iedereen.

6460 Tot slot. Er kwam vanuit GS een opmerking met betrekking tot het proces. We hebben er net even over gesproken. We snappen dat het proces belangrijk is, dat het vervelend zou zijn als er juridische bezwaren zijn, dat we tegen problemen oplopen. Tegelijkertijd merk ik ook bij mezelf enige allergie of enige irritatie dat dit punt nu op tafel komt. We zijn al best wel lang bezig met dit proces. De aanloop is best wel lang geweest. We zijn al veel met elkaar gesprekken geweest. Er is echt niet te weinig contact geweest tussen elkaar. En dat dat nu tijdens de behandeling in
6465 één keer op tafel wordt gelegd- Het was mooier of chiquer geweest als dat eerder was geweest. Maar goed, we willen natuurlijk kijken naar een mooie vorm en we willen ervoor zorgen dat het goed wordt uitgevoerd. Daar hecht ook de PvdA veel waarde aan.

6470 Statenlid **DE WEERDT** (Fractie De Weerdt): Is er uitleg gegeven waarom dit bezwaar nu pas op tafel is gelegd?

De heer **KARAR** (PvdA): Die vraag kunt u beter straks aan GS stellen.

6475 Maar goed, wij hechten ook veel waarde aan een goed proces. We hebben de argumenten van GS gehoord en snappen die ook. Dus daarin gaan we zeker mee, want we zijn ontvankelijk voor constructieve kritiek, zeggen we dan. Dus wat we nu zeggen is, wat we willen wijzigen met het amendement, dat we zeggen: we willen de wijziging in laten gaan per 1 januari 2027, tenzij er zwaarwegende – maar dan ook zwaarwegende – juridische bezwaren op tafel komen waarom dat onmogelijk is. Daar willen we dan over in gesprek gaan.

6480 De heer **HARTOG** (JA21): Voorzitter, ik hoorde net de gedeputeerde zeggen dat het per 1 januari 2028 in zou kunnen gaan. Of heb ik hem of haar dan verkeerd begrepen? Want ik hoor nu zeggen: ingaan per 1 januari 2027. Maar volgens mij hebben we een jaar extra nodig.

6485 De heer **KARAR** (PvdA): Ik ga dit niet helemaal voor mijn rekening nemen, want deze vraag hoort natuurlijk eigenlijk bij GS. Maar als het op een goede manier kan gebeuren, dat alle processtappen goed gevolgd worden – en goed, die mogelijkheid bestaat nog zeker in onze optiek en hoe we dat gehoord hebben – dan is ons doel om dat op 1 januari 2027 in te voeren. Tenzij er dus, zoals GS net aangaf, zwaarwegende juridische bezwaren op tafel komen. Dus we
6490 doen wat juridisch en procesmatig haalbaar is. Zo snel mogelijk.

De heer **HARTOG** (JA21): Oké. En zo nodig past u het voorstel nog aan?

6495 De **VOORZITTER**: Even voor mijn duidelijkheid, want er gaan nu een aantal jaartallen- Ik weet niet of u allen nog weet welke jaartal nou precies het jaartal was. U vroeg 1 januari 2027.

De heer **KARAR** (PvdA): Ja.

6500 De **VOORZITTER**: Volgens mij zei het college dat het langer duurt. Dat zou dan 1 januari 2028 zijn. En u zei '2029' net. [...] 2027. Oké. Dan ligt het aan mijn gehoor. Ik probeer ook scherp te blijven. Gaat u verder, meneer Karar.

6505 De heer **KARAR** (PvdA): Ik vind het fijn dat de commissaris ook mij scherp houdt. Dat komt het alleen maar ten goede. Nee, ons voorstel is 1 januari 2027. Tenzij zwaarwegende juridische bezwaren op tafel komen, dan gaan we kijken naar andere data. Maar absoluut, de streefdatum is zoals we die hebben gesteld in het voorstel, maar we zijn natuurlijk ook ontvankelijk voor de opmerkingen van GS, die we zeker meenemen. Maar de streefdatum blijft komende januari.

6510 De **VOORZITTER**: Maar gaat u nu een amendement indienen?

De heer **KARAR** (PvdA): Ja.

De **VOORZITTER**: En dan zou het fijn zijn als u het dictum voorleest.

6515 De heer **KARAR** (PvdA): O, excuus. Ja, excuus.

De **VOORZITTER**: Want daar zat ik eigenlijk op- Ja, nou ja, ik houd u toch nog even scherp.

6520 De heer **KARAR** (PvdA): Het dictum luidt: "In het bovengenoemde ontwerpbesluit in besluit 3.4 "de logiesactiviteiten zien op kort verblijf" te laten vervallen. We zeggen dat in besluit 5.4 de logiesactiviteiten zien op kort verblijf te laten vervallen en toe te voegen in besluit 8, en dan de zin die er al staat is dit besluit treedt op 1 januari 2027 in werking, tenzij er zwaarwegende juridische bezwaren zijn." En die dienen we graag bij deze in.

6525 **Amendement 16-29 juni 2026**
'Correctie' op Ontwerpbesluit Initiatiefvoorstel arbeidsmigratie Noord-Holland

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 1 juni 2026.

Besluit:

6530 *in bovengenoemde ontwerpbesluit*
in besluit 3, punt 4 "4. De logiesactiviteiten zien op kort verblijf, "..

te laten vervallen.

6535 *En*
In besluit 5
Punt "4. De logiesactiviteiten zien op kort verblijf, "..

te laten vervallen.

6540 *Toelichting: deze zinnen zijn per ongeluk blijven staan.*

En toe te voegen
In besluit 8

6545 *'Dit besluit treedt op 1 januari 2027 in werking, tenzij er zwaarwegende juridische bezwaren zijn.'*

En gaan over tot de orde van de dag.

6550 *Ondertekening: Amar Karar (PvdA).*

De **VOORZITTER**: Dat is het amendement dat u nu heeft ingediend. Dat maakt dan onderdeel uit van onze beraadslagingen. Dank u wel.

6555 Ja, dan mag u formeel nog steeds naast mij zitten, als u dat wil, maar u mag ook teruggaan naar uw plaats. [...] Ja, dank.

6560 De heer Hanou, Partij voor de Dieren. Heeft u nog behoefte? De heer De Moel? De heer Nijkamp? Ook niet. De heer Van Gilse? Nee. De heer Heijnen? Is er überhaupt nog iemand die een tweede termijn wil?

Dan kijk ik even naar het college of daar nog behoefte is. Ja, meneer Beemsterboer.

Graag nog even centraal, alstublieft.

6565 *Tweede termijn Gedeputeerde Staten*

6570 Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Ja, voorzitter, dank u wel. Er werd natuurlijk nog even gevraagd: waarom komt dit advies nu pas? Dat vinden wij ook vervelend. Het proces om te komen tot een initiatiefvoorstel, sowieso hebben dat natuurlijk niet heel vaak. Het was vanuit het perspectief van het college, vrij snel. We hebben juridisch advies ingewonnen, maar dat juridisch advies zag vooral op de inhoud. Dus op het proces van het vaststellen van de wijzigingen in de Omgevingsverordening. Daar hebben we onvoldoende bij stilgestaan. Daar hebben we net toch nog even advies over ingewonnen. Het advies was: ja, zorg nou in ieder geval dat het ter inzage heeft gelegen, zodat wij ons ook als overheid zuiver opstellen en iedereen de gelegenheid geven

6575 om daarop te reageren. Die gelegenheid lijkt er nog te zijn om ter inzage te leggen en dan 1 januari 2027 te halen. Maar daar willen we dus eerst ook even juridisch advies over inwinnen of dat allemaal nog op een nette manier kan verlopen. Mocht dat nou echt niet zo zijn, ja, dan gaat het niet meer om het nog mee te nemen in de besluitvorming die u eind van het jaar over de Omgevingsverordening heeft. En dat voornamelijk omdat de huidige wijzigingen van de
6580 Omgevingsverordening op dit moment al ter inzage liggen. Dus we moeten het toevoegen- Of, we moeten eigenlijk een separaat ter inzage-proces voeren voor deze wijzigingen. Daar zijn we helaas op een redelijk laat moment achter gekomen. Dank.

6585 De **VOORZITTER**: Dan zijn we denk ik aan het eind gekomen van de beraadslagingen over dit agendapunt.

Ik kijk even of er nog behoefte is bij de heer Karar om het amendement alsnog te wijzigen, maar ik vermoed van niet. Dan sluiten we hierbij de beraadslaging over agendapunt 11. De stemming zal straks plaatsvinden aan het eind van de agenda.

6590 *De discussie wordt gesloten.*

12 Vragenuur.

6595 De **VOORZITTER**: Dan gaan we naar agendapunt 12. Dat is het vragenuur. En zoals u weet, er zijn geen interrupties toegestaan tijdens het vragenuur. Er kunnen ook geen moties worden ingediend. In eerste termijn krijgt PS drie minuten en GS drie minuten; en dan nog een tweede termijn van één minuut. Eventueel dan kunnen ook nog andere vragenstellers één minuut krijgen om in tweede termijn een vraag te stellen.

6600 *Mondelinge vragen inzake Woningbouwplannen in Amsterdamse haven, ingediend door PvdA*

6605 De **VOORZITTER**: Mevrouw De Boer van de PvdA heeft mondelinge vragen ingediend over de woningbouwplannen in de Amsterdamse haven. Ik geef haar nu de gelegenheid om die vragen te stellen. Het woord is aan mevrouw De Boer.

6610 Mevrouw **DE BOER** (PvdA): Dank u wel, voorzitter. Ja, Ik las op 8 juni jongstleden een kop in Het Parool: "Havenstad verder in de knel. Provincie en gemeenten liggen op ramkoers over woningbouwplannen in Amsterdamse haven". Daar had ik een paar vragen over. Daar heeft u ook kennis van kunnen nemen.

6615 De eerste vraag is: heeft u kennis kunnen nemen van het bericht in Het Parool? En de volgende vraag aan GS – ik kan ook even wachten, hoor, tot u klaar bent – is de berichtgeving juist? Wil de provincie inderdaad de woningbouw in het Westelijk Havengebied tegenhouden? En de derde vraag is: heeft de provincie hierover contact gehad met de gemeente? En zo ja, wat was het resultaat? Heeft u concrete afspraken gemaakt? Op die vragen zou ik graag een antwoord willen hebben.

6620 De **VOORZITTER**: Dank. Dan geef ik nu het woord aan de gedeputeerde Rommel voor de beantwoording van de vragen.

6625 Gedeputeerde **ROMMEL**: Dank u, voorzitter. Nou, heb ik kennisgenomen van de berichtgeving? Ja, ik heb er kennis van genomen. Ik was zelf behoorlijk verrast, want ik had niet in de gaten dat wat daarin stond, dat dat aan de hand was. En dat is ook niet het geval. Wij hebben daarover contact gehad met de gemeente Amsterdam ook. Die hebben ook gezegd: wij herkennen ons daar niet in. Dus die hebben daar verder ook niks aan gedaan.

6630 Zijn er concrete afspraken gemaakt? Nou, wat op dit moment aan de hand is, is dat- Zoals u weet, we hebben bij de zienswijze vanuit het Rijk van diverse ministeries Industrie van Provinciaal Belang gevestigd op het Westelijk Havengebied, want daar is ruimte voor de zware industrie. Wij zijn daar nog steeds in overleg met Amsterdam en de diverse ministeries om te kijken van hoe en op welke manier de werf behouden kan blijven in de haven en er woningbouw toegestaan kan worden. En dat overleg, dat vindt nog steeds plaats. Dat er ruimte zou zijn voor het

6635 woonwerkgebied, dat staat ook in het ontwikkelperspectief. Dus daar is niets aan veranderd. Dus ik was eigenlijk heel verbaasd toen ik dat artikel zag. Dank u, voorzitter.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan kijk ik even naar mevrouw De Boer of u nog vervolgvragen heeft?

6640 Mevrouw **DE BOER** (PvdA): Vanaf hier?

De **VOORZITTER**: Nee, als u gewoon 'nee' zegt. Maar als u ze heeft, dan-

6645 Mevrouw **DE BOER** (PvdA): Nee, heb ik niet.

De **VOORZITTER**: Oké, dank u wel. Zijn er nog andere Statenleden die vragen hebben over dit punt? Mevrouw Alberts, SP.

6650 Mevrouw **ALBERTS-OOSTERBAAN** (SP): Ja, dank u wel, voorzitter. Toen het besluit kwam om Damen Shipyard op de plek te laten blijven waar het nu zit, is er al discussie geweest over het onmogelijk maken van woningbouw in dat gebied. Dan begrijp ik niet waarom de gedeputeerde verrast was door het krantenbericht dat die woningen niet gebouwd kunnen worden, want het is al veel eerder aan de orde geweest. Herkent u dat?

6655 De **VOORZITTER**: Mevrouw Rommel. Dit was dus een vraag en geen interruptie. Want even voor alle duidelijkheid: het is dus echt een aanvullende vraag. Ja, gaat uw gang.

6660 Gedeputeerde **ROMMEL**: Nee, dat is niet waar ik verrast door was. Ik was verrast door het artikel waarin staat dat wij op ramkoers zijn. Dat we bezig zijn om te kijken of daar woningbouw mogelijk is en op welke manieren. En dus ook, wat we al hebben gezegd, het behoud van de werf in de haven, daar zijn we al heel lang over in gesprek. Maar het artikel verraste mij dat we op ramkoers zijn. Daar ging het mij om. Want dat zijn we niet. We zijn in goed overleg met elkaar.

6665 De **VOORZITTER**: Dank. Dit was het vragenuur.

13 2-minutendebat.

De **VOORZITTER**: We hebben geen tweeminutendebat. Dat was agendapunt 13.

6670 **14 Advies GS op motie(s) Vreemd aan de Orde van de Dag (indien aan de orde).**

De **VOORZITTER**: Dan, het advies over de moties Vreemd is al uitgebracht. Agendapunt 14.

6675 **15 Gebundelde stemming van alle motie(s) amendement(en) en voordrachten.**

De **VOORZITTER**: Dan zijn we aan de stemming van alle moties, amendementen en voordrachten.

6680 **6.k Vaststellen vergaderschema PS en commissies 2027 (VD 45-2026).**

De **VOORZITTER**: Voordat ik daarmee ga beginnen, ten onrechte hebben wij bij de hamerstukken niet agendapunt 6.k meegenomen. Dat is de jaarplanner van uw Provinciale Staten voor het jaar 2027. Ik vraag, en ik kijk naar, de Staten of u alsnog daar als hamerstuk mee kunt instemmen? Dank u wel. Dan is die bij deze vastgesteld.

6685 *Het onder 6.k genoemde hamerstuk is bij besluit vastgesteld.*

Moties Vreemd aan de Orde van de Dag

6690 De **VOORZITTER**: Dan gaan wij nu als eerste in stemming brengen de moties Vreemd aan de Orde van de Dag.

Er zijn twee Statenleden afwezig. Dat betekent dat er dus 53 geldige stemmen kunnen worden uitgebracht. Bent u er klaar voor? De laatste stemming voor de zomer.

6695

Als eerste gaan wij in stemming brengen, dat is motie Vreemd aan de Orde van de Dag, genummerd motie M68, ingediend door GroenLinks, Volt, PvdA, BBB en Partij voor de Dieren, 'pleiten in IPO voor de opname Nederlandse Gebarentaal in het Europees Handvest voor regionale talen en talen van minderheden'. Klopt dat? [...] O ja, er zit er nog eentje voor. Excuses. Ik neem mijn woorden terug. Ik ga het nog één keer proberen.

6700

Als eerste brengen wij in stemming de motie Vreemd aan de Orde van de Dag genummerd motie M67, ingediend door Partij voor de Dieren, SP, Volt en JA21, met als motietitel 'Tata Steel uitstoot chroom-6'. Is er iemand die een stemverklaring wil? Ja, dat is de heer- Nu ben ik- Roosendaal. Sorry. Excuses, maar waarschijnlijk de vermoeidheid bij uw voorzitter.

6705

Meneer Roosendaal, u wil een stemverklaring? Meneer Roosendaal.

6710

De heer **ROOSEDAAL** (VVD): Dank u wel, meneer de voorzitter. Wij zullen tegen de motie stemmen, omdat wij vinden dat deze te vroegtijdig komt en de omgevingsdienst eerst in de gelegenheid moet worden gesteld om de uitvoering op orde te krijgen voordat wij bijsturen als Staten.

6715

De **VOORZITTER**: De heer Teeuwen, BBB.

De heer **TEEUWEN** (BBB): Dank u wel, voorzitter. Wij gaan mee met de VVD. We stemmen ook tegen deze motie en hebben vertrouwen in de inzet en professionaliteit van de omgevingsdienst en het RIVM, en zien daarom op dit moment geen noodzaak om mee te stemmen. Dank u.

6720

De **VOORZITTER**: De heer Heijnen, CDA.

De heer **HEIJNEN** (CDA): Wij gaan niet per se mee met de VVD, maar wij sluiten ons wel aan bij de stemverklaring van de heer Roosendaal en zullen tegenstemmen.

6725

De **VOORZITTER**: Anderen nog? Iemand hoofdelijke stemming? Zo niet, dan open ik nu de stemming van motie M67. Geachte Statenleden, de stemming is geopend voor motie M67. De stemming is gesloten.

6730

Motie 67 'Tata Steel Uitstoot chroom-6 frequent en onafhankelijk meten', ingediend door Partij voor de Dieren, SP, Volt en JA21.
Motie 67 is met 31 stemmen voor en 22 stemmen tegen aangenomen. Tegen hebben gestemd: VVD, BBB, PVV, CDA en Forum voor Democratie.

6735

De **VOORZITTER**: Nu komt hij wel: motie M68, motie Vreemd aan de Orde van de Dag, ingediend door GroenLinks, Volt, PvdA, BBB en Partij voor de Dieren. En dat was 'Pleiten in IPO voor de opname Nederlandse Gebarentaal in het Europees Handvest'. Iemand stemverklaring? Iemand aantekening, hoofdelijke stemming? Dan open ik nu de stemming voor motie M68. De stemming is gesloten. Graag een beetje centraal houden, dames en heren.

6740

Motie 68 'Pleiten in IPO voor opname Nederlandse Gebarentaal in het Europees Handvest voor regionale talen en talen van minderheden', ingediend door GroenLinks, Volt, PvdA, BBB en Partij voor de Dieren.
Motie 68 is met 49 stemmen voor en 4 stemmen tegen aangenomen. Tegen hebben gestemd: PVV en Forum voor Democratie.

6745

Jaarstukken 2025 (VD 37-2026)

6750

De **VOORZITTER**: Dan gaan we nu over tot het stemmen over agendapunt 7. Dat is voordracht 37 over de jaarstukken 2025. We hadden een amendement nummer A12 en die is ingetrokken. Dan hebben wij een amendement nummer A13. Die gaan we als eerste in stemming brengen. Ingediend door de ChristenUnie, CDA, D66 en JA21. De titel is 'Zuivere algemene reserve'.

Iemand die een stemverklaring wil? Aantekening? Hoofdelijke stemming? Nee. Dan open ik nu de stemming voor amendement nummer A13.

- 6755 Amendement 13 'Zuivere algemene reserve', ingediend door ChristenUnie, CDA, D66 en JA21. Amendement 13 is met algemene stemmen aangenomen.

- 6760 De **VOORZITTER**: Dan komen we aan de moties. De eerste motie die is ingediend bij dit agendapunt is motie M69, ingediend door D66, CDA, ChristenUnie en JA21. Motie is 'Sturen op onderbesteding naar voorspelbaarder begroten en realistisch ramen'. Iemand hoofdelijke stemming? Ja, dat is de heer Mülder.

- 6765 De heer **MÜLDER** (D66): Niet een hoofdelijke stemming, maar ik wil wel danken voor het, volgens mij, vurige debat dat we hier hebben gehad. Ook dank eigenlijk voor de toezegging van de gedeputeerde om met nieuwe informatie en met de Rekeningencommissie samen in gesprek te gaan over wat wij inderdaad een schappelijke onderbesteding vinden. Dat is voor ons op dit moment voldoende om hem aan te houden.

- 6770 *Motie 69 'Sturen op onderbesteding: naar voorspelbaarder begroten en realistisch ramen' maakt geen deel meer uit van de beraadslagingen c.q. besluitvorming.*

De **VOORZITTER**: Motie M69 is aangehouden.

- 6775 Motie M70 is ingetrokken. Motie M71 is ingetrokken. Motie M72 is ook ingetrokken.

- 6780 Dan kom ik bij motie M73, ingediend door de Partij voor de Dieren en GroenLinks, 'Inzichtelijker maken van beleidsdoelstellingen'. Iemand stemverklaring, aantekening of hoofdelijke stemming? De stemming is geopend voor motie M73. De stemming is gesloten. Mag ik de VVD vragen om het even centraal te houden, alstublieft?

Motie 73 'Inzichtelijker maken van beleidsdoelstellingen', ingediend door Partij voor de Dieren en GroenLinks.
Motie 73 is met 50 stemmen voor en 3 stemmen tegen aangenomen. Tegen heeft gestemd: PVV.

- 6785 De **VOORZITTER**: Gaan we naar motie M74, ingediend door 50PLUS, 'Inzicht in doeltreffendheid van provinciale subsidies in de jaarstukken'. Iemand stemverklaring, aantekening, hoofdelijke stemming? De stemming is geopend voor motie M74. De stemming is gesloten.

- 6790 Motie 74 'Inzicht in doeltreffendheid van provinciale subsidies in de jaarstukken', ingediend door 50PLUS.
Motie 74 is met 12 stemmen voor en 41 stemmen tegen verworpen. Voor hebben gestemd: Partij voor de Dieren, JA21, PVV, Forum voor Democratie en 50PLUS.

- 6795 De **VOORZITTER**: Dan komen we nu aan de stemming over de Jaarstukken 2025. Dat is voordracht 37. Iemand stemverklaring? Aantekening? Hoofdelijke stemming? Zo niet, dan open ik nu de stemming voor voordracht 37, de Jaarstukken 2025. De stemming is gesloten.

- 6800 Voordracht Jaarstukken 2025 (VD 37-2026).
Voordracht 37-2026 is, met inachtneming van de daarin als gevolg van aanneming van in het amendement A13 aangebrachte wijzigingen, met algemene stemmen aangenomen.

Kaderbrief 2027 (VD 31-2026)

- 6805 De **VOORZITTER**: Dan gaan we naar agendapunt 8. Dat is voordracht 31 over de Kaderbrief 2027. Daar heb ik één amendement. Dat is amendement nummer A14, ingediend door de ChristenUnie, Volt en D66. 'Klimaatmaatregelen in Kaderbrief'. Iemand stemverklaring, aantekening, hoofdelijke stemming? Zo niet, dan open ik nu de stemming voor amendement A14. De stemming is gesloten.

- 6810 Amendement 14 'Klimaatmaatregelen in Kaderbrief', ingediend door ChristenUnie, Volt en D66.

Amendement 14 is met 10 stemmen voor en 43 stemmen tegen verworpen. Voor hebben gestemd: D66, Partij voor de Dieren, Volt, ChristenUnie en Fractie De Weerdt.

6815 De **VOORZITTER**: Dan komen we nu bij de moties. De eerste motie die ik hier heb liggen, is motie M75, ingediend door D66, CDA, PvdA, GroenLinks, BBB en 50PLUS. Ik zie eigenlijk geen titel. Motie M75. Iemand stemverklaring, aantekening of hoofdelijke stemming? Dan open ik nu de stemming voor motie M75.

6820 Motie 75 'Wonen boven winkels', ingediend door D66, CDA, PvdA, GroenLinks, BBB en 50PLUS. Motie 75 is met algemene stemmen aangenomen.

De **VOORZITTER**: Motie M76, ingediend door D66, CDA, GroenLinks, Volt en de BBB, 'Zet Noord-Holland op de cultuurkaart'. De heer Mülder.

6825 De heer **MÜLDER** (D66): Ja, u had al een beetje een voorproefje gehad, want deze moet ik helaas intrekken. We hebben er wel vertrouwen in dat de commissie in de eerstvolgende commissie, waar het gaat over cultuur, bij de behandeling van de brief verder met de gedeputeerde in gesprek gaat. Volgens mij zijn de uitgangspunten hetzelfde. Dus we hopen dat die het verder redt zonder dat we hem in stemming hoeven te brengen.

6830 *Motie 76 'Zet Noord-Holland op de cultuurkaart' maakt geen deel meer uit van de beraadslagingen c.q. besluitvorming.*

6835 De **VOORZITTER**: U bent toch niet onder druk gezet door de heer Heijnen?

De heer **MÜLDER** (D66): Nee, nee, nee, nee. Nee, nog beter: andersom bijna.

6840 De **VOORZITTER**: We hebben straks bij het drankje na afloop wel wat te bespreken met elkaar, denk ik.

Motie M76 is ingetrokken.

6845 Motie M77, ingediend door de VVD, BBB, CDA, D66, JA21 en Partij voor de Vrijheid, 'Slim verbinden van economische ecosystemen in Noord-Holland. Motie M77. Iemand stemverklaring, aantekening of hoofdelijke stemming? Dan open ik nu de stemming voor motie M77.

Eén iemand kan het knopje nog niet vinden. Nu wel. De stemming is gesloten.

6850 Motie 77 'Slim verbinden van economische ecosystemen in Noord-Holland', ingediend door VVD, BBB, CDA, D66, PVV en JA21.

Motie 77 is met 48 stemmen voor en 5 stemmen tegen aangenomen. Tegen hebben gestemd: Partij voor de Dieren en SP.

6855 De **VOORZITTER**: Motie M78, ingediend door Volt, Partij voor de Dieren, ChristenUnie en D66, 'Slim omgaan met geld voor circulaire economie'. Iemand stemverklaring, aantekening, hoofdelijke stemming? Zo niet, open ik nu de stemming van motie M78. De stemming is gesloten.

6860 Motie 78 'Slim omgaan met geld voor circulaire economie', ingediend door Volt, Partij voor de Dieren, ChristenUnie en D66.

Motie 78 is met 12 stemmen voor en 41 stemmen tegen verworpen. Voor hebben gestemd: D66, Partij voor de Dieren, SP, Volt, ChristenUnie en Fractie De Weerdt.

6865 De **VOORZITTER**: Motie M79, ingediend door de BBB. Dat ging over de verduurzaming van de bollensector en de regiocertificering. Motie M79. Iemand stemverklaring, aantekening, hoofdelijke stemming? Zo niet, open ik nu de stemming voor motie M79. 53 stemmen uitgebracht.

Motie 79 'Regiocertificering', ingediend door BBB, JA21, VVD en CDA.

- 6870 Motie 79 is met 47 stemmen voor en 6 stemmen tegen aangenomen. Tegen hebben gestemd: Partij voor de Dieren, SP en Volt.
- 6875 De **VOORZITTER**: Motie M80, ingediend door het CDA, BBB en D66, 'Provinciale regierol bij toerismespreiding en veiligheid versterken'. Motie M80. Iemand stemverklaring, aantekening of hoofdelijke stemming? *One hundred and eighty*, zo klinkt het bijna. Motie M80. Dan breng ik nu in stemming motie M80.
- 6880 Motie 80 'Provinciale regierol bij toerismespreiding en veiligheid versterken', ingediend door CDA, BBB en D66. Motie 80 is met 44 stemmen voor en 9 stemmen tegen aangenomen. Tegen hebben gestemd: Partij voor de Dieren, PVV, Forum voor Democratie en SP.
- 6885 De **VOORZITTER**: Gaan we naar motie M81, ingediend door het CDA, D66, VVD, BBB, PvdA, GroenLinks en Volt. Het gaat over 'Voortzetten en verbreden Ontzorgingsprogramma Verduurzaming Maatschappelijk Vastgoed'. Iemand stemverklaring? Aantekening, hoofdelijke stemming? Zo niet, dan open ik nu de stemming voor motie M81. 53 stemmen uitgebracht.
- 6890 Motie 81 'Voortzetten en verbreden 'Ontzorgingsprogramma Verduurzaming Maatschappelijk Vastgoed'', ingediend door CDA, D66, PvdA, GroenLinks, VVD, BBB en Volt. Motie 81 is met 49 stemmen voor en 4 stemmen tegen aangenomen. Tegen hebben gestemd: PVV en Forum voor Democratie.
- 6895 De **VOORZITTER**: Gaan we naar motie M82, ingediend door Forum voor Democratie, 'geef de helft van de onderbestedingen terug aan de Noord-Hollander'. Iemand stemverklaring? Ja, mevrouw Uiterwijk.
- 6900 Mevrouw **UITERWIJK** (JA21): Ja, voorzitter, we stemmen tegen omdat we het financieel niet verantwoord vinden, maar op zich zijn we wel altijd voor het verlagen van de opcenten.
- 6905 De **VOORZITTER**: Anderen nog? Dan open ik nu de stemming voor motie M82. Met 52 stemmen tegen en één voor is deze motie verworpen. U mag zelf raden wie vóór heeft gestemd. Forum voor Democratie heeft voorgestemd. We zullen niks tegen de heer Dessing zeggen, maar motie M82 is verworpen.
- 6910 Motie 82 'Geef de helft van de onderbestedingen terug aan de Noord-Hollander', ingediend door Forum voor Democratie. Motie 82 is met 1 stemmen voor en 52 stemmen tegen verworpen. Voor heeft gestemd: Forum voor Democratie.
- 6915 De **VOORZITTER**: Dan komen we bij motie 83, ingediend door GroenLinks, D66, Volt, Partij van de Arbeid, CDA, SP, en de Partij voor de Dieren, Volgens mij. Motie 'Stimulans geothermie gebouwde omgeving'. Is er iemand die een stemverklaring wenst af te leggen? Aantekening, hoofdelijke stemming? Ik open de stemming voor motie M83.
- 6920 Motie 83 'Stimulans geothermie gebouwde omgeving', ingediend door GroenLinks, D66, Volt, PvdA, CDA, SP en Partij voor de Dieren. Motie 83 is met 46 stemmen voor en 7 stemmen tegen aangenomen. Tegen hebben gestemd: JA21, PVV en Forum voor Democratie.
- 6925 De **VOORZITTER**: Gaan we naar motie M84, ingediend door 50PLUS. Gaat over de analyse onderbesteding per programma bij Begroting 2028. Iemand stemverklaring? Aantekening? Hoofdelijke stemming? De stemming is geopend voor motie M84. Ja, de stemming is gesloten ondertussen.
- 6925 Motie 84 'Structurele analyse onderbesteding per programma bij Begroting 2028', ingediend door 50PLUS.

Motie 84 is met 6 stemmen voor en 47 stemmen tegen verworpen. Voor hebben gestemd: Partij voor de Dieren, Forum voor Democratie en 50PLUS.

6930 De **VOORZITTER**: Motie M85 is ingetrokken. Er wordt nu in stemming gebracht motie M86, ingediend door 50PLUS, SP en Partij voor de Dieren, 'Keti Koti van vlagmoment naar blijvende aandacht'. Iemand stemverklaring? Ja, mevrouw De Sain.

6935 Mevrouw **DE SAIN** (BBB): Wij vinden dat er al voldoende verbinding gezocht wordt met Keti Koti, met het hijsen van de vlag en de dialoogtafels. Daarom zullen wij tegenstemmen.

De **VOORZITTER**: Anderen nog? Dan open ik nu de stemming voor motie M86. De stemming is gesloten.

6940 Motie 86 'Keti Koti van vlagmoment naar blijvende aandacht', ingediend door 50PLUS, SP en Partij voor de Dieren.
Motie 86 is met 30 stemmen voor en 23 stemmen tegen aangenomen. Tegen hebben gestemd: VVD, BBB, JA21, PVV en Forum voor Democratie.

6945 De **VOORZITTER**: Gaan we naar motie M87, ingediend door de Partij van de Arbeid, GroenLinks, SP, CDA, ChristenUnie en D66, 'Arbeidsmigranten in Noord-Holland'. Motie M87. Iemand stemverklaring? Aantekening? Hoofdelijke stemming? Nee. Motie M87 wordt nu in stemming gebracht.

6950 Motie 87 'Arbeidsmigranten in Noord-Holland', ingediend door PvdA, GroenLinks, SP, CDA, ChristenUnie en D66.
Motie 87 is met 49 stemmen voor en 4 stemmen tegen aangenomen. Tegen hebben gestemd: PVV en Forum voor Democratie.

6955 De **VOORZITTER**: Gaan we naar motie M88, ingediend door de ChristenUnie, GroenLinks en de Partij van de Arbeid. Deze gaat over de realisatie van de natuurtoiletten. Motie M88. Iemand stemverklaring? Aantekening? Hoofdelijke stemming? Zo niet, dan gaan we de stemming openen voor motie M88. De stemming is gesloten.

6960 Motie 88 'Realisatie Natuurtoiletten', ingediend door ChristenUnie, GroenLinks en PvdA.
Motie 88 is met 46 stemmen voor en 7 stemmen tegen aangenomen. Tegen hebben gestemd: JA21, PVV en Forum voor Democratie.

6965 De **VOORZITTER**: Gaan we naar motie M89, ingediend door de ChristenUnie, Volt, de Partij voor de Dieren, D66 en GroenLinks. Deze gaat over de resultaten Clean Energy Hubs. Motie M89. Iemand stemverklaring? Aantekening? Hoofdelijke stemming? Zo niet, dan gaan we nu de stemming openen voor motie M89. De stemming is gesloten.

6970 Motie 89 'Verwerken resultaten Clean Energy Hubs', ingediend door ChristenUnie, Volt, Partij voor de Dieren, D66 en GroenLinks.
Motie 89 is met 44 stemmen voor en 9 stemmen tegen aangenomen. Tegen hebben gestemd: JA21, PVV, Forum voor Democratie en 50PLUS.

6975 De **VOORZITTER**: Gaan we naar motie M90, ingediend door de Partij voor de Dieren. Deze gaat over 'Agroforestry als schakel voor landelijke opgaven'. Motie M90. Iemand stemverklaring? Aantekening, hoofdelijke stemming? Zo niet, motie M90 wordt nu in stemming gebracht. De stemming is gesloten.

6980 Motie 90 'Agroforestry als schakel voor landelijke opgaven', ingediend door Partij voor de Dieren.
Motie 90 is met 14 stemmen voor en 39 stemmen tegen verworpen. Voor hebben gestemd: D66, Partij voor de Dieren, SP, 50PLUS, Volt, ChristenUnie en Fractie De Weerdt.

- 6985 De **VOORZITTER**: Gaan we naar motie M91, ingediend door Partij voor de Dieren, D66 en Volt. Het gaat over 'Verkenning, omschakelpotentieel naar biologische landbouw bij gunstige voorwaarden'. Motie M91. Iemand stemverklaring, aantekening, hoofdelijke stemming? Zo niet, motie M91 wordt nu in stemming gebracht. De stemming is gesloten.
- 6990 Motie 91 'Verkenning omschakelpotentieel naar biologische landbouw bij gunstige voorwaarden', ingediend door Partij voor de Dieren, Volt en D66.
Motie 91 is met 12 stemmen voor en 41 stemmen tegen verworpen. Voor hebben gestemd: D66, Partij voor de Dieren, SP, Volt, ChristenUnie en Fractie De Weerdt.
- 6995 De **VOORZITTER**: Gaan we naar motie M92, ingediend door de Partij voor de Dieren. Dat gaat over 'Overkoepelende samenwerking wildopvangcentra'. Iemand stemverklaring? Aantekening? Hoofdelijke stemming? Nee. Motie M92 gaat nu in stemming. 53 stemmen zijn uitgebracht.
- 7000 Motie 92 'Overkoepelende samenwerking wildopvangcentra', ingediend door Partij voor de Dieren.
Motie 92 is met 9 stemmen voor en 44 stemmen tegen verworpen. Voor hebben gestemd: Partij voor de Dieren, JA21 en ChristenUnie.
- 7005 De **VOORZITTER**: Gaan we naar motie M93, ingediend door de Partij voor de Dieren, D66, GroenLinks, Partij van de Arbeid, ChristenUnie, Volt en CDA. En dat is 'Wind op bedrijventerreinen verkennen en faciliteren'. Motie M93. Iemand stemverklaring? Ja, mevrouw De Sain.
- 7010 Mevrouw **DE SAIN** (BBB): Deze opgewekte stroom zou door de bedrijven zelf op hun terreinen gebruikt kunnen worden, waardoor we netcongestie kunnen verminderen of tegen kunnen gaan. Daarom stemmen wij vóór.
- 7015 De **VOORZITTER**: Andere partijen nog. Fracties. Nee. De stemming is geopend voor motie M93. Dank u wel. 53 stemmen uitgebracht.
- 7015 Motie 93 'Wind op bedrijventerreinen verkennen en faciliteren', ingediend door PvdA, D66, GroenLinks, PvdA, ChristenUnie, Volt en CDA.
Motie 93 is met 46 stemmen voor en 7 stemmen tegen aangenomen. Tegen hebben gestemd: JA21, PVV en Forum voor Democratie.
- 7020 De **VOORZITTER**: Dan komen we nu bij de stemming over voordracht 31-2026, de kaderbrief zelf. Ik ga nu in stemming brengen voordracht 31-2026, de Kaderbrief 2027. Is er iemand die een stemverklaring wil? Ja, dat is de heer Dekker, Forum voor Democratie.
- 7025 De heer **DEKKER** (FvD): Ja, dank u, voorzitter. Wij zijn het op een aantal fundamentele onderwerpen niet eens met de richting van deze kaderbrief, maar we vinden wel dat er een realistisch financieel beleid wordt gevoerd. Meer aandacht voor de uitvoerbaarheid, het versterken van het eigen vermogen en een grotere focus op de provinciale kerntaak mobiliteit. Dat vinden we een stap in de goede richting en we vinden de trend positief. Na lang delibereren heb ik besloten om dan toch maar vóór te stemmen. Dank u wel.
- 7030 De **VOORZITTER**: Dank u wel. Mevrouw Vonck, Partij voor de Dieren.
- 7035 Mevrouw **VONCK** (PvdD): Dank u, voorzitter. De provincie spreekt grote ambities uit, maar weigert de stappen te zetten die daarvoor nodig zijn. Onze voorstellen om Noord-Holland groener, gezonder en toekomstbestendig te maken, worden keer op keer terzijde geschoven, zelfs als die binnen het beleid van de coalitie passen. De Partij voor de Dieren stemt daarom tegen de kaderbrief.
- De **VOORZITTER**: Mevrouw Alberts, SP.
- 7040 Mevrouw **ALBERTS-OOSTERBAAN** (SP): Ja, dank u wel, voorzitter. Er was een aantal moties voor nodig om het nog mooier te maken. Daarom zullen wij de kaderbrief steunen.

- 7045 De **VOORZITTER**: Andere partijen nog? Iemand aantekening of hoofdelijke stemming? Dan ga ik nu in stemming brengen voordracht 31-2026, Kaderbrief 2027. De stemming is geopend. De stemming is gesloten.
- 7050 Voordracht Kaderbrief 2027 (VD 31-2026).
Voordracht 31-2026 is met 47 stemmen voor en 6 stemmen tegen aangenomen. Tegen hebben gestemd: Partij voor de Dieren en PVV.
Voordracht zienswijze financiële stukken recreatieschappen (VD 38-2026)
- 7055 De **VOORZITTER**: Dan gaan we nu over tot de stemming over agendapunt 9. Dat is voordracht 38-2026 over de Zienswijze financiële stukken recreatieschappen. Daar hebben we één amendement bij. Dat is amendement nummer A15, ingediend door de Partij voor de Dieren, met als titel 'Economische grenzen gelijkstellen aan ecologische grenzen'. Dus eerst gaan we nu stemmen over amendement nummer A15. Is er iemand die een stemverklaring wil? Aantekening, hoofdelijke stemming? Dan breng ik nu stemming amendement nummer M15. Wij brengen nu in stemming amendement nummer A15, behorende bij agendapunt 9, de Zienswijze financiële stukken recreatieschappen.
- 7060 Mevrouw **ALBERTS-OOSTERBAAN** (SP): Ik heb al gestemd. Schrik niet, maar wij vinden het buitengewoon teleurstellend wat er rond Het Twiske-
- 7065 De **VOORZITTER**: Ja, één moment. De stemming is al geopend.
Mevrouw **ALBERTS-OOSTERBAAN** (SP): Nou, dan ben ik er klaar mee.
- 7070 De **VOORZITTER**: Ja, inderdaad. Nou, nog niet helemaal, want we moeten nog een aantal stemmingen doen. Maar u bent bijna klaar. Ik mis nog één stem. Ja, mag ik weer even? De stemming is gesloten.
- 7075 Amendement 15 'Economische grenzen gelijkstellen aan ecologische grenzen', ingediend door Partij voor de Dieren.
Amendement 15 is met 5 stemmen voor en 48 stemmen tegen verworpen. Voor hebben gestemd: Partij voor de Dieren en SP.
- 7080 De **VOORZITTER**: Dan kom ik bij de stemming over voordracht 38-2026 zelf: de Zienswijze financiële stukken recreatieschappen. Is er iemand die een stemverklaring wil? Ja, dat is mevrouw Van Aesch van de Partij voor de Dieren.
- 7085 Mevrouw **VAN AESCH** (PvdD): Ja, dank u wel, voorzitter. Voor vier van de vijf zienswijzen zijn we het wel eens, maar vanwege het festival in Het Twiske zullen we tegenstemmen.
- 7090 De **VOORZITTER**: Anderen nog? Ja, mevrouw Alberts, SP.
Mevrouw **ALBERTS-OOSTERBAAN** (SP): Ja, in de herhaling, voorzitter. Dit wilde ik namelijk daarnet al zeggen en dat ga ik dus nu dan weer- Ik sluit me aan bij mijn voorgangster over het tegenstemmen bij Het Twiske.
- 7095 De **VOORZITTER**: Anderen nog? Dan open ik nu de stemming voor voordracht 38-2026, Zienswijze financiële stukken recreatieschappen. De stemming is gesloten.
Voordracht Zienswijze financiële stukken recreatieschappen (VD 38-2026).
Voordracht 38 is met 48 stemmen voor en 5 stemmen tegen aangenomen. Tegen hebben gestemd: Partij voor de Dieren en 50PLUS.
Rapport Randstedelijke Rekenkamer Water gewogen (VD 40-2026).
- 7100 De **VOORZITTER**: Dan komen we bij de stemming over agendapunt 10. Dat is voordracht 40-2026, het Rapport van de Randstedelijke Rekenkamer Water gewogen. Er zijn geen moties of

amendementen ingediend. Dus we kunnen rechtstreeks overgaan tot de stemming. Is er iemand die stemverklaring wil of aantekening, hoofdelijke stemming? Zo niet, dan breng ik nu in stemming voordracht 40-2026. De stemming is gesloten.

7105

Voordracht Rapport Randstedelijke Rekenkamer Water gewogen (VD 40-2026). Voordracht 40 is met 46 stemmen voor en 7 stemmen tegen aangenomen. Tegen hebben gestemd: JA21, PVV en Forum voor Democratie.

7110

Initiatiefvoorstel PvdA Arbeidsmigratie (Nummer 44-2026).

De **VOORZITTER**: We gaan nu naar agendapunt 11 tot slot. Dat is de stemming over het initiatiefvoorstel nummer 44-2026 over arbeidsmigratie. Allereerst brengen we daarvoor in stemming amendement nummer A16, ingediend door de Partij van de Arbeid, 'Correctie op het ontwerpbesluit Initiatiefvoorstel Arbeidsmigratie Noord-Holland'. Is er iemand die een stemverklaring heeft? Aantekening? Hoofdelijke stemming? Dan open ik nu de stemming voor amendement nummer A16. De stemming is gesloten. Gefeliciteerd. Unaniem aangenomen, amendement A16.

7115

7120

Amendement 16 "Correctie" op Ontwerpbesluit Initiatiefvoorstel arbeidsmigratie Noord-Holland', ingediend door PvdA.

Amendement 16 is met algemene stemmen aangenomen.

7125

De **VOORZITTER**: Dan brengen we nu in stemming agendapunt 11, het initiatiefvoorstel over arbeidsmigratie. Dat initiatiefvoorstel nummer 44-2026. Is er iemand die een stemverklaring wil? Aantekening, hoofdelijke stemming? Nog even erbij blijven allemaal. De stemming is nu geopend voor het initiatiefvoorstel Arbeidsmigratie. De stemming is gesloten.

7130

Initiatiefvoorstel Arbeidsmigratie (nummer 44-2026).

Initiatiefvoorstel 44 is, met inachtneming van de daarin als gevolg van aanneming van in het amendement A16 aangebrachte wijzigingen, met 40 stemmen voor en 13 stemmen tegen aangenomen. Tegen hebben gestemd: VVD, PVV en Forum voor Democratie.

16 Sluiting.

7135

De **VOORZITTER**: Dames en heren, beste Statenleden, ik vond het een mooie vergaderdag. Wat mij betreft zat alles erin. En daar bedoel ik mee te zeggen: we hebben hier en daar wat gelachen met elkaar, maar we hebben ook de emotie bij sommige Statenleden gevoeld. Ik ben er trots op dat u dat hier kunt en durft te doen.

7140

Ik ga u een ontzettend fijn reces toewensen. Ik zou zeggen *recharge the battery*. Dat mag ik van mijn dochter nooit zeggen. Maar ik denk dat het echt nodig is dat ook in de politiek mensen soms heel even de rust nemen om weer een beetje op te laden. Op 7 september zullen wij weer een volgend overleg hebben hier met elkaar. En nogmaals, heel fijne vakantie, mede namens het college. Ik wens ook onze ambtenaren exact hetzelfde toe. En natuurlijk de griffie. En wellicht een applaus op zijn plaats voor het vele werk wat zij weer hebben gedaan.

7145

[Applaus]

7150

De **VOORZITTER**: Ik nodig u uit in de Johan Remkeszaal en dan kunnen we even kijken met de heer Mülder en de heer Heijnen wat daar nou precies is gebeurd.

Sluiting om 20.51 uur.

Vastgesteld op te Haarlem.

Provinciale Staten van Noord-Holland,

voorzitter,

Statengriffier,